

TRƯỜNG ĐẠI HỌC
BÁCH KHOA HÀ NỘI

Nguyễn Công Phương

Mạch phi tuyến

Cơ sở lý thuyết mạch điện

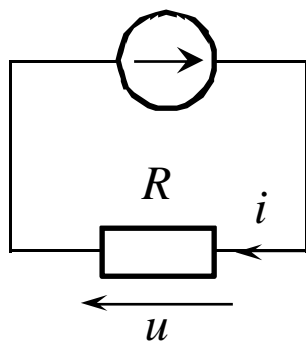
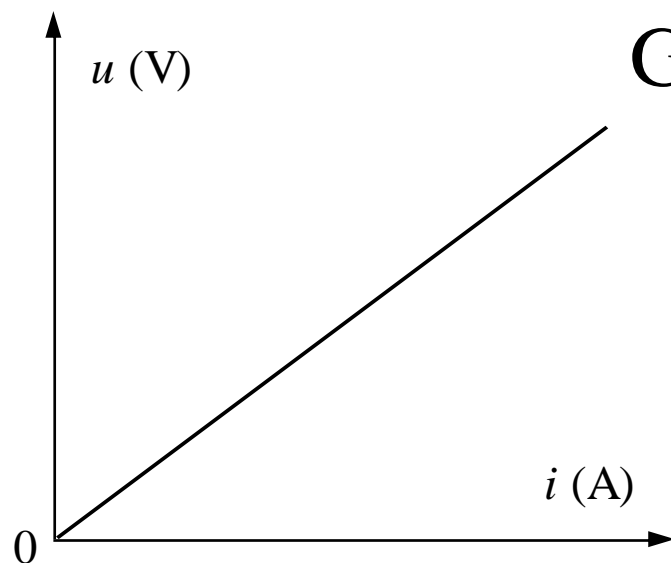
Chương trình

- Lý thuyết mạch I
  - Thông số mạch
  - Phần tử mạch
  - Mạch một chiều
  - Mạch xoay chiều
  - Mạch ba pha
  - Quá trình quá độ
  - Khuếch đại thuật toán
- **Lý thuyết mạch II**
  - **Mạch phi tuyến**
  - **Đường dây dài**

Nội dung

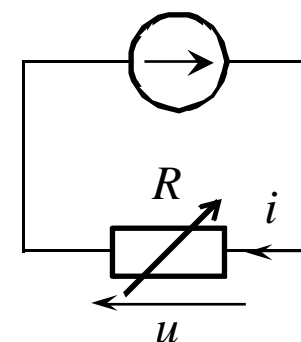
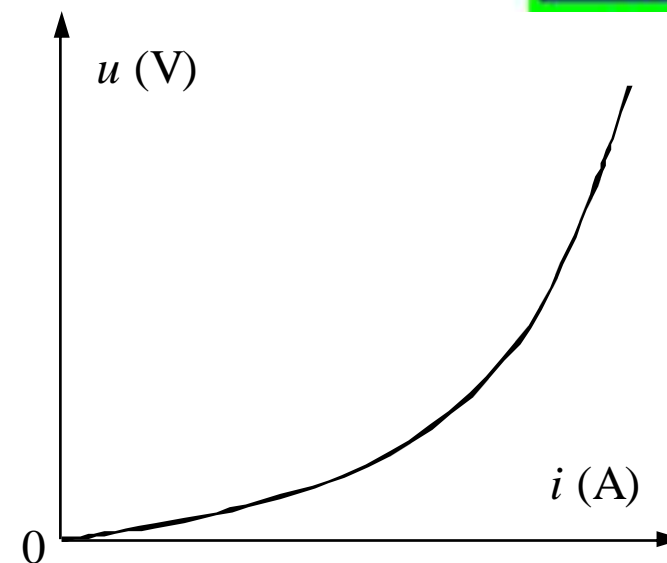
1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Giới thiệu (1)

$$i = \frac{u}{R}$$

Tuyến tính

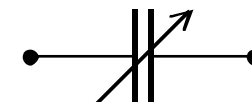
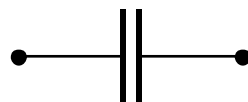
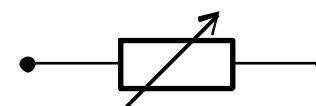

$$i \neq \frac{u}{R}$$

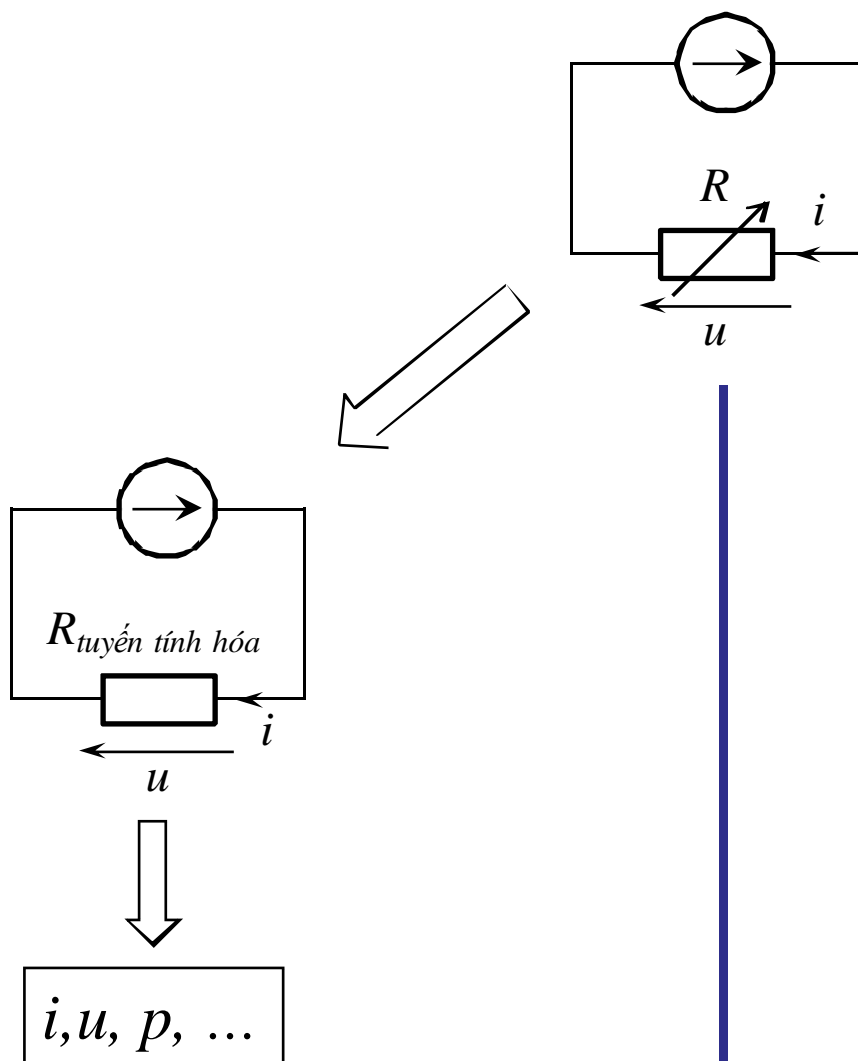
Phi tuyến

Giới thiệu (2)

Tuyến tính	Phi tuyến
$R = \text{const}$	$R = R(i, t, \dots)$
$L = \text{const}$	$L = L(i, t, \dots)$
$C = \text{const}$	$C = C(u, t, \dots)$

Giới thiệu (3)

$$\left. \begin{aligned} \sum_{k=1}^N u_k &= 0; & \sum_{k=1}^M i_k &= 0 \\ u_R &= Ri; & u_R &= u_R(i) \\ u_L &= L \frac{di}{dt}; & u_L &= \frac{d\psi(i, t, \dots)}{dt} \\ i_C &= C \frac{du}{dt}; & i_C &= \frac{dq(u, t, \dots)}{dt} \end{aligned} \right\}$$

(hệ) Phương trình phi tuyến

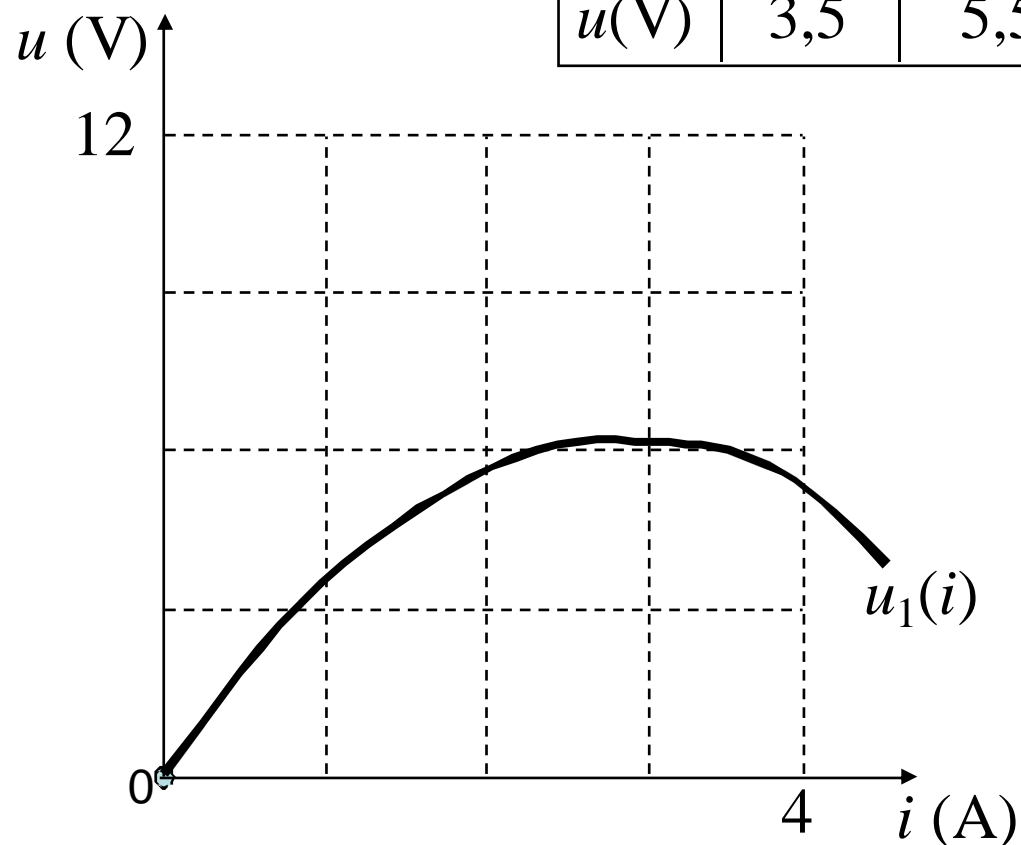
$i, u, p, \dots$

Nội dung

1. Giới thiệu
- 2. Đặc tính của phần tử phi tuyến**
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Đặc tính của phần tử phi tuyến (1)

$i(\text{A})$	1	2	3	4
$u(\text{V})$	3,5	5,5	6,1	5,3

$$u(i) = -0,7i^2 + 4,1i$$

Đặc tính của phần tử phi tuyến (2)

- Hệ số động & hệ số tĩnh

- Hệ số động: $k_{\vec{d}}(x) = \frac{\partial f(x)}{\partial x}$

$$r_{\vec{d}}(i) = \frac{\partial u(i)}{\partial i} \quad L_{\vec{d}}(i) = \frac{\partial \psi(i)}{\partial i} \quad C_{\vec{d}}(u) = \frac{\partial q(u)}{\partial u}$$

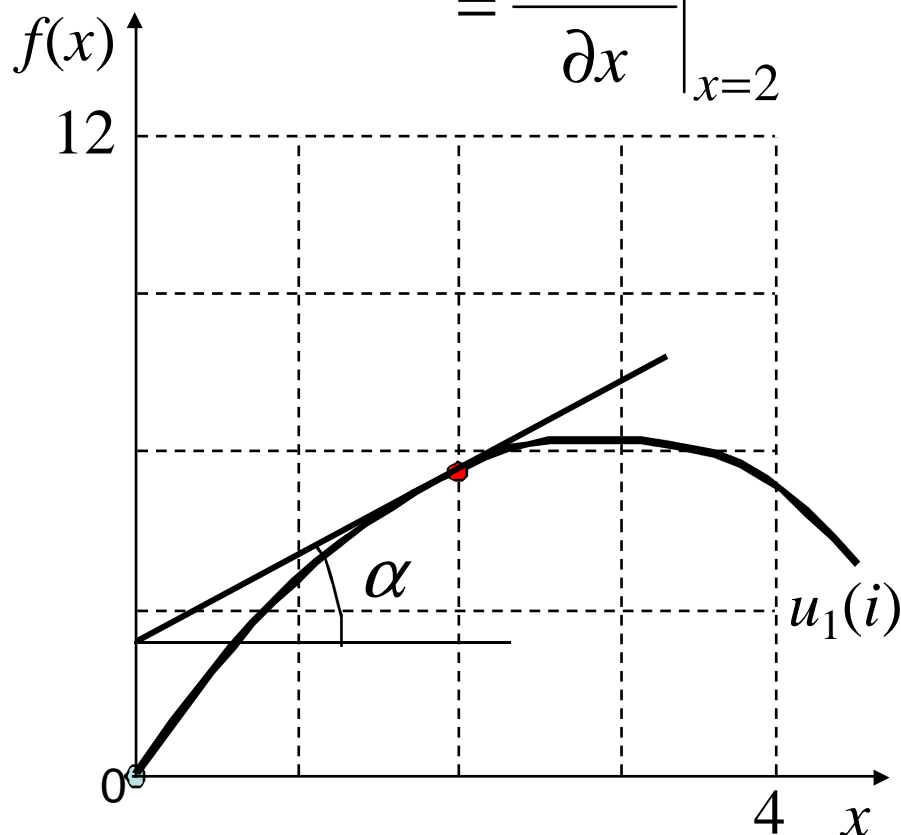
- Hệ số tĩnh: $k_t(x) = \frac{f(x)}{x}$

$$r_t(i) = \frac{u(i)}{i} \quad L_t(i) = \frac{\psi(i)}{i} \quad C_t(u) = \frac{q(u)}{u}$$

Đặc tính của phần tử phi tuyến (3)

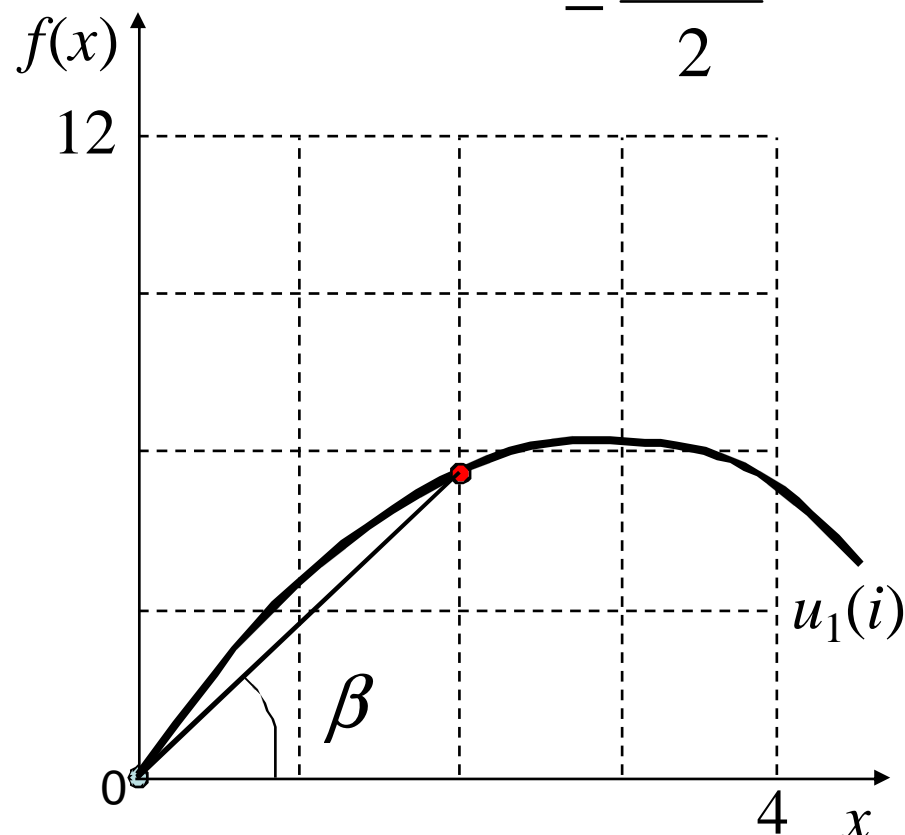
$$k_{\vec{d}}(x)|_{x=2} = ?$$

$$= \left. \frac{\partial f(x)}{\partial x} \right|_{x=2}$$

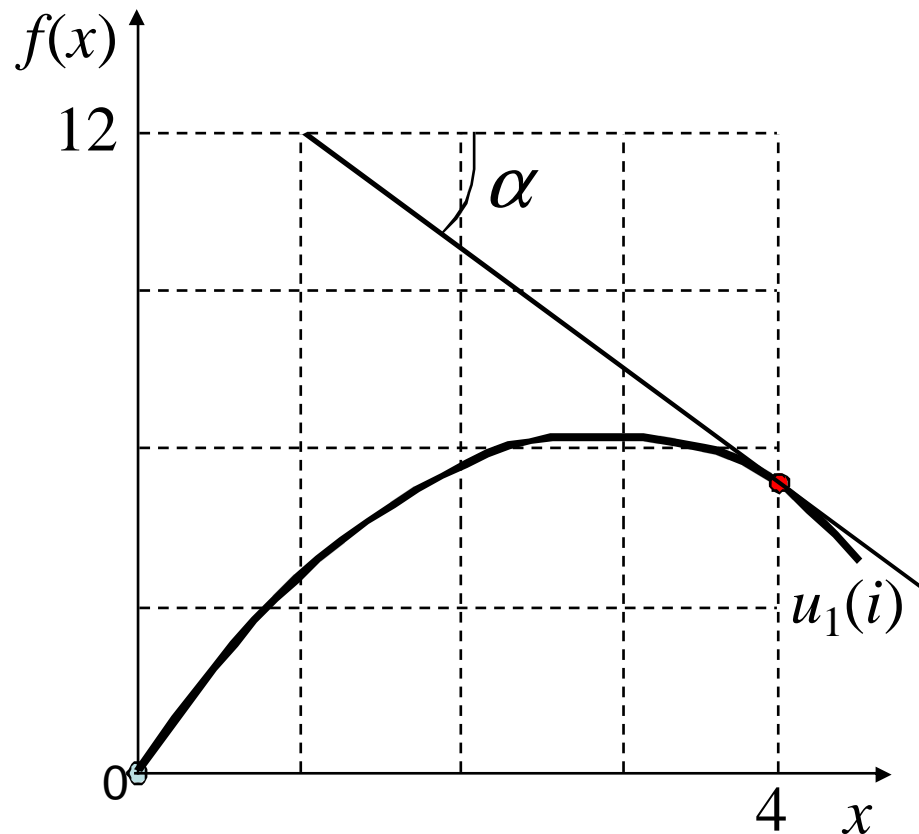
$$k_t(x)|_{x=2} = ?$$

$$= \frac{f(2)}{2}$$

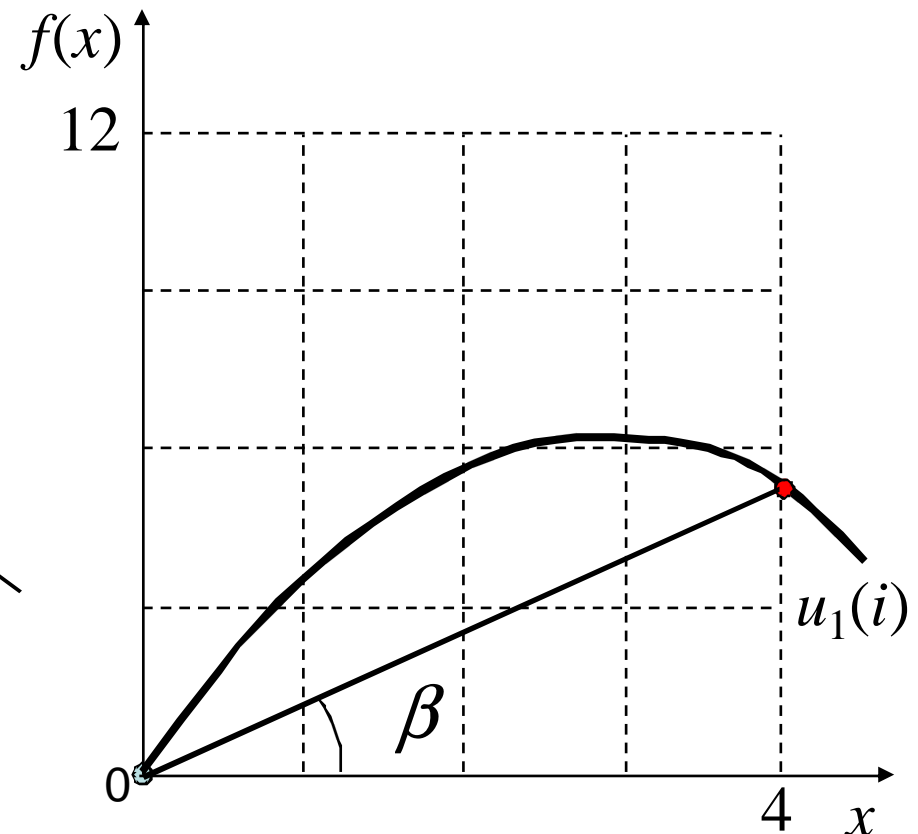

Đặc tính của phần tử phi tuyến (4)

$$k_{\bar{d}}(x)|_{x=4}$$

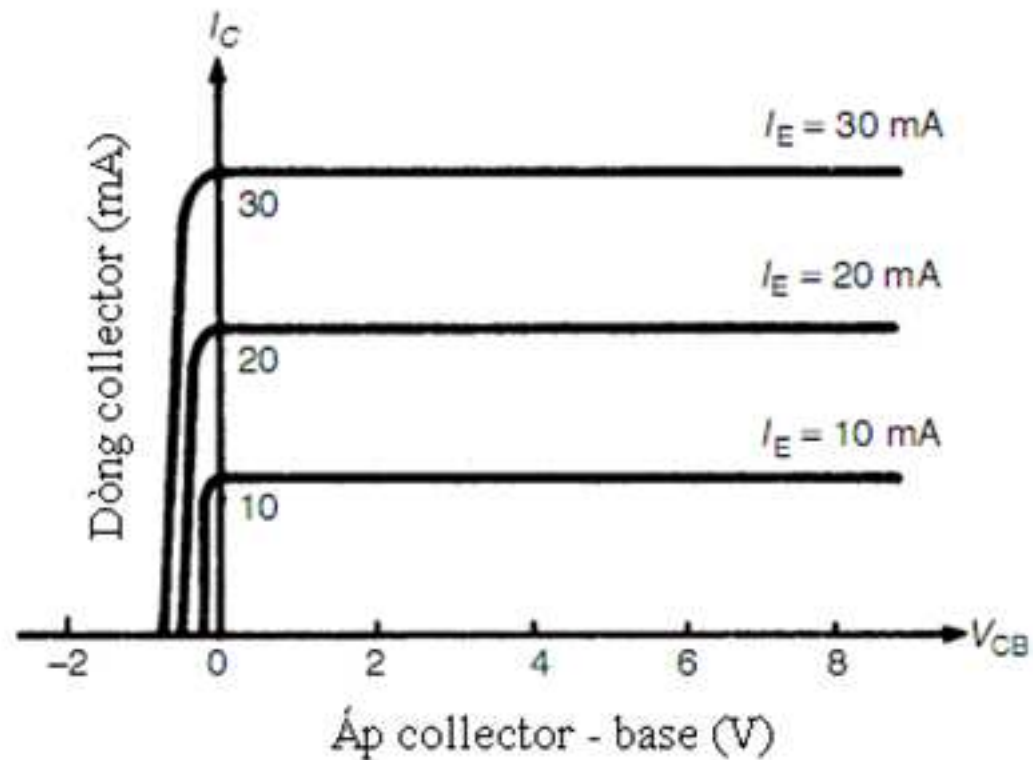

$$k_t(x)|_{x=4}$$

Đặc tính của phần tử phi tuyến (5)

- Họ đặc tính

Đặc tính của phần tử phi tuyến (6)

2 tính chất cơ bản:

1. Tạo tần

$$\left. \begin{aligned} u(i) &= 3i^2 \\ i(t) &= 5\sin 314t \text{ A} \end{aligned} \right\} \rightarrow \begin{aligned} u(t) &= 3(5\sin 314t)^2 \\ &= 75\sin^2 314t \\ &= 37,5(1 - \cos 628t) \text{ V} \end{aligned}$$

2. Không xếp chồng đáp ứng

$$\left. \begin{aligned} u(i) &= 3i^2 \\ i_1 &= 2 \text{ A} \\ i_2 &= 4 \text{ A} \end{aligned} \right\} \rightarrow u_R(2 + 4) = 108 \neq u_R(2) + u_R(4) = 60$$

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. **Chế độ xác lập**
  - a) **Mạch một chiều**
    - i. Khái niệm
    - ii. Phương pháp đồ thị
    - iii. Phương pháp dò
    - iv. Phương pháp lặp
  - b) **Mạch xoay chiều**
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Khái niệm

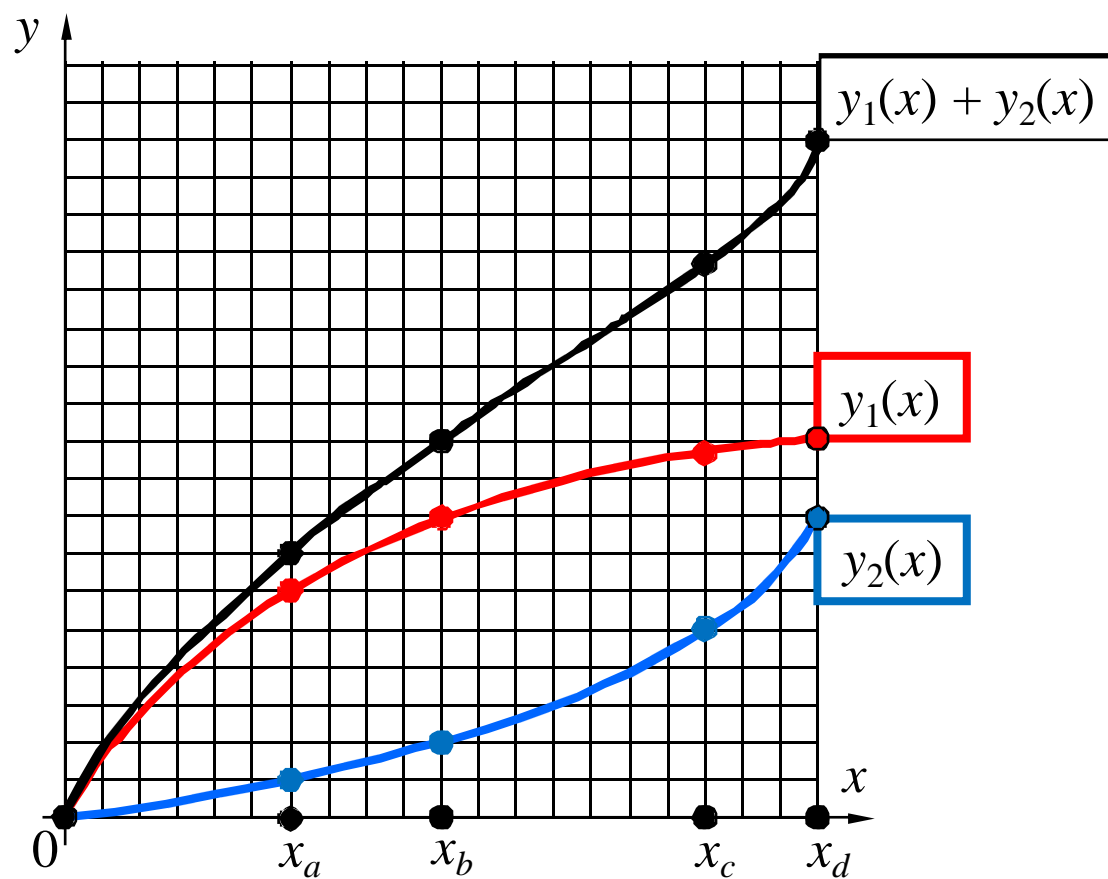
- Dòng & áp không biến thiên theo thời gian (nguồn một chiều)
- $\rightarrow L$ ngắn mạch, C hở mạch
- (hệ) phương trình vi phân phi tuyến $\rightarrow$ (hệ) phương trình đại số phi tuyến
- Giải:
  - Phương pháp đồ thị,
  - Phương pháp dò,
  - Phương pháp lặp.

Phương pháp đồ thị (1)

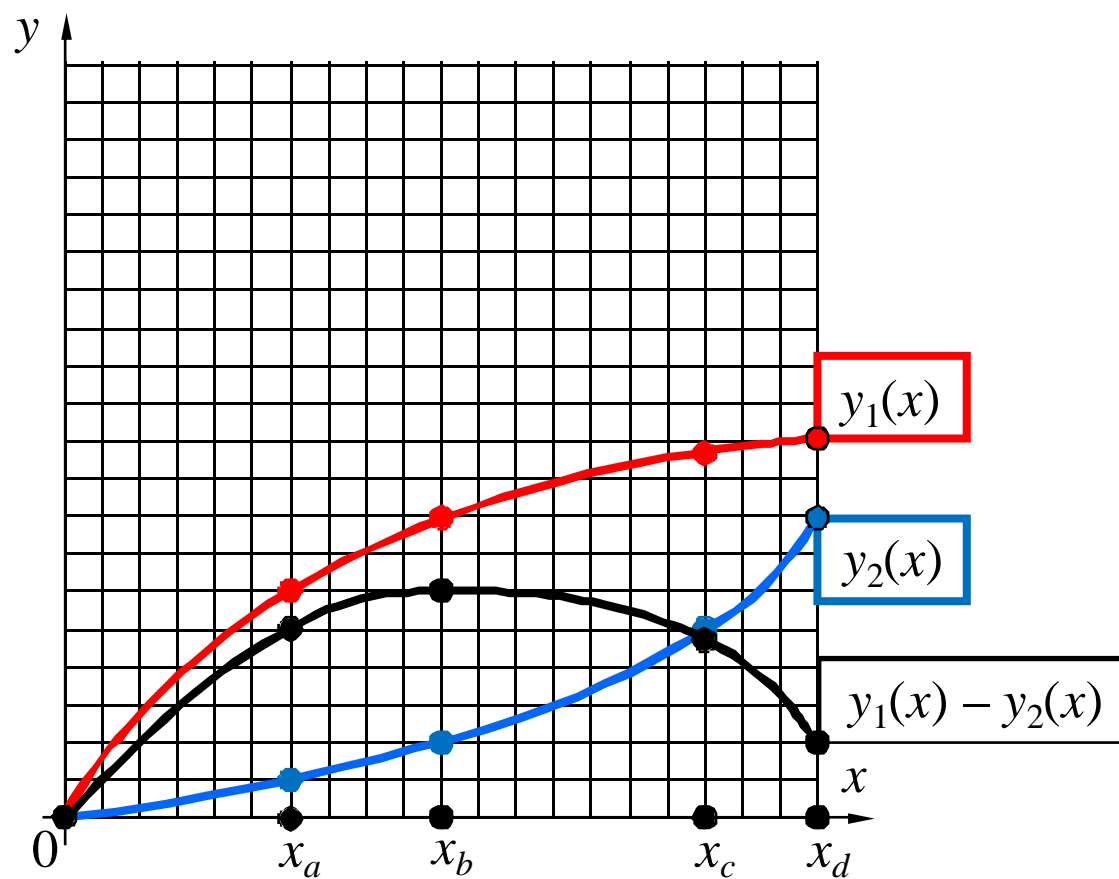
- Dùng đồ thị trên mặt phẳng 2 chiều (hoặc mặt phẳng trong không gian 3 chiều) để tìm nghiệm
- Chỉ dùng cho phương trình tối đa 2 ẩn
- Các phép toán trên đồ thị:
  - Cộng
  - Trừ
  - Tỷ lệ
  - Nhân
  - Bình phương
  - Căn
  - Tìm nghiệm

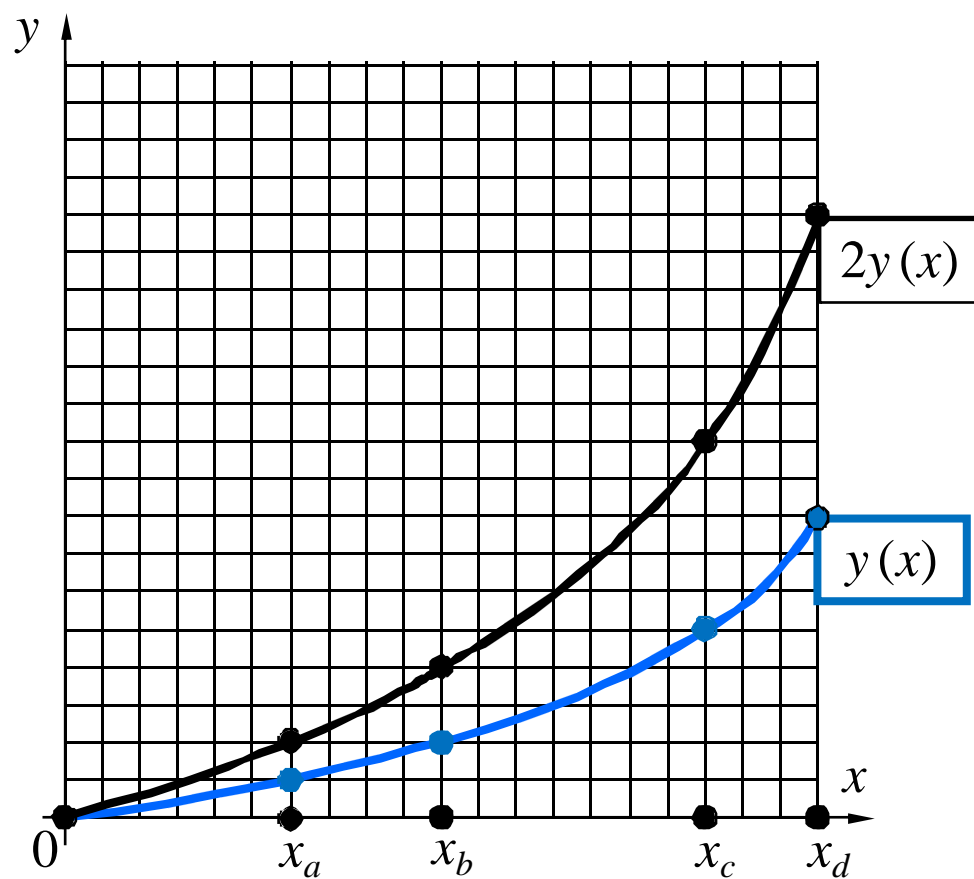
Cộng

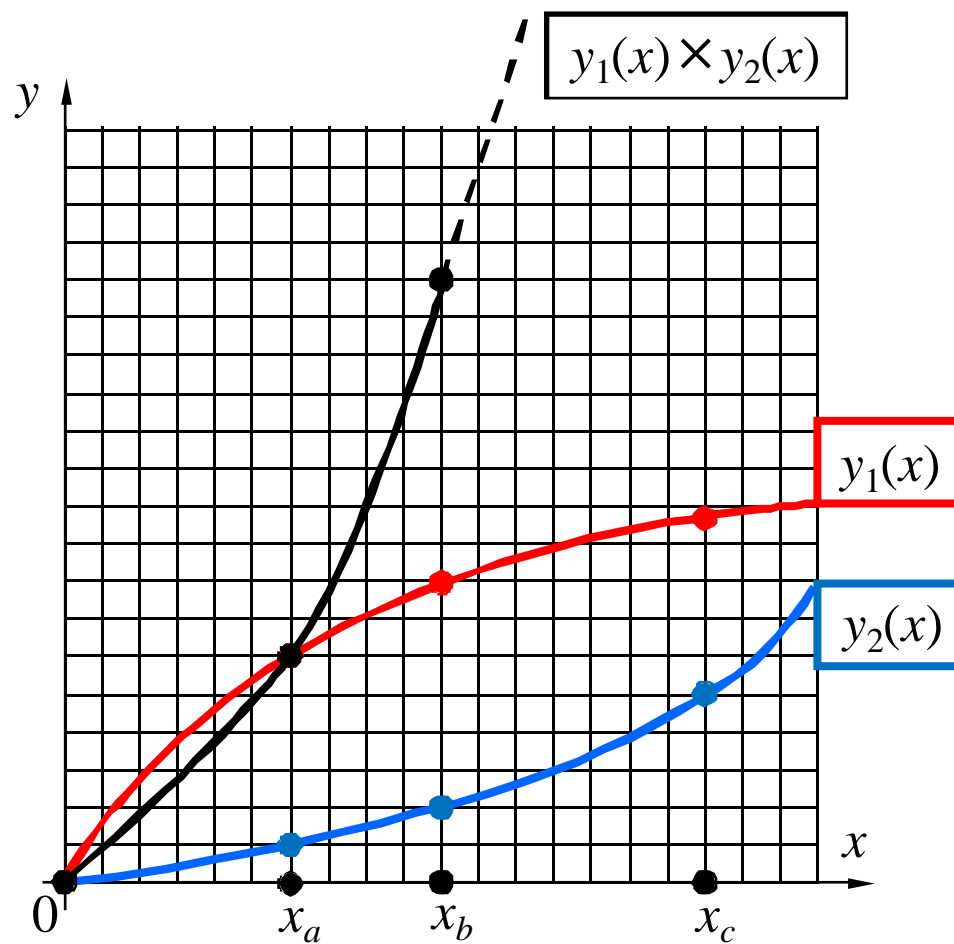
Trừ

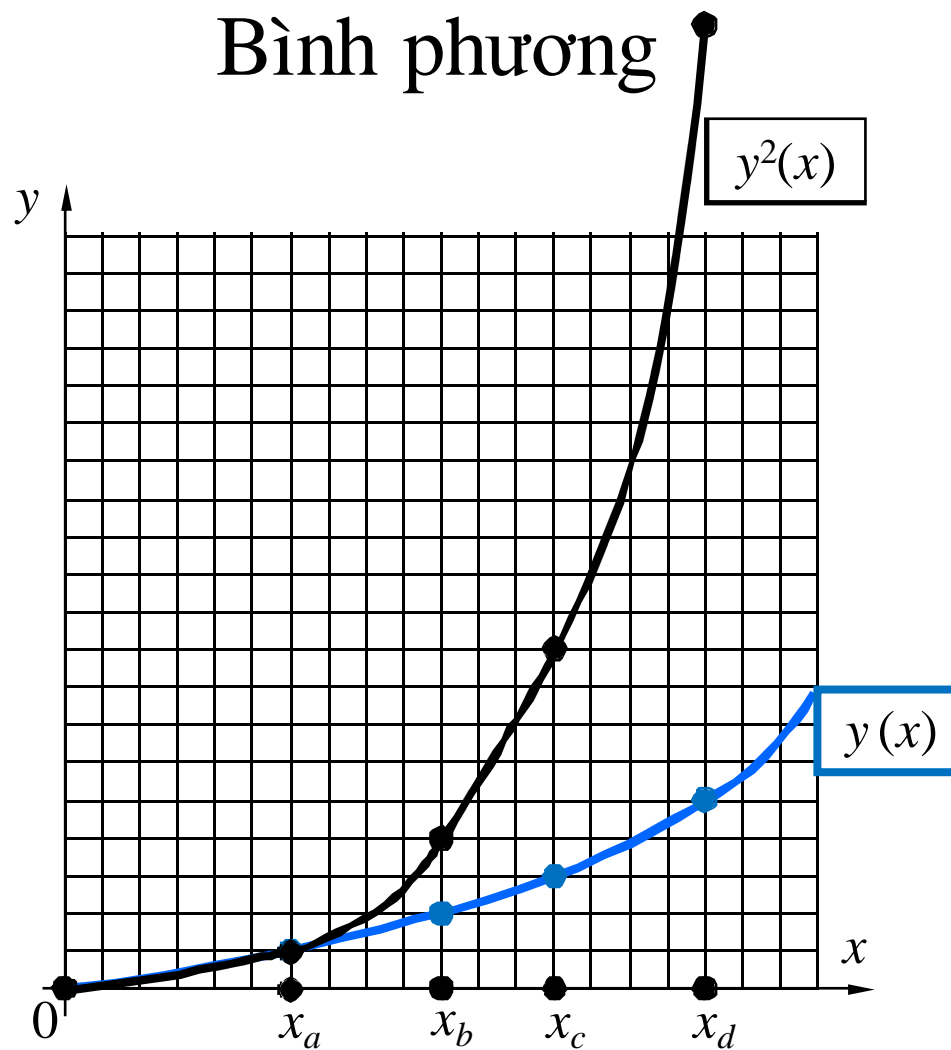
Tỉ lệ

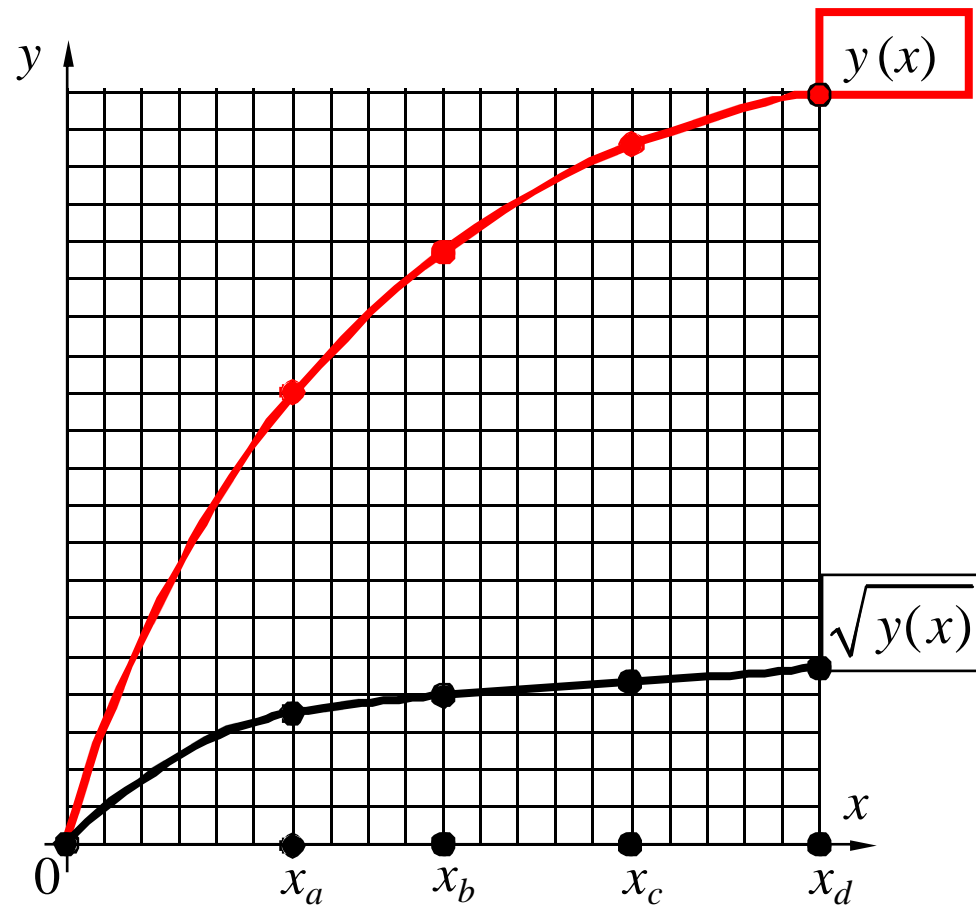
Nhân

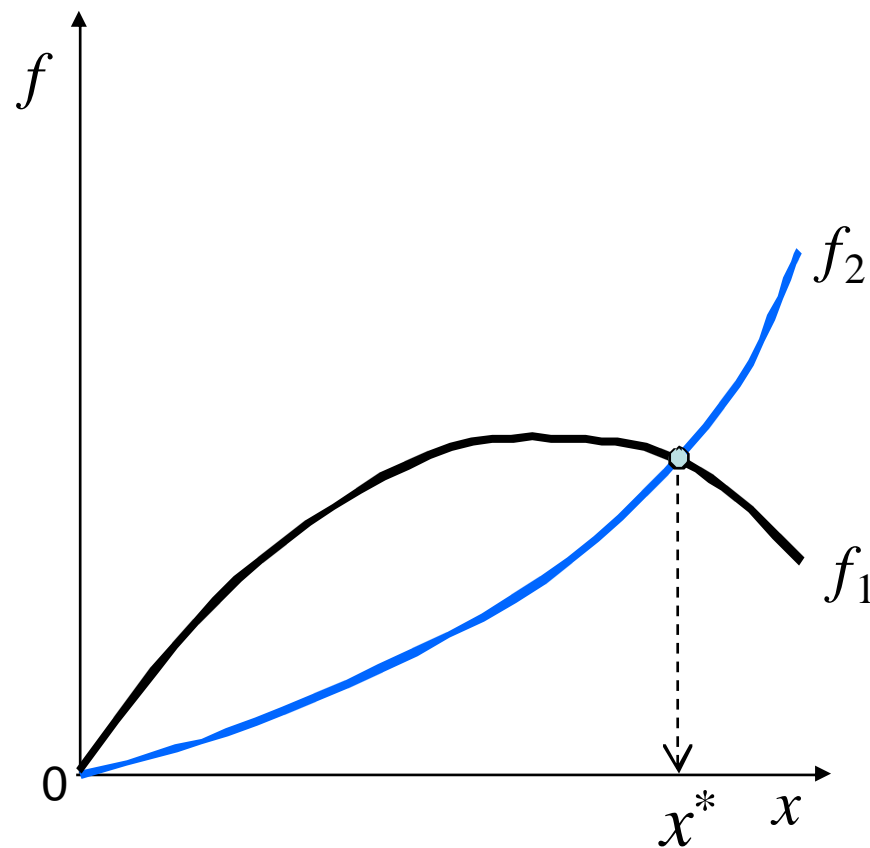
Bình phương

Căn

Tìm nghiệm của phương trình $f_1(x) = f_2(x)$

VD1

Phương pháp đồ thị (2)

Tìm dòng điện trong mạch.

$$\sum_{k=1}^N u_k = 0; \quad \sum_{k=1}^M i_k = 0$$

$$u_R = Ri; \quad u_R = u_R(i)$$

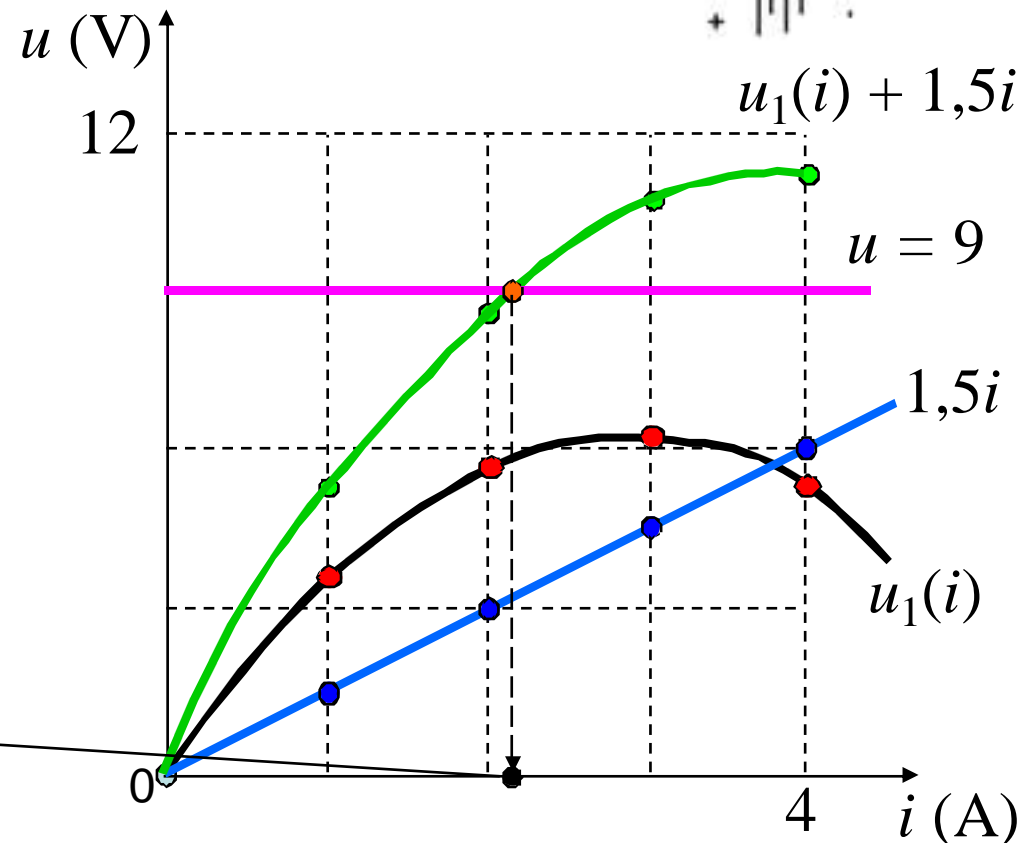
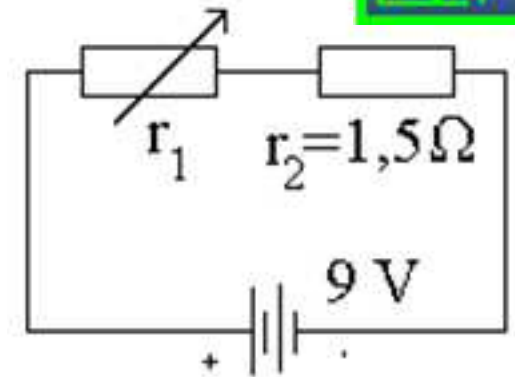
$$u_L = L \frac{di}{dt}; \quad u_L = \frac{d\psi}{dt}$$

$$i_C = C \frac{du}{dt}; \quad i_C = \frac{dq}{dt}$$

$$u_1(i) + r_2 i = 9$$

$$\rightarrow u_1(i) + 1,5i = 9$$

$$\rightarrow i = 2,2 \text{ A}$$

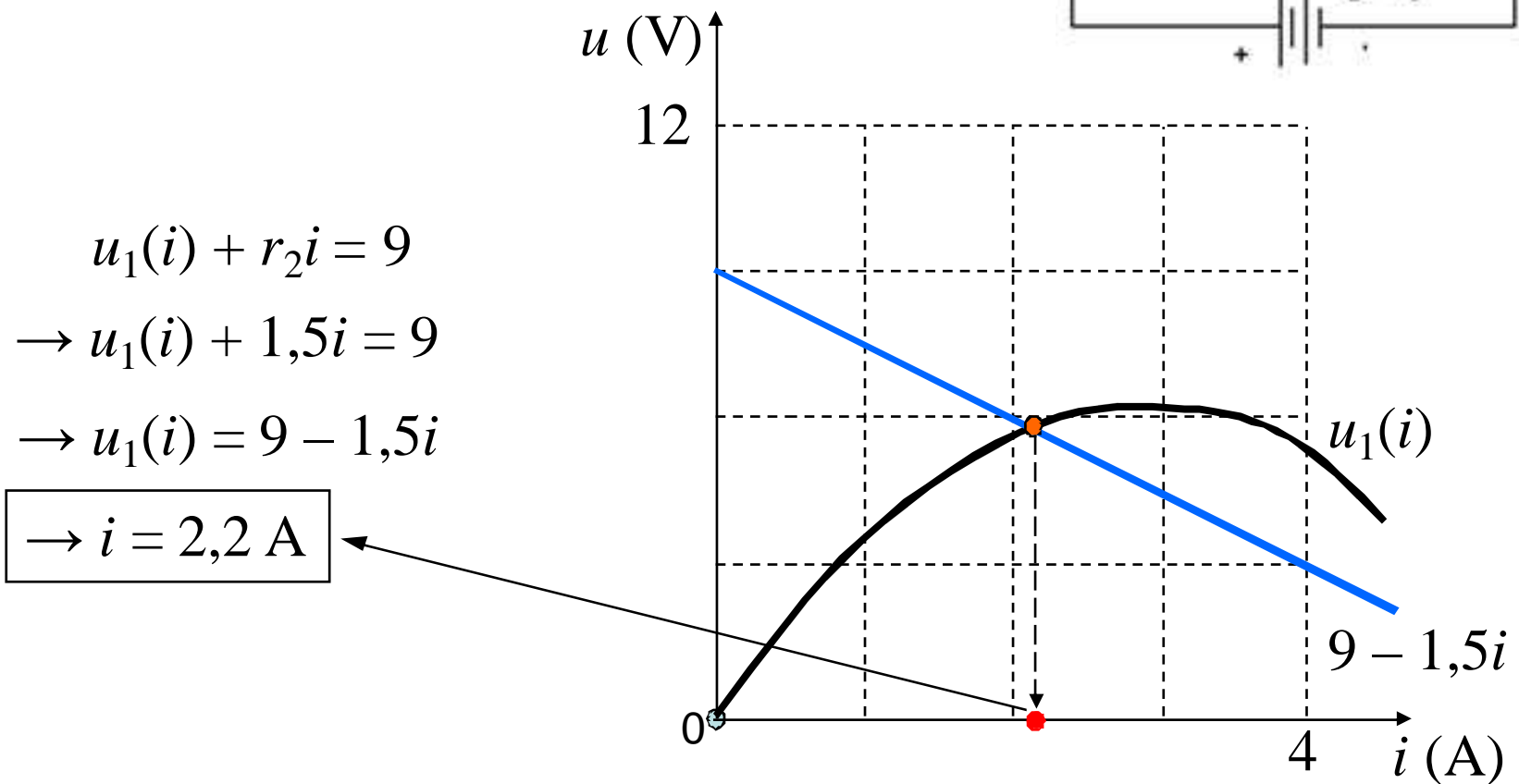
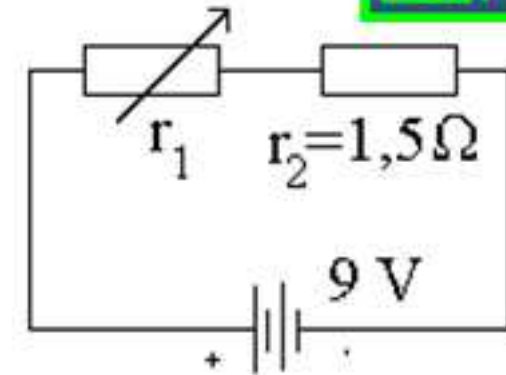

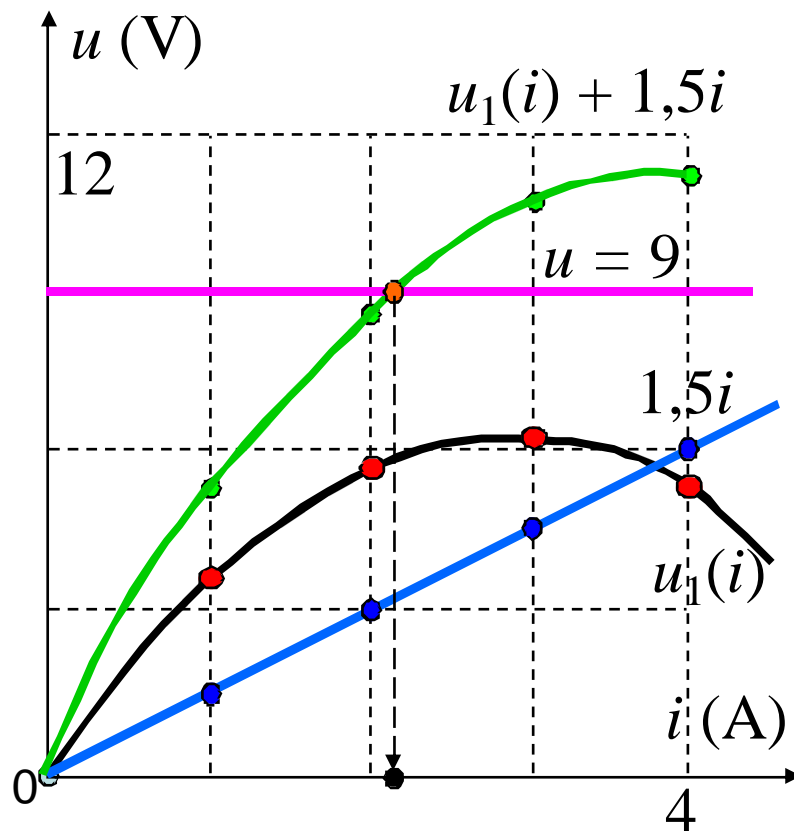
VD1

Phương pháp đồ thị (3)

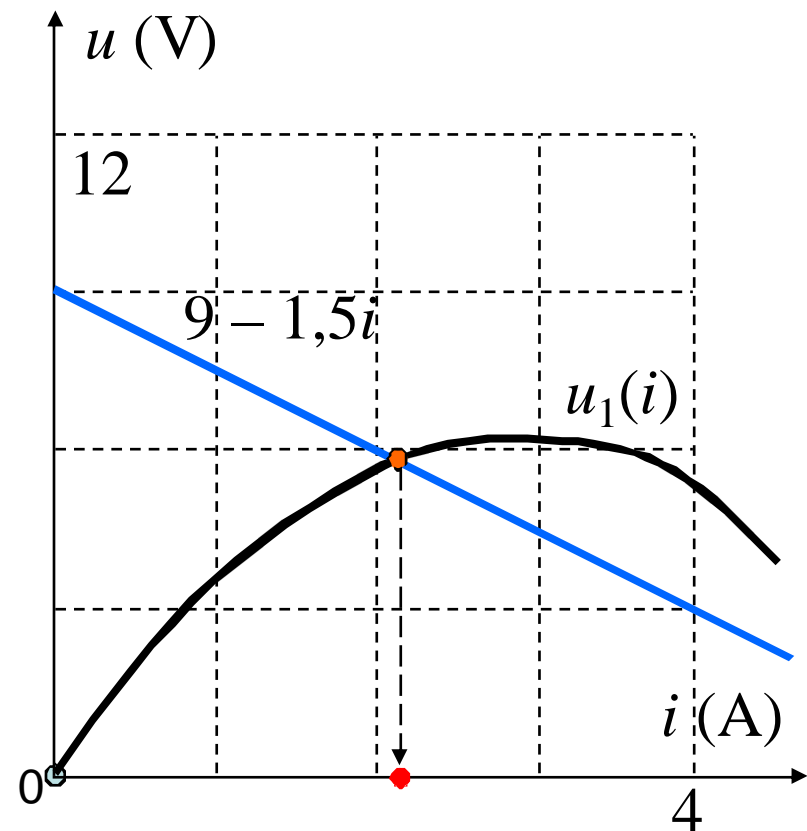
Tìm dòng điện trong mạch.

Phương pháp đồ thị (4)

$$u_1(i) + 1,5i = 9$$

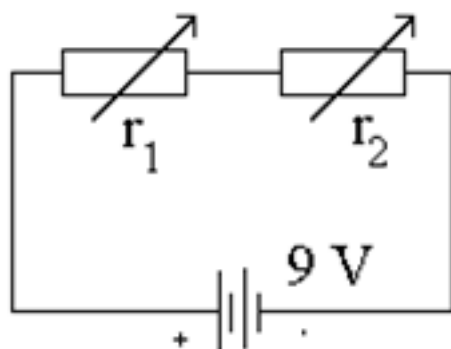

$$u_1(i) = 9 - 1,5i$$

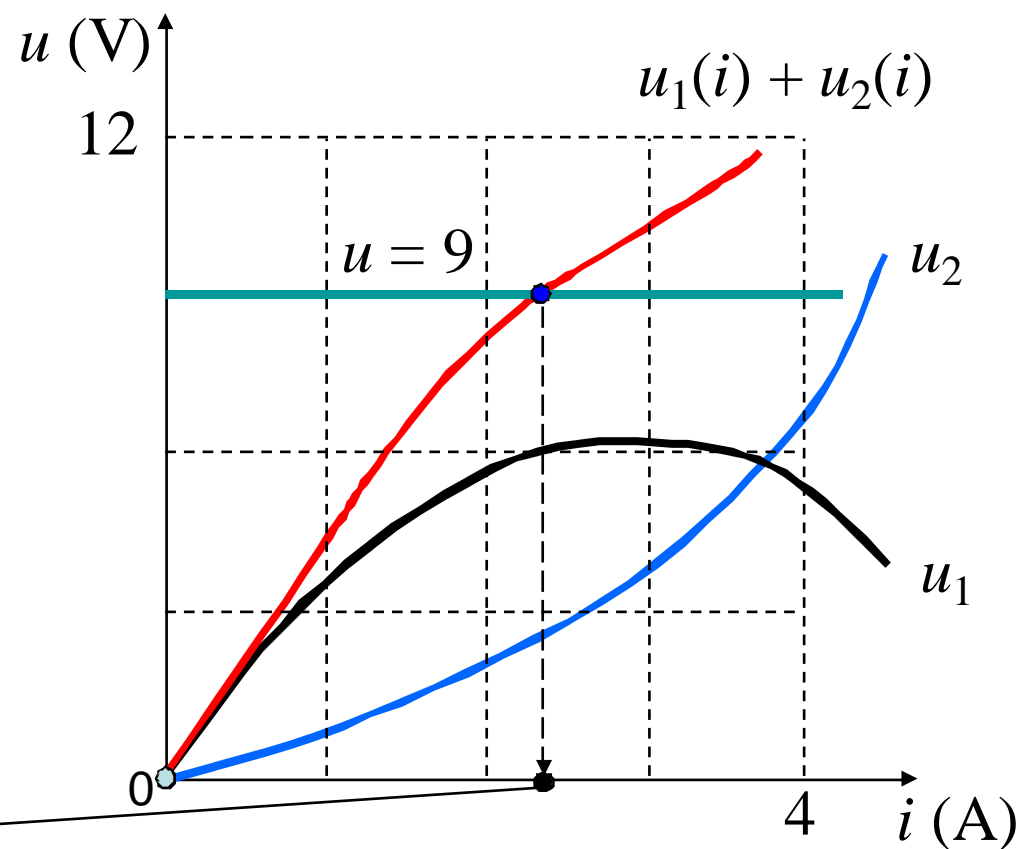
VD2

Phương pháp đồ thị (5)

Tìm dòng điện trong mạch.

$$u_1(i) + u_2(i) = 9$$

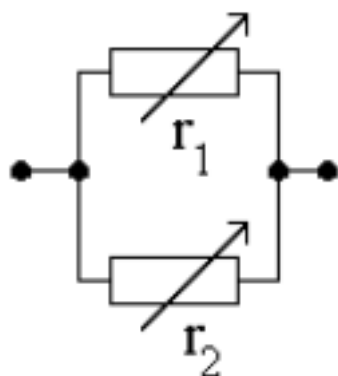

$$i = 2,3 \text{ A}$$

VD3

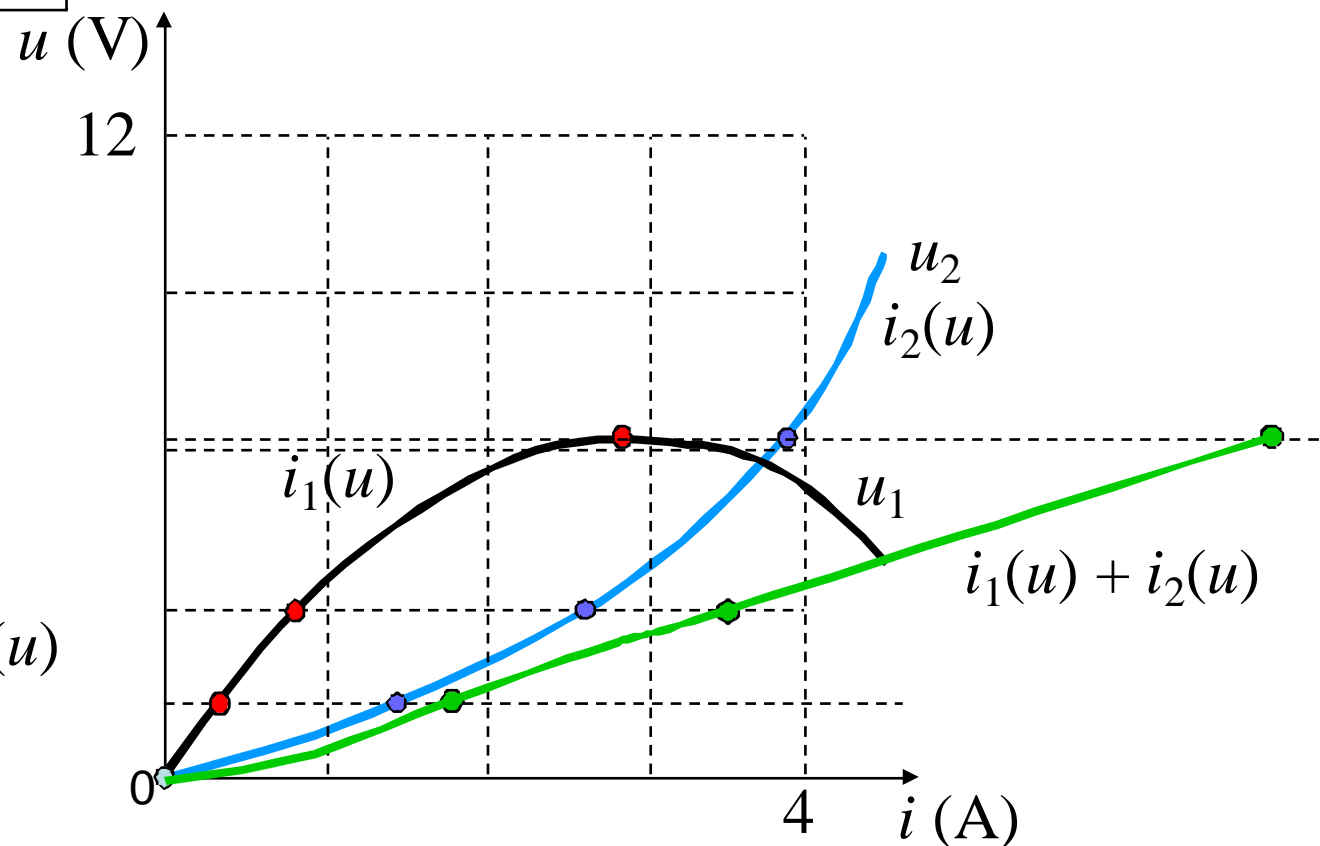
Phương pháp đồ thị (6)

Tìm dòng điện trong mạch.

$$u_{12}(i) ?$$

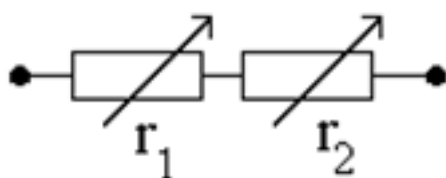
$$i_{12}(u_{12}) = i_1(u) + i_2(u)$$

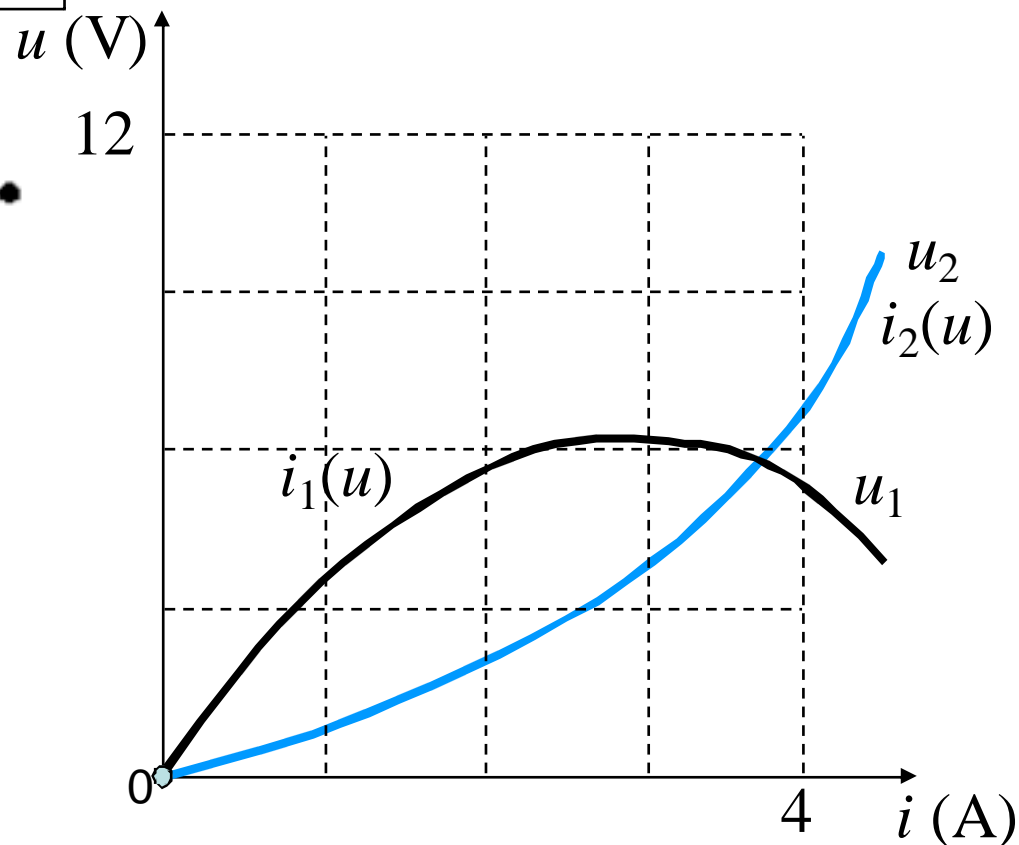
VD4

Phương pháp đồ thị (7)

Tìm dòng điện trong mạch.

$u_{12}(i)$?

VD5

Phương pháp đồ thị (8)

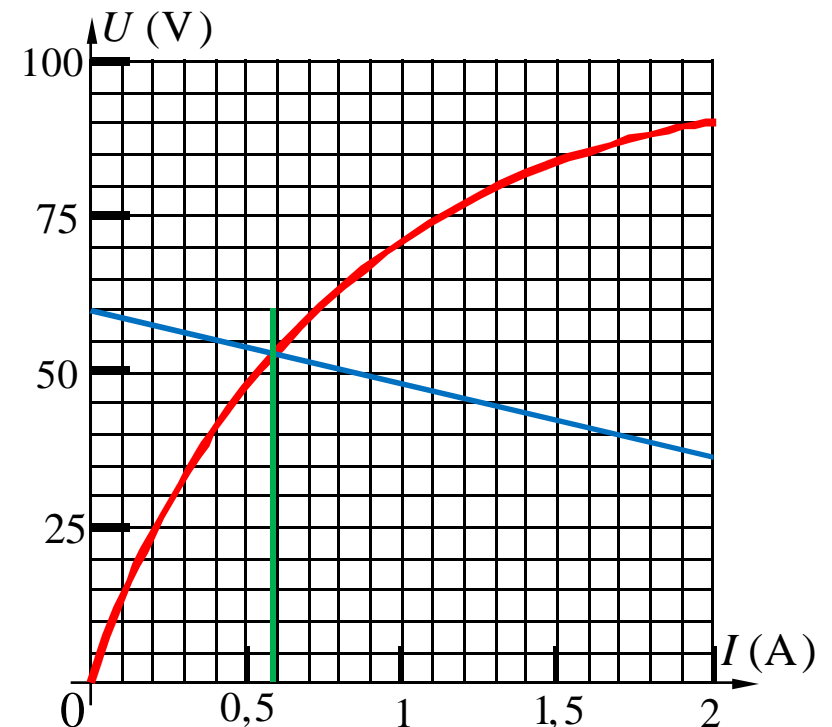
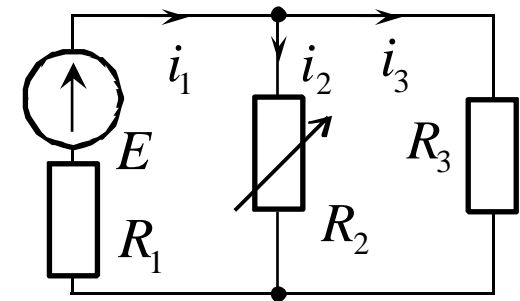
$E = 100\text{V}; R_1 = 20\ \Omega; R_3 = 30\ \Omega$. Tính các dòng điện?

$$\begin{cases} i_1 - i_2 - i_3 = 0 \\ u_2 = R_3 i_3 \\ R_1 i_1 + u_2 = E \end{cases} \rightarrow \begin{cases} i_1 - i_2 - i_3 = 0 \\ u_2 = 30 i_3 \\ 20 i_1 + u_2 = 100 \end{cases}$$

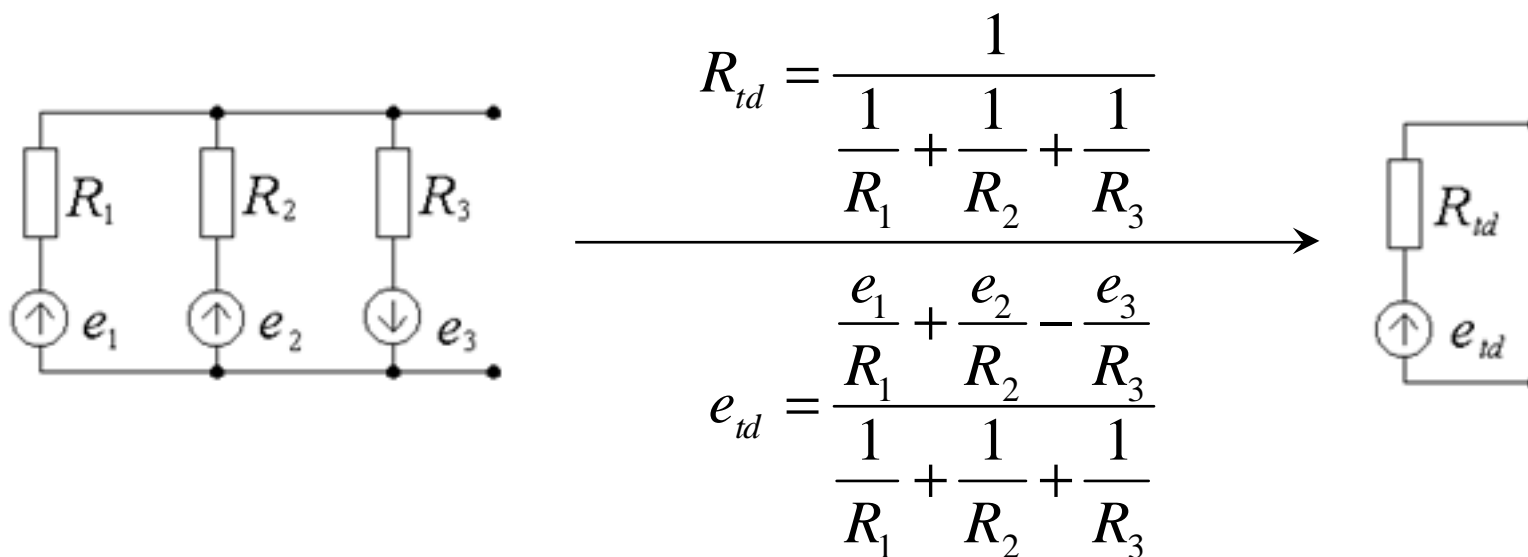
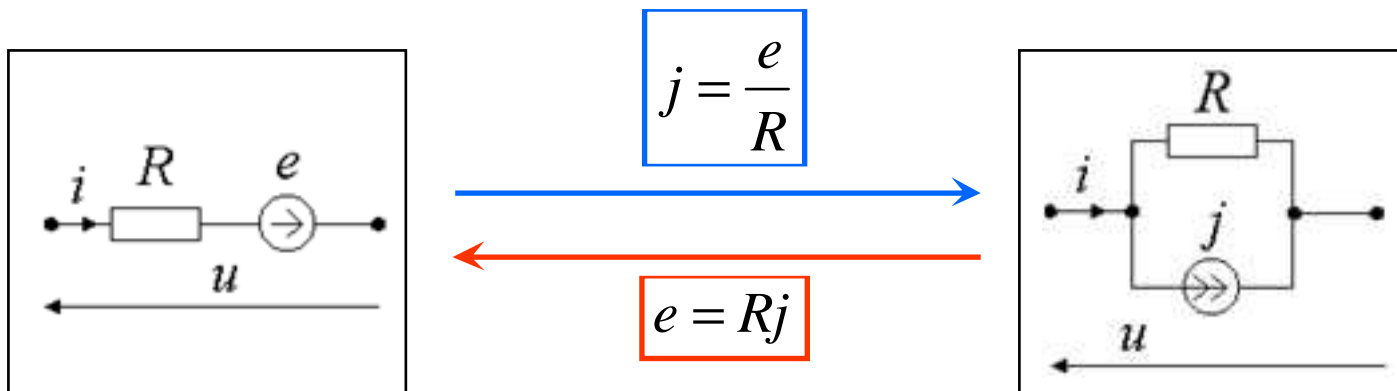
$$\rightarrow \begin{cases} i_1 - i_2 - \frac{u_2}{30} = 0 \\ 20 i_1 + u_2 = 100 \end{cases} \rightarrow 20 \left(i_2 + \frac{u_2}{30} \right) + u_2 = 100$$

$$\rightarrow u_2(i_2) = 60 - 12 i_2$$

$$\rightarrow \boxed{i_2 = 0,59\text{ A}} \quad (\text{Cách 1})$$

Biến đổi tương đương

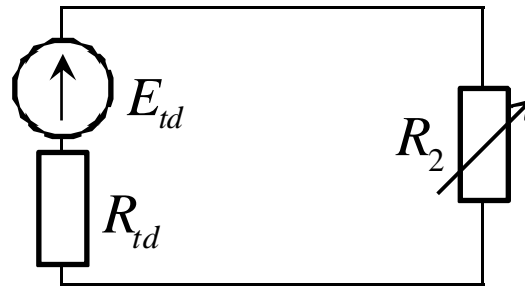

VD5

Phương pháp đồ thị (9)

$E = 100\text{V}; R_1 = 20\ \Omega; R_3 = 30\ \Omega$. Tính các dòng điện?

$$R_{td} = \frac{R_1 R_3}{R_1 + R_3} = \frac{20 \cdot 30}{20 + 30} = 12\ \Omega$$

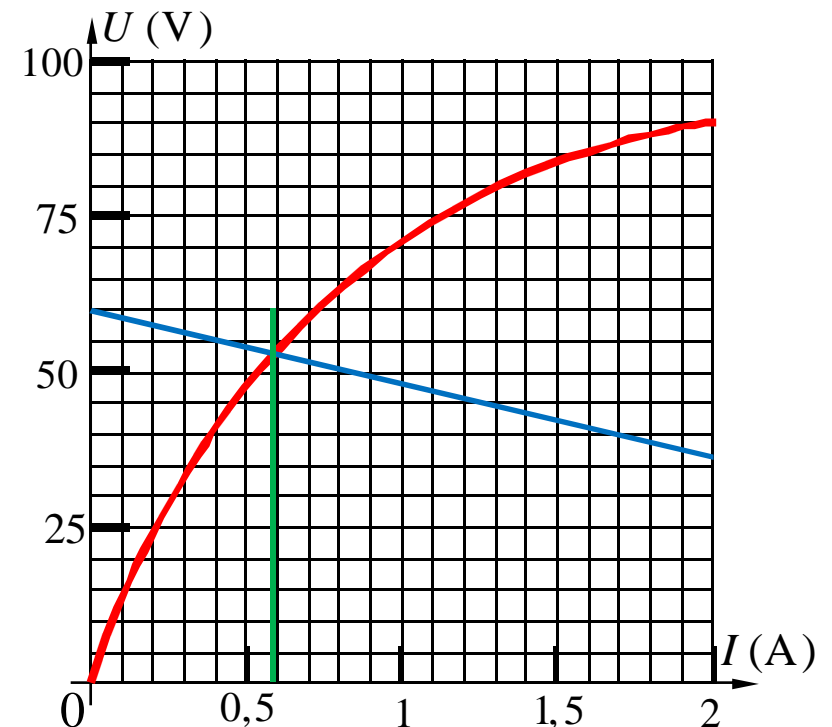
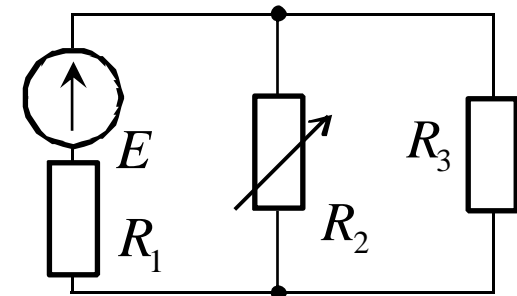

$$E_{td} = \frac{E / R_1}{1 / R_1 + 1 / R_2} = \frac{100 / 20}{1 / 20 + 1 / 30} = 60\text{V}$$

$$u_2(i_2) + 12i_2 = 60$$

$$\rightarrow u_2(i_2) = 60 - 12i_2$$

$$\rightarrow \boxed{i_2 = 0,59\text{A}}$$

VD6

Phương pháp đồ thị (10)

$R_1 = 20\Omega; R_2 = 30\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; C = 0,4\text{mF};$
 $e_1 = 200\text{ V}; e_2 = 180\text{ V}; j = 2\text{ A. Tìm } i_5?$

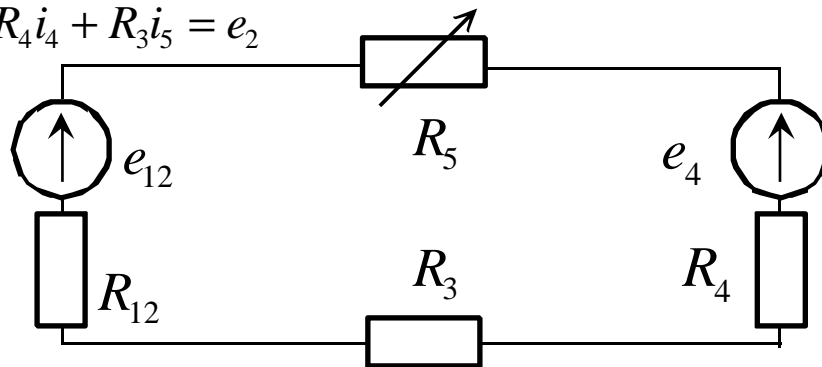
$$i_1 + i_2 - i_5 = 0$$

$$i_5 - i_4 + j = 0$$

$$R_1 i_1 - R_2 i_2 = e_1 - e_2$$

$$R_2 i_2 + u_5 + R_4 i_4 + R_3 i_5 = e_2$$

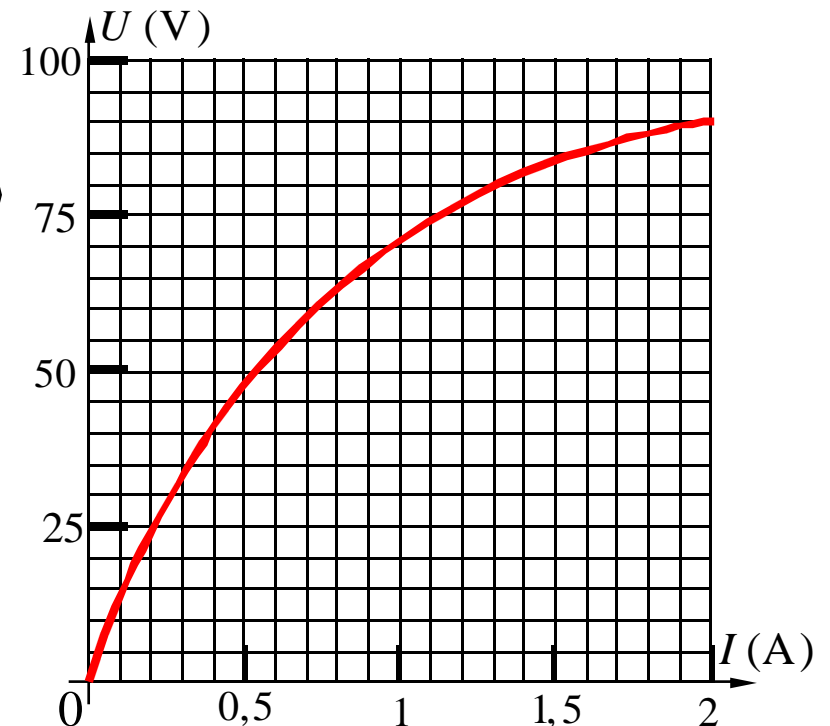
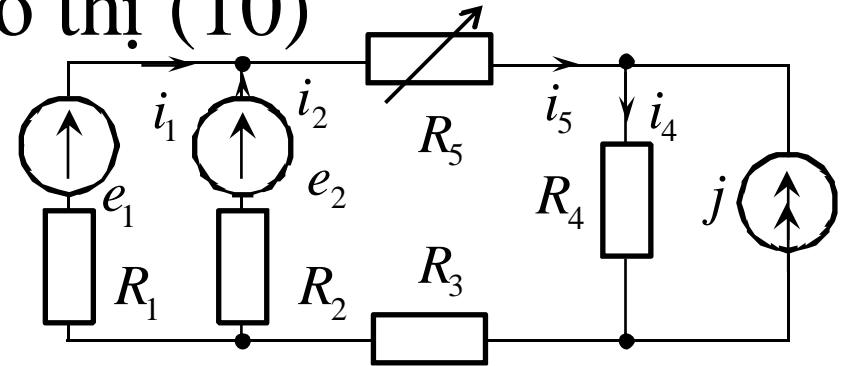
$$\rightarrow u_5(i_5) = A - Bi_5$$

$$R_{12} = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} = \frac{20 \cdot 30}{20 + 30} = 12\Omega$$

$$e_{12} = \frac{e_1 / R_1 + e_2 / R_2}{1 / R_1 + 1 / R_2} = \frac{200 / 20 + 180 / 30}{1 / 20 + 1 / 30} = 192\text{ V}$$

$$e_4 = R_4 j = 40 \cdot 2 = 80\text{ V}$$

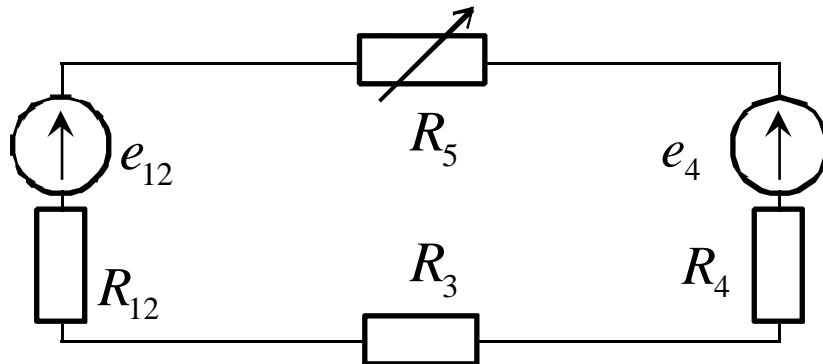

VD6

Phương pháp đồ thị (11)

$R_1 = 20\Omega; R_2 = 30\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; C = 0,4\text{mF};$
 $e_1 = 200\text{ V}; e_2 = 180\text{ V}; j = 2\text{ A. Tìm } i_5?$

$R_{12} = 12\Omega; e_{12} = 192\text{ V}; e_4 = 80\text{ V}$

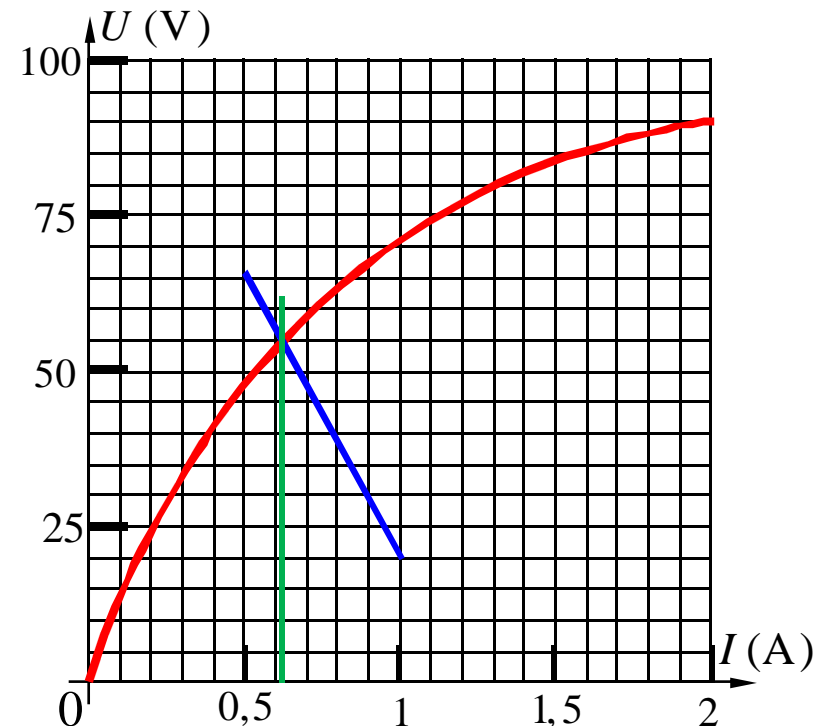
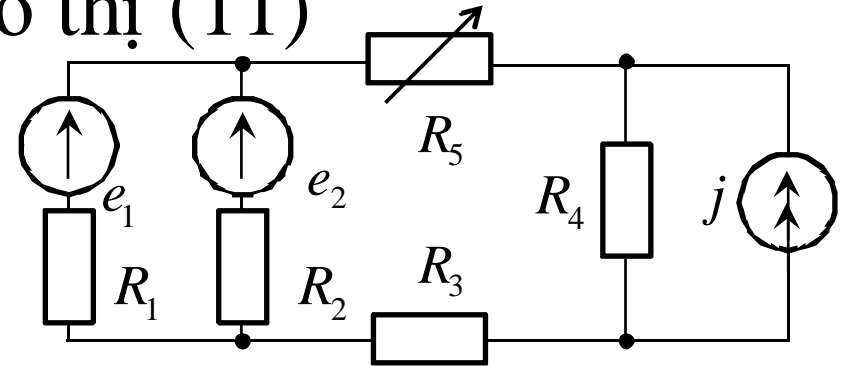

$$u_5(i_5) + (R_{12} + R_3 + R_4)i_5 = e_{12} - e_4$$

$$\rightarrow u_5(i_5) + (12 + 40 + 40)i_5 = 192 - 80$$

$$\rightarrow u_5(i_5) = 112 - 92i_5$$

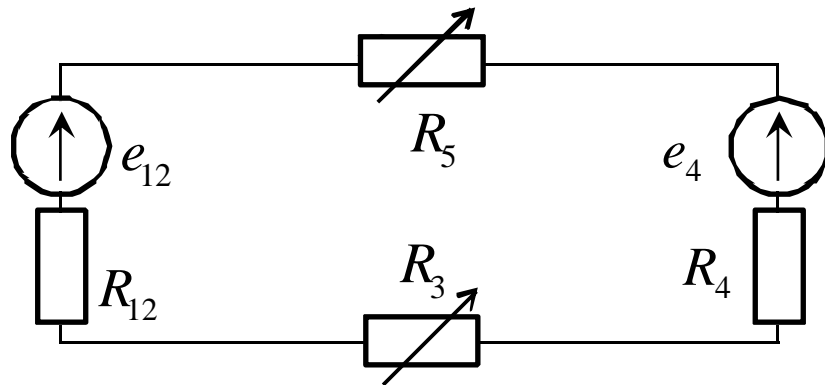
$$\rightarrow \boxed{i_5 = 0,61\text{ A}}$$

VD7

Phương pháp đồ thị (12)

$R_1 = 20\Omega; R_2 = 30\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; C = 0,4\text{mF};$
 $e_1 = 200\text{ V}; e_2 = 180\text{ V}; j = 2\text{ A. Tìm } i_5?$

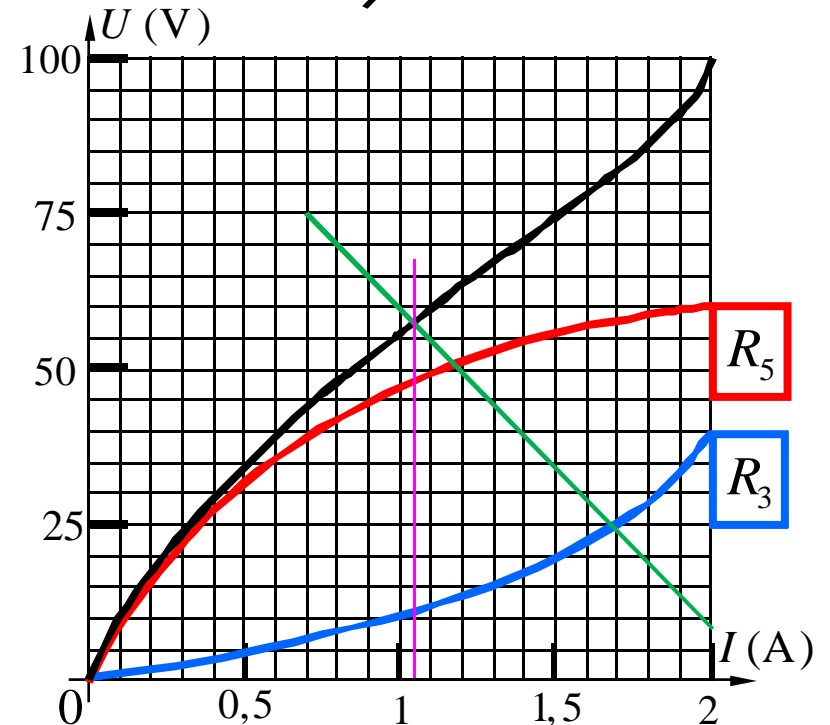
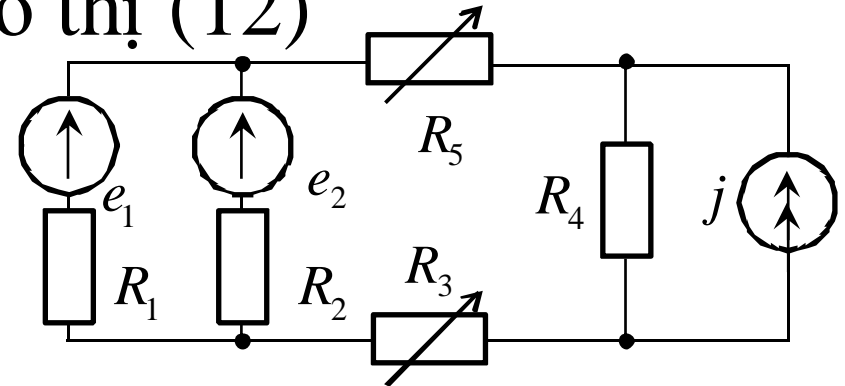
$$R_{12} = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} = \frac{20 \cdot 30}{20 + 30} = 12\Omega$$

$$e_{12} = \frac{e_1 / R_1 + e_2 / R_2}{1/R_1 + 1/R_2} = \frac{200/20 + 180/30}{1/20 + 1/30} = 192\text{ V}$$

$$e_4 = R_4 j = 40 \cdot 2 = 80\text{ V}$$

$$\rightarrow u_3(i_3) + u_5(i_3) + (12 + 40)i_5 = 192 - 80$$

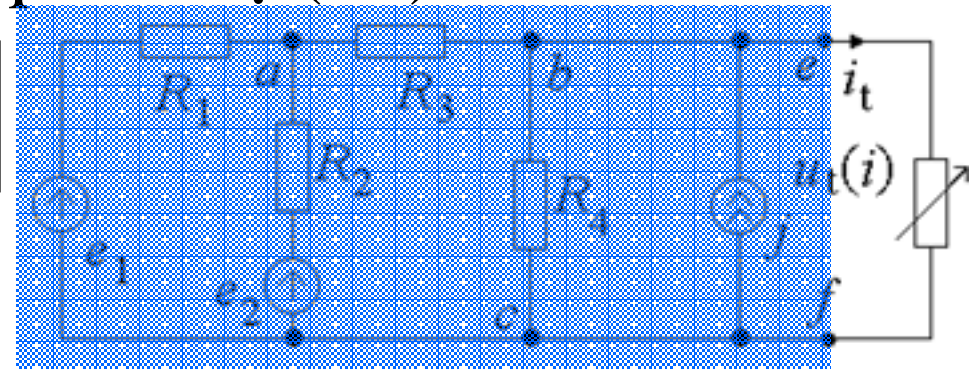
$$\rightarrow u_3(i_3) + u_5(i_3) = 112 - 52i_3 \rightarrow i_3 = 1,05\text{ A}$$

VD8

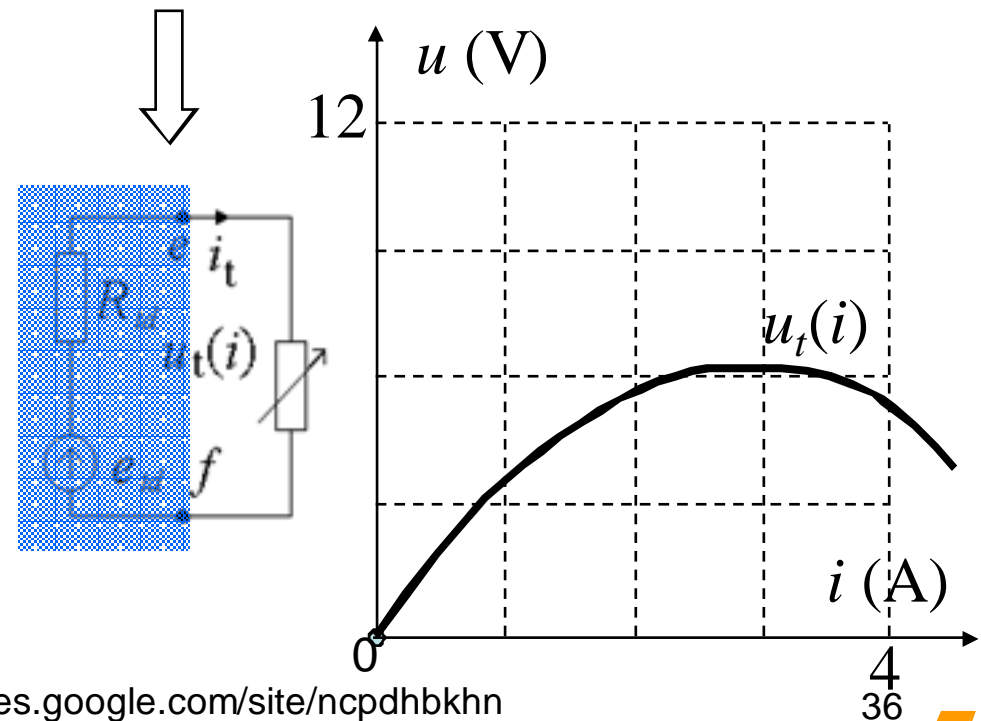
Phương pháp đồ thị (13)

$e_1 = 16 \text{ V}; e_2 = 9 \text{ V}; j = 2 \text{ A}; R_1 = 4 \Omega;$
 $R_2 = 6 \Omega; R_3 = 2 \Omega; R_4 = 10 \Omega;$ Tính i_t .

$$\begin{cases} i_1 + i_2 - i_3 = 0 \\ i_3 - i_4 - i_t + j = 0 \\ R_1 i_1 - R_2 i_2 = e_1 - e_2 \\ R_2 i_2 + R_3 i_3 + R_4 i_4 = e_2 \\ R_4 i_4 = u_t(i_t) \end{cases}$$

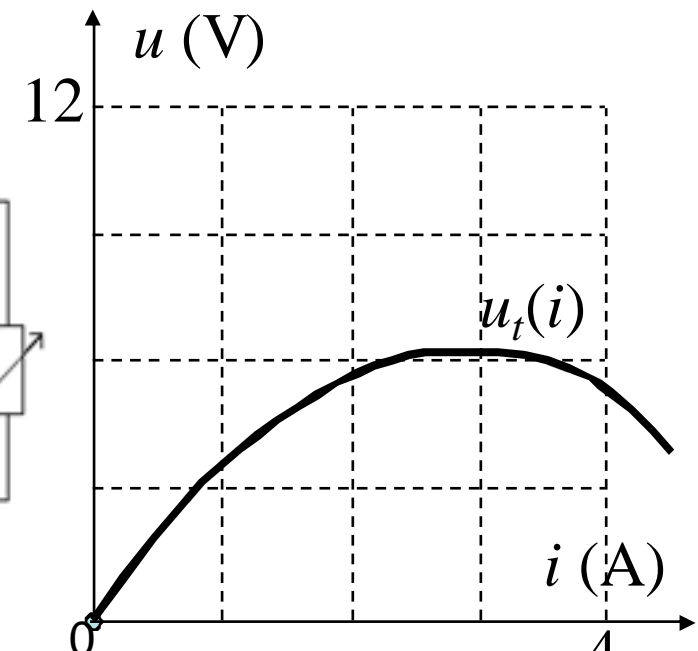
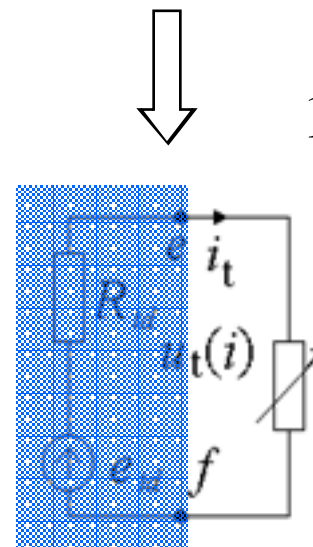
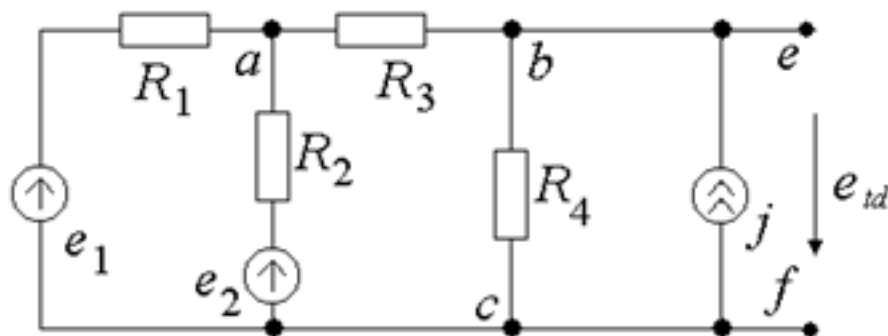
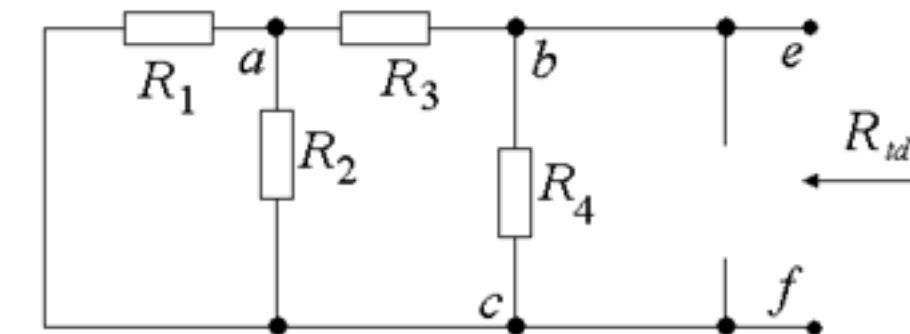
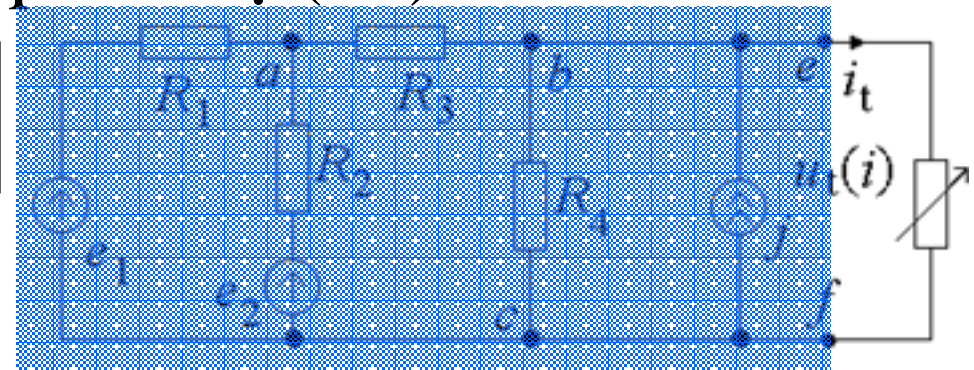
$$\rightarrow u_t(i_t) = A - B i_t$$

VD8

Phương pháp đồ thị (14)

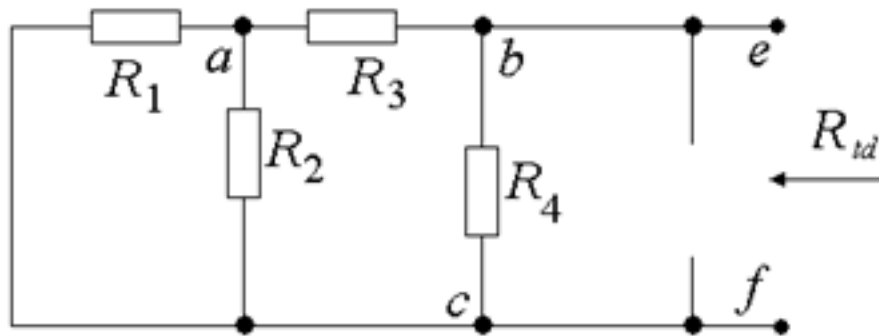
$e_1 = 16 \text{ V}; e_2 = 9 \text{ V}; j = 2 \text{ A}; R_1 = 4 \Omega;$
 $R_2 = 6 \Omega; R_3 = 2 \Omega; R_4 = 10 \Omega;$ Tính i_t .

VD8

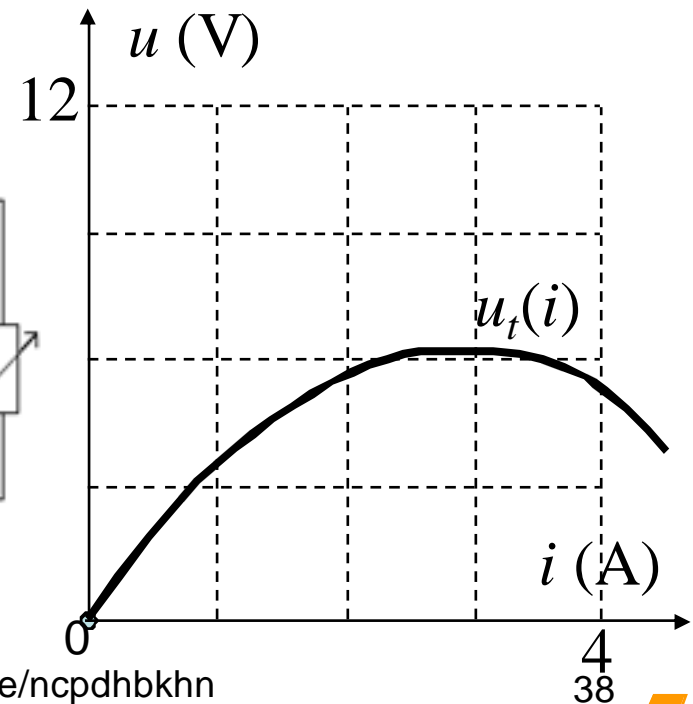
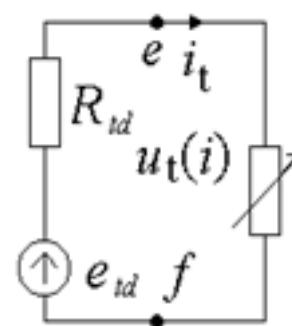
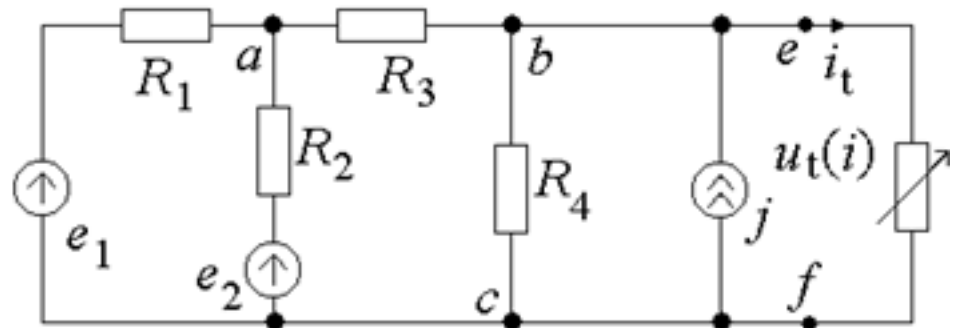
Phương pháp đồ thị (15)

$e_1 = 16 \text{ V}; e_2 = 9 \text{ V}; j = 2 \text{ A}; R_1 = 4 \Omega;$
 $R_2 = 6 \Omega; R_3 = 2 \Omega; R_4 = 10 \Omega;$ Tính i_t .

$$R_{td} = [(R_1 // R_2) + R_3] // R_4$$

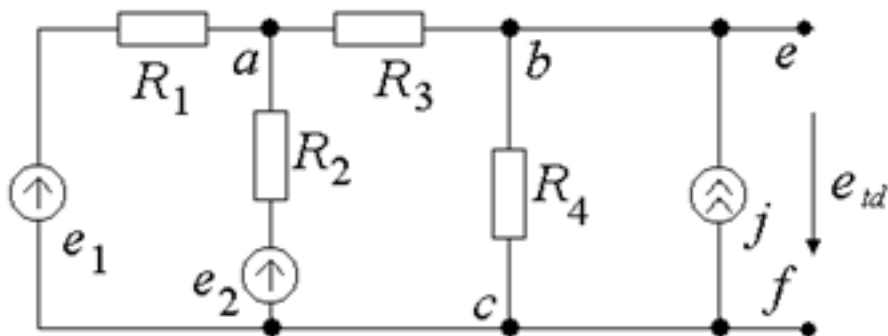
$$= \frac{\left(\frac{4.6}{4+6} + 2 \right) 10}{\frac{4.6}{4+6} + 2 + 10} = 3,06 \Omega$$

VD8

Phương pháp đồ thị (16)

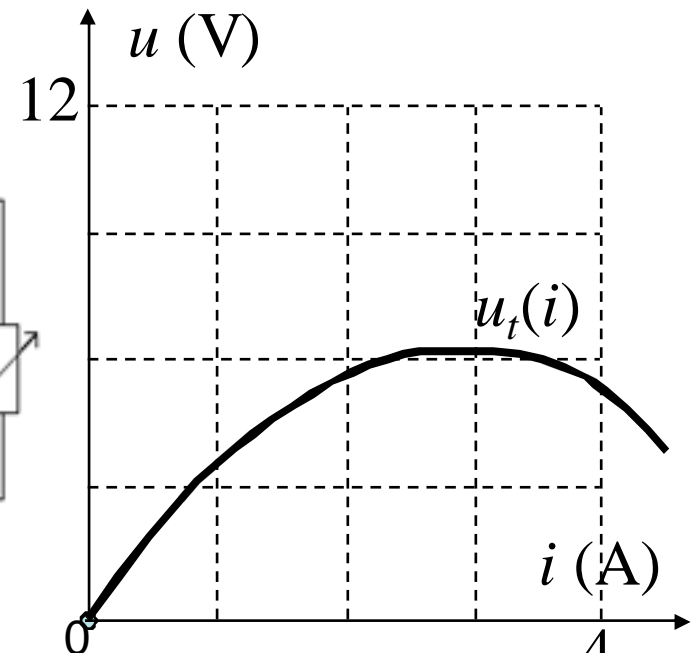
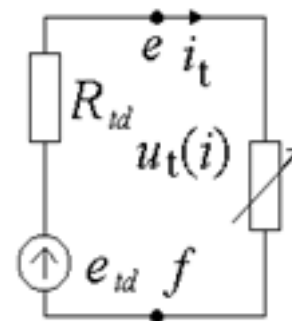
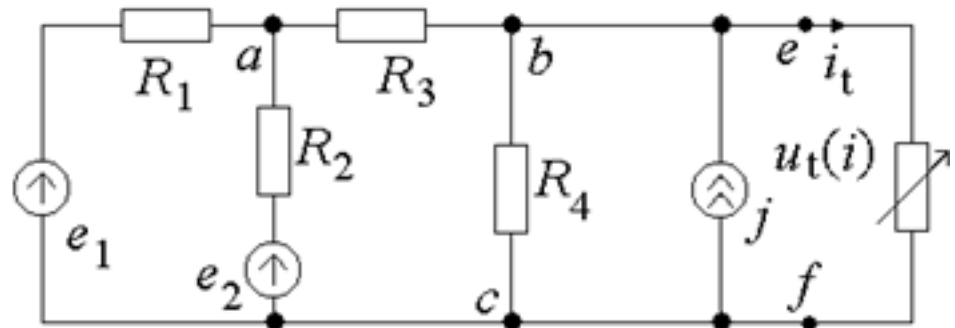
$e_1 = 16 \text{ V}; e_2 = 9 \text{ V}; j = 2 \text{ A}; R_1 = 4 \Omega;$
 $R_2 = 6 \Omega; R_3 = 2 \Omega; R_4 = 10 \Omega;$ Tính i_t .

Đặt $\varphi_c = 0$

$$\begin{cases} \left(\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \frac{1}{R_3} \right) \varphi_a - \frac{1}{R_3} \varphi_b = \frac{e_1}{R_1} + \frac{e_2}{R_2} \\ -\frac{1}{R_3} \varphi_a + \left(\frac{1}{R_3} + \frac{1}{R_4} \right) \varphi_b = j \end{cases}$$

$$\rightarrow \varphi_b = 15,28 \text{ V} \rightarrow e_{td} = \varphi_b = 15,28 \text{ V}$$

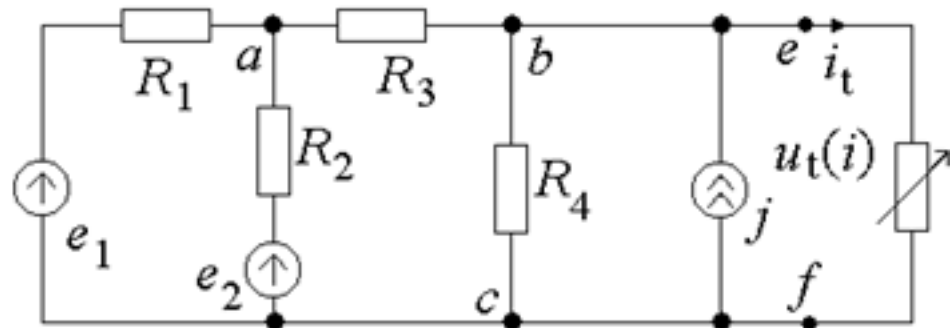

VD8

Phương pháp đồ thị (17)

$e_1 = 16 \text{ V}; e_2 = 9 \text{ V}; j = 2 \text{ A}; R_1 = 4 \Omega;$
 $R_2 = 6 \Omega; R_3 = 2 \Omega; R_4 = 10 \Omega;$ Tính i_t .

$$R_{td} = 3,06 \Omega; e_{td} = 15,28 \text{ V}$$

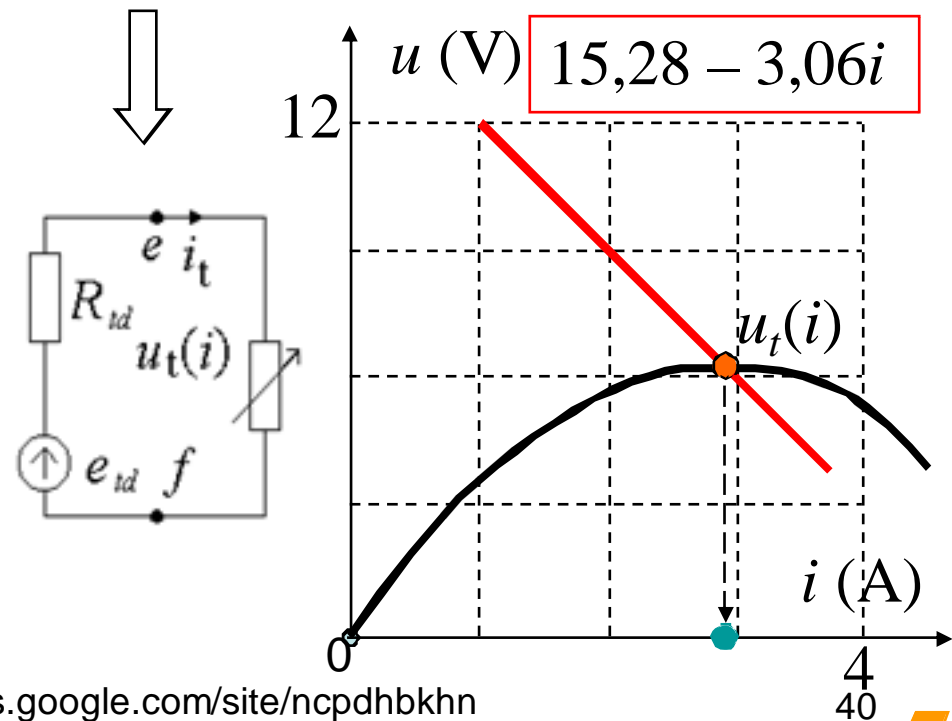

$$u_t(i) + R_{td}i = e_{td}$$

$$\rightarrow u_t(i) + 3,06i = 15,28$$

$$\rightarrow u_t(i) = 15,28 - 3,06i$$

$$\rightarrow i = 2,9 \text{ A}$$

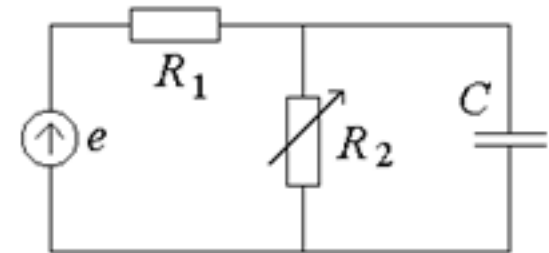

VD9

Phương pháp đồ thị (18)

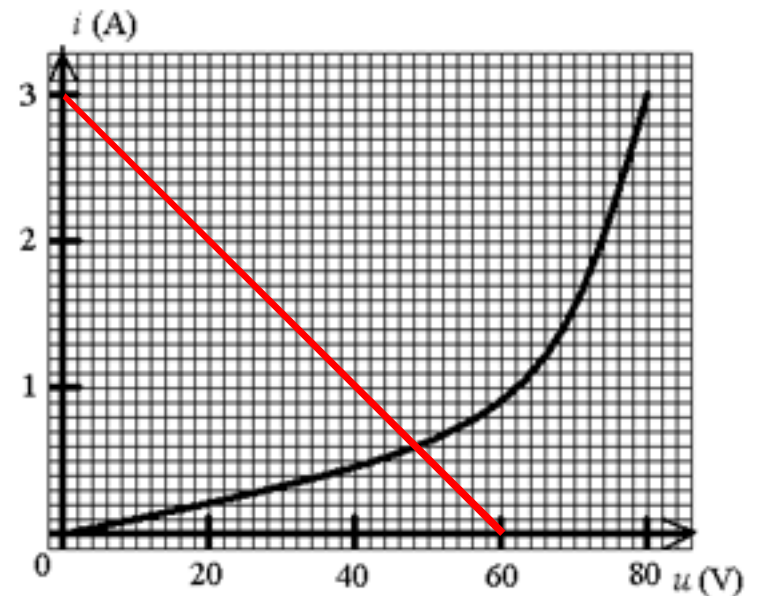
$e = 60 \text{ V}$; $R_1 = 20 \Omega$; $C = 80 \mu\text{F}$.
Tính dòng điện qua điện trở phi tuyến.

$$20i + u_2(i) = 60$$

$$\rightarrow u_2(i) = 60 - 20i$$

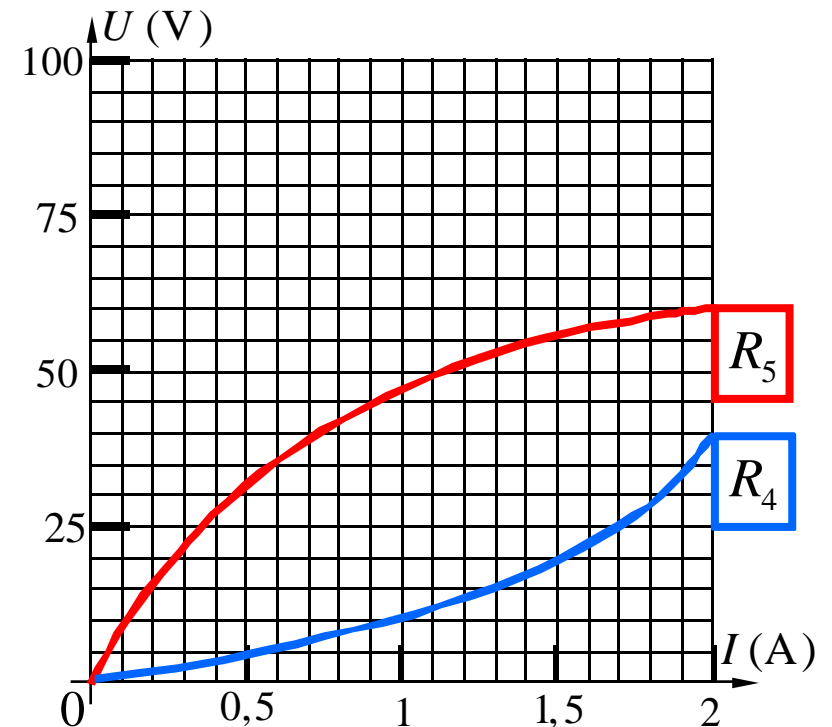
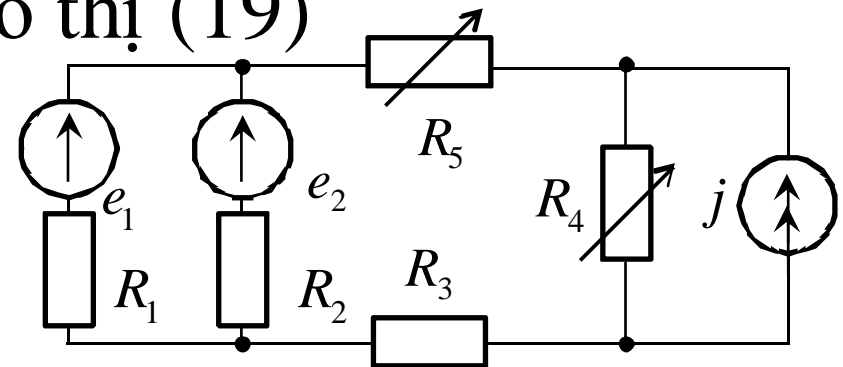
$$\rightarrow \boxed{i = 0,6 \text{ A}}$$

VD10

Phương pháp đồ thị (19)

$R_1 = 20\Omega$; $R_2 = 30\Omega$; $R_3 = R_4 = 40\Omega$; $C = 0,4\text{mF}$;
 $e_1 = 200\text{ V}$; $e_2 = 180\text{ V}$; $j = 2\text{ A}$. Tìm i_5 ?

Phương pháp đồ thị (20)

- Ưu điểm: trực quan
- Nhược điểm: chỉ cho 2D & 3D
- Dùng cho mạch đơn giản, có ít phần tử phi tuyến
- Thường phải phối hợp với các phương pháp đơn giản hoá mạch điện (biến đổi tương đương)
- Nếu mạch phức tạp, có nhiều phần tử phi tuyến → khó vẽ đồ thị
- → phương pháp dò

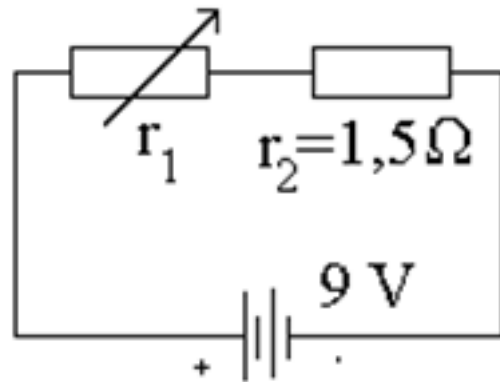
Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
  - a) Mạch một chiều
    - i. Khái niệm
    - ii. Phương pháp đồ thị
    - iii. Phương pháp dò**
    - iv. Phương pháp lặp
  - b) Mạch xoay chiều
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Phương pháp dò (1)

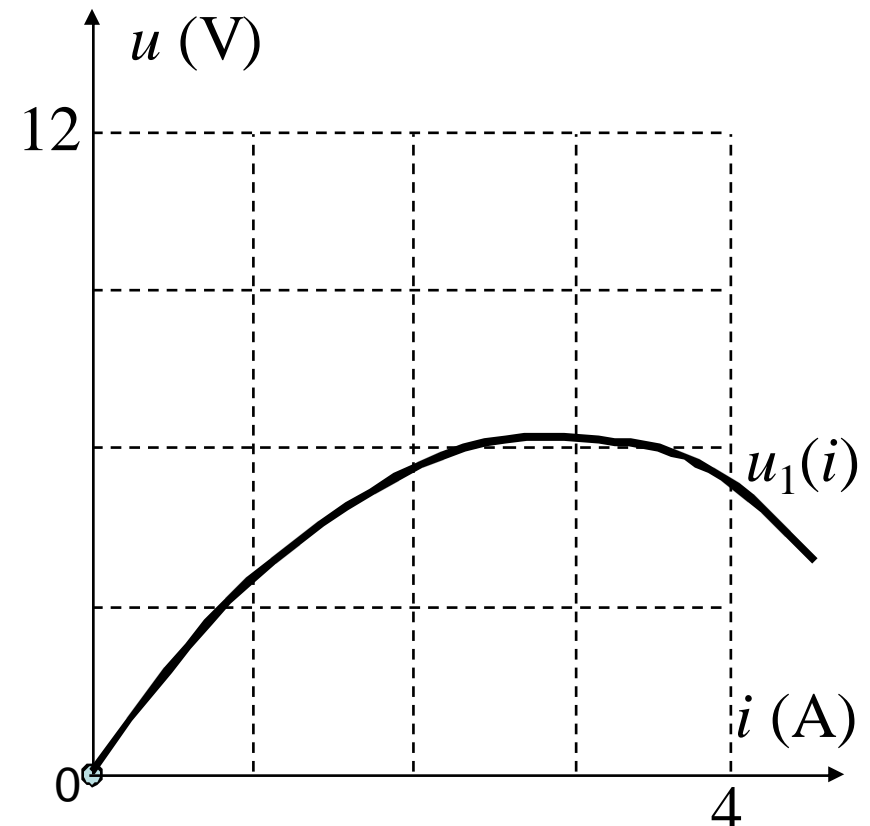
- Dò thông số (nghiệm) để thoả mãn mạch điện (phương trình mô tả mạch điện)

VD1

$$u_1(i) + r_2 i = 9$$

$$\left. \begin{array}{l} i \rightarrow u_1 \\ \quad \rightarrow r_2 i \end{array} \right\} u_1(i) + r_2 i \stackrel{?}{=} 9$$

Phương pháp dò (2)

$$i \rightarrow u_1(i), r_2 i$$

$$\rightarrow u_1(i) + r_2 i$$

$$i^{(1)} = 1 \text{ A}$$

$$i^{(2)} = 2,2 \text{ A}$$

$$u_1^{(1)} = 3,5 \text{ V}$$

$$u_1^{(2)} = 5,7 \text{ V}$$

$$u_2^{(1)} = 1,5 \cdot 1 = 1,5 \text{ V}$$

$$u_2^{(2)} = 1,5 \cdot 2,2 = 3,3 \text{ V}$$

$$u_1^{(1)} + u_2^{(1)} = 5 \text{ V}$$

$$u_1^{(2)} + u_2^{(2)} = 9 \text{ V}$$

$$i^{(*)} = 2,2 \text{ A}$$

Lập sơ đồ tính

Gán cho nghiệm
một giá trị

Thay vào
sơ đồ tính

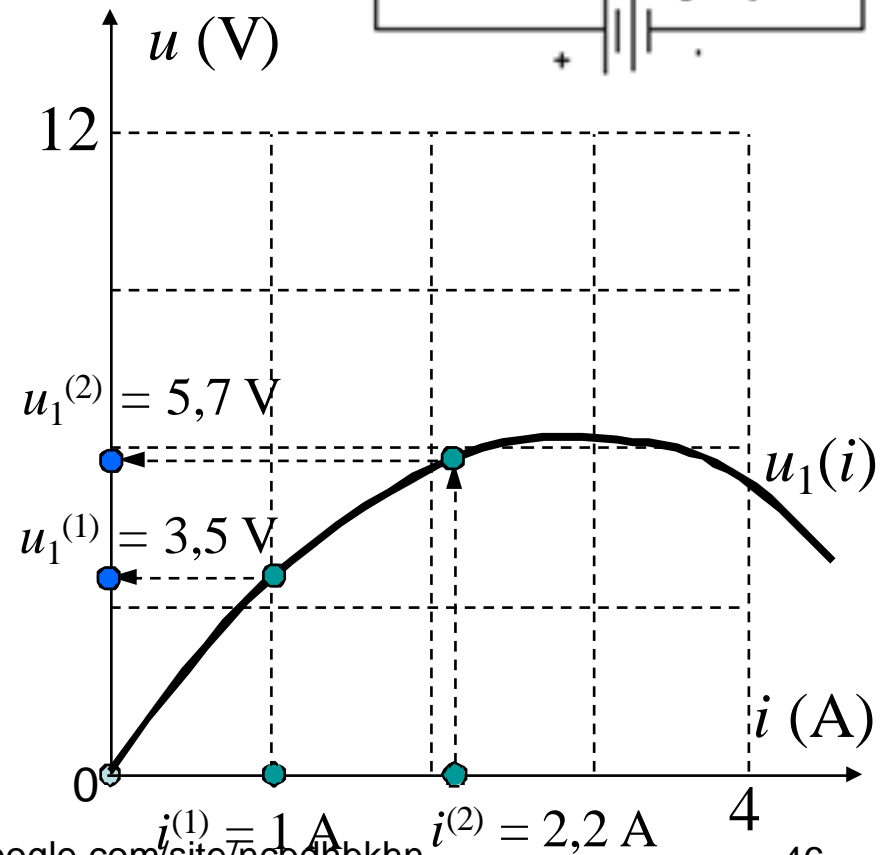
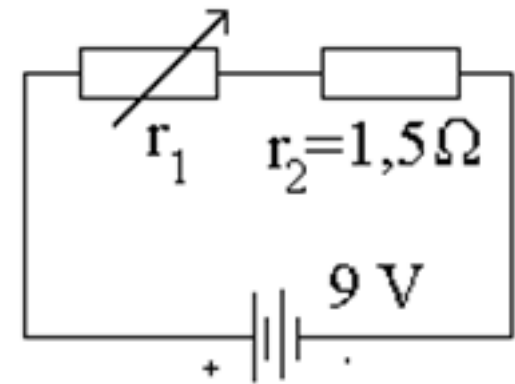
Thoả mãn?

Không

Có

Dừng

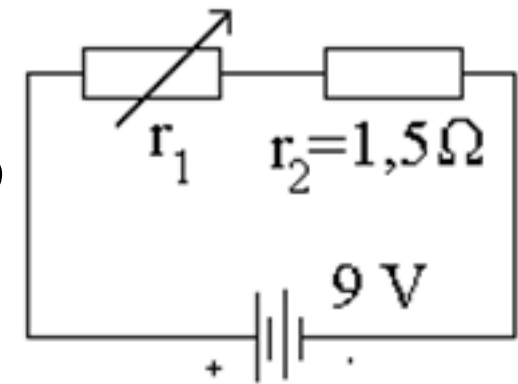
$$u_1(i) + r_2 i = 9$$

Phương pháp dò (3)

$$i \rightarrow u_1(i), r_2 i \\ \rightarrow u_1(i) + r_2 i$$

$$u_1(i) + r_2 i = 9$$

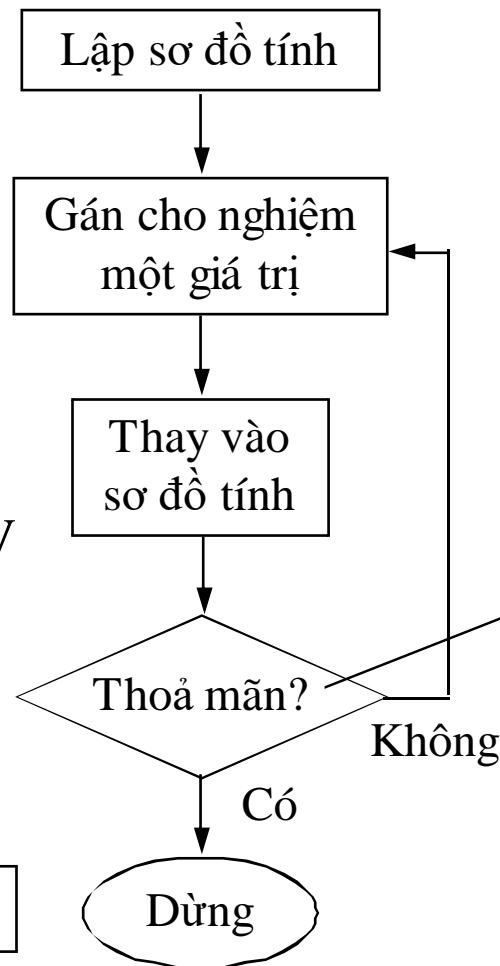
$$i^{(2)} = 2,2 \text{ A}$$

$$u_1^{(2)} = 5,7 \text{ V}$$

$$u_2^{(2)} = 1,5 \cdot 2,2 = 3,3 \text{ V}$$

$$u_1^{(2)} + u_2^{(2)} = 9 \text{ V}$$

$$i^{(*)} = 2,2 \text{ A}$$

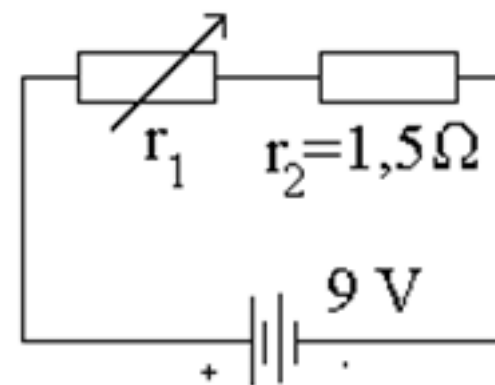
$$\frac{|(u_1^{(k)} + u_2^{(k)}) - 9|}{9} \leq \varepsilon$$

$$\frac{|f^{(k)} - \text{const}|}{\text{const}} \leq \varepsilon$$

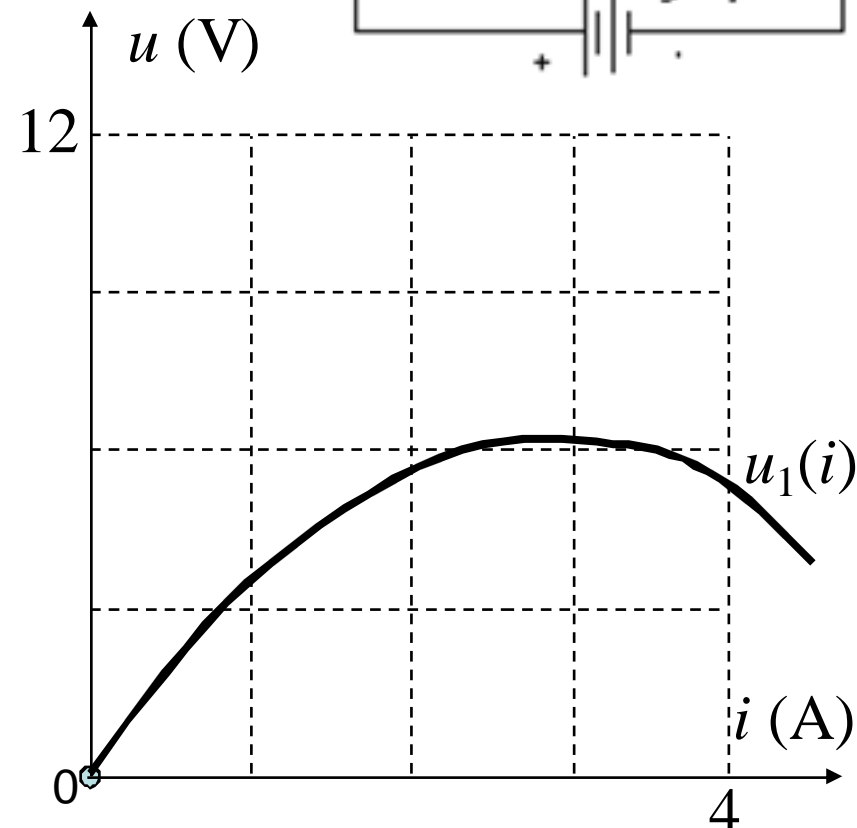
Phương pháp dò (4)

$$i \rightarrow u_1(i), u_2(i) \rightarrow u_1(i) + u_2(i)$$

$$u_1(i) + r_2 i = 9$$

k	1	2	3
$i^{(k)}$ (A)	1	2	2,5
$u_1^{(k)}$ (V)	3,5	5,5	6,2
$u_2^{(k)} = 1,5i^{(k)}$ (V)	1,5	3,0	3,75
$e^{(k)} = u_1^{(k)} + u_2^{(k)}$ (V)	5,0	8,5	9,95
$\frac{ e^{(k)} - 9 }{9}$ (%)	44,0	5,6	10,6

Phương pháp dò (5)

$i^{(k)}$ (A)	1	2	2,5
$e^{(k)} = u_1^{(k)} + u_2^{(k)}$ (V)	5,0	8,5	9,95

Dò tiếp

Nội/ngoại suy

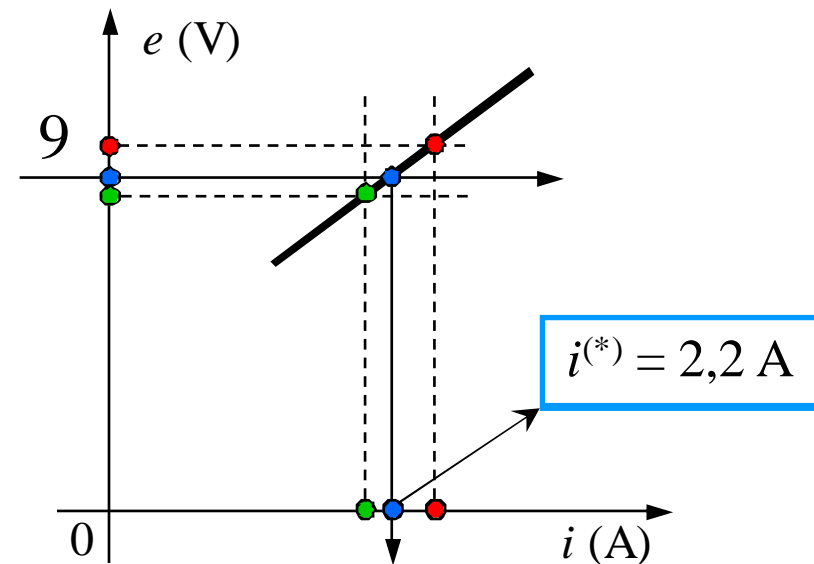
$$i^{(4)} = 2,2 \text{ A}$$

$$u_1^{(4)} = 5,7 \text{ V}$$

$$u_2^{(4)} = 1,5 \cdot 2,2 = 3,3 \text{ V}$$

$$u_1^{(4)} + u_2^{(4)} = 9 \text{ V}$$

$$i^{(*)} = 2,2 \text{ A}$$

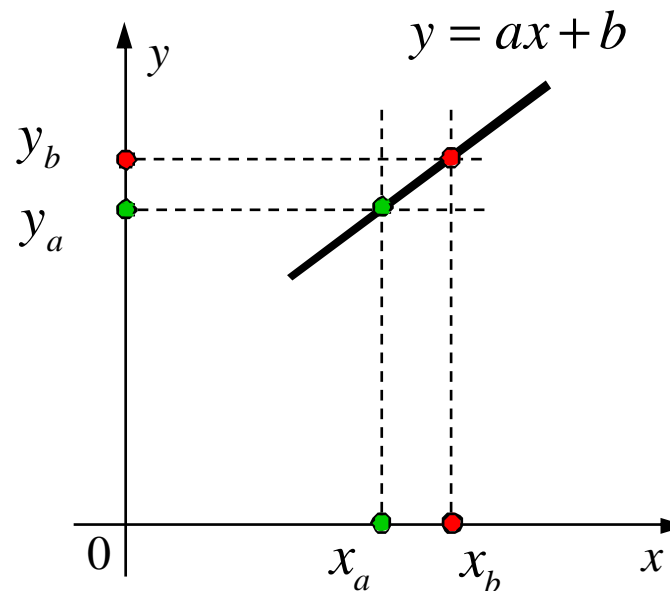

Phương pháp dò (6)

$$\begin{cases} y_a = ax_a + b \\ y_b = ax_b + b \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} a = \frac{y_a - y_b}{x_a - x_b} \\ b = \frac{x_a y_b - x_b y_a}{x_a - x_b} \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} y = \frac{y_a - y_b}{x_a - x_b} x + \frac{x_a y_b - x_b y_a}{x_a - x_b} \\ x = \frac{x_a - x_b}{y_a - y_b} y + \frac{x_a y_b - x_b y_a}{y_a - y_b} \end{cases}$$

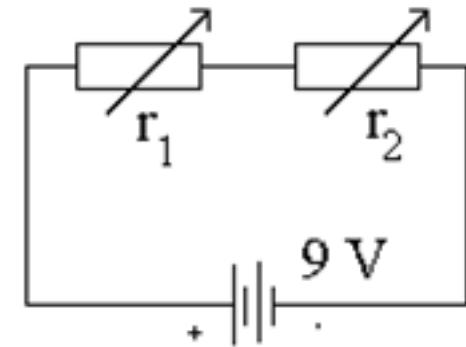
VD2

Phương pháp dò (7)

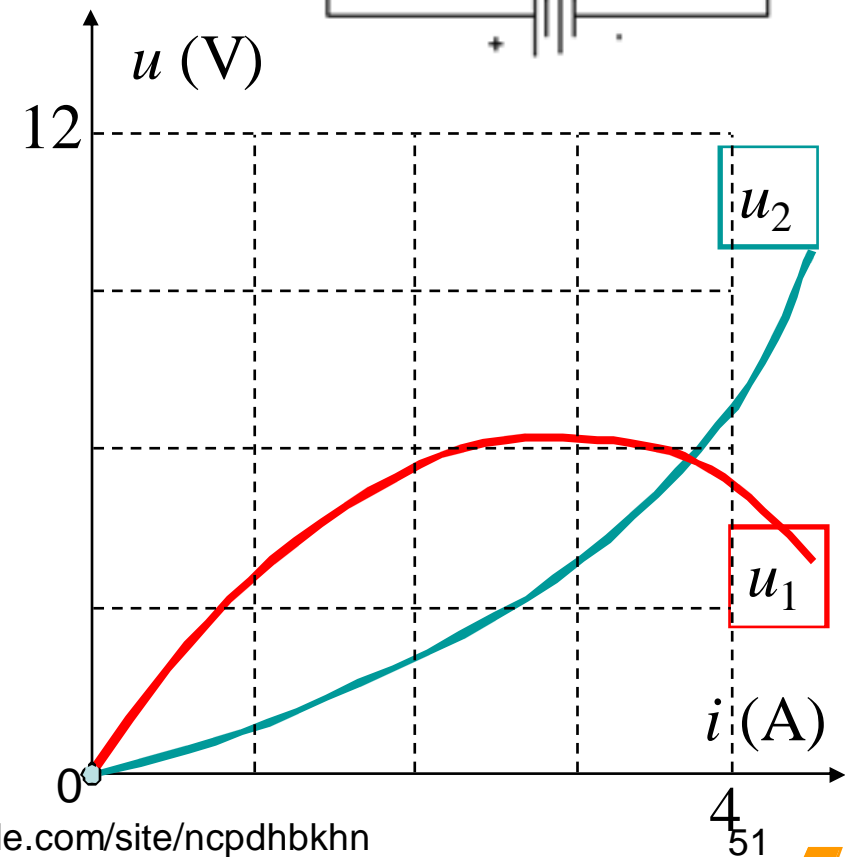
Tìm dòng điện trong mạch.

$$u_1(i) + u_2(i) = 9$$

$$i \rightarrow u_1(i), u_2(i) \rightarrow u_1(i) + u_2(i)$$

k	1	2	3
$i^{(k)}$ (A)	1	2	2,5
$u_1^{(k)}$ (V)	3,5	5,5	6,2
$u_2^{(k)}$ (V)	0,9	2,0	2,9
$e^{(k)} = u_1^{(k)} + u_2^{(k)}$ (V)	4,4	7,5	9,1
$\frac{ e^{(k)} - 9 }{9}$ (%)	51,1	16,7	1,1

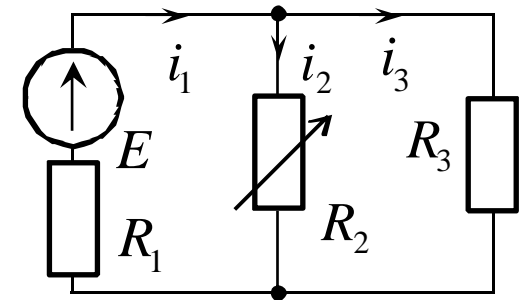

VD3

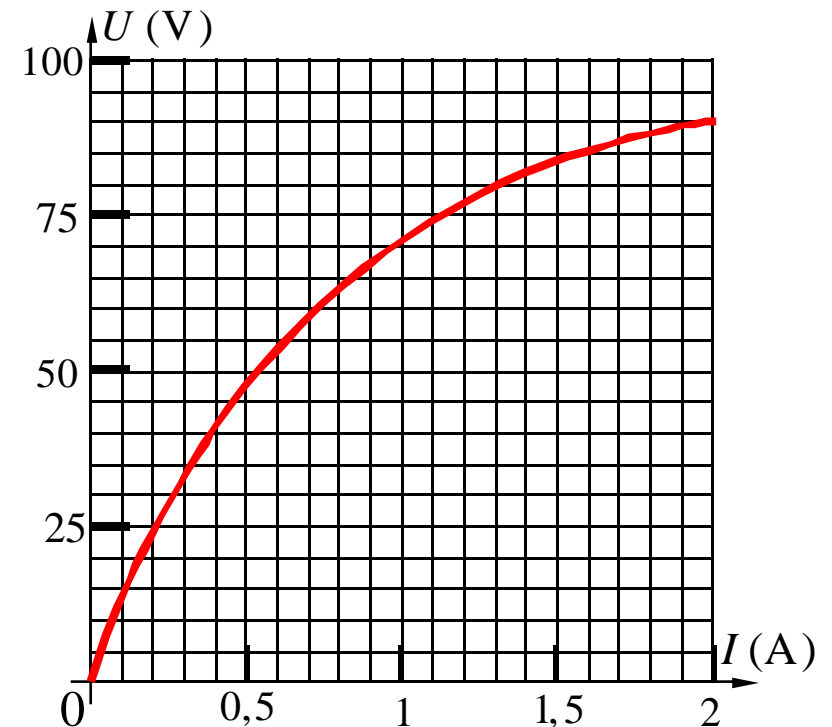
Phương pháp dò (8)

$E = 100\text{V}; R_1 = 20\ \Omega; R_3 = 30\ \Omega$. Tính các dòng điện?

$$\begin{cases} i_1 - i_2 - i_3 = 0 \\ u_2 = R_3 i_3 \\ R_1 i_1 + u_2 = E \end{cases}$$

k	1	1	1	
i_2 (A)	1	0,5	0,6	
u_2 (V)	71	48	54	
i_3 (A)	2,37	1,60	1,80	
i_1 (A)	3,37	2,10	2,40	
E (V)	138	90	102	
ε (%)	38	10	2	

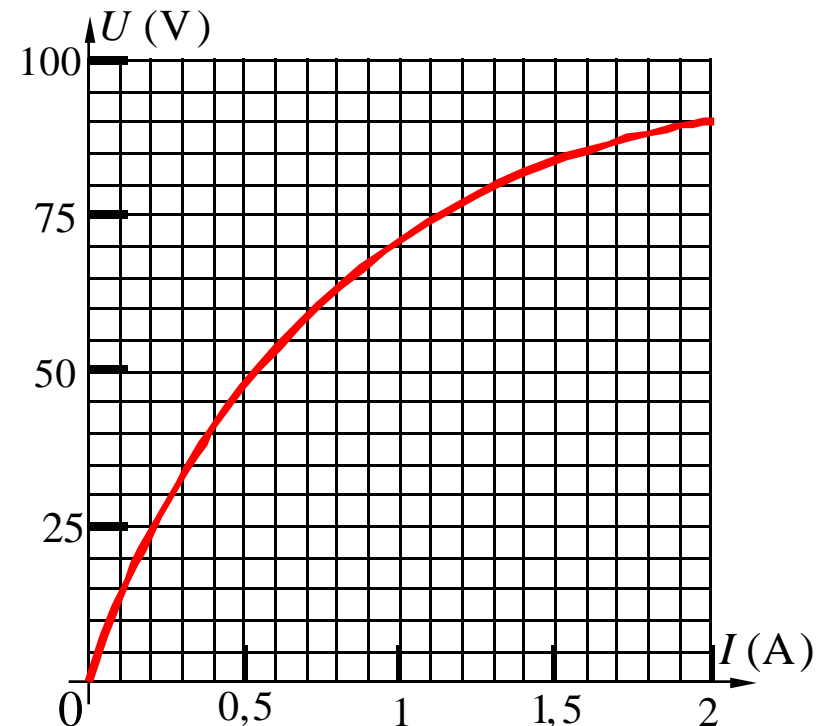
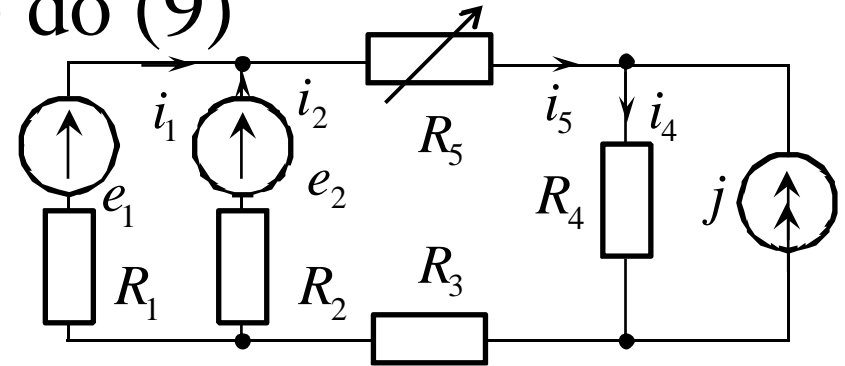

VD4

Phương pháp dò (9)

$R_1 = 20\Omega$; $R_2 = 30\Omega$; $R_3 = R_4 = 40\Omega$; $e_1 = 200$ V;
 $e_2 = 180$ V; $j = 2$ A. Tìm i_5 ?

$$\begin{cases} i_1 + i_2 - i_5 = 0 \\ i_5 - i_4 + j = 0 \\ R_1 i_1 - R_2 i_2 = e_1 - e_2 \\ R_2 i_2 + u_5 + R_4 i_4 + R_3 i_5 = e_2 \end{cases}$$

VD4

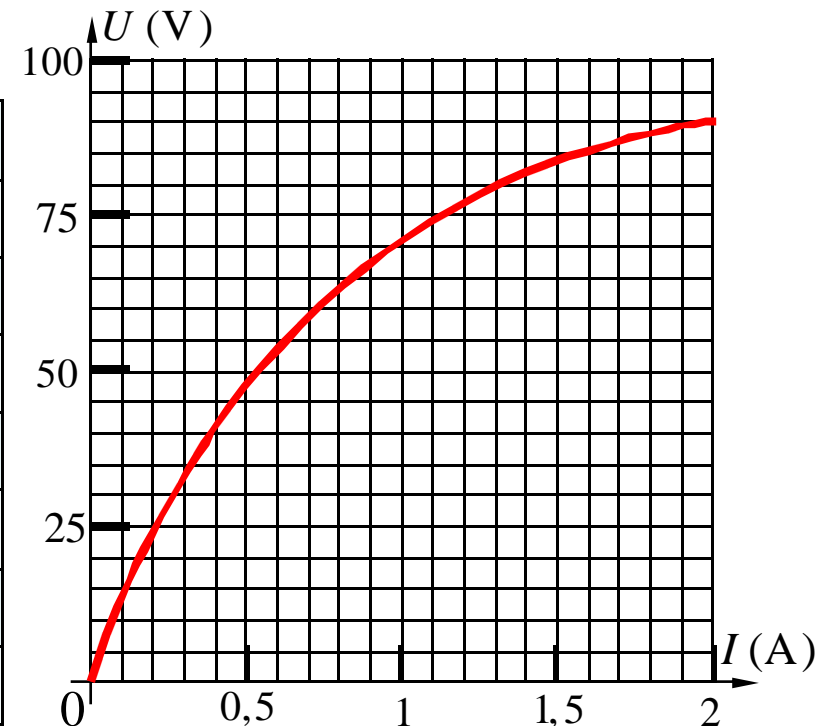
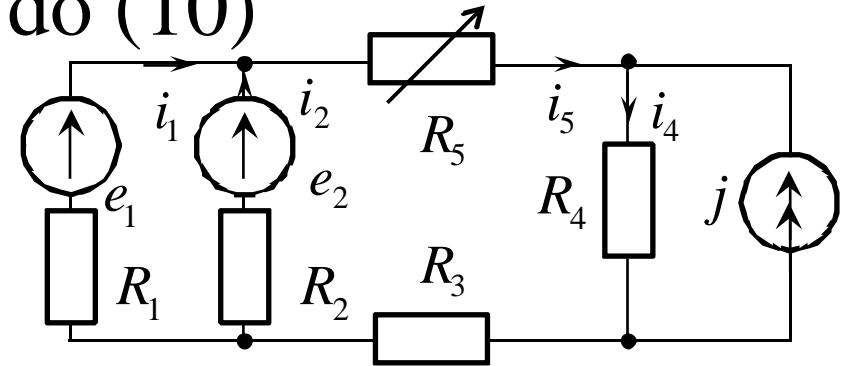
Phương pháp dò (10)

$R_1 = 20\Omega; R_2 = 30\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; e_1 = 200 \text{ V};$
 $e_2 = 180 \text{ V}; j = 2 \text{ A. Tìm } i_5?$

$$i_5 \rightarrow \begin{cases} u_5 \\ i_4 = i_5 + j \end{cases} \rightarrow i_2 = \frac{e_2 - (u_5 + R_4 i_4 + R_3 i_5)}{R_2}$$

$$\rightarrow i_1 = i_5 - i_2 \rightarrow e_1 = e_2 + R_1 i_1 - R_2 i_2; \varepsilon = \frac{|e_1 - 200|}{200}$$

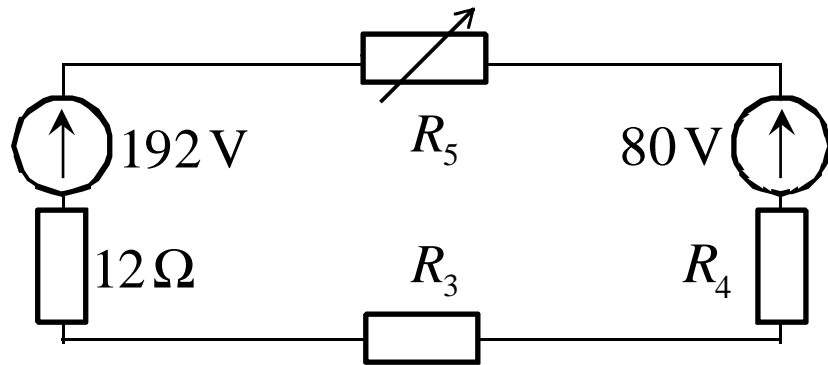
k	1	1	1	
$i_5 \text{ (A)}$	1	0,5	0,6	
$u_5 \text{ (V)}$	71	48	54	
$i_4 \text{ (A)}$	3	2,5	2,6	
$i_2 \text{ (A)}$	-1,70	0,40	-0,067	
$i_1 \text{ (A)}$	2,70	0,10	0,67	
$e_1 \text{ (V)}$	285	170	195,33	
$\varepsilon \text{ (%)}$	43	15	2,33	

VD4

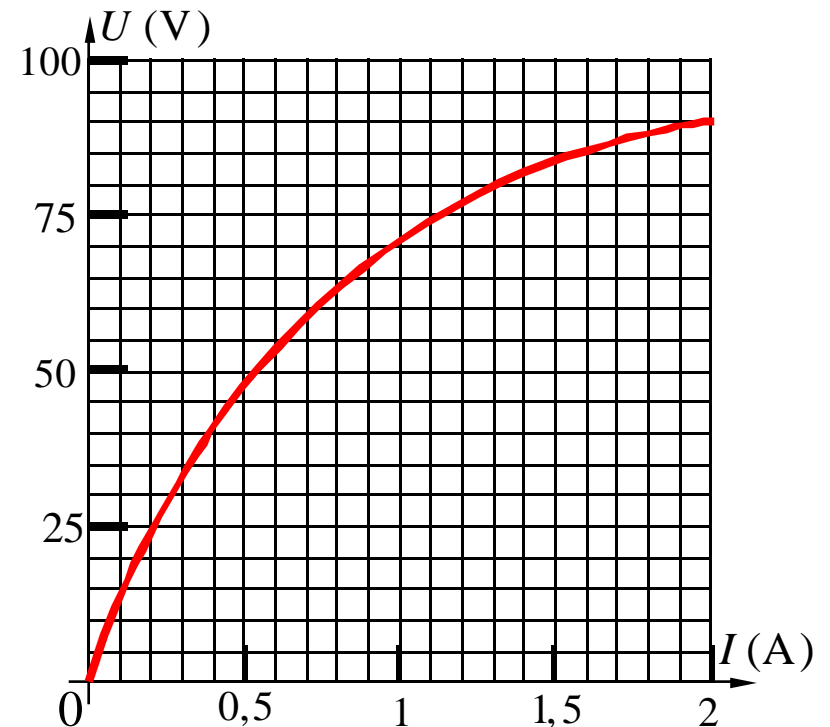
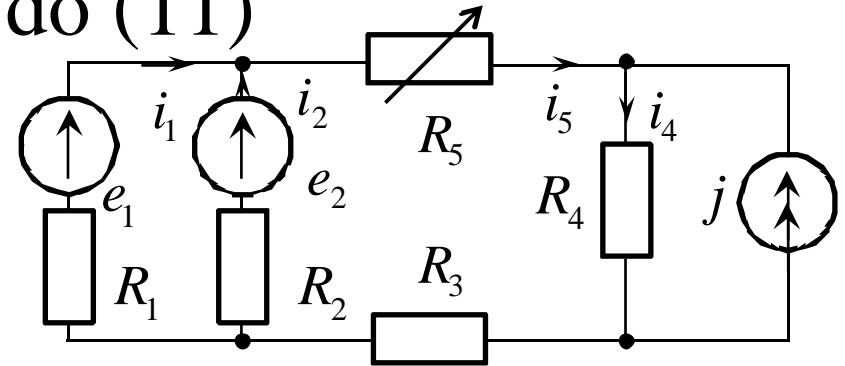
Phương pháp dò (11)

$R_1 = 20\Omega$; $R_2 = 30\Omega$; $R_3 = R_4 = 40\Omega$; $e_1 = 200\text{ V}$;
 $e_2 = 180\text{ V}$; $j = 2\text{ A}$. Tìm i_5 ?

$$i_5 \rightarrow u_5 \rightarrow e_{td} = 80 + u_5 + (R_3 + R_4 + 12)i_5$$

k	1	1	1	
$i_5\text{ (A)}$	1	0,5	0,6	
$u_5\text{ (V)}$	71	48	54	
$e_{td}\text{ (V)}$	243	174	189	
$\varepsilon\text{ (%)}$	27	9,4	1,5	

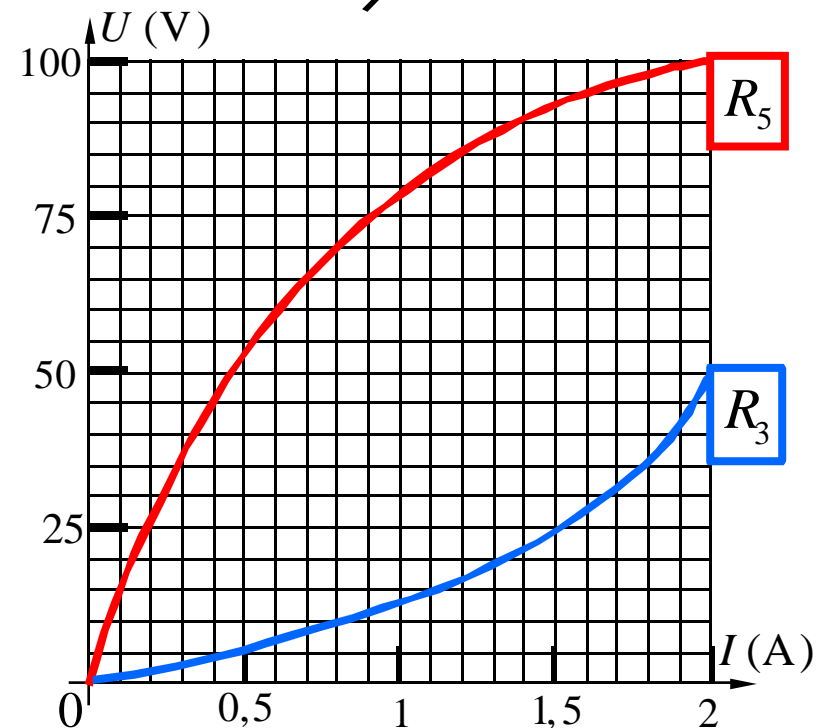
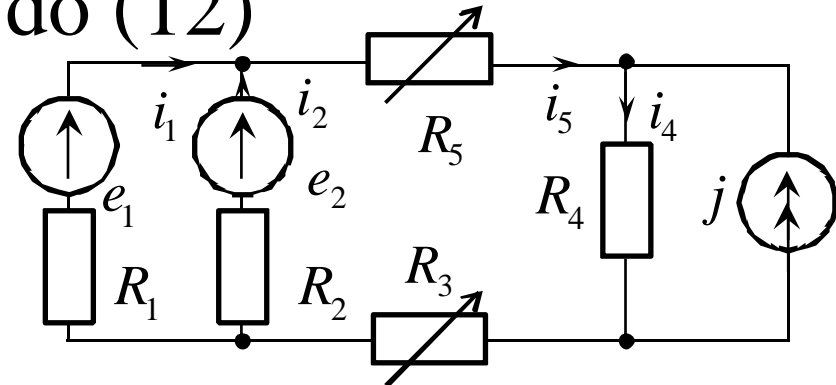

VD5

Phương pháp dò (12)

$R_1 = 20\Omega; R_2 = 30\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; e_1 = 200 \text{ V};$
 $e_2 = 180 \text{ V}; j = 2 \text{ A. Tìm } i_5?$

$$\begin{cases} i_1 + i_2 - i_5 = 0 \\ i_5 - i_4 + j = 0 \\ R_1 i_1 - R_2 i_2 = e_1 - e_2 \\ R_2 i_2 + u_5 + R_4 i_4 + u_3 = e_2 \end{cases}$$

VD5

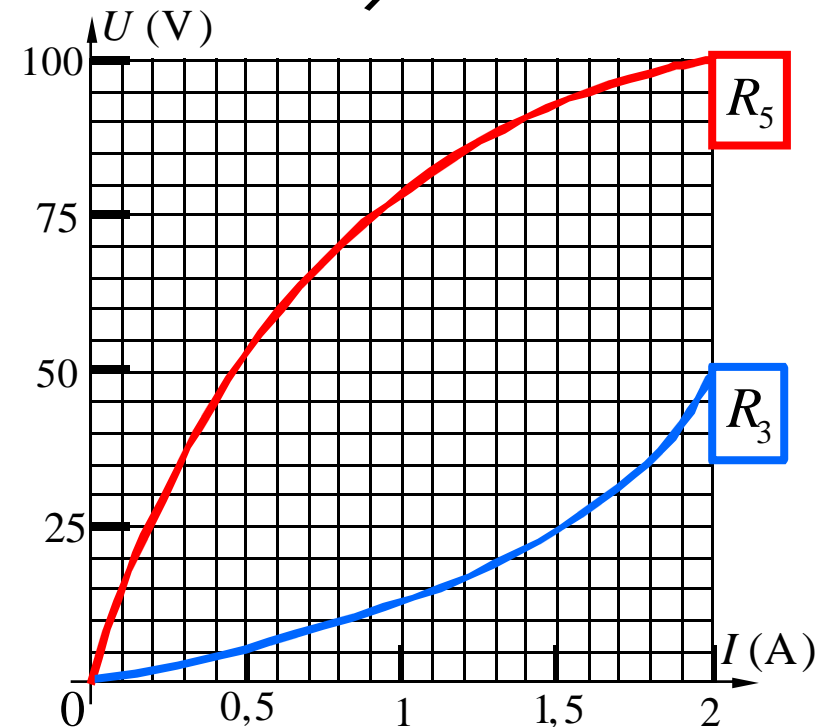
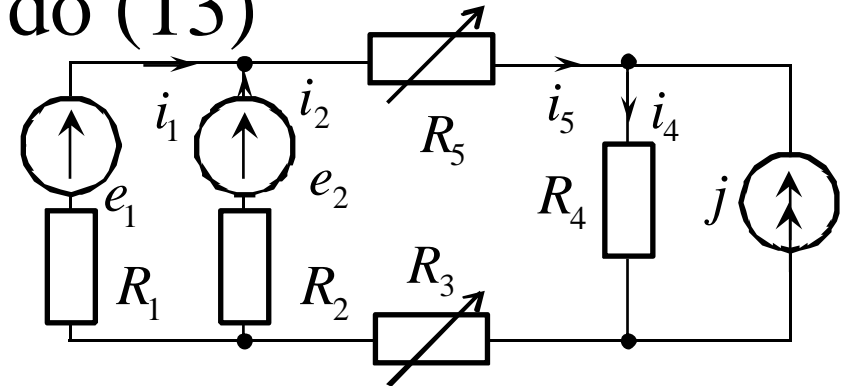
Phương pháp dò (13)

$R_1 = 20\Omega; R_2 = 30\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; e_1 = 200 \text{ V};$
 $e_2 = 180 \text{ V}; j = 2 \text{ A. Tìm } i_5?$

$$i_5 \rightarrow \begin{cases} u_5, u_3 \\ i_4 = i_5 + j \end{cases} \rightarrow i_2 = \frac{e_2 - u_5 - u_3 - R_4 i_4}{R_2}$$

$$\rightarrow i_1 = i_5 - i_2 \rightarrow e_1 = e_2 + R_1 i_1 - R_2 i_2; \varepsilon = |e_1 - 200| / 200$$

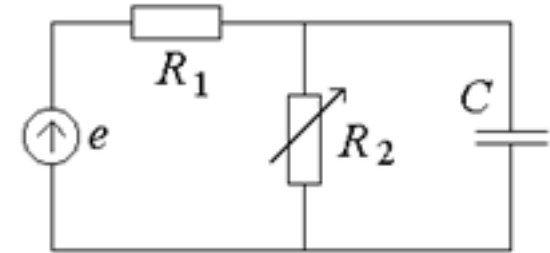
k	1	2	3	
$i_5 \text{ (A)}$	1	0,5	0,7	
$u_5 \text{ (V)}$	78	53	65	
$u_3 \text{ (V)}$	13	5	8	
$i_4 \text{ (A)}$	3	2,5	2,7	
$i_2 \text{ (A)}$	-1,03	0,73	-0,033	
$i_1 \text{ (A)}$	2,03	-0,23	0,73	
$e_1 \text{ (V)}$	252	153	195,67	
$\varepsilon \text{ (%)}$	26	23	2,2	

VD6

Phương pháp dò (14)

$e = 60 \text{ V}$; $R_1 = 20 \Omega$; $C = 80 \mu\text{F}$.
Tính dòng điện qua điện trở phi tuyến.

$$20i + u_2(i) = 60$$

$I \text{ (A)}$	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
$U \text{ (V)}$	0	3	6	10	16	30	80

Đặc tính của điện trở phi tuyến

$$i \rightarrow 20i, u_2(i) \rightarrow 20i + u_2(i) = 60?$$

k	$i^{(k)} \text{ (A)}$	$20i^{(k)} \text{ (V)}$	$u_2^{(k)} \text{ (V)}$	$e^{(k)} = 20i^{(k)} + u_2^{(k)} \text{ (V)}$	$ e^{(k)} - 60 / 60 \text{ (%)}$
1	0,5	10	3	13	78
2	2	40	16	56	6,67
3	2,5	50	30	80	33,33

$$i = \frac{2 - 2,5}{56 - 80} e + \frac{56 \cdot 2,5 - 80 \cdot 2}{56 - 80} = 0,021e + 0,83$$

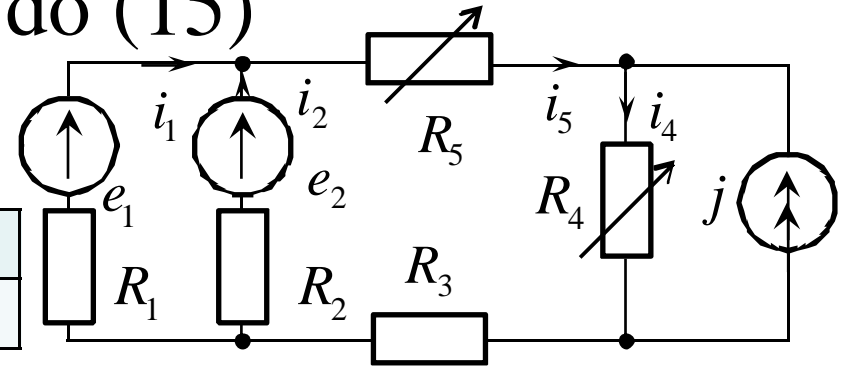
$$\rightarrow i|_{e=60} = 0,021 \cdot 60 + 0,83 = \boxed{2,08 \text{ A}}$$

VD7

Phương pháp dò (15)

$R_1 = 20\Omega$; $R_2 = 30\Omega$; $R_3 = 40\Omega$; $e_1 = 200$ V; $e_2 = 180$ V;
 $j = 2$ A. Tìm i_5 ?

I (A)	0	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0
U (V)	0	3	6	10	16	30	80

$$\begin{cases} i_1 + i_2 - i_5 = 0 \\ i_5 - i_4 + j = 0 \\ R_1 i_1 - R_2 i_2 = e_1 - e_2 \\ R_2 i_2 + u_5 + u_4 + u_3 = e_2 \end{cases}$$

k	1	2	
i_5 (A)	1	0,5	
u_5 (V)	6	3	
i_4 (A)	3	2,5	
u_4 (V)	80	30	
i_2 (A)	-0,87	1,57	
i_1 (A)	1,87	-1,07	
e_1 (V)	243,33	111,67	
ε (%)	22	44	

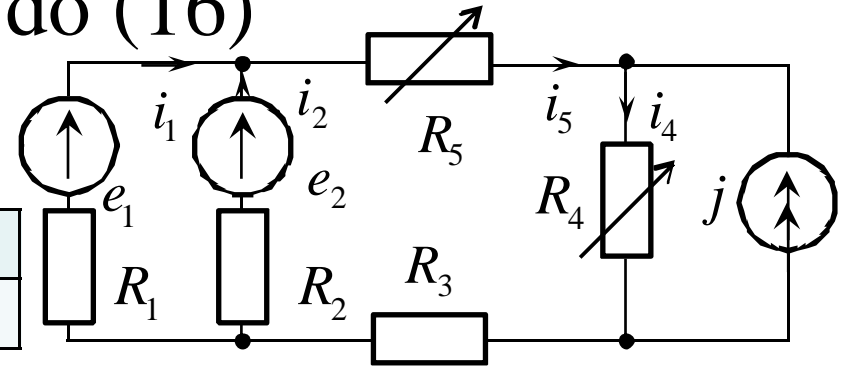
$$i_5 = \frac{1 - 0,5}{243,33 - 111,67} 200 + \frac{243,33 \cdot 0,5 - 111,67 \cdot 1}{243,33 - 111,67} = \boxed{0,84 \text{ A}}$$

VD8

Phương pháp dò (16)

$R_1 = 20\Omega$; $R_2 = 30\Omega$; $R_3 = 40\Omega$; $e_1 = 100$ V; $e_2 = 80$ V;
 $j = 1,2$ A. Tìm i_5 ?

I (A)	0	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0
U (V)	0	3	6	10	16	30	80

$$\begin{cases} i_1 + i_2 - i_5 = 0 \\ i_5 - i_4 + j = 0 \\ R_1 i_1 - R_2 i_2 = e_1 - e_2 \\ R_2 i_2 + u_5 + u_4 + u_3 = e_2 \end{cases}$$

$$i_5 \rightarrow \begin{cases} u_5 \\ i_4 = i_5 + j \end{cases} \rightarrow u_4 \rightarrow i_2 = \frac{e_2 - u_5 - R_3 i_5 - u_4}{R_2}$$

$$\rightarrow i_1 = i_5 - i_2 \rightarrow e_1 = e_2 + R_1 i_1 - R_2 i_2; \varepsilon = |e_1 - 100| / 100$$

$$u_4^{(1)} = \frac{16 - 30}{2 - 2,5} 2,2 + \frac{2 \cdot 30 - 2,5 \cdot 16}{2 - 2,5} = 21,60 \text{ V}$$

$$u_4^{(2)} = \frac{30 - 80}{2,5 - 3} 2,7 + \frac{2,5 \cdot 80 - 3 \cdot 30}{2,5 - 3} = 50,00 \text{ V}$$

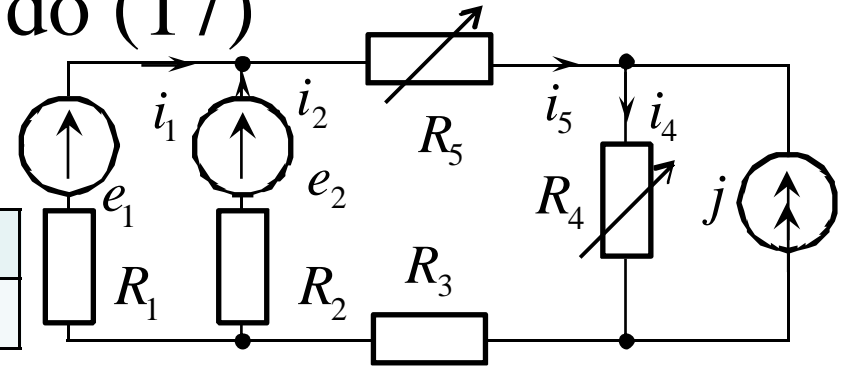
k	1	2	
i_5 (A)	1	1,5	
u_5 (V)	6	10	
i_4 (A)	2,2	2,7	
u_4 (V)	21,60	50,00	
i_2 (A)	0,41	-1,33	
i_1 (A)	0,59	2,83	
e_1 (V)	79,33	176,67	
ε (%)	21	77	

VD8

Phương pháp dò (17)

$R_1 = 20\Omega; R_2 = 30\Omega; R_3 = 40\Omega; e_1 = 100 \text{ V}; e_2 = 80 \text{ V};$
 $j = 1,2 \text{ A}$. Tìm i_5 ?

$I \text{ (A)}$	0	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0
$U \text{ (V)}$	0	3	6	10	16	30	80

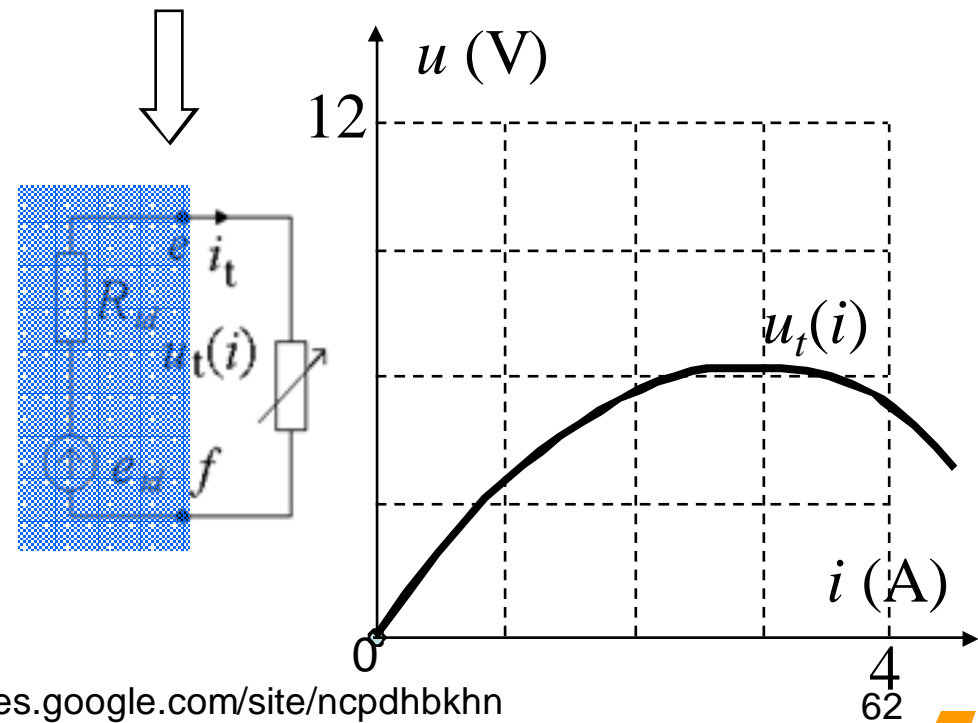
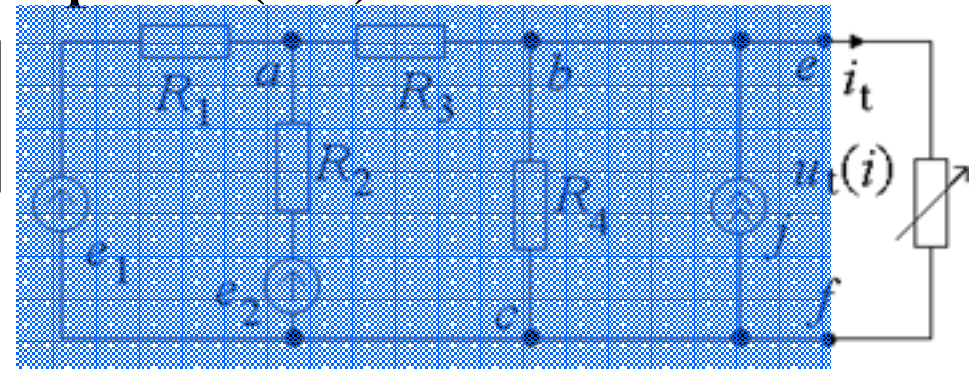
$$i_5 = \frac{1,5 - 1}{176,67 - 79,33} 100 + \frac{176,67 \cdot 1 - 79,33 \cdot 1,5}{176,67 - 79,33} = \boxed{1,11 \text{ A}}$$

k	1	2	
$i_5 \text{ (A)}$	1	1,5	
$u_5 \text{ (V)}$	6	10	
$i_4 \text{ (A)}$	2,2	2,7	
$u_4 \text{ (V)}$	21,60	50,00	
$i_2 \text{ (A)}$	0,41	-1,33	
$i_1 \text{ (A)}$	0,59	2,83	
$e_1 \text{ (V)}$	79,33	176,67	
$\varepsilon \text{ (%)}$	21	77	

VD9

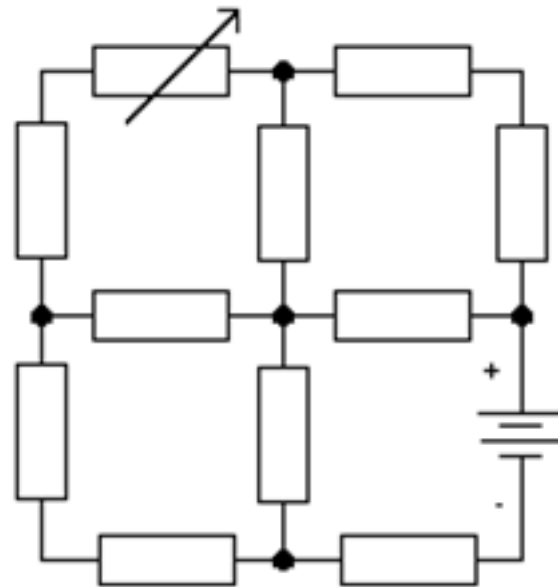
Phương pháp dò (18)

$e_1 = 16 \text{ V}; e_2 = 9 \text{ V}; j = 2 \text{ A}; R_1 = 4 \Omega;$
 $R_2 = 6 \Omega; R_3 = 2 \Omega; R_4 = 10 \Omega;$ Tính i_t .

Phương pháp dò (19)

- Là phương pháp số
- Áp dụng cho mạch điện có nhiều phần tử phi tuyến
- Áp dụng cho phương trình 1 ẩn

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
  - a) Mạch một chiều
    - i. Khái niệm
    - ii. Phương pháp đồ thị
    - iii. Phương pháp dò
    - iv. Phương pháp lặp**
  - b) Mạch xoay chiều
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Phương pháp lặp (1)

- Áp dụng cho dạng $x = f(x)$
- Nghiệm: giao điểm của đường thẳng $y = x$ & đường cong $y = f(x)$

$$x^{(0)} \rightarrow y^{(0)} = f(x^{(0)})$$

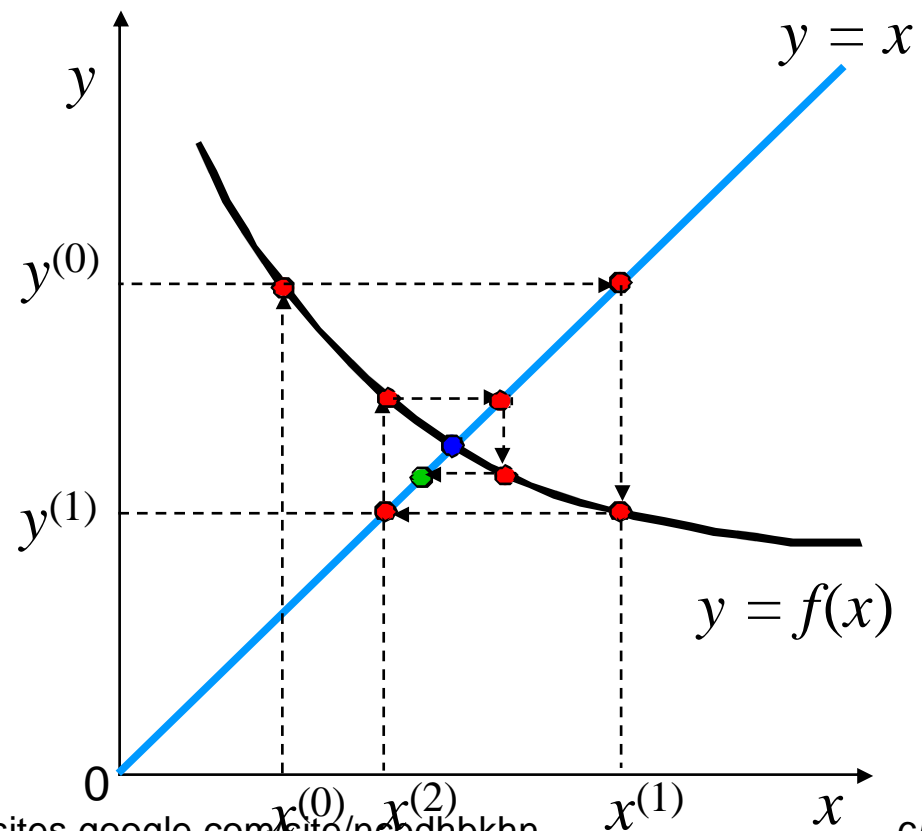
$$x^{(1)} = y^{(0)} \rightarrow y^{(1)} = f(x^{(1)})$$

$$x^{(2)} = y^{(1)}$$

...

$$x^{(n)} = y^{(n-1)}$$

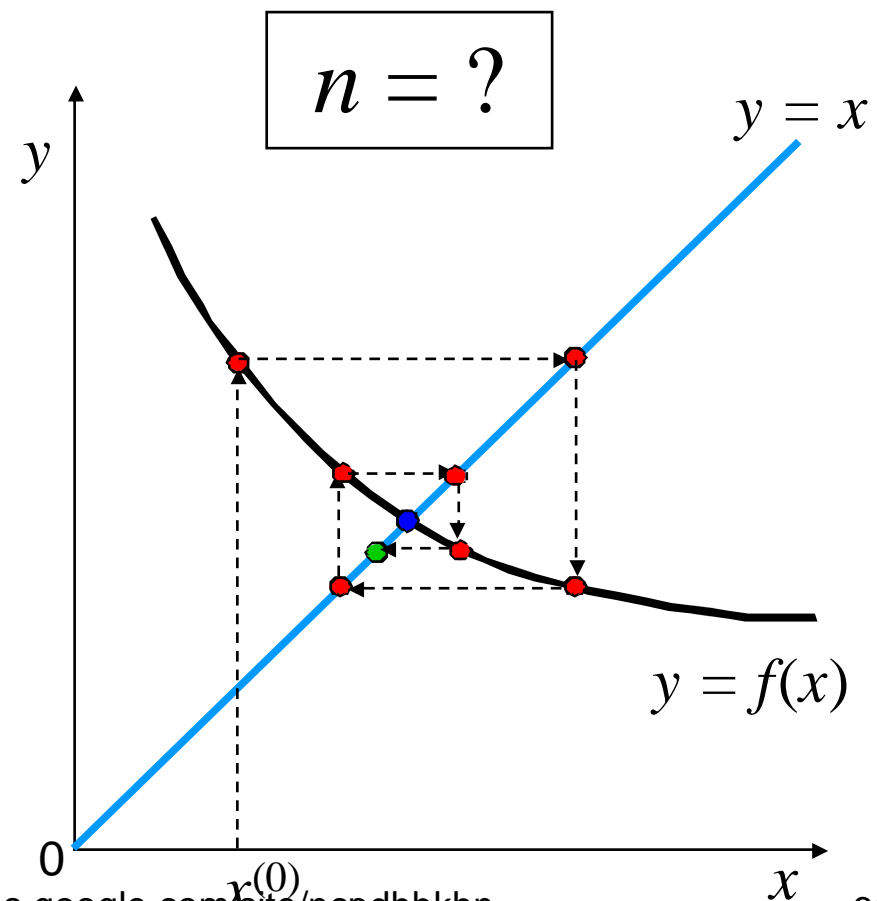
$n = ?$

Phương pháp lặp (2)

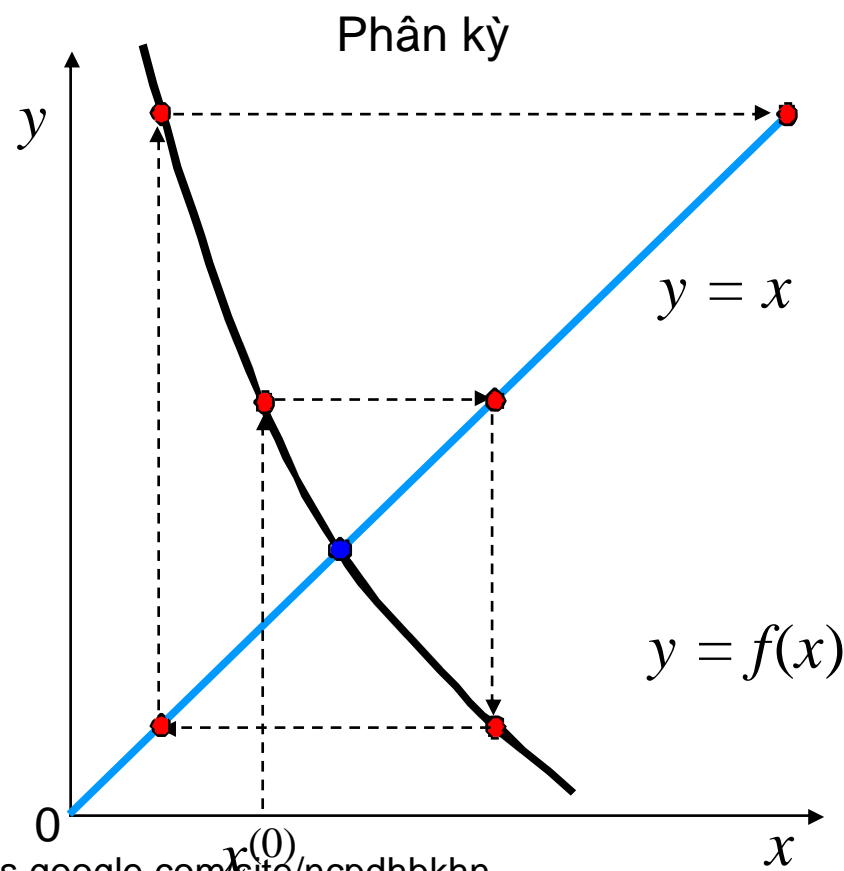
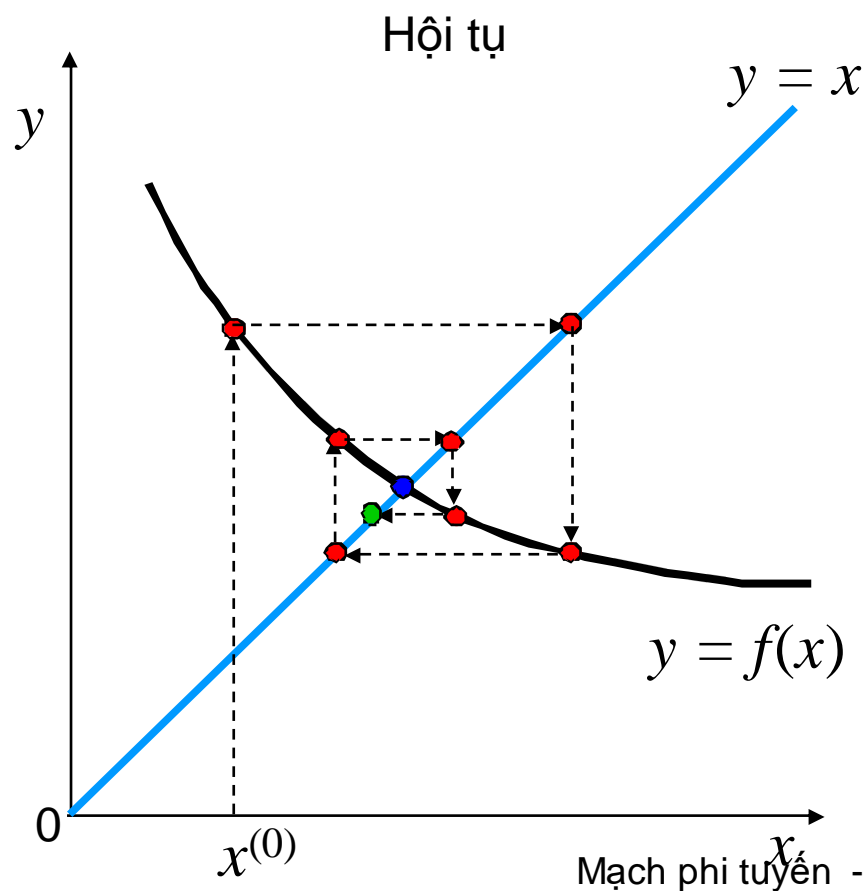
- Lặp đến khi nào thì đủ?
- Cho đến khi nghiệm gần đúng đủ sát với nghiệm đúng
- Thế nào là đủ sát?

$$|x^{(n)} - x^{(n-1)}| \leq \gamma$$

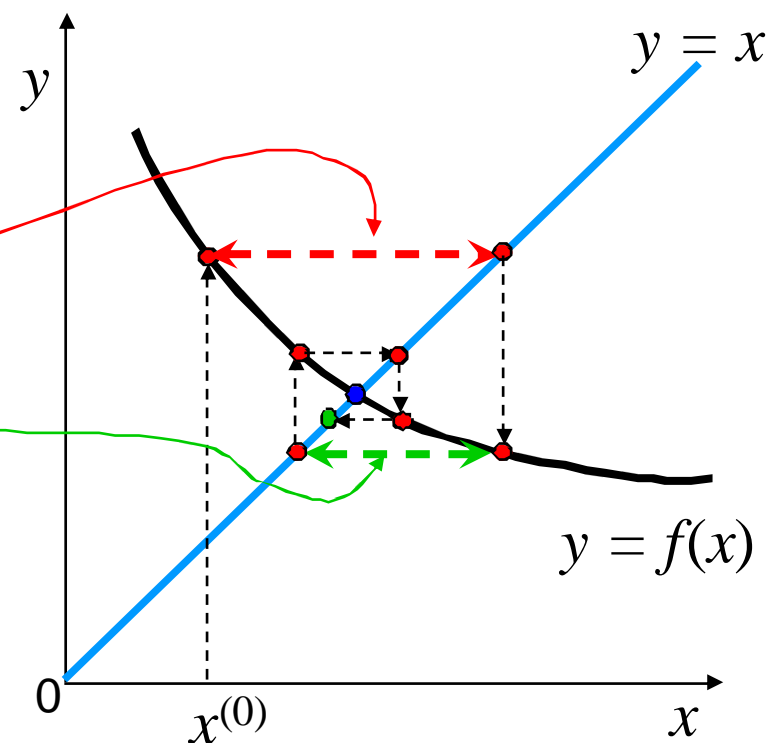
Phương pháp lặp (3)

Đường cong bên phải dốc hơn đường phân giác $y = x$

Phương pháp lặp (4)

- Điều kiện hội tụ: đường cong $f(x)$ ít dốc hơn đường phân giác $y = x$
- $\rightarrow |f'(x)| < x' = 1$
- Đó là điều kiện gián tiếp
- Điều kiện trực tiếp:
 $|x(n) - x(n-1)| < |x(n-1) - x(n-2)|$
- Tại sao phải xét điều kiện gián tiếp?
- Nếu không thoả mãn điều kiện hội tụ?

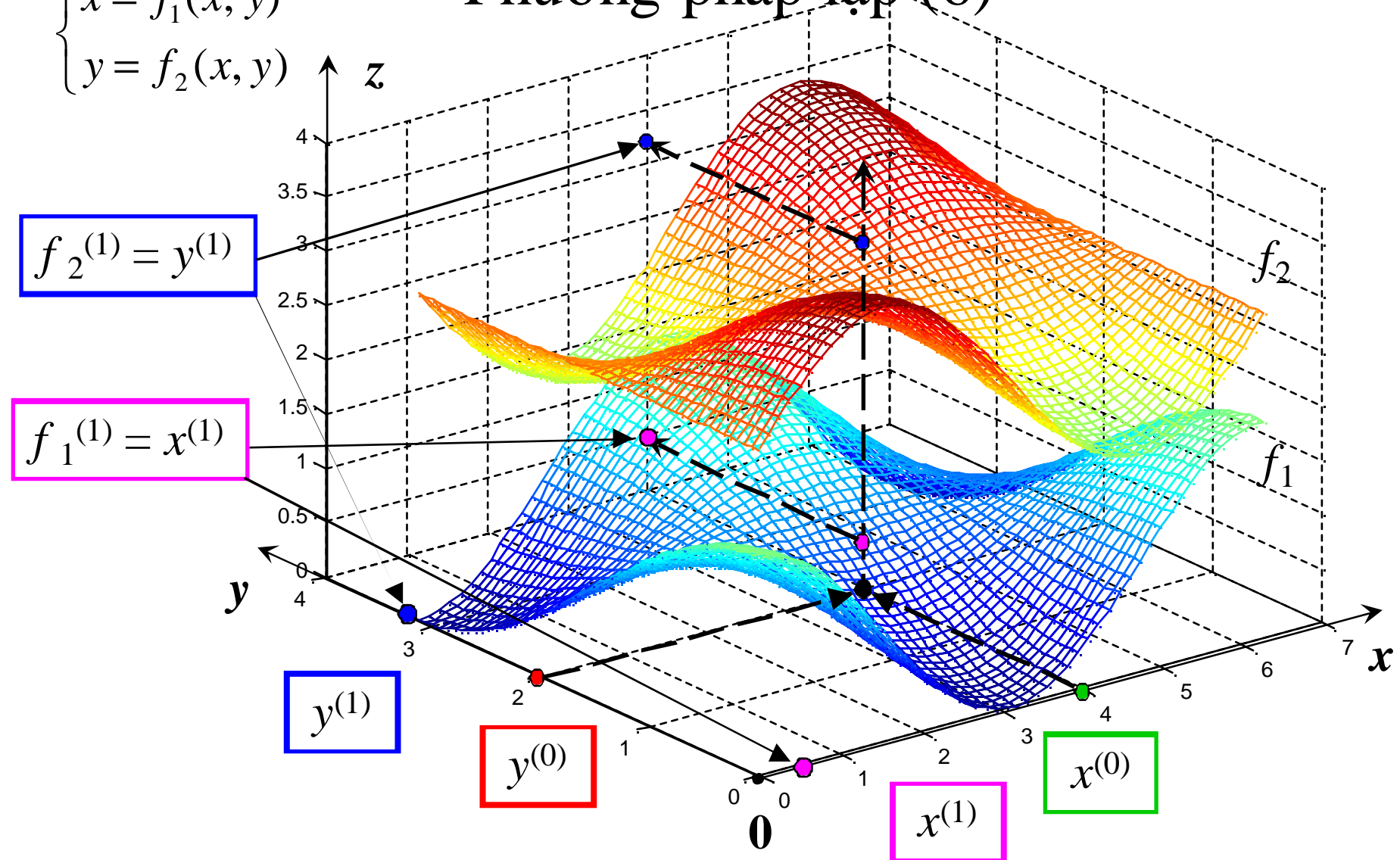
Phương pháp lặp (5)

$$\begin{cases} x_1 = f_1(x_1, x_2, \dots, x_n) \\ x_2 = f_2(x_1, x_2, \dots, x_n) \\ \dots \\ x_n = f_n(x_1, x_2, \dots, x_n) \end{cases}$$

$$\mathbf{X} = \mathbf{F}(\mathbf{X})$$

Phương pháp lặp (6)

$$\begin{cases} x = f_1(x, y) \\ y = f_2(x, y) \end{cases}$$

Phương pháp lặp (7)

- Điều kiện hội tụ của hệ đa biến?
- Cũng dùng độ nghiêng của hàm đa biến:

$$\text{độ\_nghiêng} < 1$$

- Độ nghiêng?

$$\max \left\{ \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_1}{\partial x_k} \right|, \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_2}{\partial x_k} \right|, \dots, \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_n}{\partial x_k} \right| \right\}$$

$$\sum_{k=1}^n \frac{\partial f_1}{\partial x_k} = \frac{\partial f_1}{\partial x_1} + \frac{\partial f_1}{\partial x_2} + \dots + \frac{\partial f_1}{\partial x_n}$$

- Điều kiện hội tụ:

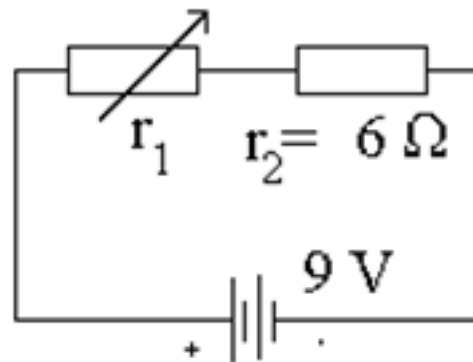
$$\max \left\{ \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_1}{\partial x_k} \right|, \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_2}{\partial x_k} \right|, \dots, \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_n}{\partial x_k} \right| \right\} < 1$$

VD1

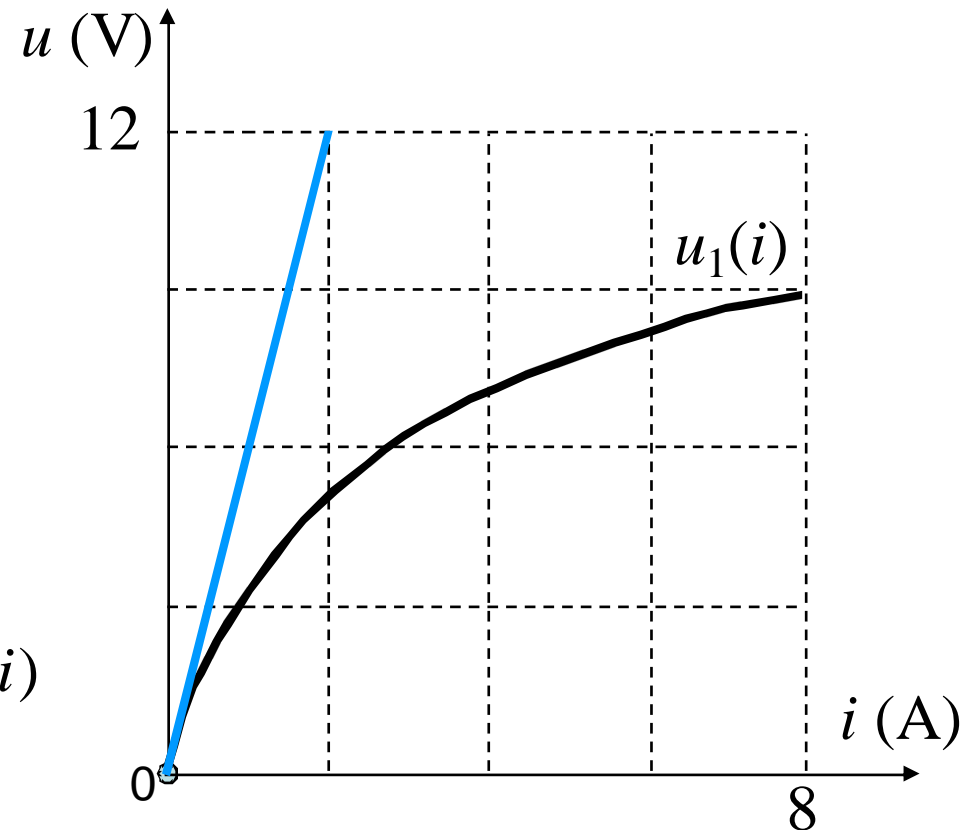
Phương pháp lặp (8)

Tìm miền hội tụ của dòng điện.

$$u_1(i) + r_2 i = 9$$

$$\rightarrow i = \frac{9 - u_1(i)}{r_2} = \frac{9 - u_1(i)}{6} = f(i)$$

$$\left| \frac{df(i)}{di} \right| < 1 \rightarrow \left| \frac{df(i)}{di} \right| = \left| \frac{d[9 - u_1(i)]}{6di} \right| = \frac{1}{6} \left| \frac{du_1(i)}{di} \right| < 1 \rightarrow \left| \frac{du_1(i)}{di} \right| < 6 \rightarrow i > 0$$

VD2

Phương pháp lặp (9)

Cho hệ phương trình
$$\begin{cases} i_1 = 0,5 - 0,005u_1(i_1) + 0,003u_2(i_2) = f_1(i_1, i_2) \\ i_2 = 0,6 + 0,003u_1(i_1) - 0,004u_2(i_2) = f_2(i_1, i_2) \end{cases}$$

với $u_1(i_1) = -221i_1^2 + 260i_1$; $u_2(i_2) = -438i_2^2 + 405i_2$
Xét tính hội tụ của hệ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$.

$$\max \left\{ \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_1}{\partial x_k} \right|, \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_2}{\partial x_k} \right|, \dots, \left| \sum_{k=1}^n \frac{\partial f_n}{\partial x_k} \right| \right\} < 1$$

$$\rightarrow \max \left\{ \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3}, \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} \right\} < 1$$

VD2

Phương pháp lặp (10)

Cho hệ phương trình
$$\begin{cases} i_1 = 0,5 - 0,005u_1(i_1) + 0,003u_2(i_2) = f_1(i_1, i_2) \\ i_2 = 0,6 + 0,003u_1(i_1) - 0,004u_2(i_2) = f_2(i_1, i_2) \end{cases}$$

với $u_1(i_1) = -221i_1^2 + 260i_1$; $u_2(i_2) = -438i_2^2 + 405i_2$
Xét tính hội tụ của hệ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$.

$$\max \left\{ \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} \right|, \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} \right\} < 1$$

$$\left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = \left| \frac{\partial f_1}{\partial i_1} \right|_{i_1=0,2} + \left| \frac{\partial f_1}{\partial i_2} \right|_{i_2=0,3}$$

$$\left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = \left| \frac{\partial f_2}{\partial i_1} \right|_{i_1=0,2} + \left| \frac{\partial f_2}{\partial i_2} \right|_{i_2=0,3}$$

VD2

Phương pháp lặp (11)

Cho hệ phương trình
$$\begin{cases} i_1 = 0,5 - 0,005u_1(i_1) + 0,003u_2(i_2) = f_1(i_1, i_2) \\ i_2 = 0,6 + 0,003u_1(i_1) - 0,004u_2(i_2) = f_2(i_1, i_2) \end{cases}$$

với $u_1(i_1) = -221i_1^2 + 260i_1$; $u_2(i_2) = -438i_2^2 + 405i_2$
Xét tính hội tụ của hệ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$.

$$\left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = \left| \frac{\partial f_1}{\partial i_1} \right|_{i_1=0,2} + \left| \frac{\partial f_1}{\partial i_2} \right|_{i_2=0,3}$$

$$\frac{\partial f_1}{\partial i_1} = -0,005 \frac{du_1}{di_1} = 2,21i_1 - 1,3 \rightarrow \left. \frac{\partial f_1}{\partial i_1} \right|_{i_1=0,2} = -0,858$$

$$\frac{\partial f_1}{\partial i_2} = 0,003 \frac{du_2}{di_2} = -2,628i_2 + 1,215 \rightarrow \left. \frac{\partial f_1}{\partial i_2} \right|_{i_2=0,3} = 0,427$$

VD2

Phương pháp lặp (12)

Cho hệ phương trình
$$\begin{cases} i_1 = 0,5 - 0,005u_1(i_1) + 0,003u_2(i_2) = f_1(i_1, i_2) \\ i_2 = 0,6 + 0,003u_1(i_1) - 0,004u_2(i_2) = f_2(i_1, i_2) \end{cases}$$

với $u_1(i_1) = -221i_1^2 + 260i_1$; $u_2(i_2) = -438i_2^2 + 405i_2$
Xét tính hội tụ của hệ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$.

$$\left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = \left| \frac{\partial f_1}{\partial i_1} \right|_{i_1=0,2} + \left| \frac{\partial f_1}{\partial i_2} \right|_{i_2=0,3} \right\} \rightarrow \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} =$$
$$\frac{\partial f_1}{\partial i_1} \Big|_{i_1=0,2} = -0,858$$
$$\frac{\partial f_1}{\partial i_2} \Big|_{i_2=0,3} = 0,427$$
$$= |-0,858 + 0,427| = 0,431$$

VD2

Phương pháp lặp (13)

Cho hệ phương trình
$$\begin{cases} i_1 = 0,5 - 0,005u_1(i_1) + 0,003u_2(i_2) = f_1(i_1, i_2) \\ i_2 = 0,6 + 0,003u_1(i_1) - 0,004u_2(i_2) = f_2(i_1, i_2) \end{cases}$$

với $u_1(i_1) = -221i_1^2 + 260i_1$; $u_2(i_2) = -438i_2^2 + 405i_2$
Xét tính hội tụ của hệ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$.

$$\left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = 0,431; \quad \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = \left| \frac{\partial f_2}{\partial i_1} \right|_{i_1=0,2} + \left| \frac{\partial f_2}{\partial i_2} \right|_{i_2=0,3}$$

$$\frac{\partial f_2}{\partial i_1} = 0,003 \frac{du_1}{di_1} = -1,326i_1 + 0,78 \rightarrow \left. \frac{\partial f_2}{\partial i_1} \right|_{i_1=0,2} = 0,515$$

$$\frac{\partial f_2}{\partial i_2} = -0,004 \frac{du_2}{di_2} = 3,504i_2 - 1,62 \rightarrow \left. \frac{\partial f_2}{\partial i_2} \right|_{i_2=0,3} = -0,569$$

VD2

Phương pháp lặp (14)

Cho hệ phương trình
$$\begin{cases} i_1 = 0,5 - 0,005u_1(i_1) + 0,003u_2(i_2) = f_1(i_1, i_2) \\ i_2 = 0,6 + 0,003u_1(i_1) - 0,004u_2(i_2) = f_2(i_1, i_2) \end{cases}$$

với $u_1(i_1) = -221i_1^2 + 260i_1$; $u_2(i_2) = -438i_2^2 + 405i_2$
Xét tính hội tụ của hệ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$.

$$\left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = \left| \frac{\partial f_2}{\partial i_1} \right|_{i_1=0,2} + \left| \frac{\partial f_2}{\partial i_2} \right|_{i_2=0,3} \right\} \rightarrow \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} =$$
$$\left. \begin{array}{l} \frac{\partial f_2}{\partial i_1} \Big|_{i_1=0,2} = 0,515 \\ \frac{\partial f_2}{\partial i_2} \Big|_{i_2=0,3} = -0,569 \end{array} \right\} = |0,515 - 0,569| = 0,054$$

VD2

Phương pháp lặp (15)

Cho hệ phương trình
$$\begin{cases} i_1 = 0,5 - 0,005u_1(i_1) + 0,003u_2(i_2) = f_1(i_1, i_2) \\ i_2 = 0,6 + 0,003u_1(i_1) - 0,004u_2(i_2) = f_2(i_1, i_2) \end{cases}$$

với $u_1(i_1) = -221i_1^2 + 260i_1$; $u_2(i_2) = -438i_2^2 + 405i_2$
Xét tính hội tụ của hệ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$.

$$\max \left\{ \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3}, \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} \right\} < 1$$
$$\left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = 0,431$$
$$\left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} = 0,054$$
$$\rightarrow \max \{0,431; 0,054\} < 1$$

VD2

Phương pháp lặp (16)

Cho hệ phương trình
$$\begin{cases} i_1 = 0,5 - 0,005u_1(i_1) + 0,003u_2(i_2) = f_1(i_1, i_2) \\ i_2 = 0,6 + 0,003u_1(i_1) - 0,004u_2(i_2) = f_2(i_1, i_2) \end{cases}$$

với $u_1(i_1) = -221i_1^2 + 260i_1$; $u_2(i_2) = -438i_2^2 + 405i_2$
Xét tính hội tụ của hệ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$.

$$\max \left\{ \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_1}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3}, \left| \left(\sum_{k=1}^2 \frac{\partial f_2}{\partial i_k} \right) \right|_{i_1=0,2; i_2=0,3} \right\} < 1$$

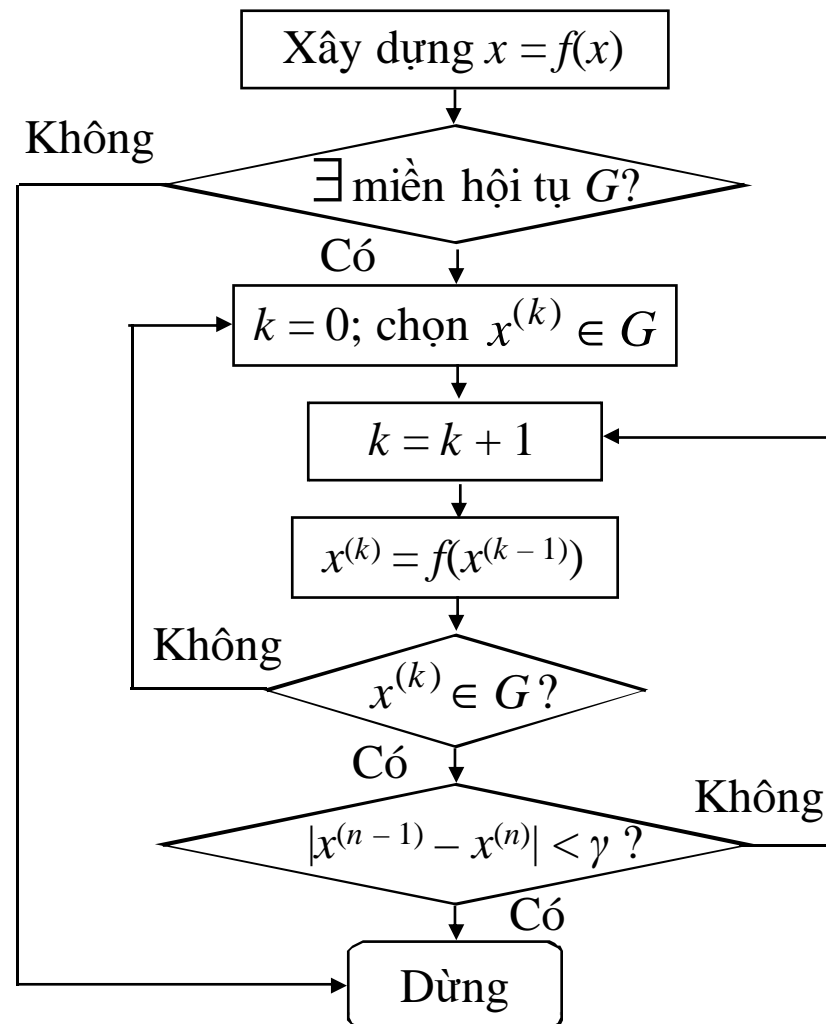
$$\rightarrow \max \{0,431; 0,054\} < 1$$

$$\rightarrow 0,431 < 1 \text{ (đúng)}$$

→ Hệ phương trình hội tụ tại $i_1 = 0,2$; $i_2 = 0,3$

Phương pháp lặp (17)

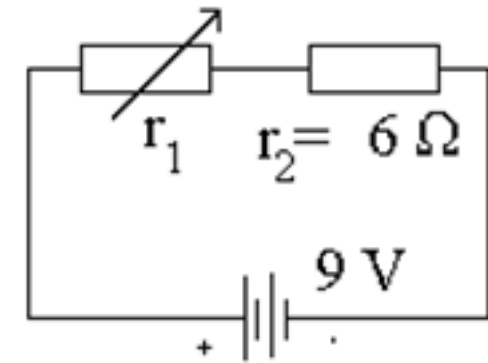
VD3

Phương pháp lặp (18)

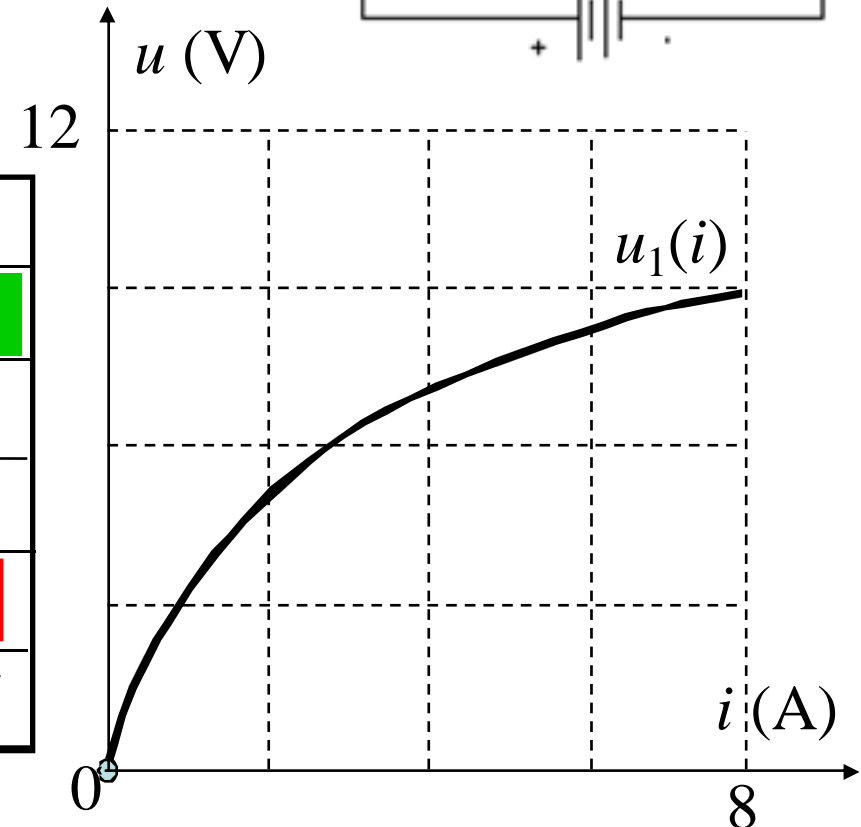
Giải mạch điện bằng phương pháp lặp, $\gamma = 0,1$.

$$u_1(i) + r_2 i = 9 \rightarrow i = \frac{9 - u_1(i)}{r_2} = \frac{9 - u_1(i)}{6} = f(i)$$

(theo VD1) $f(i)$ hội tụ với $i > 0$.

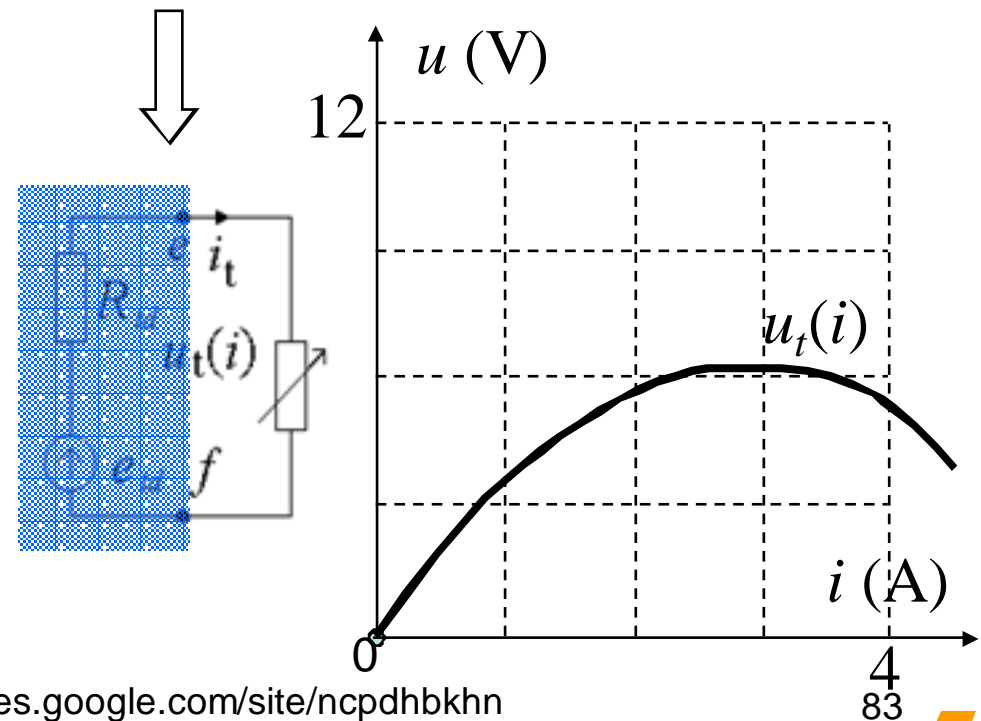
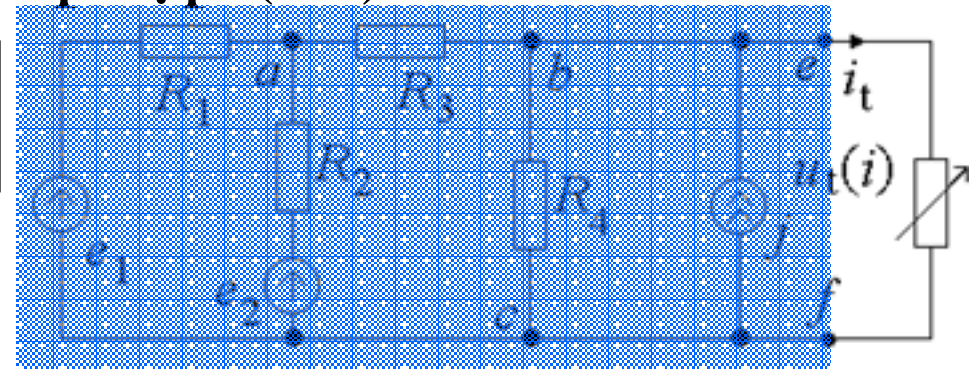
k	1	2	3	4	5
$i^{(k)}$ (A)	0	1,5	0,77	1,05	0,93
$u_1^{(k)}$ (V)	0	4,4	2,7	3,4	3,0
$9 - u_1^{(k)}$ (V)	9	4,6	6,3	5,6	6,0
$i^{(k+1)} = f(i^{(k)})$ (A)	1,5	0,77	1,05	0,93	1,0
$ i^{(k)} - i^{(k+1)} $ (A)	1,5	0,73	0,28	0,12	0,07

VD4

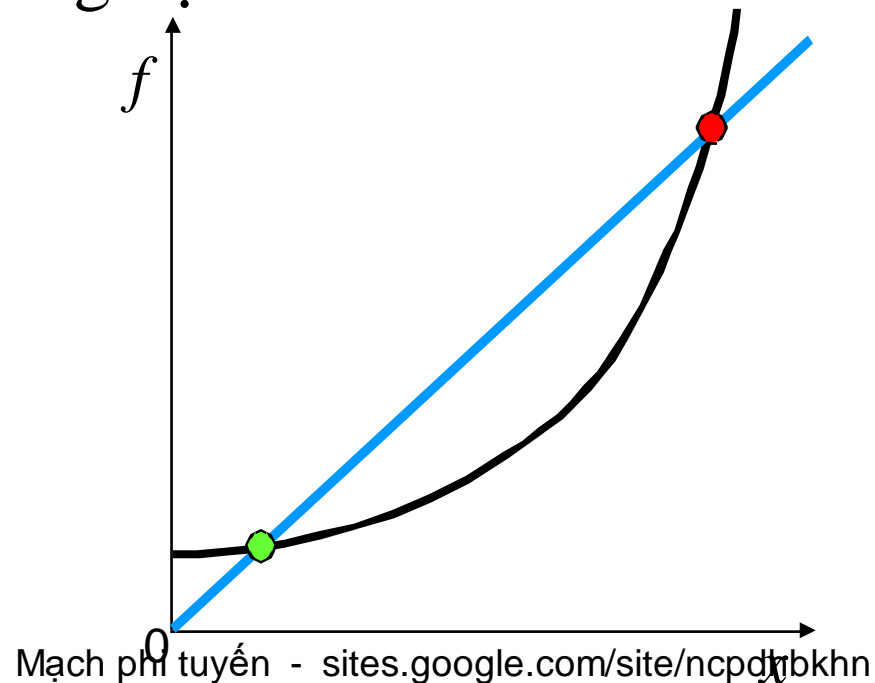
Phương pháp lặp (19)

$e_1 = 16 \text{ V}$; $e_2 = 9 \text{ V}$; $j = 2 \text{ A}$; $R_1 = 4 \Omega$;
 $R_2 = 6 \Omega$; $R_3 = 2 \Omega$; $R_4 = 10 \Omega$; Tính i_t .

Phương pháp lặp (20)

- Là phương pháp số
- Trước khi tính toán phải xét xem có hội tụ không
- Phương pháp này chỉ tìm được nghiệm chứ không tìm được tất cả các nghiệm

Nội dung

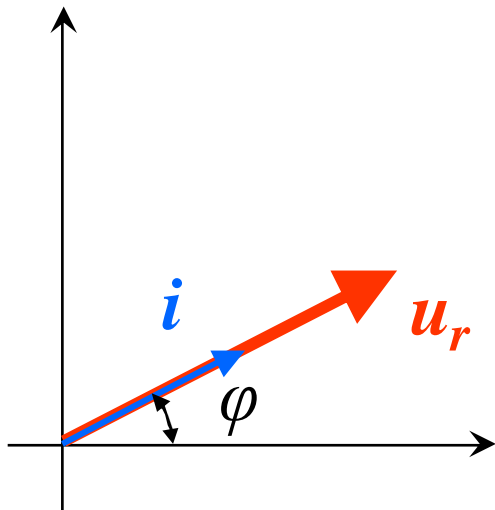
1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
  - a) Mạch một chiều
  - b) **Mạch xoay chiều**
    - i. **Khái niệm**
    - ii. **Phương pháp cân bằng điều hoà**
    - iii. **Phương pháp tuyến tính điều hoà**
    - iv. **Phương pháp tuyến tính hóa quanh điểm làm việc**
    - v. **Phương pháp tuyến tính hóa từng đoạn**
    - vi. **Phương pháp đồ thị**
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Khái niệm

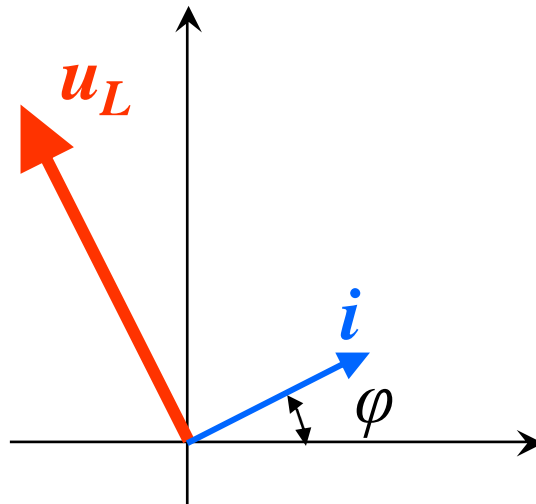
- Mạch phi tuyến, ở chế độ xác lập, có nguồn xoay chiều
- Chỉ tính thành phần tần số bậc 1
- Phương pháp:
  - Cân bằng điều hoà
  - Tuyến tính điều hoà
  - Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc
  - Tuyến tính hóa từng đoạn
  - Đồ thị

Phản ứng của các phần tử cơ bản

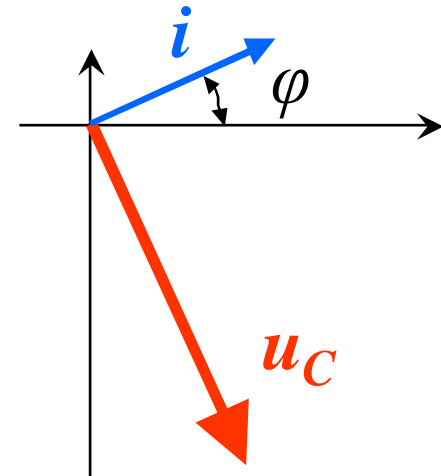
$$i = I_m \sin(\omega t + \varphi)$$

$$u_r = RI_m \sin(\omega t + \varphi)$$

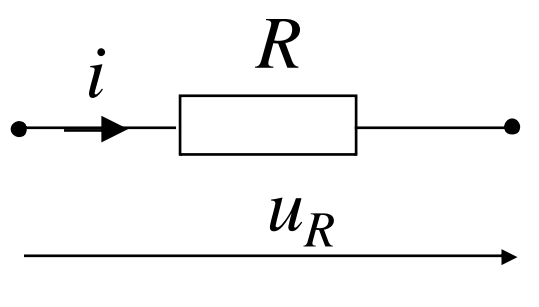
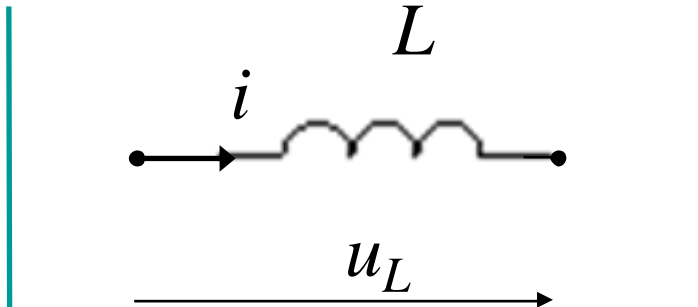
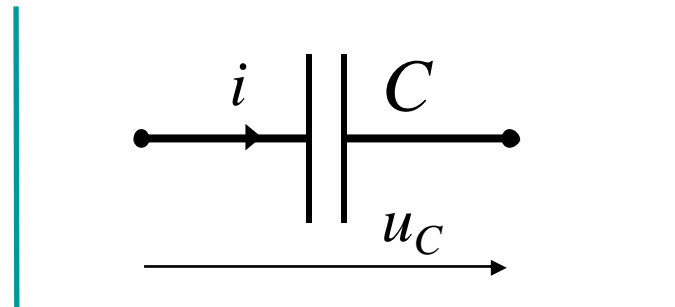
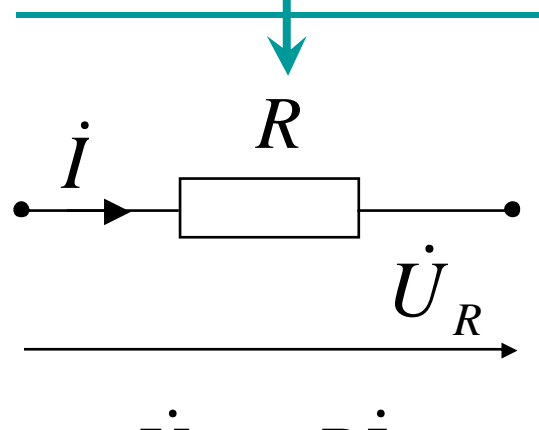
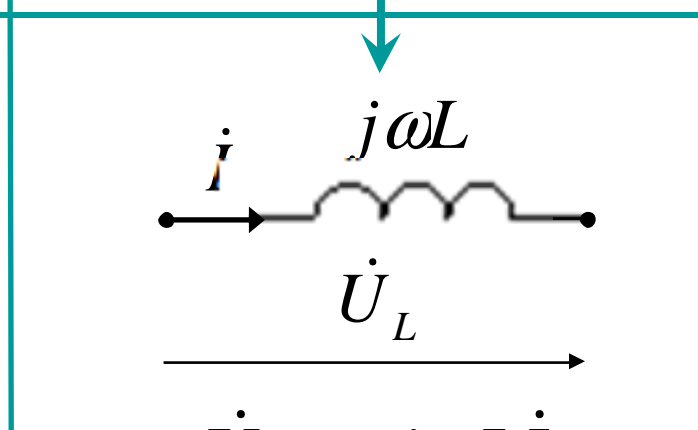
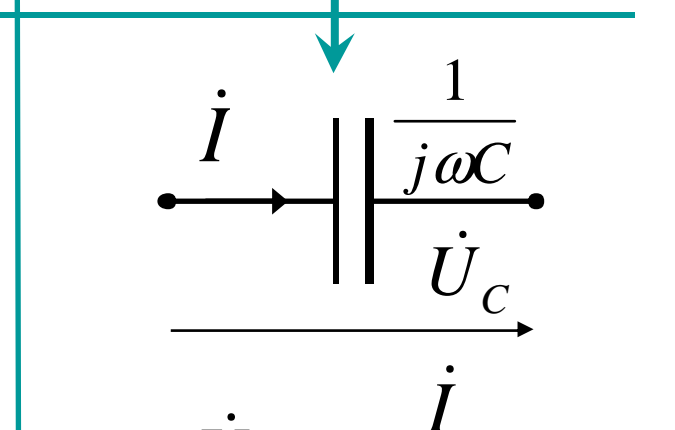

$$u_L = \omega LI_m \sin(\omega t + \varphi + 90^\circ)$$

$$u_C = \frac{I_m}{\omega C} \sin(\omega t + \varphi - 90^\circ)$$

Phức hoá các phần tử cơ bản

 $u_r = RI_m \sin(\omega t + \varphi)$	 $u_L = \omega LI_m \sin(\omega t + \varphi + 90^\circ)$	 $u_C = \frac{I_m}{\omega C} \sin(\omega t + \varphi - 90^\circ)$
 $\dot{U}_R = R\dot{I}$	 $\dot{U}_L = j\omega L\dot{I}$	 $\dot{U}_C = \frac{\dot{I}}{j\omega C}$

Cân bằng điều hoà (1)

- Là phương pháp giải tích
- Mô tả mạch:

$$F(x, x', \dots, t) = 0 \quad (1)$$

$$A_k = M_k \cos \theta_k; \quad B_k = M_k \sin \theta_k$$
$$M_k = \sqrt{A_k^2 + B_k^2}; \quad \theta_k = \text{atan} \frac{A_k}{B_k}$$

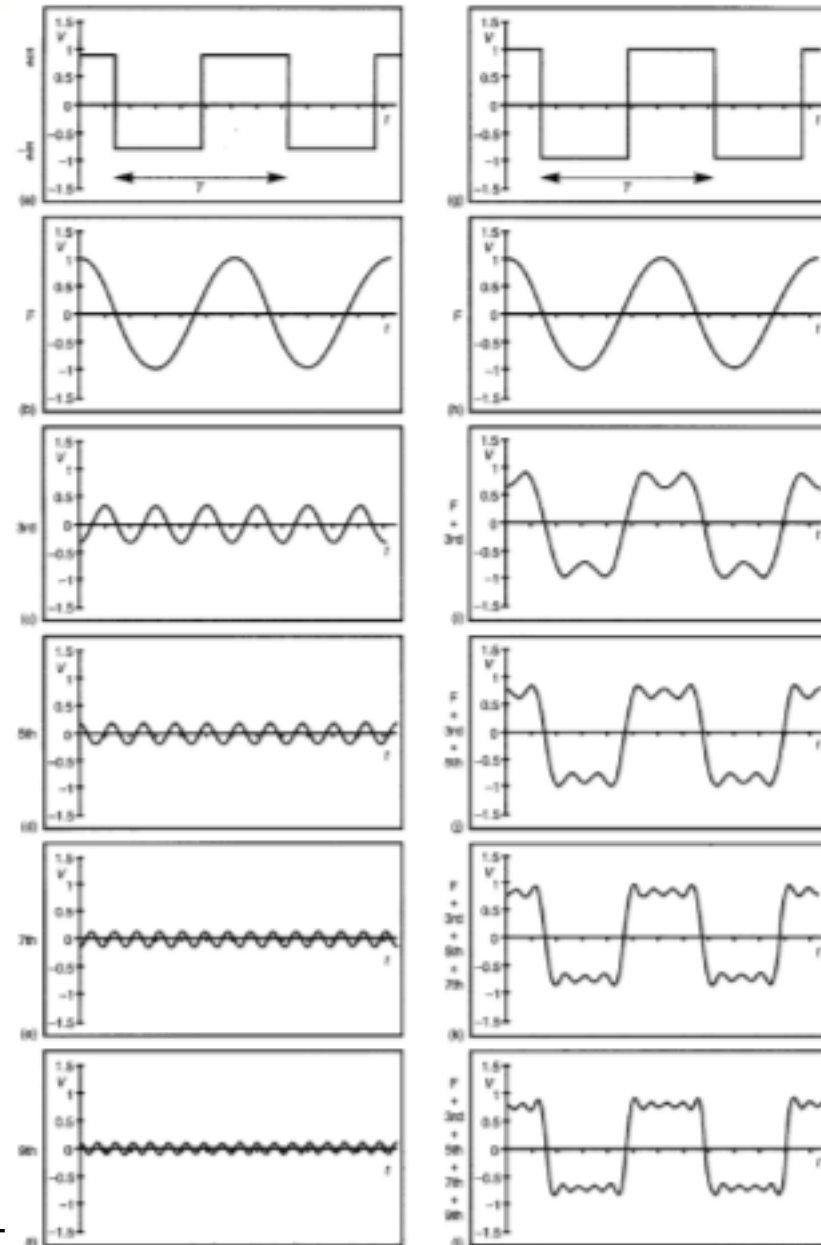
- Tìm nghiệm ở dạng chuỗi dao động (Fourier):

$$x(t) = \sum_{k=1}^n A_k \cos k\omega t + \sum_{k=1}^n B_k \sin k\omega t = \sum_{k=1}^n M_k \sin(k\omega t + \theta_k) = \sum_{k=1}^n N_k \cos(k\omega t + \varphi_k)$$

$$\begin{aligned} x(t) = & \underbrace{A_1 \cos \omega t + B_1 \sin \omega t}_{\text{dao động/thành phần bậc 1}} + \underbrace{A_2 \cos 2\omega t + B_2 \sin 2\omega t}_{\text{dao động/thành phần bậc 2}} \\ & + \underbrace{A_3 \cos 3\omega t + B_3 \sin 3\omega t}_{\text{dao động/thành phần bậc 3}} + \dots + \underbrace{A_n \cos n\omega t + B_n \sin n\omega t}_{\text{dao động/thành phần bậc } n} \\ & x(t) = \underbrace{M_1 \sin(\omega t + \theta_1)}_{\text{dao động/thành phần bậc 1}} + \underbrace{M_2 \sin(2\omega t + \theta_2)}_{\text{dao động/thành phần bậc 2}} \\ & + \underbrace{M_3 \sin(3\omega t + \theta_3)}_{\text{dao động/thành phần bậc 3}} + \dots + \underbrace{M_n \sin(n\omega t + \theta_n)}_{\text{dao động/thành phần bậc } n} \end{aligned}$$

Cân bằng điều hoà (2)

$$x(t) = \sum_{k=1}^n A_k \cos k\omega t + \sum_{k=1}^n B_k \sin k\omega t$$

Cân bằng điều hoà (3)

- Là phương pháp giải tích
- Mô tả mạch:

$$F(x, x', \dots, t) = 0 \quad (1)$$

- Tìm nghiệm ở dạng chuỗi dao động (Fourier):

$$x(t) = \sum_{k=1}^n A_k \cos k\omega t + \sum_{k=1}^n B_k \sin k\omega t$$

- Thay $x(t)$ vào (1):

$$\sum_{k=1}^n C_k(A, B, \omega) \cos k\omega t + \sum_{k=1}^n S_k(A, B, \omega) \sin k\omega t + H = 0$$

$$A = \{A_1, A_2, \dots, A_n\}$$

$$B = \{B_1, B_2, \dots, B_n\}$$

H : tổng của các điều hoà bậc cao ($k > n$)

Cân bằng điều hoà (4)

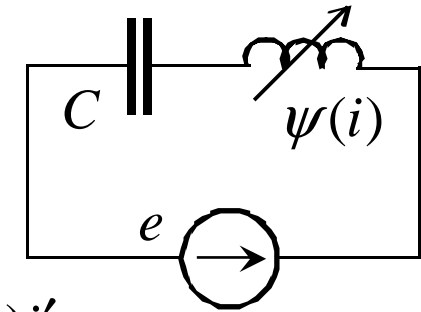
$$\sum_{k=1}^n C_k(A, B, \omega) \cos k\omega t + \sum_{k=1}^n S_k(A, B, \omega) \sin k\omega t + H = 0 \quad \forall t$$

$$\rightarrow \begin{cases} C_1(A, B, \omega) = 0 \\ S_1(A, B, \omega) = 0 \\ C_2(A, B, \omega) = 0 \\ S_2(A, B, \omega) = 0 \\ \dots \\ C_n(A, B, \omega) = 0 \\ S_n(A, B, \omega) = 0 \end{cases} \rightarrow A, B \rightarrow x(t) = \sum_{k=1}^n A_k \cos k\omega t + \sum_{k=1}^n B_k \sin k\omega t$$

VD1

Cân bằng điều hòa (5)

$e(t) = 100\sin 314t$ (V); $C = 1\mu\text{F}$; $\psi(i) = 0,2i - 0,6i^3$.
Tính thành phần bậc nhất của dòng điện.

$$e = u_C + \frac{d\psi}{dt} = \frac{1}{10^{-6}} \int i dt + \frac{\partial \psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} = \frac{1}{10^{-6}} \int i dt + (0,2 - 1,8i^2)i'$$

$$\rightarrow 10^{-6}e' = i + 10^{-6}[(0,2 - 1,8i^2)i']'$$

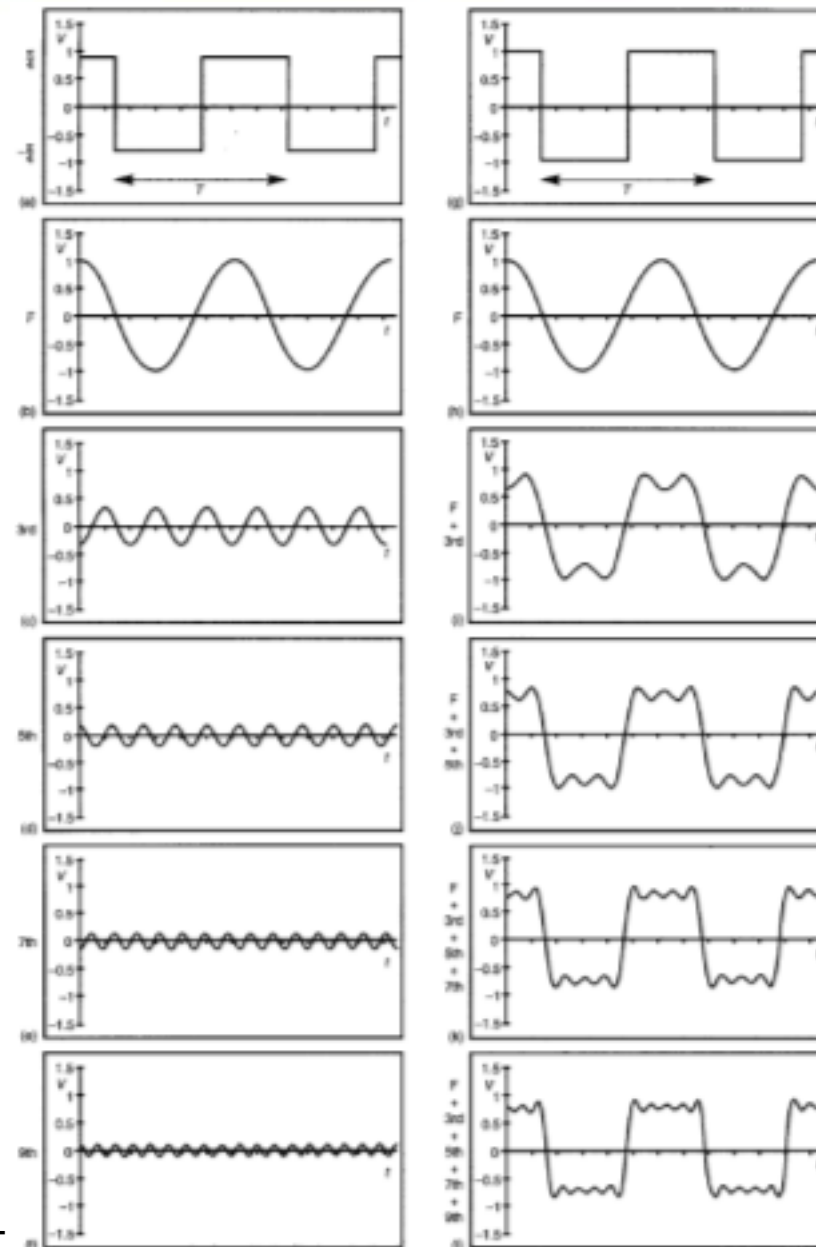
$$\rightarrow 100 \cdot 314 \cdot 10^{-6} \cos 314t = i + 10^{-6}(0,2 - 1,8i^2)i'' - 3,6 \cdot 10^{-6}i(i')^2 \quad \left. \begin{array}{l} \\ \text{Đặt } i = A \cos 314t \end{array} \right\}$$

$$\rightarrow 0,0314 \cos \omega t = (0,9803A + 0,0444A^3) \cos \omega t + 0,133A^3 \cos 3\omega t$$

Điều hoà bậc cao

$$\sum_{k=1}^N u_k = 0; \quad \sum_{k=1}^M i_k = 0 \quad u_R = Ri; \quad u_R = u_R(i)$$

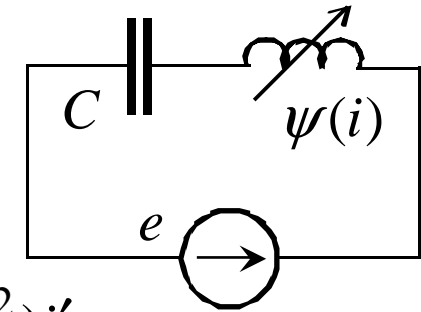
$$u_L = L \frac{di}{dt}; \quad u_L = \frac{d\psi}{dt} \quad i_C = C \frac{du}{dt}; \quad i_C = \frac{dq}{dt}$$

VD1

Cân bằng điều hòa (5)

$e(t) = 100\sin 314t$ (V); $C = 1\mu\text{F}$; $\psi(i) = 0,2i - 0,6i^3$.
 Tính thành phần bậc nhất của dòng điện.

$$e = u_C + \frac{d\psi}{dt} = \frac{1}{10^{-6}} \int i dt + \frac{\partial \psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} = \frac{1}{10^{-6}} \int i dt + (0,2 - 0,18i^2)i'$$

$$\rightarrow 10^{-6}e' = i + 10^{-6}[(0,2 - 0,18i^2)i']'$$

$$\rightarrow 100 \cdot 314 \cdot 10^{-6} \cos 314t = i + 10^{-6}(0,2 - 0,18i^2)i'' - 0,36 \cdot 10^{-6}i(i')^2 \left. \vphantom{\begin{matrix} \rightarrow 100 \cdot 314 \cdot 10^{-6} \cos 314t = i + 10^{-6}(0,2 - 0,18i^2)i'' - 0,36 \cdot 10^{-6}i(i')^2 \\ \text{Đặt } i = A \cos 314t \end{matrix}} \right\}$$

$$\rightarrow 0,0314 \cos \omega t = (0,9803A + 0,0444A^3) \cos \omega t + 0,133A^3 \cos 3\omega t$$

Điều hoà bậc cao

$$\rightarrow 0,0314 \cos \omega t \approx (0,9803A + 0,0444A^3) \cos \omega t$$

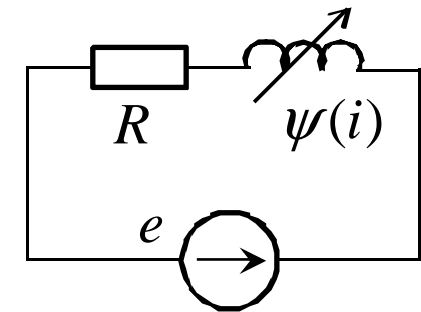
$$\rightarrow 0,0314 = 0,9803A + 0,0444A^3 \quad \rightarrow A = 0,032 \quad \rightarrow i = 0,032 \cos 314t \text{ A}$$

VD2

Cân bằng điều hoà (6)

$e(t) = E_m \sin \omega t$ (V); $\psi(i) = ai - bi^3$.
Tính thành phần bậc nhất của dòng điện.

$$e = Ri + \frac{d\psi}{dt} = Ri + \frac{\partial \psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} = Ri + (a - 3bi^2)i' \left. \vphantom{\frac{d\psi}{dt}} \right\} \text{Đặt } i = A \cos \omega t + B \sin \omega t$$

$$\rightarrow e = [RA + a\omega B - 0,75b\omega(A^2B + B^3)] \cos \omega t + [RB - a\omega A + 0,75b\omega(A^3 + AB^2)] \sin \omega t + 0,75b\omega(B^3 - 3A^2B) \cos 3\omega t + 0,75b\omega(A^3 - 3AB^2) \sin 3\omega t$$

$$\approx [RA + a\omega B - 0,75b\omega(A^2B + B^3)] \cos \omega t + [RB - a\omega A + 0,75b\omega(A^3 + AB^2)] \sin \omega t \\ = E_m \sin \omega t$$

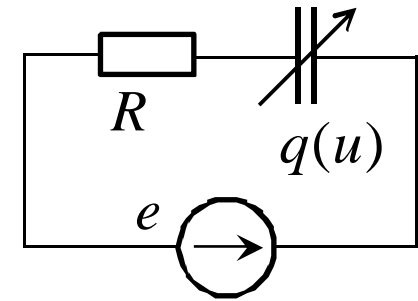
$$\rightarrow \begin{cases} RA + a\omega B - 0,75b\omega(A^2B + B^3) = 0 \\ RB - a\omega A + 0,75b\omega(A^3 + AB^2) = E_m \end{cases} \rightarrow \begin{cases} A \\ B \end{cases} \rightarrow i = A \cos \omega t + B \sin \omega t$$

VD3

Cân bằng điều hoà (7)

$e(t) = E_m \sin \omega t$ (V); $q(u) = au - bu^3$.
Tính thành phần bậc nhất của dòng điện.

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
  - a) Mạch một chiều
  - b) Mạch xoay chiều
    - i. Khái niệm
    - ii. Phương pháp cân bằng điều hoà
    - iii. Phương pháp tuyến tính điều hoà**
    - iv. Phương pháp tuyến tính hóa quanh điểm làm việc
    - v. Phương pháp tuyến tính hóa từng đoạn
    - vi. Phương pháp đồ thị
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Tuyến tính điều hoà (1)

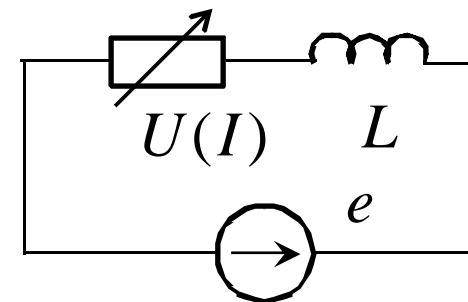
- Bỏ qua tính tạo tần
- Chỉ quan tâm đến quan hệ hiệu dụng $U(I)$, $\Psi(I)$, $Q(U)$
- Hoặc quan hệ biên độ $U_m(I_m)$, $\Psi_m(I_m)$, $Q_m(U_m)$
- Các quan hệ đó có tính phi tuyến
- Coi đáp ứng tương đương với một điều hoà bậc 1 tần số ω
- Cách tính: phức hoá sơ đồ, sau đó dùng các phương pháp đồ thị/dò/lập
- Còn gọi là điều hòa tương đương

VD1

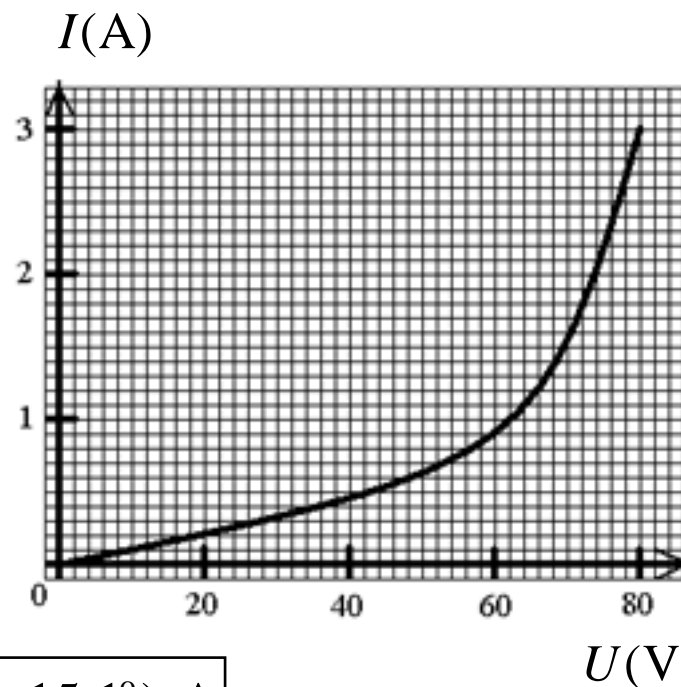
Tuyến tính điều hoà (2)

$e = 75\sqrt{2} \sin 20t$ V; $L = 0,5$ H. Tính dòng điện trong mạch.

$$\dot{U}_R + \dot{U}_L = \dot{E}$$

k	1	2
$I^{(k)}$ (A)	1	2
$\dot{U}_R^{(k)}$ (V)	62	74
$\dot{U}_L^{(k)}$ (V)	$j10$	$j20$
$E^{(k)}$ (V)	62,8	76,7
$ E^{(k)} - 75 /75$ (%)	16,3	2,2

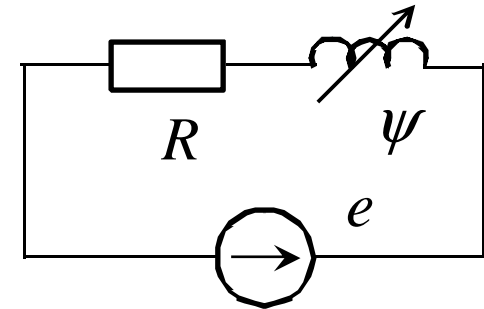

$$\varphi = \text{atan} \frac{U_L}{U_R} = \text{atan} \frac{20}{74} = 15,1^\circ \rightarrow i = 2\sqrt{2} \sin(20t - 15,1^\circ) \text{ A}$$

VD2

Tuyến tính điều hoà (3)

$e = 150 \sin 25t$ V; $R = 40\Omega$; $\psi_m(I_m) = 3I_m + 0,5I_m^3$;
Tính dòng điện trong mạch.

Đặt $\psi(t) = \psi_m \sin(25t + \theta) \rightarrow u_L(t) = \frac{d\psi(t)}{dt} = 25\psi_m \cos(25t + \theta)$

Đặt $i = I_m \angle \varphi \rightarrow \begin{cases} \dot{U}_R = 40I_m \angle \varphi \\ \dot{U}_L = 25\psi_m \angle \varphi + 90^\circ \end{cases} \rightarrow \dot{E} = \dot{U}_R + \dot{U}_L$

$i_m \rightarrow U_{Rm} = 40I_m, U_{Lm} = 25(3I_m + 0,5I_m^3) \rightarrow E_m = \sqrt{U_{Rm}^2 + U_{Lm}^2}$

k	$I_m^{(k)}$ (A)	$U_{Rm}^{(k)}$ (V)	$U_{Lm}^{(k)}$ (V)	$E_m^{(k)}$ (V)	$\frac{ E_m^{(k)} - 150 }{150}$ (%)
1	1	40	87,5	96,2	35,9
2	2	80	250		
3	1,5	60	154	165,9	10,6
4	1,4	56	139,3	150,1	0,09

$\sum_{k=1}^N u_k = 0; \sum_{k=1}^M i_k = 0$

$u_R = Ri; u_R = u_R(i)$

$u_L = L \frac{di}{dt}; u_L = \frac{d\psi}{dt}$

$i_C = C \frac{du}{dt}; i_C = \frac{dq}{dt}$

$\varphi_L = \arctan \frac{U_{Lm}}{U_{Rm}} = 39,3^\circ$

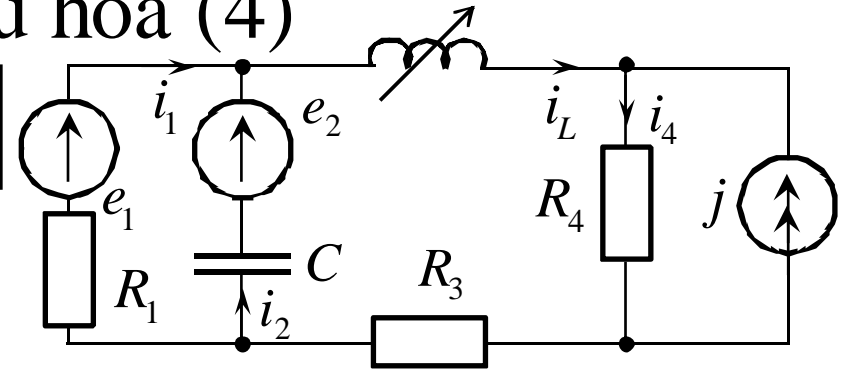
$\varphi = 56^\circ$

$\rightarrow i = 1,4 \sin(25t - 68,1^\circ)$ A

VD3

Tuyến tính điều hòa (4)

$R_1 = 20\Omega$; $R_3 = R_4 = 40\Omega$; $C = 0,4\text{mF}$; $e_1 = 160\sin 50t$ (V);
 $e_2 = 80\sin(50t + 30^\circ)$ (V); $j = 2\sin 50t$ (A). Tìm I_L ?

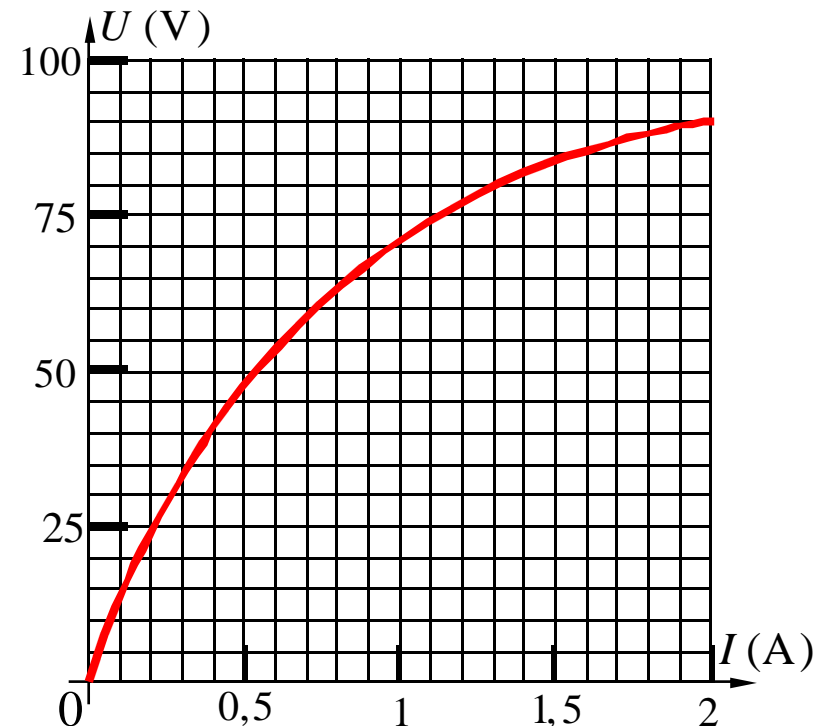

$$\begin{cases} \dot{I}_1 + \dot{I}_2 - \dot{I}_L = 0 \\ \dot{I}_L - \dot{I}_4 + j = 0 \\ R_1 \dot{I}_1 - \frac{1}{j\omega C} \dot{I}_2 = \dot{E}_1 - \dot{E}_2 \\ \dot{U}_L(I_L) + R_4 \dot{I}_4 + R_3 \dot{I}_L + \frac{1}{j\omega C} \dot{I}_2 = \dot{E}_2 \end{cases}$$

$$\dot{I}_L = I_L \rightarrow \begin{cases} \dot{U}_L = jU_L \rightarrow \dot{I}_2 = \frac{\dot{E}_2 - \dot{U}_L - R_4 \dot{I}_4 - R_3 \dot{I}_L}{1/j\omega C} \\ \dot{I}_4 = \dot{I}_L + j \end{cases}$$

$$\rightarrow \dot{I}_1 = \dot{I}_L - \dot{I}_2 \rightarrow \dot{E}_1 = \dot{E}_2 + R_1 \dot{I}_1 - \frac{1}{j\omega C} \dot{I}_2$$

$$\dot{I}_L = 1 \rightarrow \begin{cases} \dot{U}_L = j71 \\ \dot{I}_4 = 1 + 2j \end{cases}$$

VD3

Tuyến tính điều hòa (5)

$R_1 = 20\Omega$; $R_3 = R_4 = 40\Omega$; $C = 0,4\text{mF}$; $e_1 = 160\sin 50t$ (V);
 $e_2 = 80\sin(50t + 30^\circ)$ (V); $j = 2\sin 50t$ (A). Tìm I_L ?

$$Z_a = \frac{R_1 Z_C}{R_1 + Z_C} = 17,24 - j6,90 \Omega$$

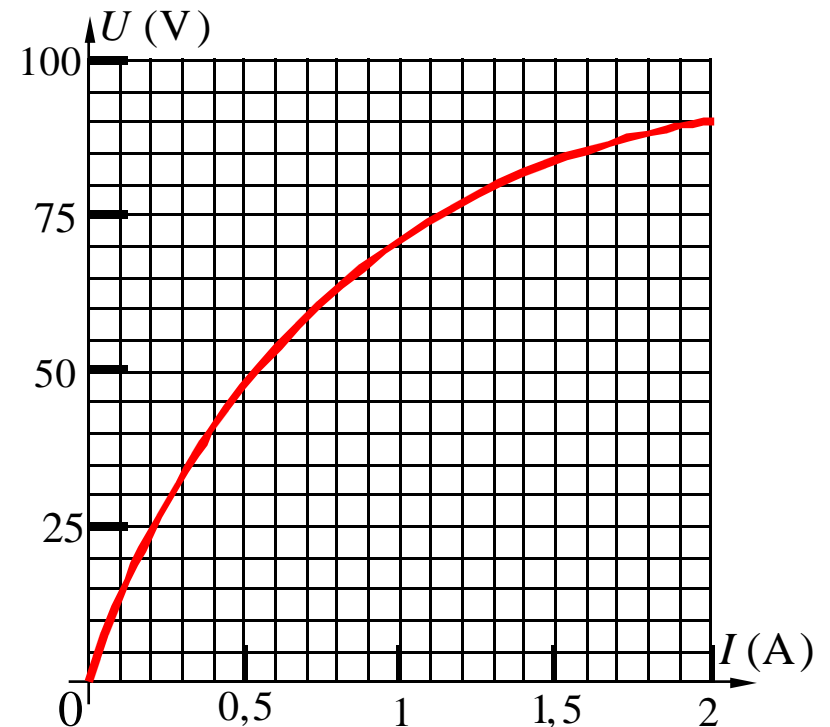
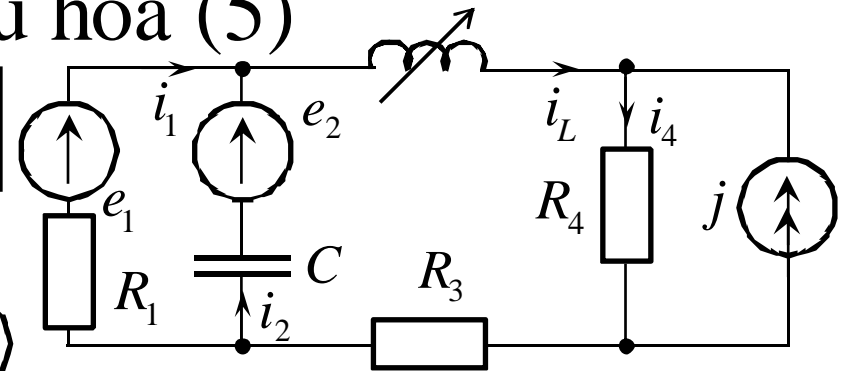
$$\begin{aligned} \dot{E}_a &= \frac{\dot{E}_1 / R_1 + \dot{E}_2 / Z_C}{1/R_1 + 1/Z_C} \\ &= \frac{160/R_1 + 80/30^\circ / Z_C}{1/R_1 + 1/Z_C} = 136,15 / -10,9^\circ \text{ V} \end{aligned}$$

$$\dot{E}_b = R_4 j = 80 \text{ V}$$

$$\dot{U}_L + (Z_a + R_3 + R_4) \dot{I}_L = \dot{E}_a - \dot{E}_b = \dot{E}_{td} = 59,56 / 25,6^\circ$$

$$\rightarrow \dot{E}_{td} = \dot{U}_L + (Z_a + R_3 + R_4) \dot{I}_L$$

$$\dot{I}_L = I_L \rightarrow \dot{U}_L = jU_L \rightarrow \dot{E}_{td} = \dot{U}_L + (Z_a + R_3 + R_4) \dot{I}_L$$

VD3

Tuyến tính điều hòa (6)

$R_1 = 20\Omega$; $R_3 = R_4 = 40\Omega$; $C = 0,4\text{mF}$; $e_1 = 160\sin 50t$ (V);
 $e_2 = 80\sin(50t + 30^\circ)$ (V); $j = 2\sin 50t$ (A). Tìm I_L ?

$$Z_a = 17,24 - j6,90\Omega; \dot{E}_{td} = 59,56 / 25,6^\circ \text{ V}$$

$$\dot{I}_L = I_L \rightarrow \dot{U}_L = jU_L \rightarrow \dot{E}_{td} = \dot{U}_L + (Z_a + R_3 + R_4)\dot{I}_L$$

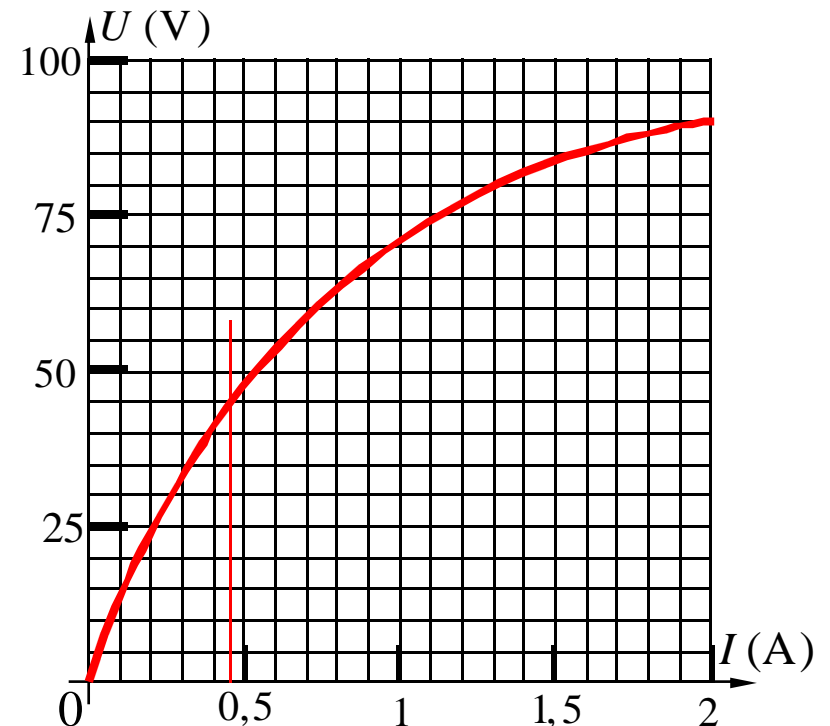
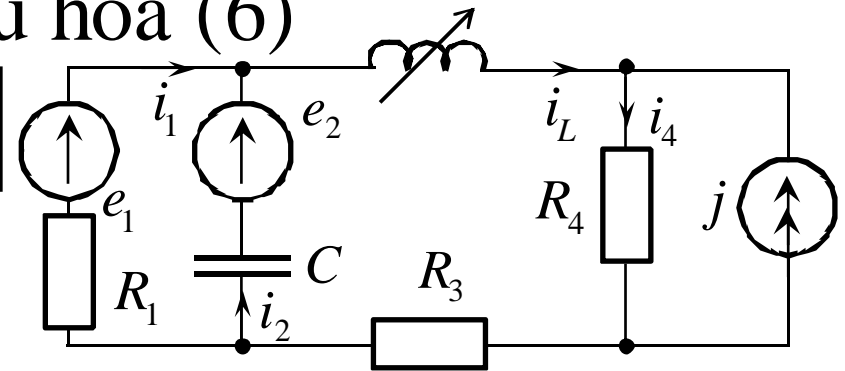
$$\varepsilon = 100 |E_{td} - 59,56| / 59,56$$

k	I_L (A)	$\dot{U}_L$ (V)	$\dot{E}_{td}$ (V)	ε (%)
1	1	$j71$	$116,5 / 33,4^\circ$	96
2	0,5	$j48$	$65,95 / 42,5^\circ$	11
3	0,4	$j41$	$54,51 / 44,5^\circ$	8,4
2	0,45	$j45$	$60,58 / 43,7^\circ$	1,7

$$I_L = \frac{0,45}{\sqrt{2}} = 0,32 \text{ A}$$

$$\varphi_{Etd} - \varphi_{IL} = 43,7^\circ = 25,6^\circ - \varphi_{IL} \rightarrow \varphi_{IL} = -18,1^\circ$$

$$\rightarrow i_L(t) = 0,45 \sin(50t - 18,1^\circ) \text{ A}$$

VD4

Tuyến tính điều hòa (7)

$R_1 = 20\Omega$; $R_3 = R_4 = 40\Omega$; $L = 4H$; $e_1 = 50\sin 50t$ (V);
 $e_2 = 100\sin(50t + 30^\circ)$ (V); $j = 2\sin 50t$ (A). Tìm I_C ?

I (A)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U (V)	0	3	6	10	16	50	80

$$\dot{E}_{34} = R_4 \dot{J} = 80 \text{ V}$$

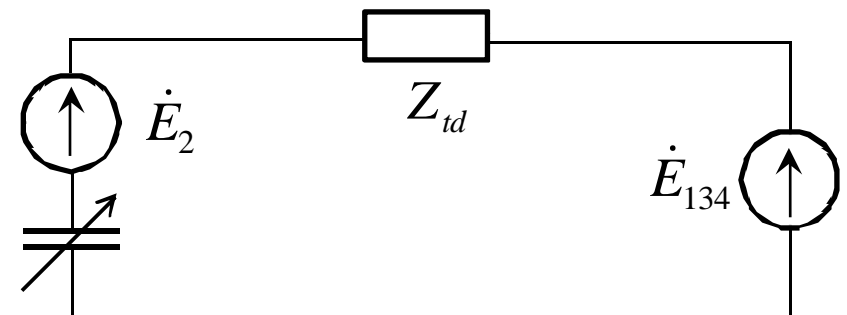
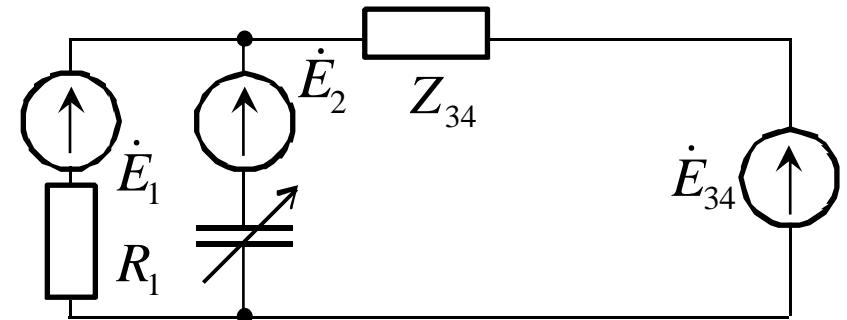
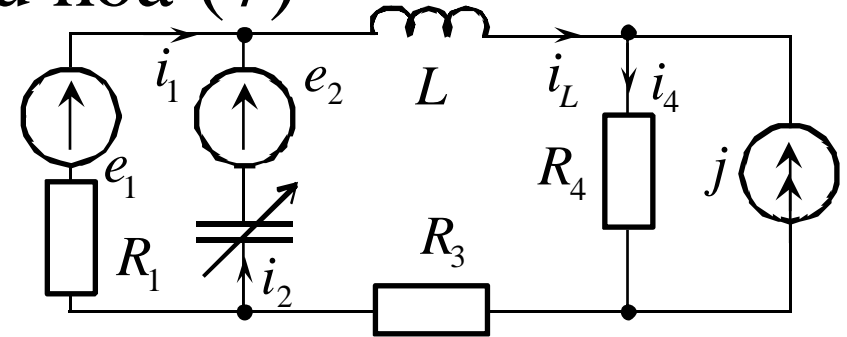
$$Z_{34} = R_3 + R_4 + j\omega L = 80 + j200 \Omega$$

$$Z_{td} = \frac{R_1 Z_{34}}{R_1 + Z_{34}} = 57,87 + j10,15 \Omega$$

$$\begin{aligned} \dot{E}_{134} &= \frac{\dot{E}_1 / R_1 + \dot{E}_{34} / Z_{34}}{1/R_1 + 1/Z_{34}} \\ &= \frac{50/R_1 + 100\angle 30^\circ / Z_{34}}{1/R_1 + 1/Z_{34}} = 71,32 - j1,52 \text{ V} \end{aligned}$$

$$Z_{td} \dot{I} + \dot{U}_C = \dot{E}_2 - \dot{E}_{134} = \dot{E}_{td} = 53,74\angle 73,5^\circ$$

$$\dot{I}_2 = I \rightarrow \dot{U}_C = -jU_C \rightarrow \dot{E}_{td} = \dot{U}_C + Z_{td} \dot{I}_2$$

VD4

Tuyến tính điều hòa (8)

$R_1 = 20\Omega$; $R_3 = R_4 = 40\Omega$; $L = 4H$; $e_1 = 50\sin 50t$ (V);
 $e_2 = 100\sin(50t + 30^\circ)$ (V); $j = 2\sin 50t$ (A). Tìm I_C ?

I (A)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U (V)	0	3	6	10	16	50	80

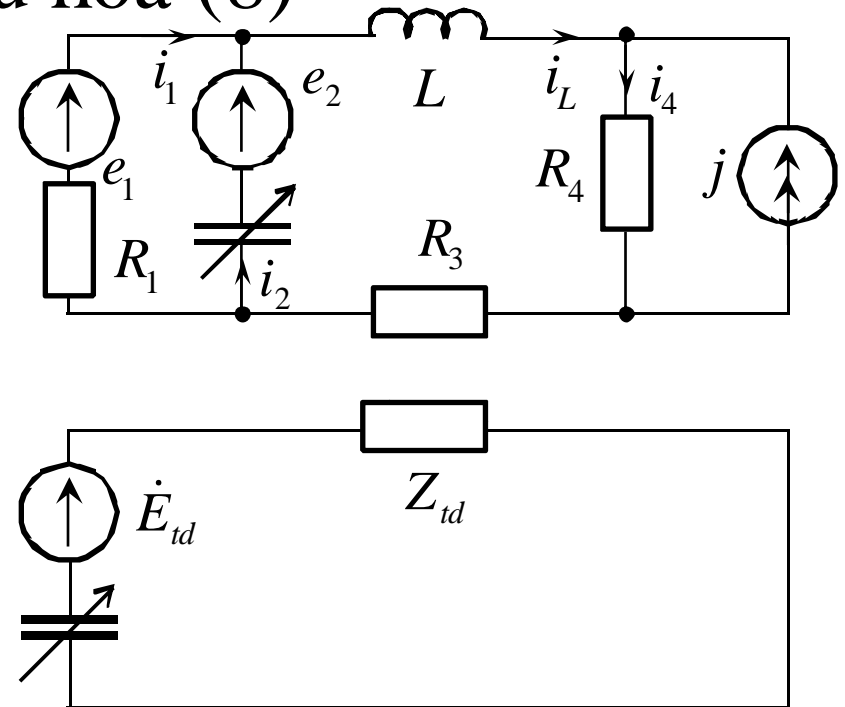
$$Z_{td} = 57,87 + j10,15\Omega; \quad \dot{E}_{td} = 53,74 / 73,5^\circ \text{ V}$$

$$\dot{I} = I \rightarrow \dot{U}_C = -jU_C \rightarrow \dot{E}_{td} = \dot{U}_C + Z_{td}\dot{I}_2$$

$$\varepsilon = 100 |E_{td} - 53,74| / 53,74$$

k	1	2	
$\dot{I}_2$ (A)	1	0,5	
$\dot{U}_C$ (V)	$-j6$	$-j3$	
$\dot{E}_{td}$ (V)	$58,02 / 4,1^\circ$	$29,00 / 4,1^\circ$	
ε (%)	8,0	46	

$$I_C = \frac{1 - 0,5}{58,02 - 29,00} 53,74 + \frac{58,02 \cdot 0,5 - 29,00 \cdot 1}{58,02 - 29,00} = \boxed{0,66 \text{ A}}$$

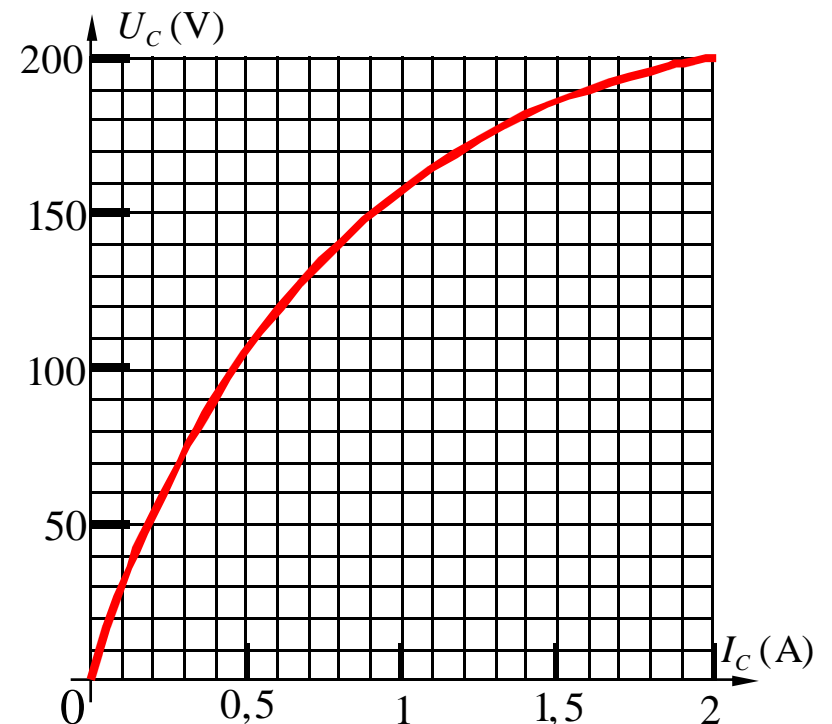
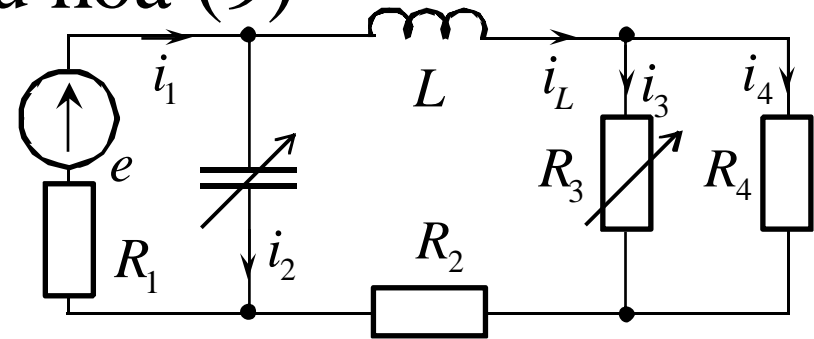
VD5

Tuyến tính điều hòa (9)

$R_1 = 20\Omega$; $R_2 = R_4 = 40\Omega$; $L = 0,4\text{H}$; $e = 250\sin 20t$ (V).
Tìm I_3 ?

I_3 (A)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U_3 (V)	0	10	20	35	60	90	120

$$\begin{cases} \dot{I}_1 - \dot{I}_2 - \dot{I}_L = 0 \\ \dot{I}_L - \dot{I}_3 - \dot{I}_4 = 0 \\ R_1 \dot{I}_1 + \dot{U}_C = \dot{E} \\ (R_2 + j\omega L) \dot{I}_L + \dot{U}_3 - \dot{U}_C = 0 \\ \dot{U}_3 = R_4 \dot{I}_4 \end{cases}$$

VD5

Tuyến tính điều hòa (10)

$R_1 = 20\Omega; R_2 = R_4 = 40\Omega; L = 0,4H; e = 250\sin 20t$ (V).
Tìm I_3 ?

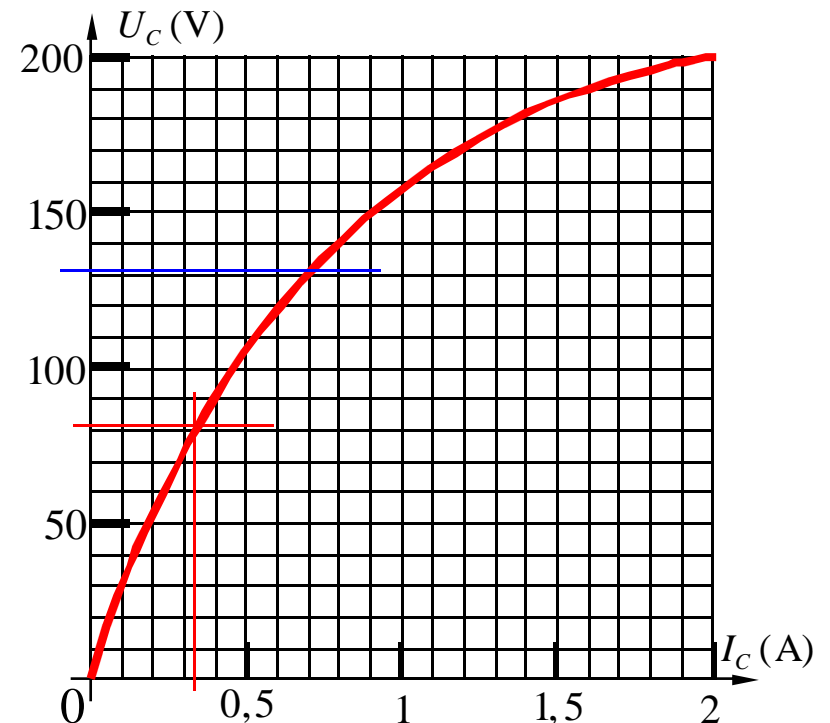
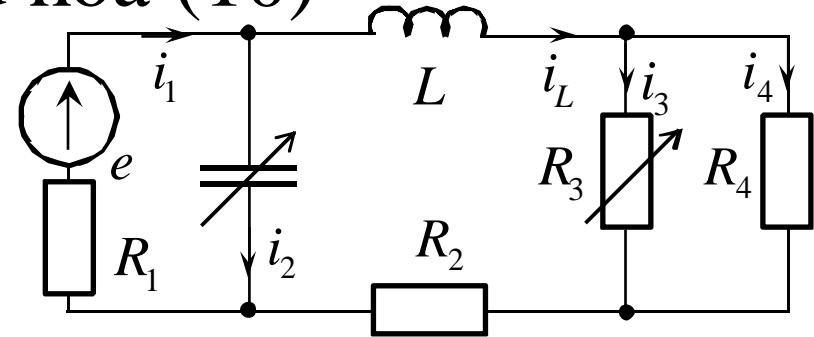
I_3 (A)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U_3 (V)	0	10	20	35	60	90	120

$$I_3 \rightarrow \dot{U}_3 \rightarrow \dot{I}_4 = \frac{\dot{U}_3}{R_4} \rightarrow \dot{I}_L = \dot{I}_3 + \dot{I}_4 \rightarrow \dot{U}_C = (R_2 + j\omega L)\dot{I}_L + \dot{U}_3$$

$$\rightarrow \dot{I}_2 \rightarrow \dot{I}_1 = \dot{I}_2 + \dot{I}_L \rightarrow \dot{E} = R_1\dot{I}_1 + \dot{U}_C; \varepsilon = |E - 250| / 250$$

k	1	2	3
$\dot{I}_3$ (A)	1	1,5	2
$\dot{U}_3$ (V)	20	35	60
$\dot{U}_C$ (V)	$81/8,5^\circ$	$131/8,3^\circ$	$202/8,0^\circ$
$\dot{I}_2$ (A)	$0,34/98,5^\circ$	$0,70/98,3^\circ$	$2/98,0^\circ$
$\dot{E}$ (V)	$110,6/10,3^\circ$	$178,5/10,6^\circ$	$272,9/14,3^\circ$
ε (%)		29	9,2

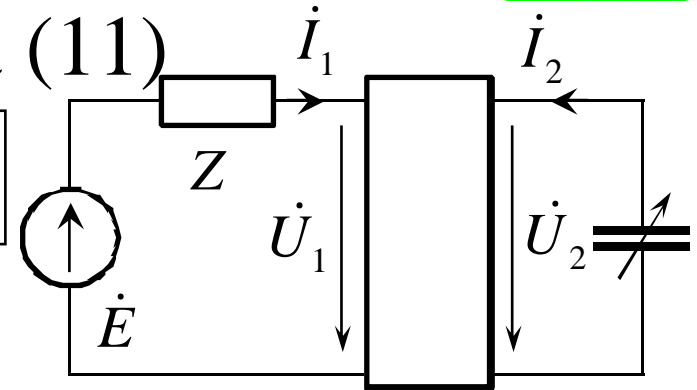
$$I_3 = \frac{\frac{1,5 - 2}{178,5 - 272,9} 250 + \frac{178,5 \cdot 2 - 272,9 \cdot 1,5}{178,5 - 272,9}}{\sqrt{2}} = 1,33 \text{ A}$$

VD6

Tuyến tính điều hòa (11)

$$\dot{E} = 220 \text{ V}; \omega = 314 \text{ rad/s}; Z = 10 + j20 \Omega; \mathbf{Z} = \begin{bmatrix} 30 & j20 \\ j20 & 50 \end{bmatrix} \Omega; \dot{I}_2 = ?$$

Đặt $q(t) = Q\sqrt{2} \sin(314t + \theta)$

$$\rightarrow i_c = \frac{dq(t)}{dt}$$

$$= 314Q\sqrt{2} \cos(314t + \theta)$$

$Q \text{ (mC)}$	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
$U \text{ (V)}$	0	3	6	10	16	50	80

Đặc tính hiệu dụng của tụ điện phi tuyến

$$\rightarrow I_c = 314Q$$

$$\begin{cases} (10 + j20)\dot{I}_1 + \dot{U}_1 = 220 \\ \dot{U}_2 = -\dot{U}_c \\ \dot{U}_1 = 30\dot{I}_1 + j20\dot{I}_2 \\ \dot{U}_2 = j20\dot{I}_1 + 50\dot{I}_2 \\ \dot{I}_2 = \dot{I}_c \end{cases}$$

$$\begin{aligned} & U_c \rightarrow Q, \dot{U}_c = U_c / 0^\circ; \dot{I}_c = 314Q / 90^\circ = j314Q \\ & \rightarrow \dot{I}_1 = \frac{-\dot{U}_c - 50\dot{I}_c}{j20} \\ & \rightarrow \dot{E} = (10 + j20)\dot{I}_1 + (30\dot{I}_1 + j20\dot{I}_2) \\ & \quad = (40 + j20)\dot{I}_1 + j20\dot{I}_c \\ & \rightarrow |\dot{E}| = 220? \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \sum_{k=1}^N \bar{u}_k j314Q = 0, \sum_{k=1}^M i_k = 0 \\ & u_R = Ri; \quad u_R = u_R(i) \\ & u_L = L \frac{di}{dt}; \quad u_L = \frac{d\psi}{dt} \\ & i_C = C \frac{du}{dt}; \quad i_C = \frac{dq}{dt} \end{aligned}$$

VD6

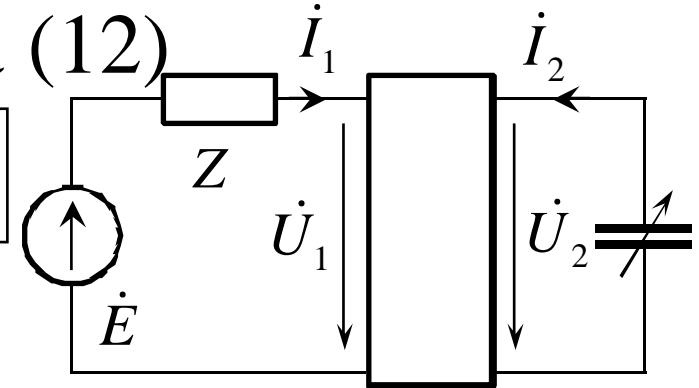
Tuyến tính điều hòa (12)

$$\dot{E} = 220 \text{ V}; \omega = 314 \text{ rad/s}; Z = 10 + j20\Omega; \mathbf{Z} = \begin{bmatrix} 30 & j20 \\ j20 & 50 \end{bmatrix} \Omega; \dot{I}_2 = ?$$

$$U \rightarrow Q, \dot{U}_C = U_C / 0^\circ; \dot{I}_C = j314Q \rightarrow \dot{I}_1 = \frac{-\dot{U}_C - 50\dot{I}_C}{j20}$$

$$\rightarrow \dot{E} = (40 + j20)\dot{I}_1 + j20\dot{I}_C$$

$$\rightarrow |\dot{E}| = 220?$$

$Q \text{ (mC)}$	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
$U \text{ (V)}$	0	3	6	10	16	50	80

Đặc tính hiệu dụng của tụ điện phi tuyến

k	$U_C^{(k)} \text{ (V)}$	$Q^{(k)} \text{ (mC)}$	$\dot{I}_C^{(k)} \text{ (A)}$	$\dot{I}_1^{(k)} \text{ (A)}$	$\dot{E}^{(k)} \text{ (V)}$	$ \dot{E}^{(k)} \text{ (V)}$	$\frac{ E_m^{(k)} - 220 }{220} \text{ (%)}$
1	☐	0,5	$j0,16$	$-0,39 + j0,15$	$-21,84 - j1,85$	21,92	
2	16	2	$j0,63$	$-1,57 + j0,80$	$-91,36 - j0,60$	91,36	
3	50	2,5	$j0,79$	$-1,96 + j2,50$	$-144,2 + j60,75$	156,5	28,9
4	80	3	$j0,94$	$-2,36 + j4,00$	$-193,0 + j112,9$	223,6	1,7

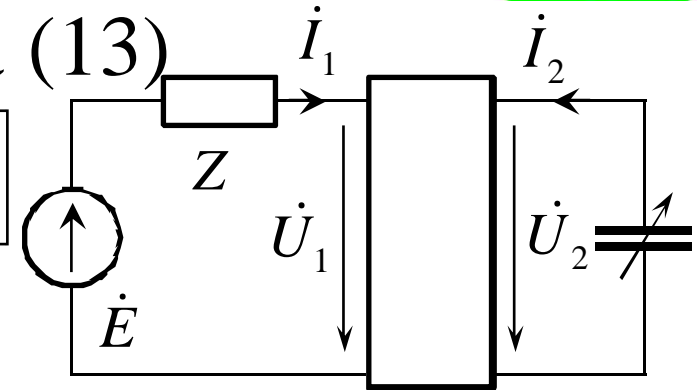
$$\rightarrow I_2 = 0,94 \text{ A}$$

(Cách 1)

VD6

Tuyến tính điều hòa (13)

$$\dot{E} = 220 \text{ V}; \omega = 314 \text{ rad/s}; Z = 10 + j20 \Omega; \mathbf{Z} = \begin{bmatrix} 30 & j20 \\ j20 & 50 \end{bmatrix} \Omega; \dot{I}_2 = ?$$

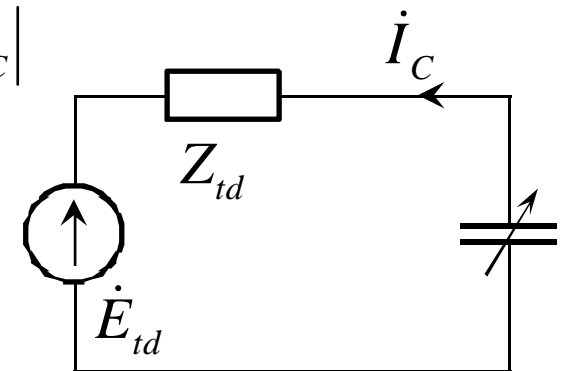

$$Z_{td} \dot{I}_C + \dot{U}_C = -\dot{E}_{td}$$

$Q \text{ (mC)}$	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
$U \text{ (V)}$	0	3	6	10	16	50	80

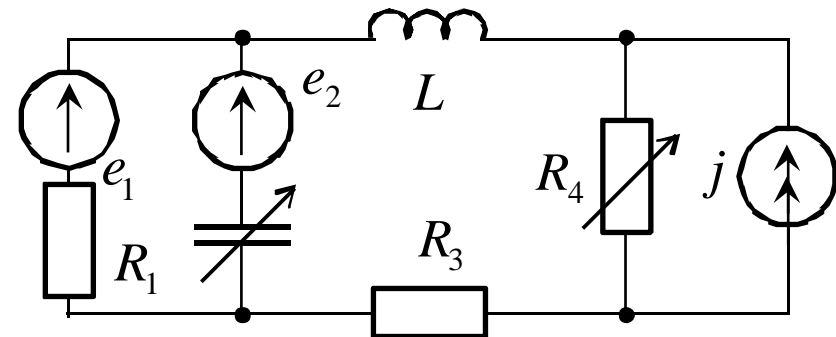
Đặc tính hiệu dụng của tụ điện phi tuyến

$$U \rightarrow Q, \dot{U}_C = U_C \angle 0^\circ; \dot{I}_C = j314Q \rightarrow E_{td} = | -Z_{td} \dot{I}_C - \dot{U}_C |$$

VD7

Tuyến tính điều hòa (14)

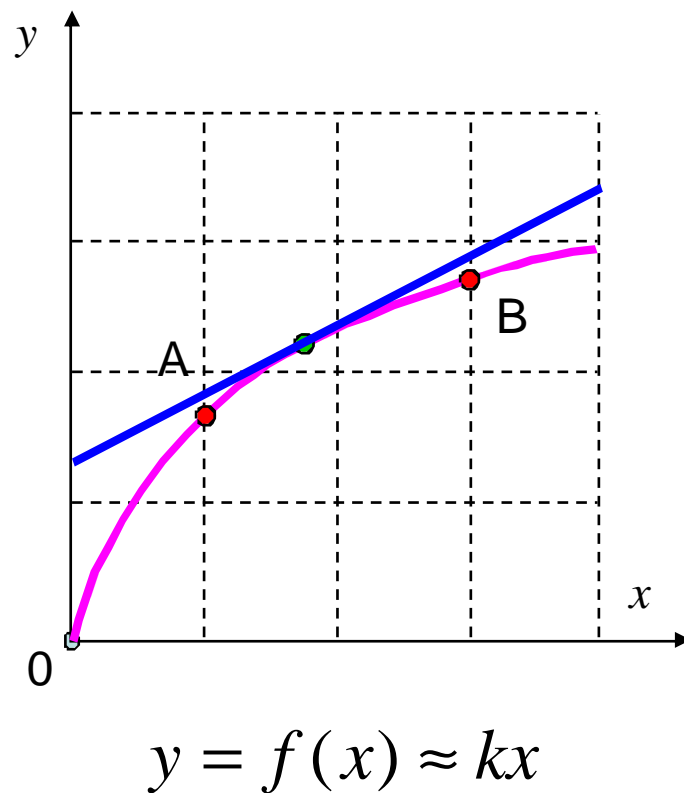
Tuyến tính điều hoà (15)

- Tương đối dễ
  - Chỉ tìm được điều hoà bậc 1
  - Cân bằng điều hoà: $x(t) = M \sin \omega t$
  - Tuyến tính điều hoà: $x(t) = N \sin \omega t$
  - Khác nhau?
- M là hằng số
- $N = N(z)$

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
  - a) Mạch một chiều
  - b) Mạch xoay chiều
    - i. Khái niệm
    - ii. Phương pháp cân bằng điều hoà
    - iii. Phương pháp tuyến tính điều hoà
    - iv. Phương pháp tuyến tính hóa quanh điểm làm việc**
    - v. Phương pháp tuyến tính hóa từng đoạn
    - vi. Phương pháp đồ thị
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

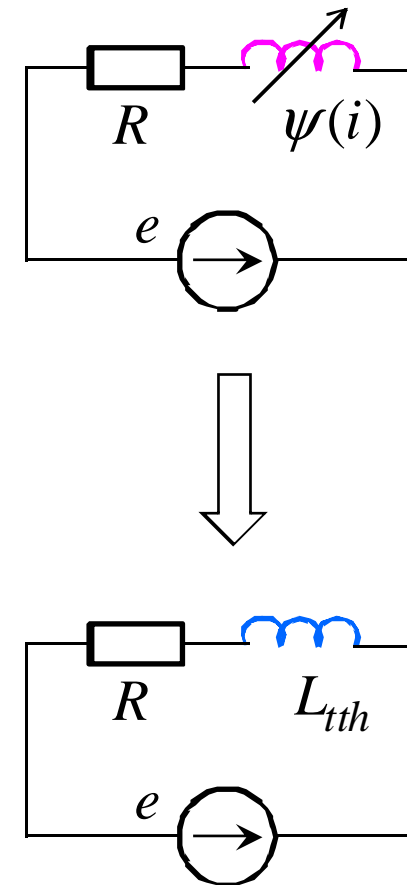
Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (1)

$$u_R = u(i) \approx R_{tth} i$$

$$\psi = \psi(i) \approx L_{tth} i$$

$$q = q(u) \approx C_{tth} u$$

VD1 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (2)

$e = 150 \sin 250t$ V; $R = 200 \Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

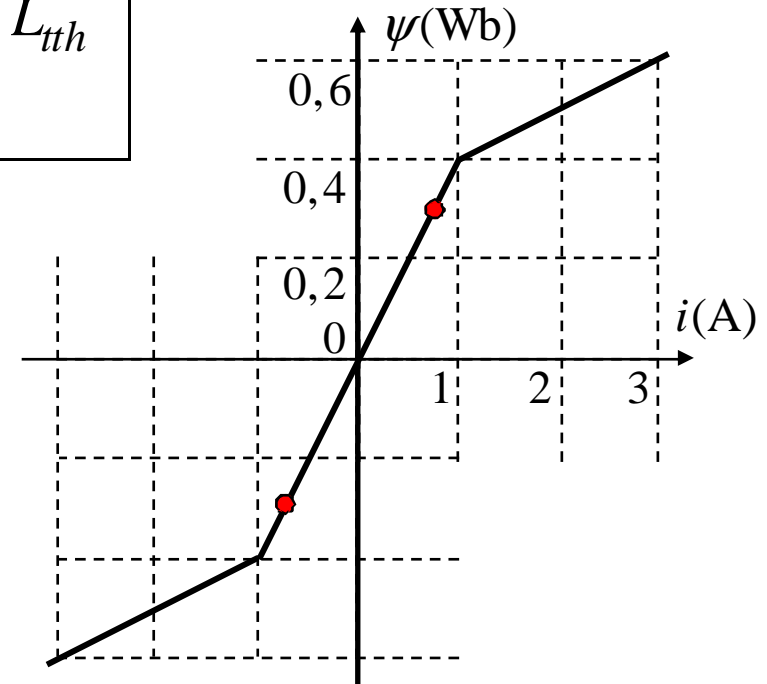
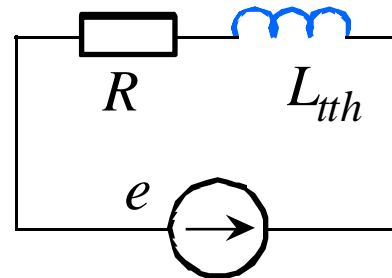
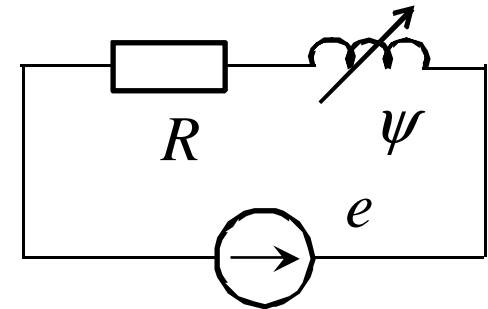
$$i_{\max} = \frac{150}{200} = 0,75 \text{ A}; \quad i_{\min} = \frac{-150}{200} = -0,75 \text{ A}$$

$$\psi = \psi(i) \approx L_{tth} i$$

$$L_{tth} = \frac{\psi}{i} = \frac{0,4}{1} = 0,4 \text{ H}$$

$$\begin{aligned} \dot{I} &= \frac{\dot{E}}{R + j\omega L_{tth}} = \frac{150/\sqrt{2}}{200 + j250 \cdot 0,4} \\ &= 0,42 - j0,21 = 0,47 \angle -26,6^\circ \text{ A} \end{aligned}$$

$$\rightarrow i = 0,47\sqrt{2} \sin(250t - 26,6^\circ) \text{ A}$$

VD2 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (3)

$e = 100 + 5 \sin 50t$ V; $L = 0,5$ H; Tính dòng điện trong mạch.

$$I_{DC} = 1,4 \text{ A}$$

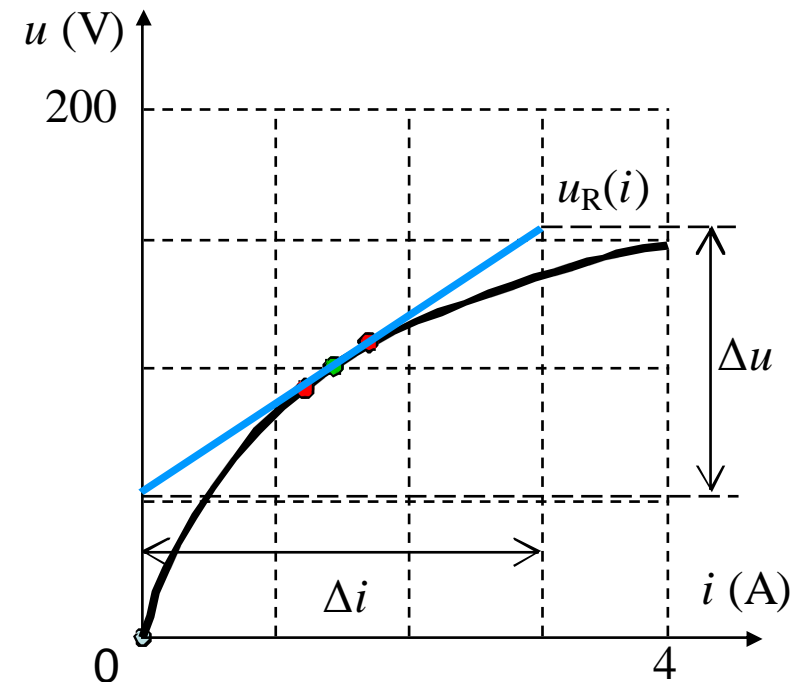
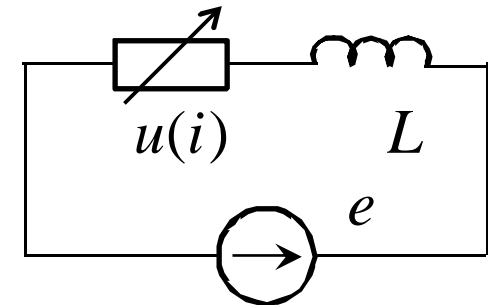
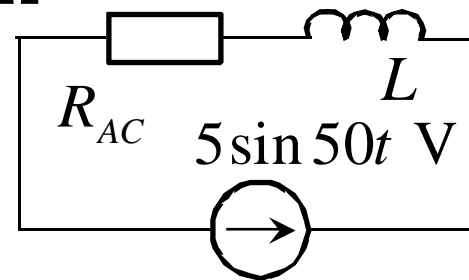
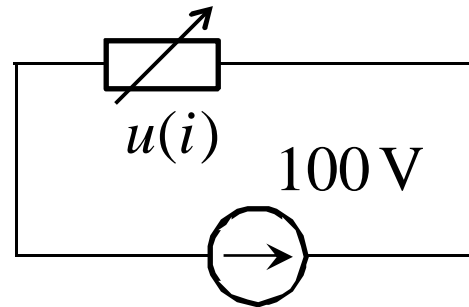
$$u_R = u(i) \approx R_{tth} i$$

$$R_{AC} \approx \frac{\Delta u}{\Delta i} = \frac{105}{3} = 35 \Omega$$

$$\dot{I}_{AC} = \frac{\dot{E}_{AC}}{R_{AC} + j50L}$$

$$= \frac{5/\sqrt{2}}{35 + j50 \cdot 0,5} = 0,067 - j0,048$$

$$= 0,082 / -35,5^\circ \text{ A}$$

VD2 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (4)

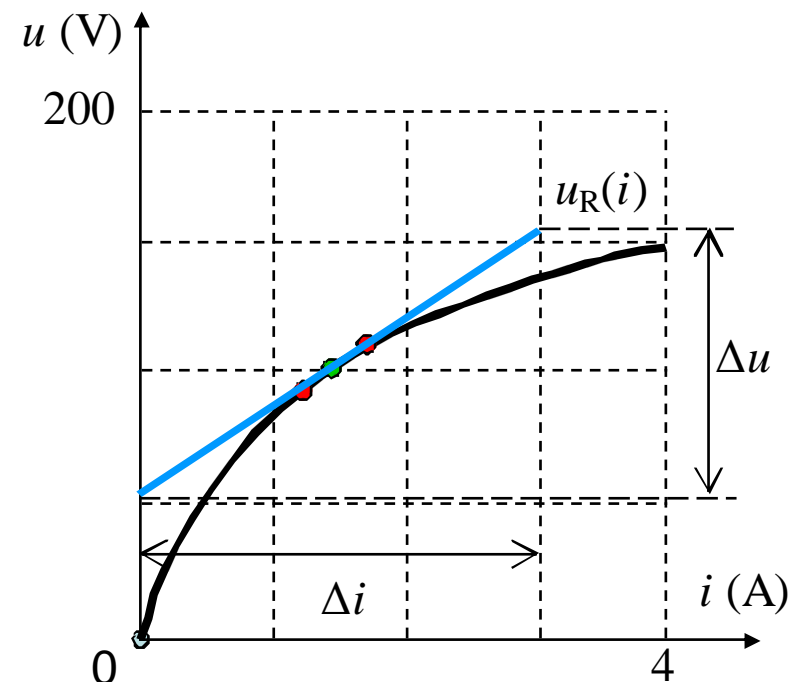
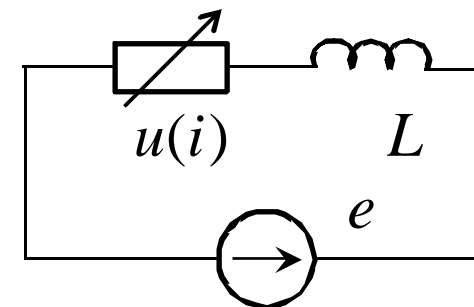
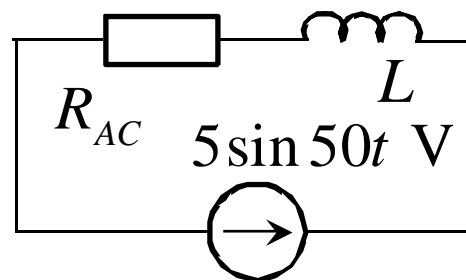
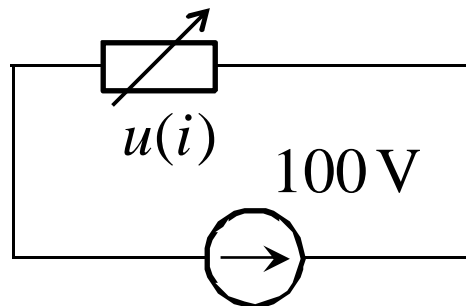
$e = 100 + 5 \sin 50t$ V; $L = 0,5$ H; Tính dòng điện trong mạch.

$$I_{DC} = 1,4 \text{ A}$$

$$\dot{I}_{AC} = 0,082 / -35,5^\circ \text{ A}$$

$$\rightarrow i = I_{DC} + i_{AC}$$

$$= 1,4 + 0,082\sqrt{2} \sin(50t - 35,5^\circ) \text{ A}$$

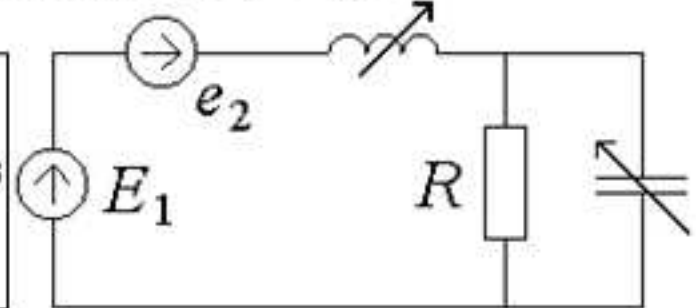

VD3 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (5)

$$E_1 = 60 \text{ V}; e_2(t) = \sqrt{2} \sin 314t; R = 20 \Omega$$

$$\psi(i) = 0,96e^{0,0020i} - 1,05e^{-0,26i}; q(u) = 10^{-4}u - 0,5 \cdot 10^{-8}u^3$$

Tính dòng điện trên cuộn cảm & điện áp trên tụ điện.

$$I_{LDC} = \frac{E_1}{R} = \frac{60}{20} = 3 \text{ A}; U_{CDC} = E_1 = 60 \text{ V}$$

$$\psi = \psi(i) \approx L_{tth}i$$

$$L_{tth} = \left. \frac{d\psi}{di} \right|_{i=3} = \left(0,96 \cdot 0,002e^{0,0020i} + 1,05 \cdot 0,26e^{-0,26i} \right) \Big|_{i=3} = 0,13 \text{ H}$$

$$q = q(u) \approx C_{tth}u$$

 The image part with relationship ID rId11 was not found in the file.

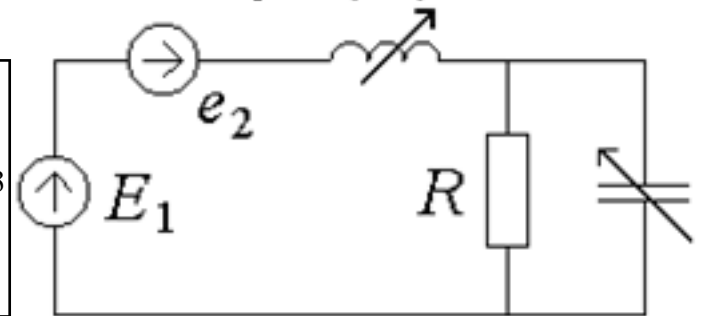

VD3 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (6)

$$E_1 = 60 \text{ V}; e_2(t) = \sqrt{2} \sin 314t; R = 20 \Omega$$

$$\psi(i) = 0,96e^{0,0020i} - 1,05e^{-0,26i}; q(u) = 10^{-4}u - 0,5 \cdot 10^{-8}u^3$$

Tính dòng điện trên cuộn cảm & điện áp trên tụ điện.

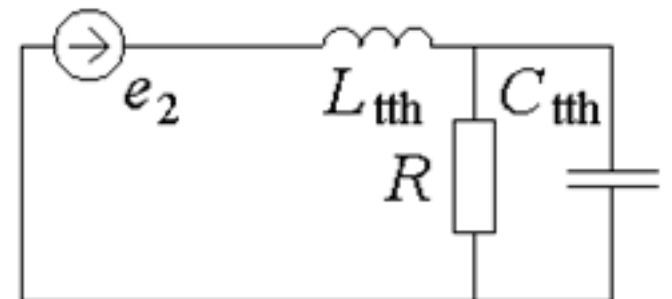

$$I_{LDC} = 3 \text{ A}; U_{CDC} = 60 \text{ V}; L_{tth} = 0,13 \text{ H}; C_{tth} = 46 \mu\text{F}$$

$$\dot{I}_{LAC} = \frac{\dot{E}_2}{R + \frac{1}{j\omega C_{tth}}} = 0,025 \angle -62,6^\circ \text{ A}; \dot{U}_{CAC} = \frac{R \frac{1}{j\omega C_{tth}}}{R + \frac{1}{j\omega C_{tth}}} \dot{I}_{LAC} = 1 \angle 0^\circ \text{ V}$$

$$i_L(t) = I_{LDC} + i_{LAC}(t) = 3 + 0,025\sqrt{2} \sin(314t - 62,6^\circ) \text{ A}$$

$$u_C(t) = U_{CDC} + u_{CAC}(t) = 60 + \sqrt{2} \sin 314t \text{ V}$$

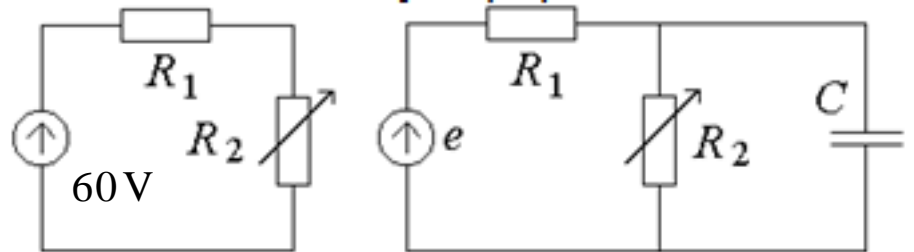

Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (7)

VD4

$e = 60 + \sin 100t$ V; $R_1 = 20 \Omega$; $C = 0,8$ mF.
Tính dòng điện qua điện trở phi tuyến.

$$20i + u_2(i) = 60$$

I (A)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U (V)	0	3	6	10	16	30	80

Đặc tính của điện trở phi tuyến

$$i \rightarrow 20i, u_2(i) \rightarrow 20i + u_2(i) = 60?$$

k	$i^{(k)}$ (A)	$20i^{(k)}$ (V)	$u_2^{(k)}$ (V)	$e^{(k)} = 20i^{(k)} + u_2^{(k)}$ (V)	$ e^{(k)} - 60 / 60$ (%)
1	0,5	10	3	13	78
2	2	40	16	56	6,67
3	2,5	50	30	80	33,33

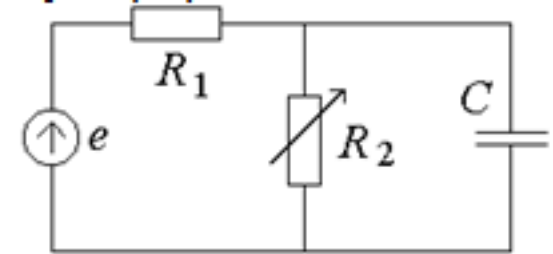
$$i = \frac{2 - 2,5}{56 - 80} e + \frac{56 \cdot 2,5 - 80 \cdot 2}{56 - 80} = 0,021e + 0,83$$

$$\rightarrow i_{DC} = 0,021 \cdot 60 + 0,83 = 2,08 \text{ A}$$

Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (8)

VD4

$e = 60 + \sin 100t$ V; $R_1 = 20 \Omega$; $C = 0,8$ mF.
Tính dòng điện qua điện trở phi tuyến.

$$i_{DC} = 2,08 \text{ A}$$

$$R_{2th} = \frac{30 - 16}{2,5 - 2} = 28 \Omega$$

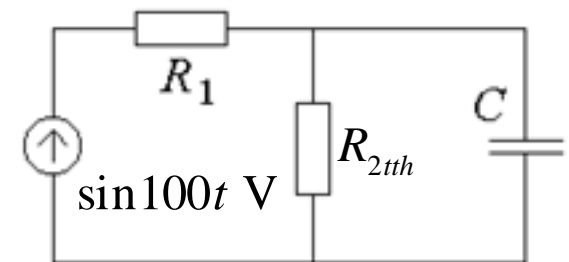
I (A)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U (V)	0	3	6	10	16	30	80

Đặc tính của điện trở phi tuyến

$$\begin{aligned} \dot{U}_{2AC} &= Z_{R2C} \frac{\dot{E}_{AC}}{R_1 + Z_{R2C}} = \frac{28 \frac{1}{j100 \cdot 80 \cdot 10^{-3}}}{28 + \frac{1}{j100 \cdot 80 \cdot 10^{-3}}} \cdot \frac{1/\sqrt{2}}{20 + \frac{28 \frac{1}{j100 \cdot 80 \cdot 10^{-3}}}{28 + \frac{1}{j100 \cdot 80 \cdot 10^{-3}}}} \\ &= 0,22 - j0,21 \text{ V} \end{aligned}$$

$$\dot{i}_{AC} = \frac{\dot{U}_{2AC}}{R_{2th}} = \frac{0,22 - j0,21}{28} = 0,011 \angle -42,7^\circ \text{ A}$$

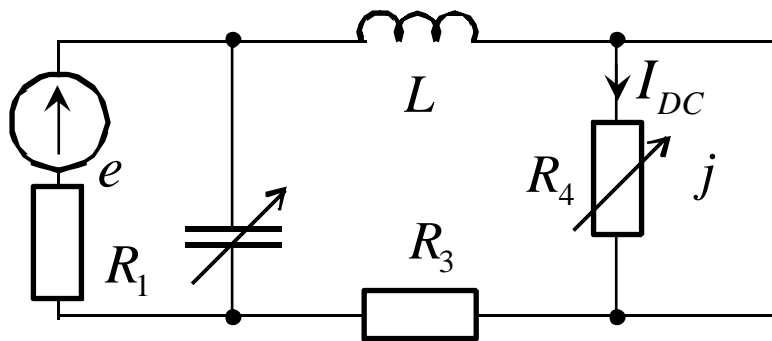
$$\rightarrow i_2 = i_{DC} + i_{AC} = 2,08 + 0,011\sqrt{2} \sin(100t - 42,7^\circ) \text{ A}$$

VD5 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (9)

$R_1 = 60\Omega$; $R_3 = 40\Omega$; $L = 0,4\text{H}$; $e = 200\text{ V}$ (một chiều); $j = 0,2\sin 2000t$ (A). Tìm $i_L(t)$?

Q (mC)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U (V)	0	20	40	70	120	180	250

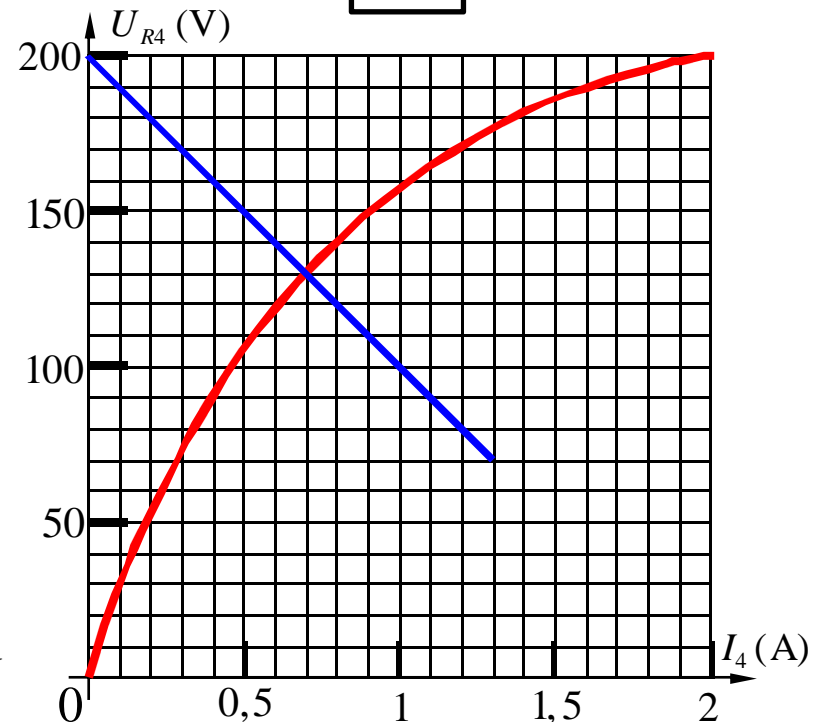
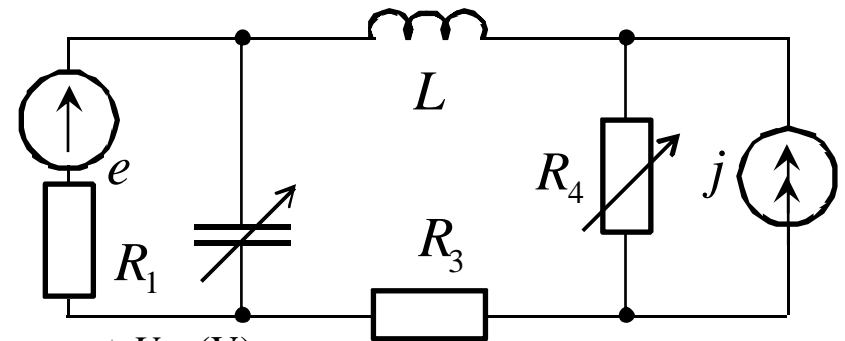
$$(R_1 + R_3)I_{DC} + U_{R4} = e_1$$

$$\rightarrow (60 + 40)I_{DC} + U_{R4} = 200$$

$$\rightarrow U_{R4} = 200 - 100I_{DC}$$

$$\rightarrow I_{DC} = 0,7\text{ A}$$

$$R_1 I_{DC} + U_{CDC} = e \rightarrow U_{CDC} = 200 - 60 \cdot 0,7 = 158\text{ V}$$

VD5 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (10)

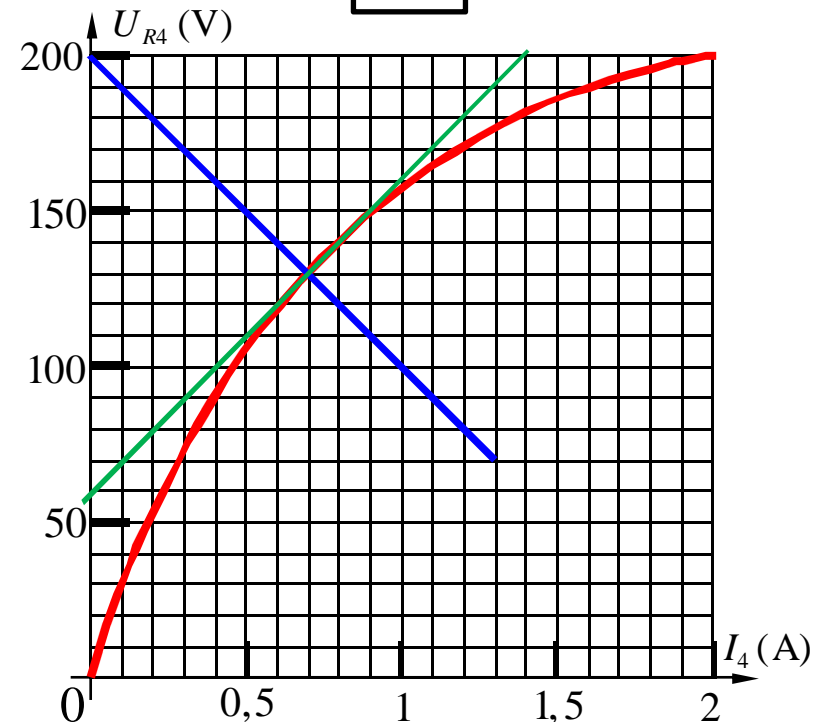
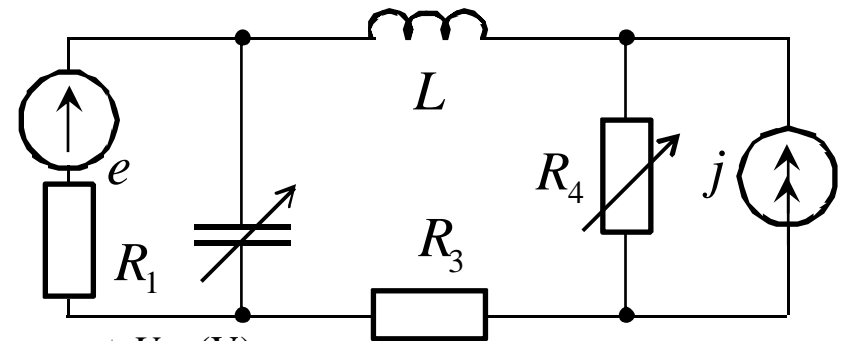
$R_1 = 60\Omega$; $R_3 = 40\Omega$; $L = 0,4\text{H}$; $e = 200\text{ V}$ (một chiều); $j = 0,2\sin 2000t$ (A). Tìm $i_L(t)$?

Q (mC)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U (V)	0	20	40	70	120	180	250

$$I_{DC} = 0,7\text{ A}; U_{CDC} = 158\text{ V}$$

$$R_{th} = \frac{140}{1,4} = 100\ \Omega$$

$$C_{th} = \frac{\Delta Q}{\Delta U} = \frac{(2,5 - 2)10^{-3}}{180 - 120} = 8,33\ \mu\text{F}$$

VD5 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (11)

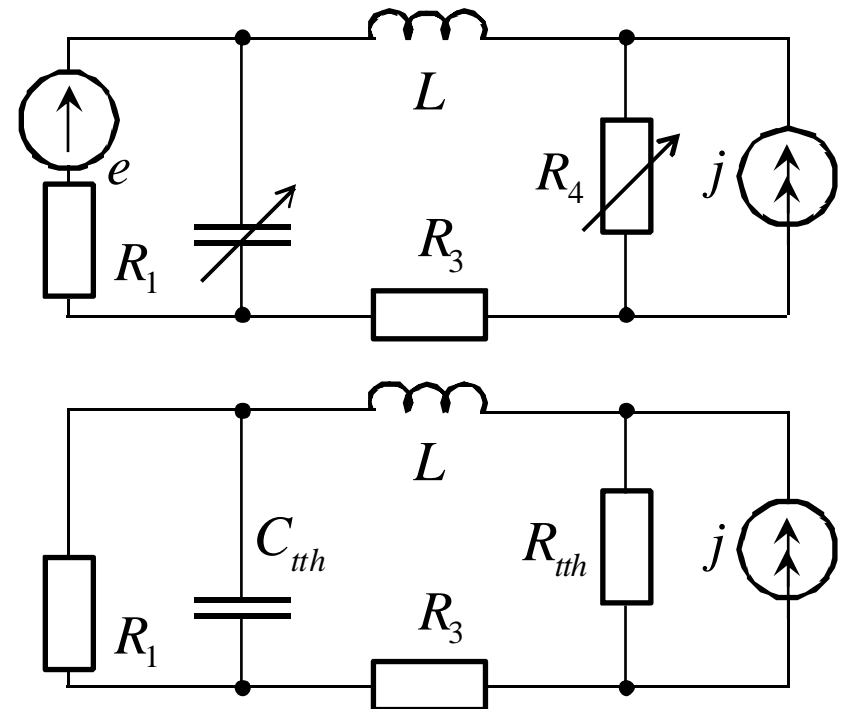
$R_1 = 60\Omega$; $R_3 = 40\Omega$; $L = 0,4\text{H}$; $e = 200\text{ V}$ (một chiều); $j = 0,2\sin 2000t$ (A). Tìm $i_L(t)$?

Q (mC)	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
U (V)	0	20	40	70	120	180	250

$$I_{DC} = 0,7\text{ A}; R_{tth} = 100\Omega; C_{tth} = 8,33\mu\text{F}$$

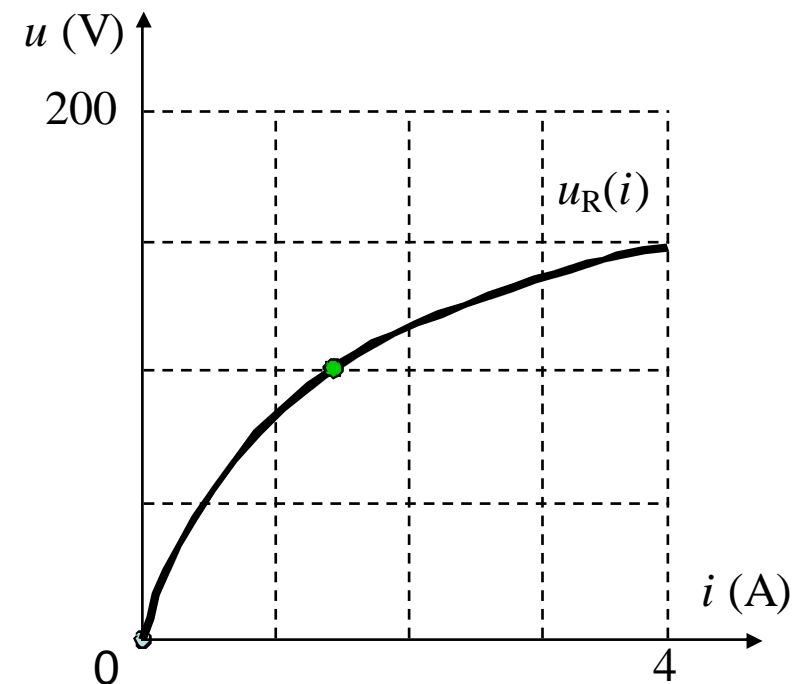
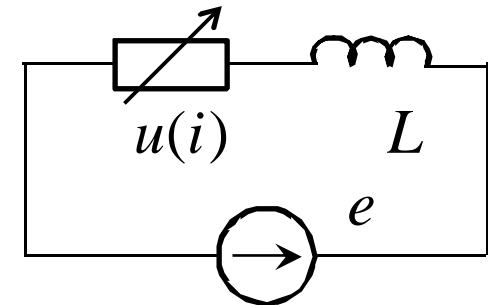
$$\begin{aligned} \dot{I}_{AC} &= \frac{R_{tth} \dot{J}}{R_3 + R_{tth} + j\omega L + \frac{R_1 \frac{1}{j\omega C_{tth}}}{R_1 + \frac{1}{j\omega C_{tth}}}} \\ &= 0,0179 / -77,6^\circ \text{ A} \end{aligned}$$

$$i_L(t) = 0,7 - 0,0254 \sin(2000t - 77,6^\circ) \text{ A}$$

VD6 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (12)

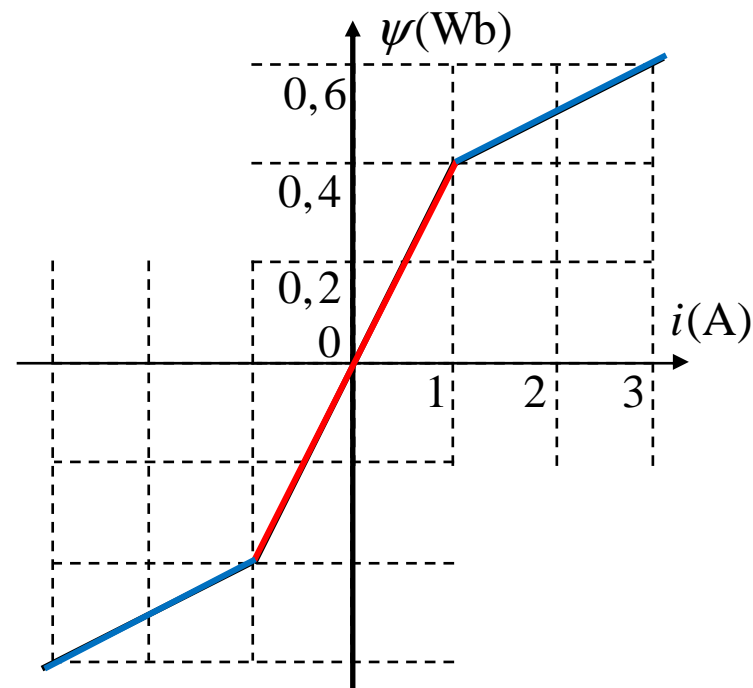
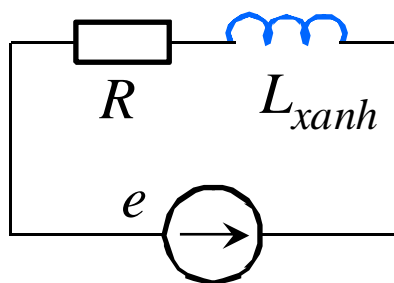
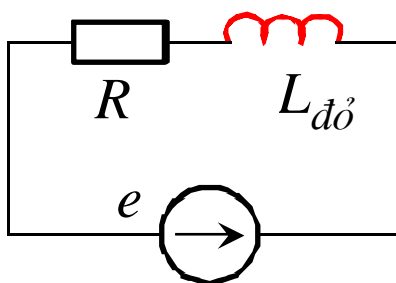
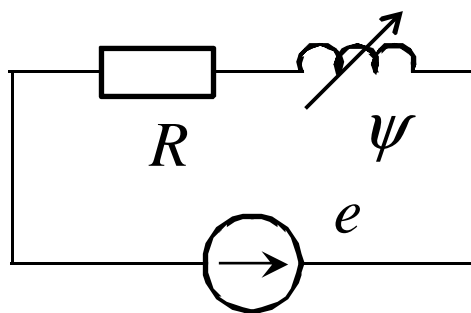
$e = 100 + 100\sin 50t$ V; $L = 0,5$ H; Tính dòng điện trong mạch.

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
  - a) Mạch một chiều
  - b) Mạch xoay chiều
    - i. Khái niệm
    - ii. Phương pháp cân bằng điều hoà
    - iii. Phương pháp tuyến tính điều hoà
    - iv. Phương pháp tuyến tính hóa quanh điểm làm việc
    - v. Phương pháp tuyến tính hóa từng đoạn**
    - vi. Phương pháp đồ thị
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Tuyến tính hóa từng đoạn (1)

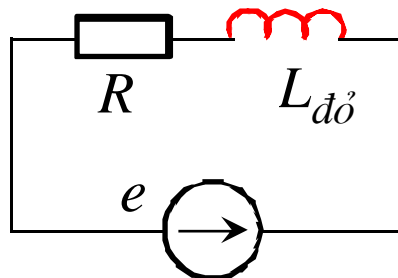

VD

Tuyến tính hóa từng đoạn (2)

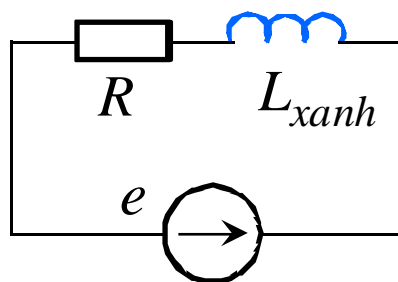
$e = 150 \sin 250t$ V; $R = 50\Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

$$i_{\max} < \frac{150}{50} = 3 \text{ A}; i_{\min} > \frac{-150}{50} = -3 \text{ A}$$

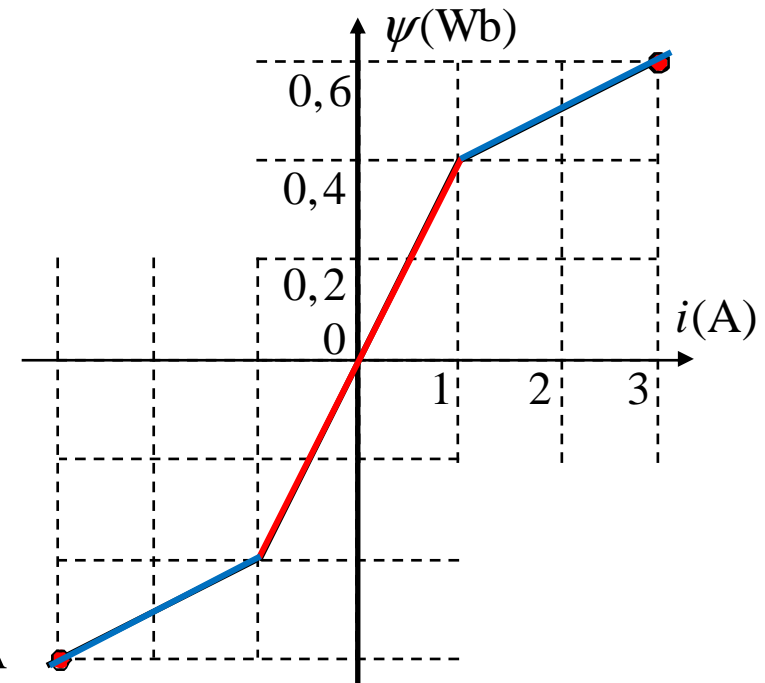
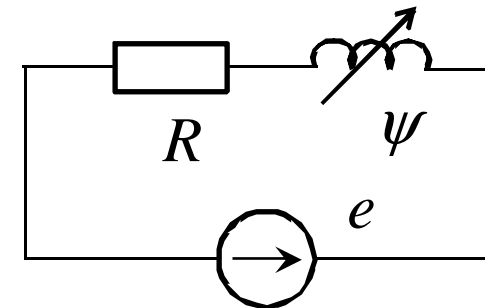
$$L_{\text{đỏ}} = \frac{\Delta \psi}{\Delta i} = \frac{0,4}{1} = 0,4 \text{ H}$$

$$\dot{i}_{\text{đỏ}} = \frac{150}{50 + j250 \cdot 0,4} \rightarrow i_{\text{đỏ}} = 1,34 \sin(250t - 63,4^\circ) \text{ A}$$

$$L_{\text{xanh}} = \frac{\Delta \psi}{\Delta i} = \frac{0,2}{2} = 0,1 \text{ H}$$

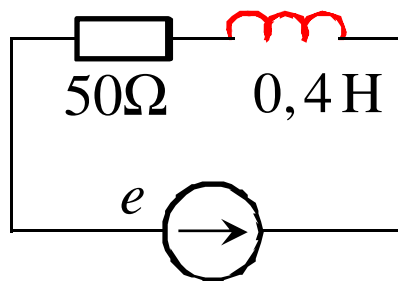
$$\dot{i}_{\text{xanh}} = \frac{150}{50 + j250 \cdot 0,1} \rightarrow i_{\text{xanh}} = 2,68 \sin(250t - 26,6^\circ) \text{ A}$$

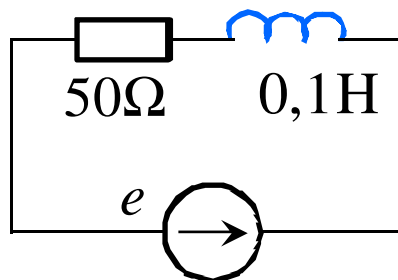
VD

Tuyến tính hóa từng đoạn (3)

$e = 150 \sin 250t$ V; $R = 50\Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

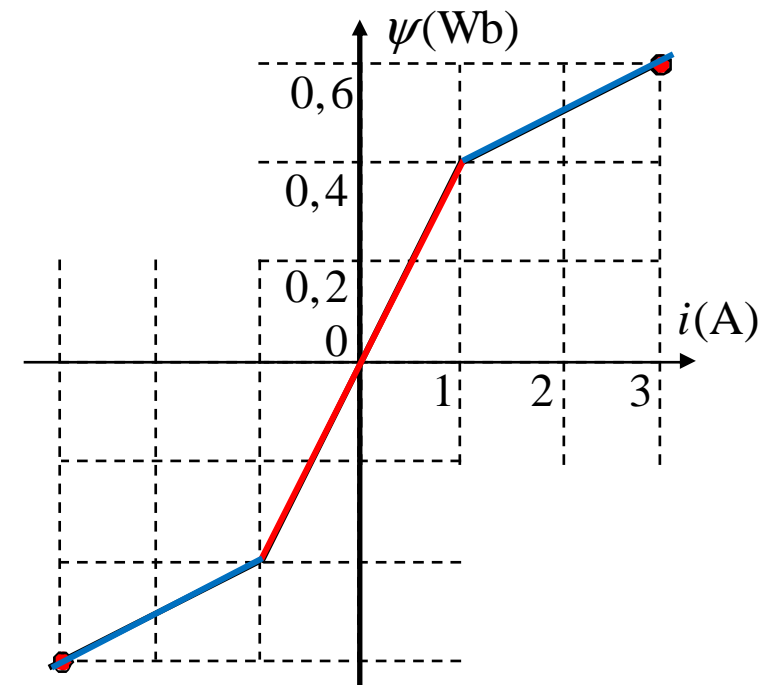
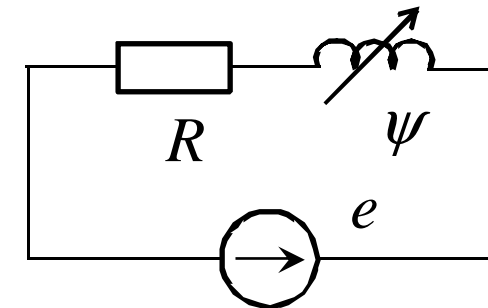

$$i_{đỏ} = 1,34 \sin(250t - 63,4^\circ) \text{ A}$$

$$i_{xanh} = 2,68 \sin(250t - 26,6^\circ) \text{ A}$$

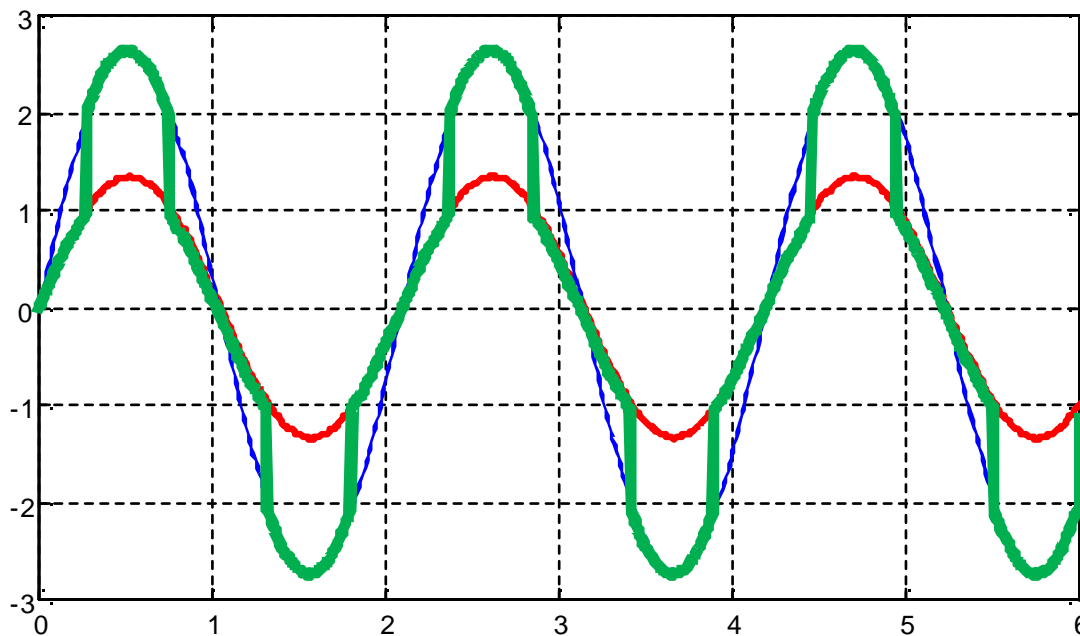
$$\rightarrow \begin{cases} |i| < 1: i = 1,34 \sin(250t - 63,4^\circ) \text{ A} \\ 1 < |i| < 3: i = 2,68 \sin(250t - 26,6^\circ) \text{ A} \end{cases}$$

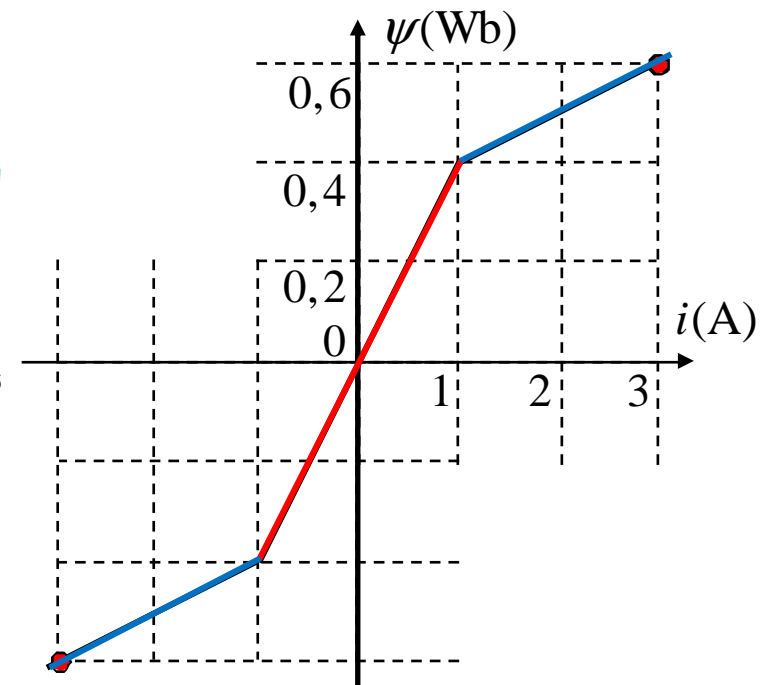
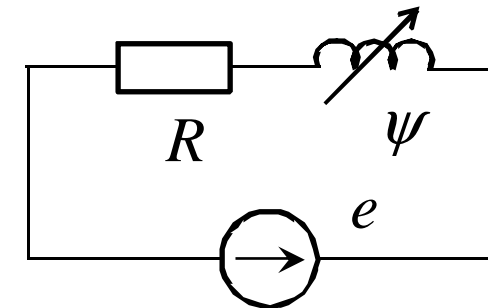
VD

Tuyến tính hóa từng đoạn (4)

$e = 150 \sin 250t$ V; $R = 50\Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

$$\begin{cases} |i| < 1: i = 1,34 \sin(250t - 63,4^\circ) \text{ A} \\ 1 < |i| < 3: i = 2,68 \sin(250t - 26,6^\circ) \text{ A} \end{cases}$$

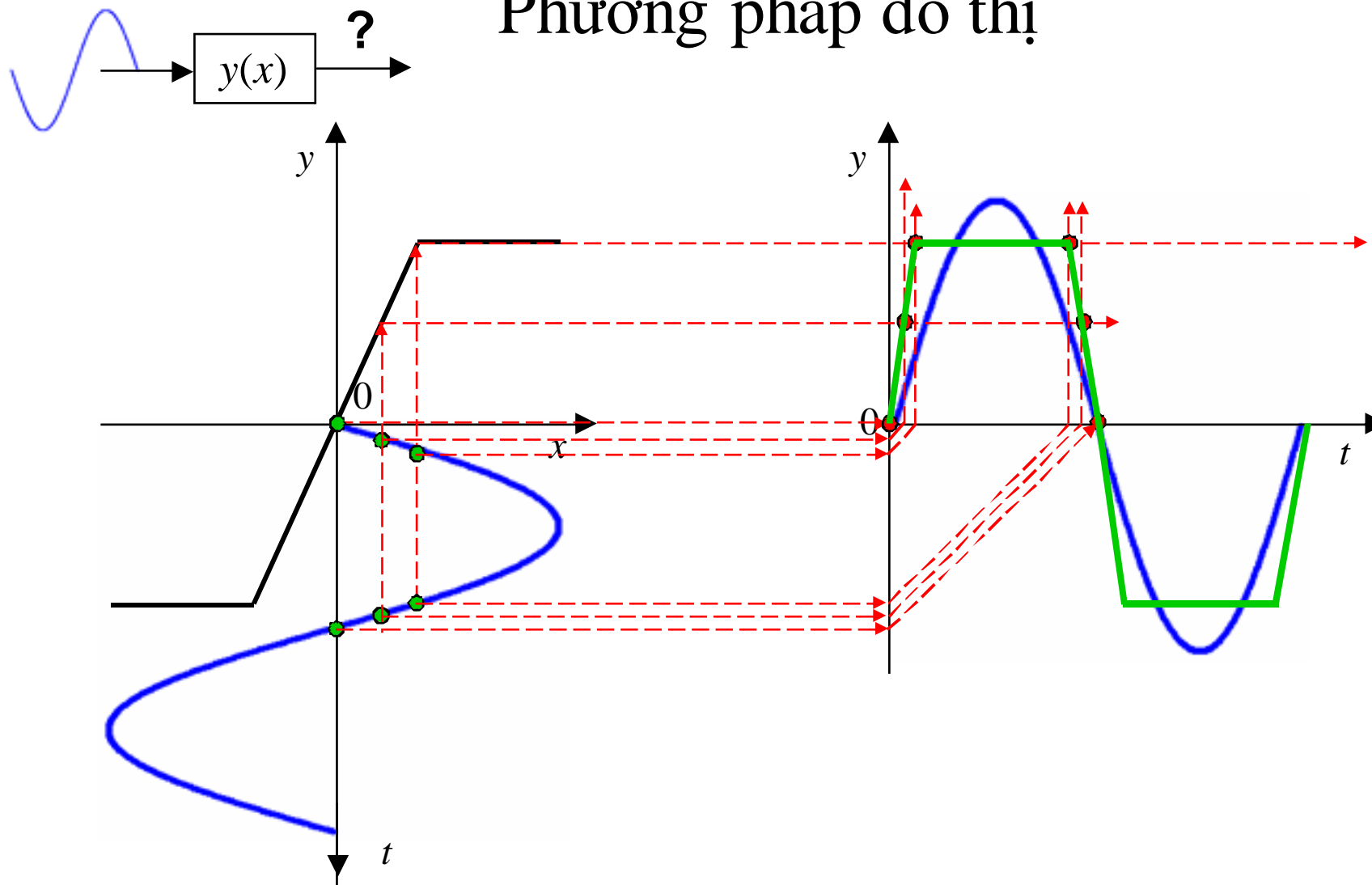

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
  - a) Mạch một chiều
  - b) Mạch xoay chiều
    - i. Khái niệm
    - ii. Phương pháp cân bằng điều hoà
    - iii. Phương pháp tuyến tính điều hoà
    - iv. Phương pháp tuyến tính hóa quanh điểm làm việc
    - v. Phương pháp tuyến tính hóa từng đoạn
    - vi. Phương pháp đồ thị**
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

VD

Phương pháp đồ thị

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. **Chế độ quá độ**
  - a) **Khái niệm**
  - b) **Phương pháp tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ**
  - c) **Phương pháp tuyến tính hoá quanh điểm làm việc**
  - d) **Phương pháp tuyến tính hoá từng đoạn**
  - e) **Phương pháp tham số bé**
  - f) **Phương pháp sai phân**
  - g) **Không gian trạng thái**
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Khái niệm

- Quá trình quá độ trong mạch điện phi tuyến
- Phương pháp:
  - Tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ
  - Tuyến tính hoá quanh điểm làm việc
  - Tuyến tính hoá từng đoạn
  - Tham số bé
  - Sai phân

Tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ (1)

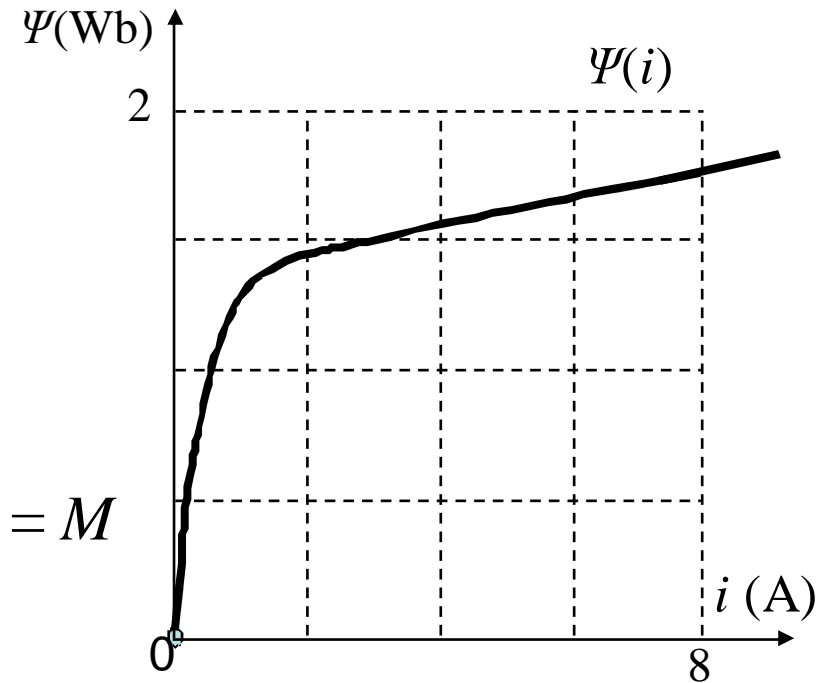
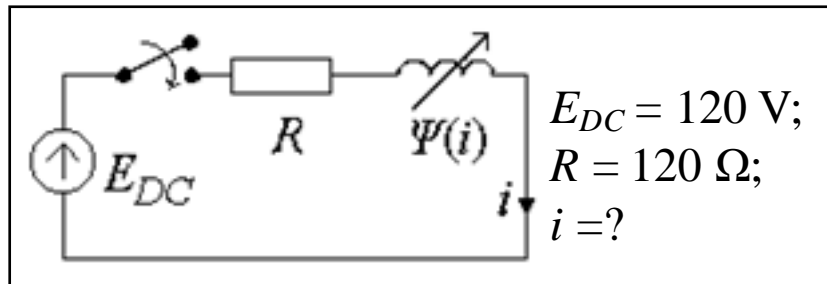
- Nhỏ: giá trị & ảnh hưởng nhỏ so với các số hạng khác trong phương trình
- Thường áp dụng: phương trình cấp 1 có 2 biến & 2 biến có quan hệ phi tuyến:

$$F_1(x) + F_2(y) = M; y = f(x)$$

- được thay bằng $F_1(x) + F_2[kx] = M$
nếu F_2 nhỏ so với F_1

VD Tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ (2)

$$Ri + \frac{d\Psi}{dt} = E_{DC}$$

$$F_1(x) + F_2[y(x)] = M \rightarrow F_1(x) + F_2(kx) = M$$

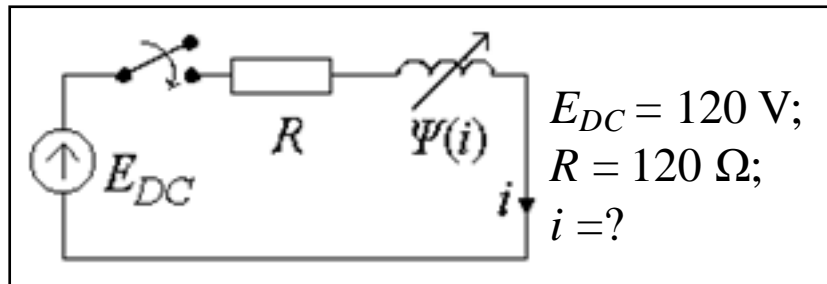
$$Ri + \frac{d\Psi(i)}{dt} = E_{DC} \rightarrow Ri + \frac{d(ki)}{dt} = E_{DC}$$

?

So sánh Ri & $\frac{d\Psi}{dt}$

$$\frac{d\Psi}{dt} + Ri(\psi) = E_{DC} \rightarrow \frac{d\Psi}{dt} + Rk\Psi = E_{DC}$$

VD Tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ (3)

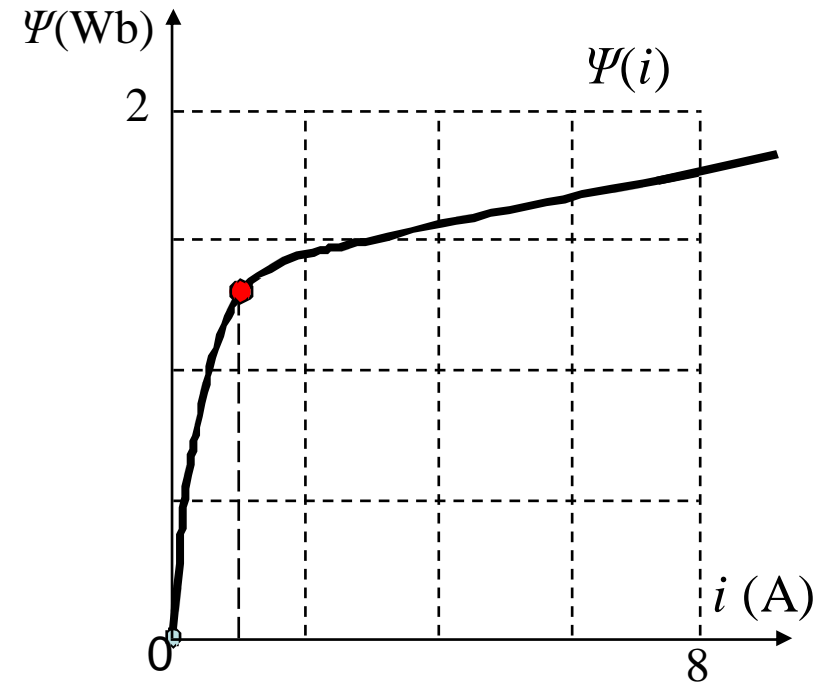

$$Ri + \frac{d\Psi}{dt} = E_{DC}$$

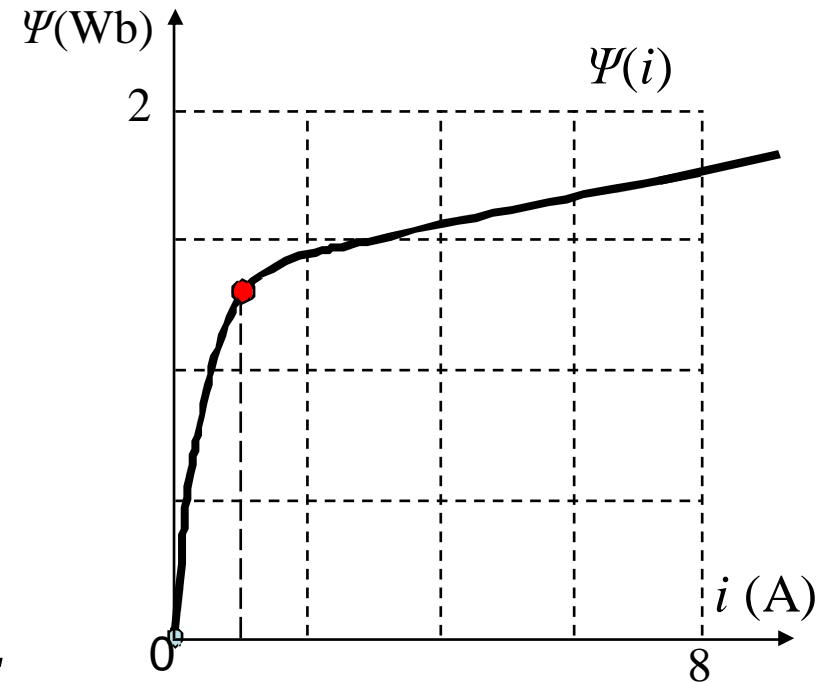
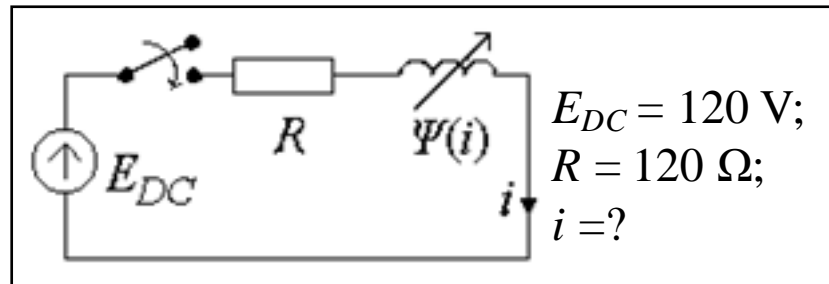
Cần so sánh Ri & $\frac{d\Psi}{dt}$ để tuyến tính hoá

$$i_{xl} = \frac{U_{DC}}{R} = \frac{120}{120} = 1 \text{ A} \rightarrow \text{dòng tăng từ } 0 \rightarrow 1 \text{ A}$$

$$\rightarrow \frac{d\Psi}{dt} = \frac{\partial \Psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} \approx \frac{\Delta \Psi}{\Delta i} \cdot \frac{di}{dt} = L_{tth} \frac{di}{dt} \rightarrow L_{tth} = \frac{1,3}{1} = 1,3 \text{ H} \left. \begin{array}{l} \\ R = 120 \Omega \end{array} \right\} \rightarrow \begin{array}{l} \text{Ảnh hưởng của } \frac{d\Psi}{dt} \\ \text{nhỏ so với } Ri \end{array}$$

VD Tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ (4)

$$Ri + \frac{d\Psi}{dt} = E_{DC}$$

Ảnh hưởng của $\frac{d\Psi}{dt}$ nhỏ so với Ri } $\rightarrow$

$$\rightarrow Ri + \frac{d\Psi(i)}{dt} = E_{DC} \rightarrow Ri + \frac{d(L_{th}i)}{dt} = E_{DC}$$

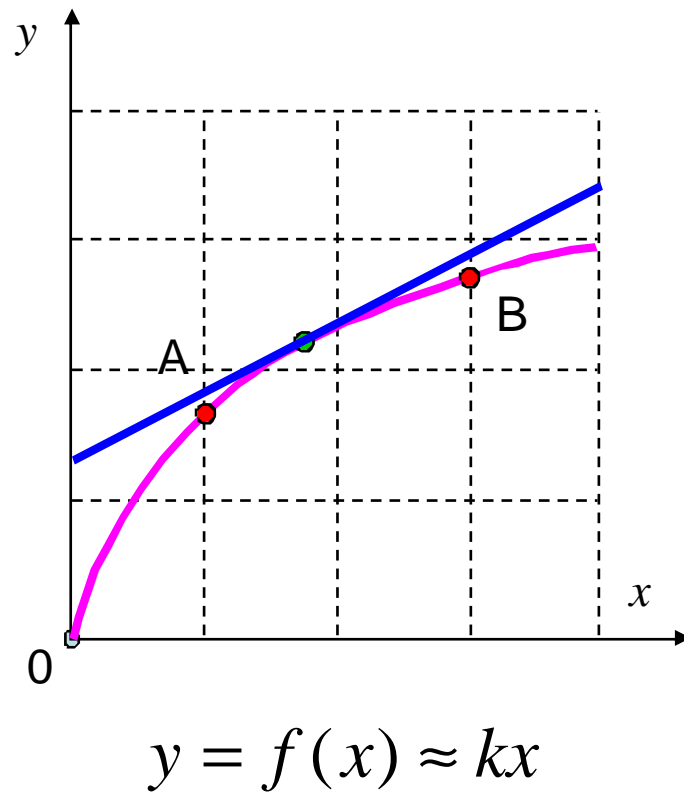
$$\rightarrow 120i + \frac{d(1,3i)}{dt} = 120 \rightarrow 120I(p) + 1,3pI(p) - 1,3i(-0) = \frac{120}{p}$$

$$\rightarrow I(p) = \frac{120}{p(1,3p + 120)} \rightarrow i(t) = 1 - e^{-92,31t} \text{ A}$$

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
  - a) Khái niệm
  - b) Phương pháp tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ
  - c) Phương pháp tuyến tính hoá quanh điểm làm việc**
  - d) Phương pháp tuyến tính hoá từng đoạn
  - e) Phương pháp tham số bé
  - f) Phương pháp sai phân
  - g) Không gian trạng thái
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

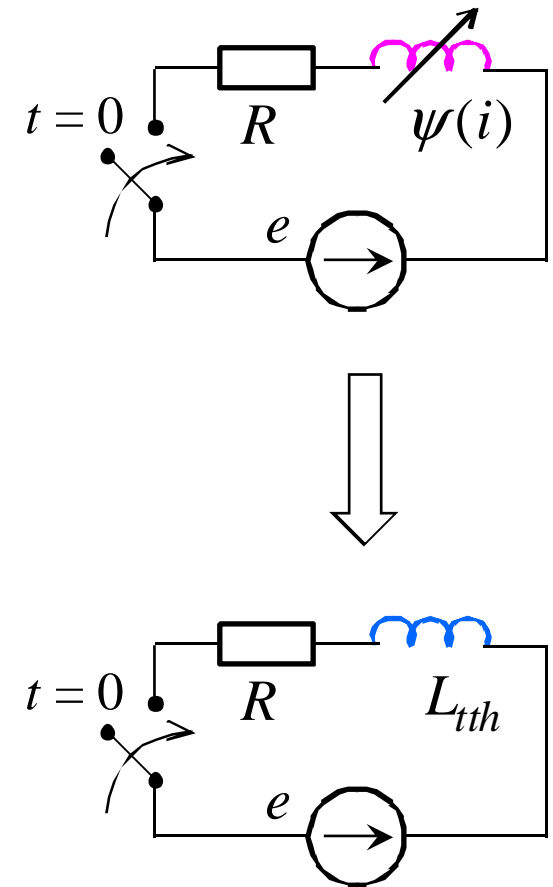
Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (1)

$$u_R = u(i) \approx R_{tth} i$$

$$\psi = \psi(i) \approx L_{tth} i$$

$$q = q(u) \approx C_{tth} u$$

VD1 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (2)

$e = 150 \text{ V (DC)}; R = 200\Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

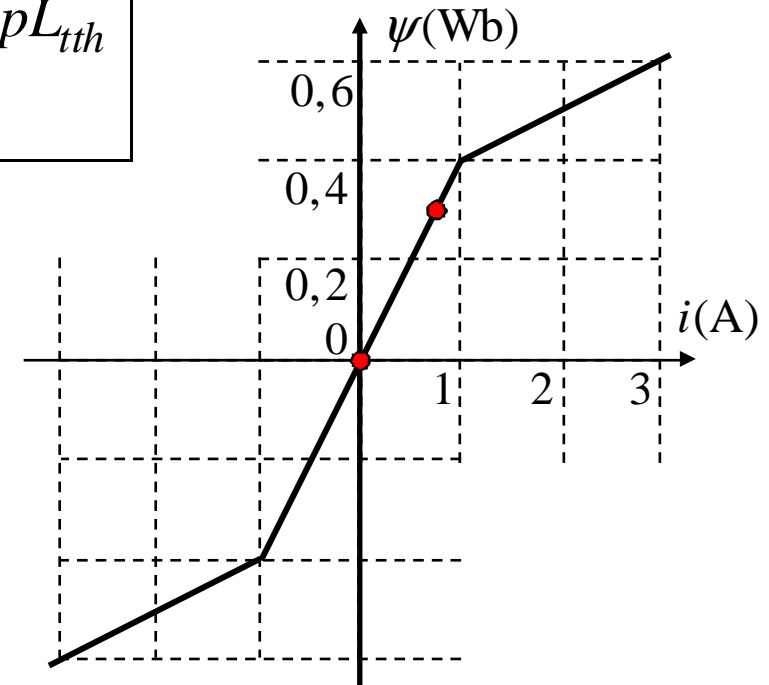
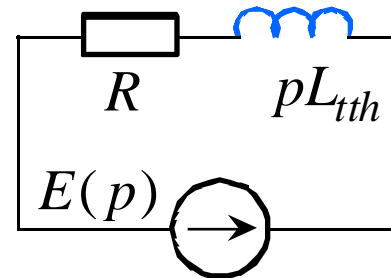
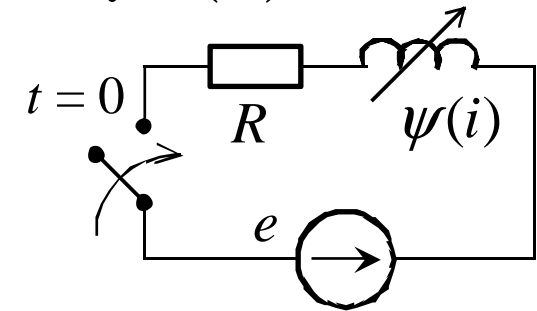
$$i_{\max} = \frac{150}{200} = 0,75 \text{ A}; i_{\min} = 0 \text{ A}$$

$$L_{tth} = \frac{\Delta \psi}{\Delta i} = \frac{0,4}{1} = 0,4 \text{ H}$$

$$I(p) = \frac{E(p)}{R + pL_{tth}} = \frac{\frac{150}{p}}{200 + 0,4p}$$

$$= \frac{375}{p(p + 500)} \text{ A}$$

$$\rightarrow i(t) = 0,75(1 - e^{-500t}) \text{ A}$$

VD2 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (3)

Tính dòng điện trong mạch.

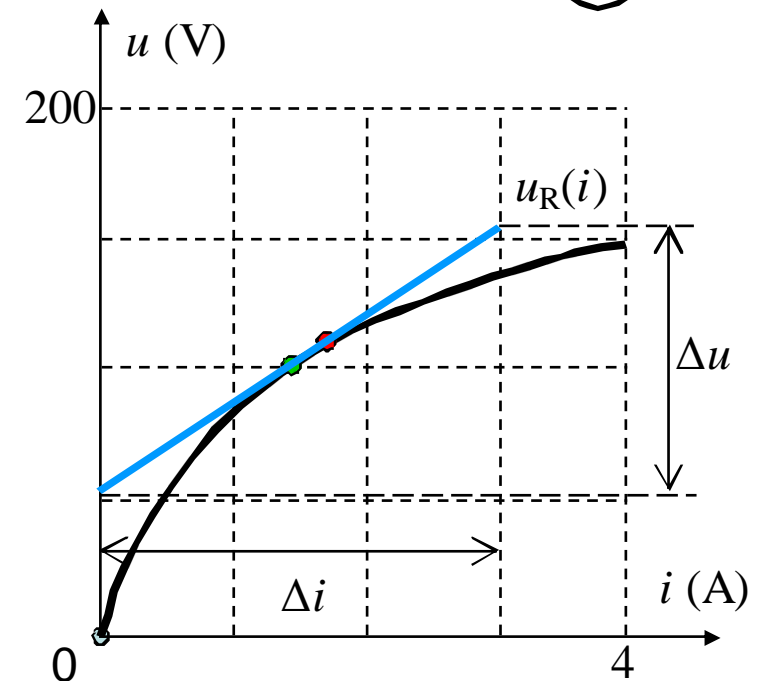
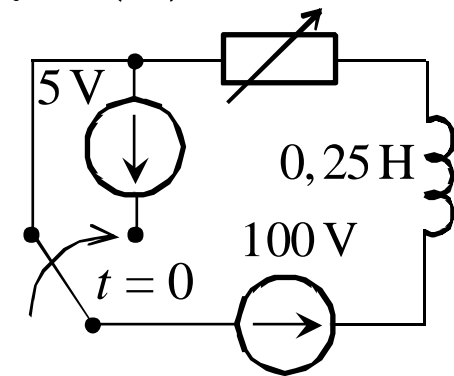
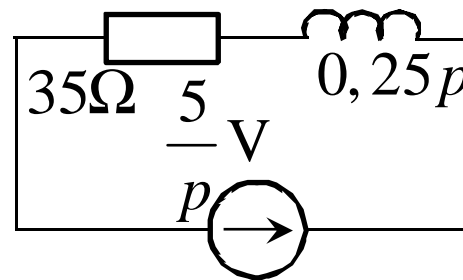
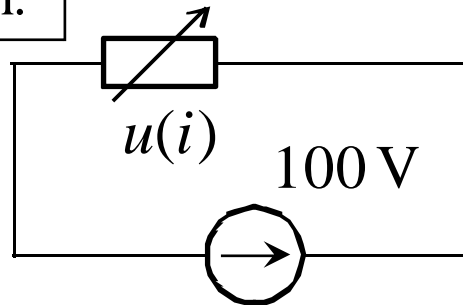
$$I_{100V} = 1,4 \text{ A}$$

$$R_{5V} \approx \frac{\Delta u}{\Delta i} = \frac{105}{3} = 35 \Omega$$

$$I_{5V}(p) = \frac{5/p}{0,25p + 35} = \frac{20}{p(p + 140)} \text{ A}$$

$$\rightarrow i_{5V}(t) = 0,14(1 - e^{-140t}) \text{ A}$$

$$\rightarrow i = i_{100V} + i_{5V}(t) = 1,4 + 0,14(1 - e^{-140t}) \text{ A}$$

VD3 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (4)

Tính dòng điện trong mạch.

$$I_{DC} = 1,4 \text{ A}$$

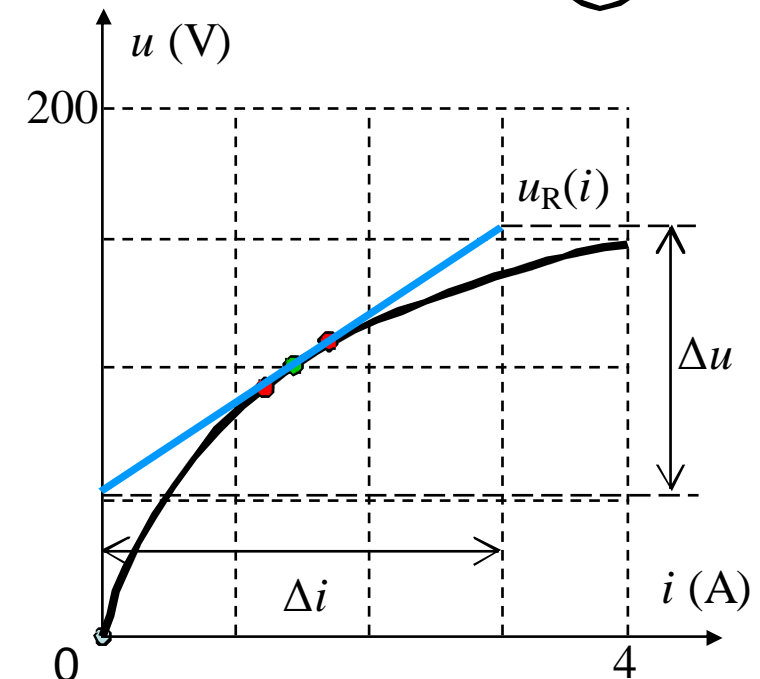
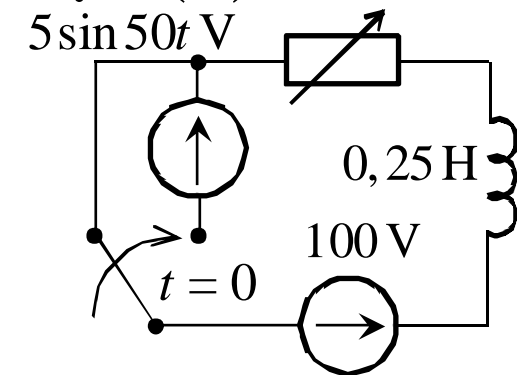
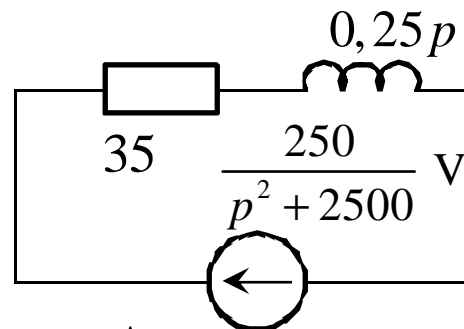
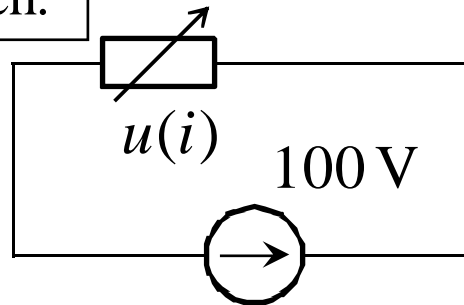
$$R_{AC} \approx \frac{\Delta u}{\Delta i} = \frac{105}{3} = 35 \Omega$$

$$I(p)_{AC} = \frac{250}{p^2 + 2500} \frac{250}{0,25p + 35} \text{ V}$$

$$= \frac{1000}{(p^2 + 2500)(p + 140)} \text{ A}$$

$$\rightarrow i_{AC}(t) = 0,045e^{-140t} + 0,14 \sin(50t - 19,7^\circ) \text{ A}$$

$$\rightarrow i(t) = 1,4 - 0,045e^{-140t} - 0,14 \sin(50t - 19,7^\circ) \text{ A}$$

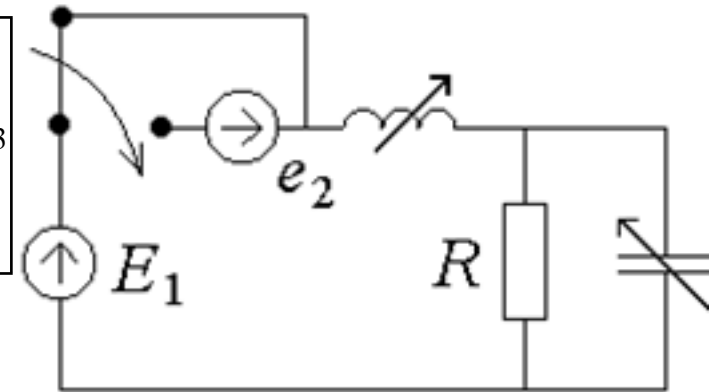

VD4 Tuyến tính hoá quanh điểm làm việc (5)

$$E_1 = 60 \text{ V}; e_2(t) = \sqrt{2} \sin 314t; R = 20 \Omega$$

$$\psi(i) = 0,96e^{0,0020i} - 1,05e^{-0,26i}; q(u) = 10^{-4}u - 0,5 \cdot 10^{-8}u^3$$

Tính dòng điện trên cuộn cảm & điện áp trên tụ điện.

$$I_{LDC} = \frac{E_1}{R} = \frac{60}{20} = 3 \text{ A}; U_{CDC} = E_1 = 60 \text{ V}$$

$$L_{tth} = \left. \frac{d\psi}{di} \right|_{i=3} = \left(0,96 \cdot 0,002e^{0,0020i} + 1,05 \cdot 0,26e^{-0,26i} \right) \Big|_{i=3} = 0,13 \text{ H}$$

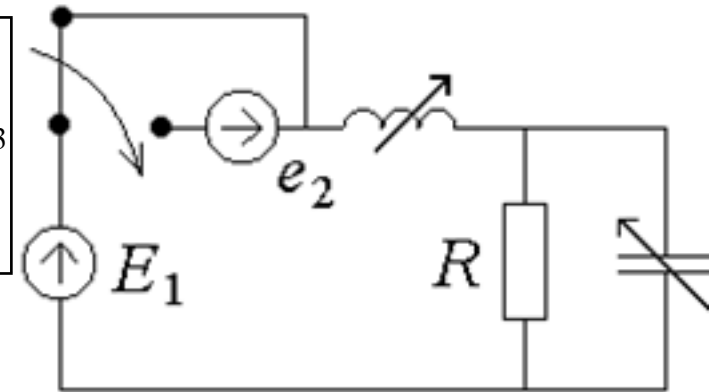
$$C_{tth} = \left. \frac{dq}{du} \right|_{u=60} = \left(10^{-4} - 3 \cdot 0,5 \cdot 10^{-8}u^2 \right) \Big|_{u=60} = 46 \mu \text{ F}$$

VD4 Tuyến tính hoá quanh điểm làm việc (6)

$$E_1 = 60 \text{ V}; e_2(t) = \sqrt{2} \sin 314t; R = 20 \Omega$$

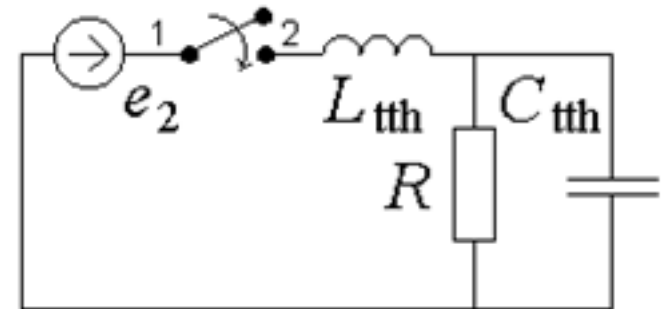
$$\psi(i) = 0,96e^{0,0020i} - 1,05e^{-0,26i}; q(u) = 10^{-4}u - 0,5 \cdot 10^{-8}u^3$$

Tính dòng điện trên cuộn cảm & điện áp trên tụ điện.

$$L_{tth} = 0,13 \text{ H} \quad C_{tth} = 46 \mu\text{F}$$

$$i_{LAC}(t); u_{CAC}(t)$$

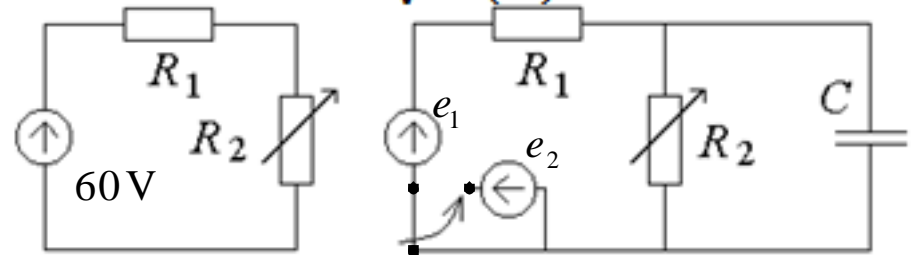
$$i_L(t) = I_{LDC} + i_{LAC}(t)$$

$$u_C(t) = U_{CDC} + u_{CAC}(t)$$

Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (7)

VD5

$e_1 = 60\text{V}$; $e_2 = 5e^{-100t}\text{ V}$; $R_1 = 20\ \Omega$;
 $C = 0,8\text{ mF}$. Tính điện áp của tụ điện.

$$20i + u_2(i) = 60$$

$I\text{ (A)}$	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
$U\text{ (V)}$	0	3	6	10	16	30	80

Đặc tính của điện trở phi tuyến

$$i \rightarrow 20i, u_2(i) \rightarrow 20i + u_2(i) = 60?$$

k	$i^{(k)}\text{ (A)}$	$20i^{(k)}\text{ (V)}$	$u_2^{(k)}\text{ (V)}$	$e^{(k)} = 20i^{(k)} + u_2^{(k)}\text{ (V)}$	$ e^{(k)} - 60 / 60\text{ (%)}$
1	0,5	10	3	13	78
2	2	40	16	56	6,67
3	2,5	50	30	80	33,33

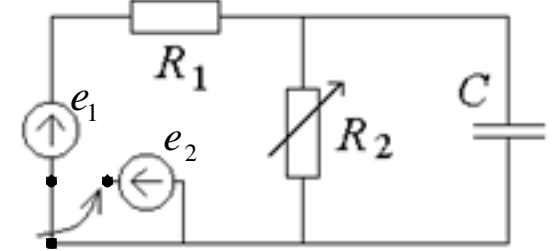
$$i = \frac{2 - 2,5}{56 - 80}e + \frac{56 \cdot 2,5 - 80 \cdot 2}{56 - 80} = 0,021e + 0,83$$

$$\rightarrow i_{DC} = 0,021 \cdot 60 + 0,83 = 2,08\text{ A} \rightarrow u_{CDC} = e_1 - R_1 i = 60 - 20 \cdot 2,08 = 18,4\text{ V}$$

Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (8)

VD5

$e_1 = 60\text{V}$; $e_2 = 5e^{-100t}\text{ V}$; $R_1 = 20\ \Omega$;
 $C = 0,8\text{ mF}$. Tính điện áp của tụ điện.

$$i_{DC} = 2,08\text{ A}; u_{CDC} = 18,40\text{ V}$$

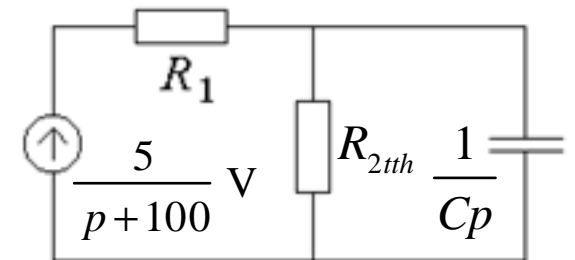
$$R_{2th} = \frac{30 - 16}{2,5 - 2} = 28\Omega$$

$I\text{ (A)}$	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
$U\text{ (V)}$	0	3	6	10	16	30	80

Đặc tính của điện trở phi tuyến

$$U_{Ce2}(p) = Z_{R2C} \frac{E_2(p)}{R_1 + Z_{R2C}} = \frac{28 \frac{1}{8 \cdot 10^{-4} p}}{28 + \frac{1}{8 \cdot 10^{-4} p}} \cdot \frac{5}{p + 100}$$

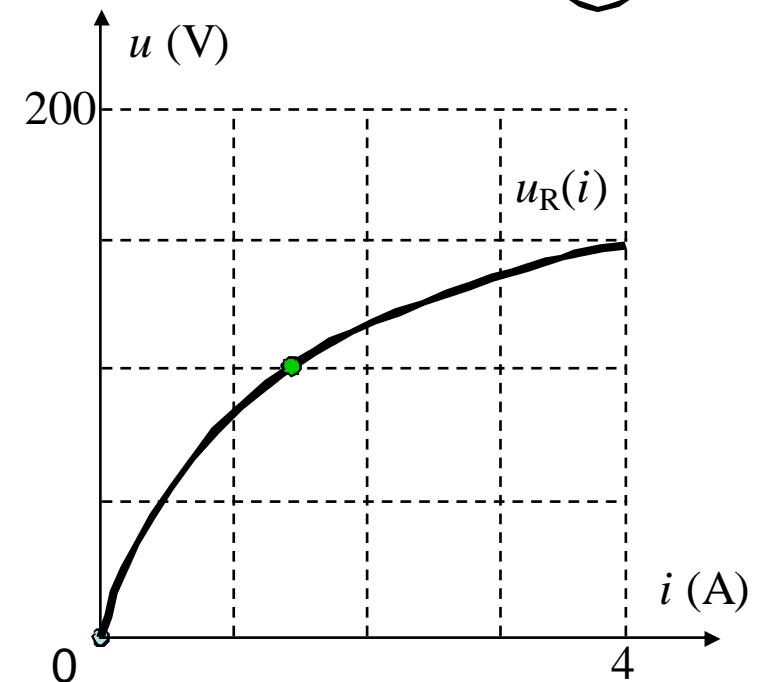
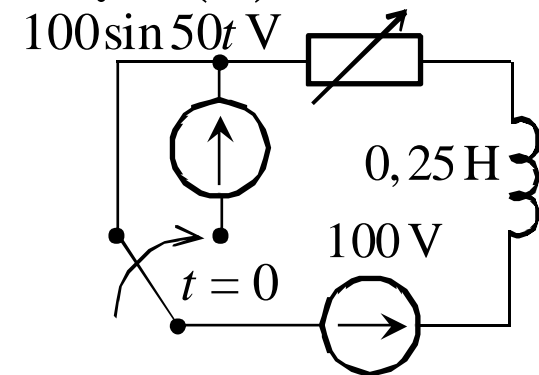
$$= \frac{312,5}{(p + 107)(p + 100)} \text{ V}$$

$$\rightarrow u_{Ce2} = 43,75(e^{-100t} - e^{-107t}) \text{ V} \quad \rightarrow u_C = u_{CDC} + u_{Ce2} = 18,40 + 43,75(e^{-100t} - e^{-107t}) \text{ V}$$

VD6 Tuyến tính hóa quanh điểm làm việc (9)

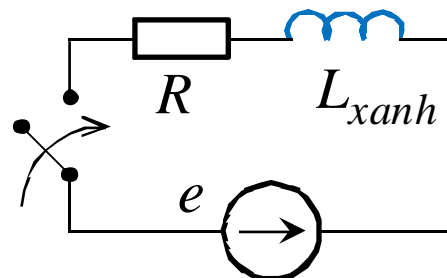
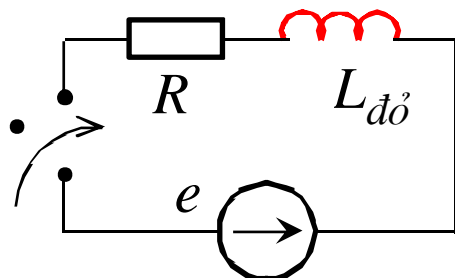
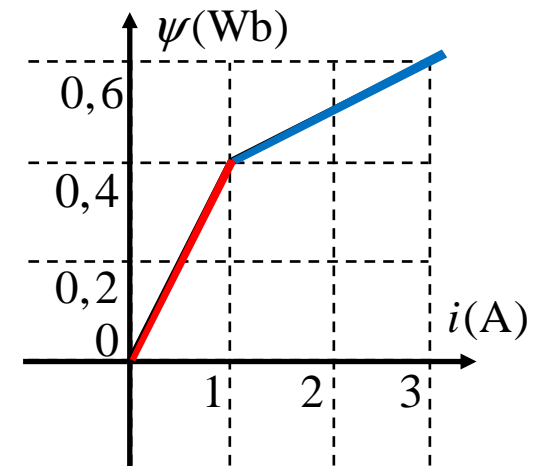
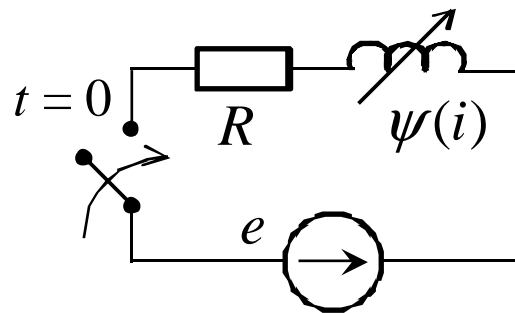
Tính dòng điện trong mạch.

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
  - a) Khái niệm
  - b) Phương pháp tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ
  - c) Phương pháp tuyến tính hoá quanh điểm làm việc
  - d) Phương pháp tuyến tính hoá từng đoạn**
  - e) Phương pháp tham số bé
  - f) Phương pháp sai phân
  - g) Không gian trạng thái
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Tuyến tính hóa từng đoạn (1)

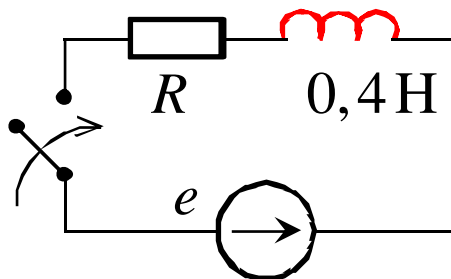
VD

Tuyến tính hóa từng đoạn (2)

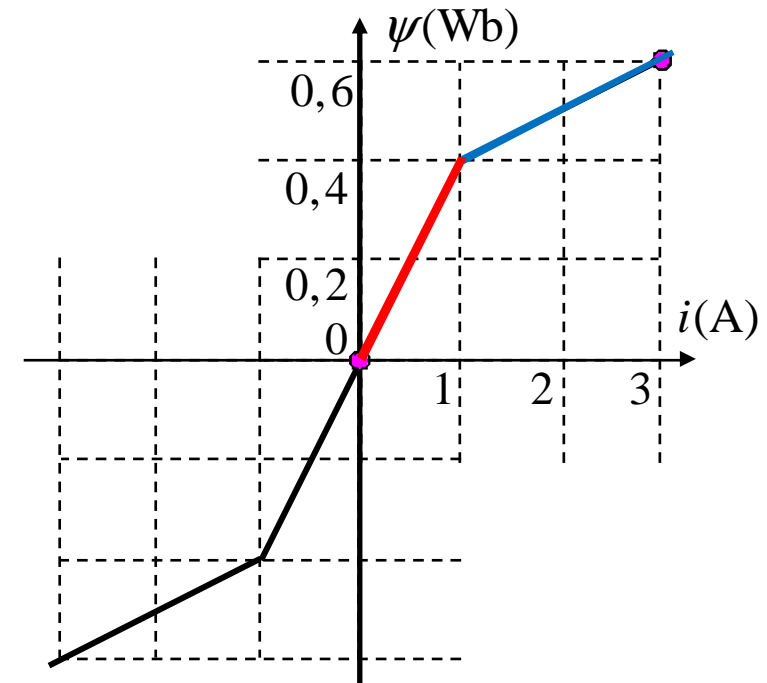
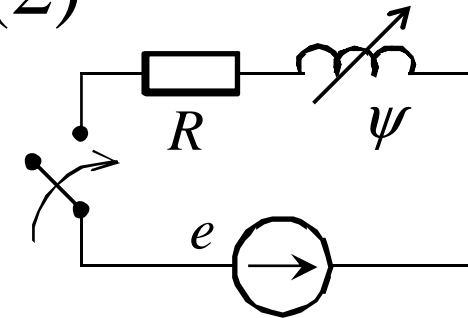
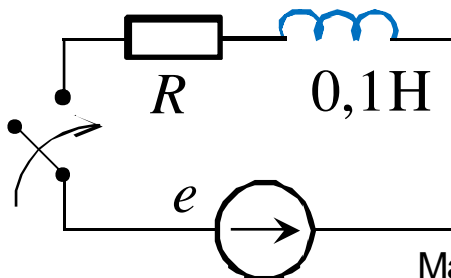
$e = 150 \text{ V}; R = 50 \Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

$$i_{\max} = \frac{150}{50} = 3 \text{ A}; i_{\min} = 0 \text{ A}$$

$$0 < i < 1: L_{\text{đỏ}} = \frac{\Delta \psi}{\Delta i} = \frac{0,4}{1} = 0,4 \text{ H}$$

$$i > 1: L_{\text{xanh}} = \frac{\Delta \psi}{\Delta i} = \frac{0,2}{2} = 0,1 \text{ H}$$

VD

Tuyến tính hóa từng đoạn (3)

$e = 150 \text{ V}; R = 50 \Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

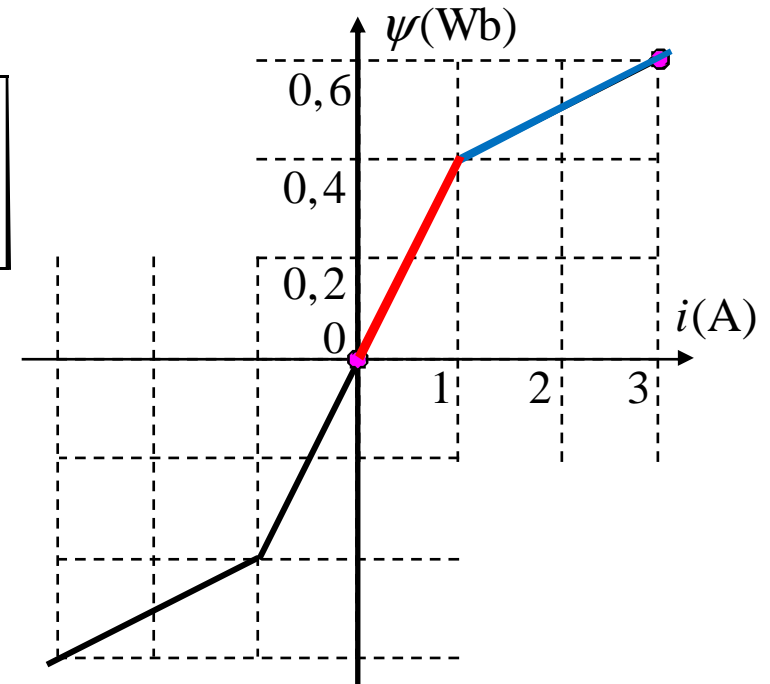
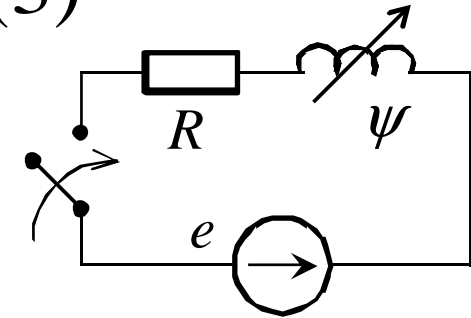
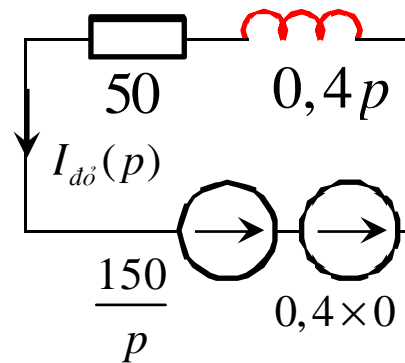
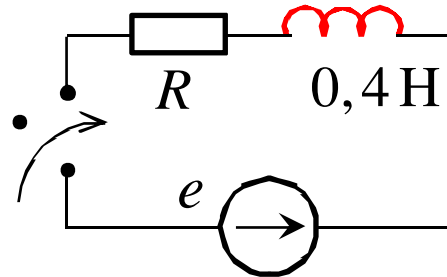
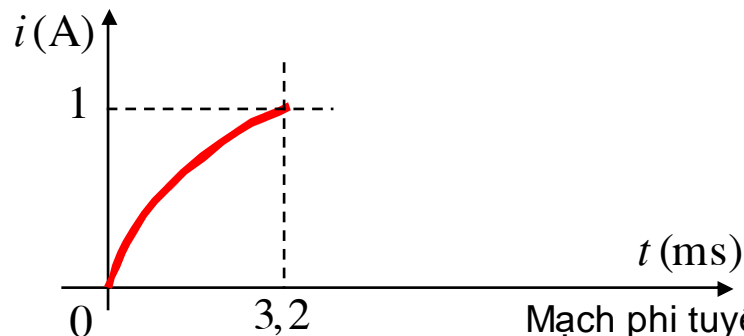
$$i(-0) = 0 \text{ A}$$

$$I_{đo}(p) = \frac{150/p}{0,4p + 50} \text{ A}$$

$$\rightarrow i_{đo}(t) = 3 - 3e^{-125t} \text{ A}$$

$$i_{đo}(t^*) = 3 - 3e^{-125t^*} = 1$$

$$\rightarrow t^* = 3,2 \text{ ms}$$

VD

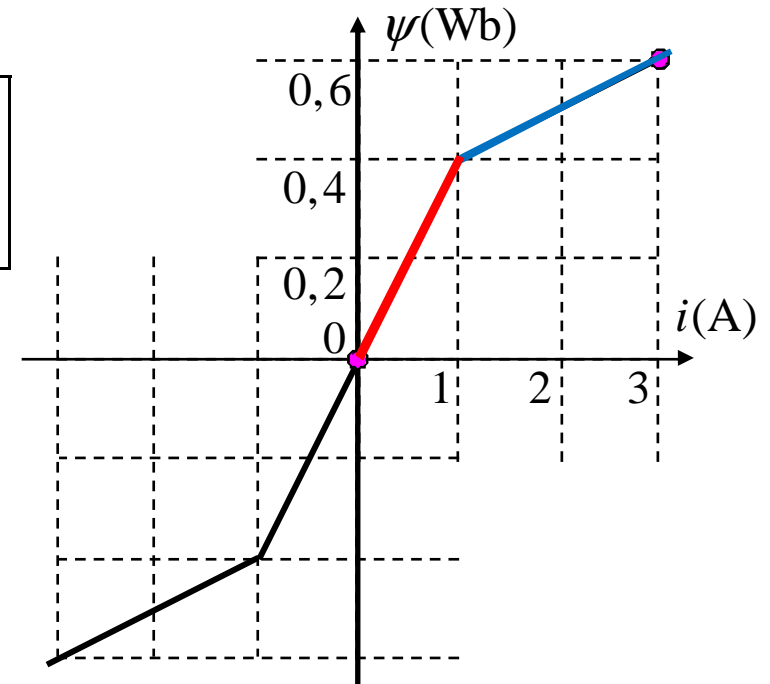
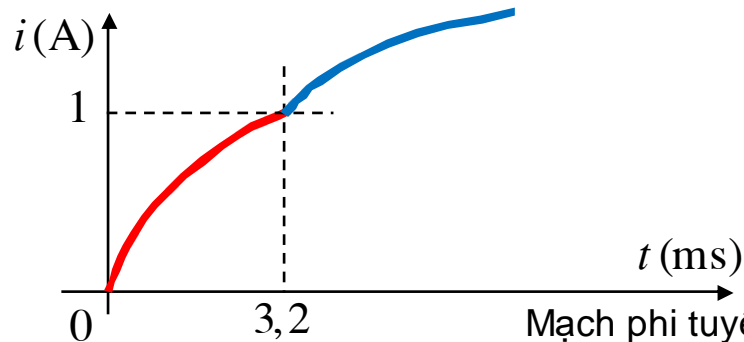
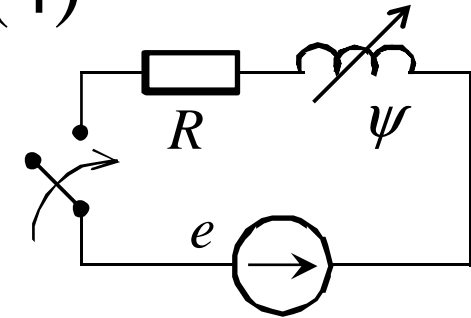
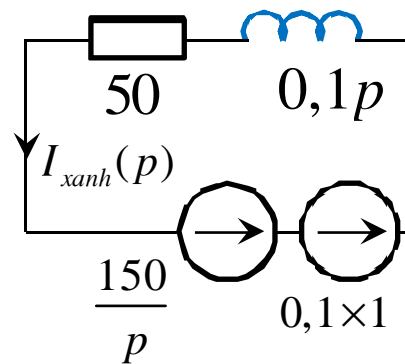
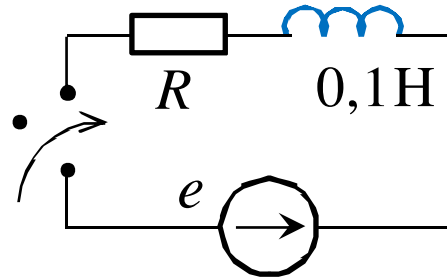
Tuyến tính hóa từng đoạn (4)

$e = 150 \text{ V}; R = 50 \Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

$$i(-0) = 1 \text{ A}$$

$$I_{xanh}(p) = \frac{150/p + 0,1}{0,1p + 50} \text{ A}$$

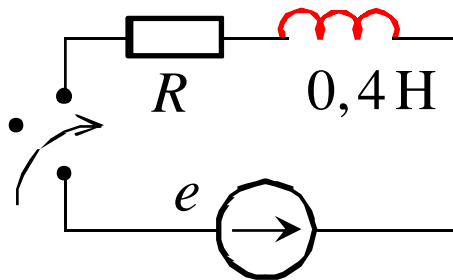
$$\rightarrow i_{xanh}(t) = 3 - 2e^{-500t} \text{ A}$$

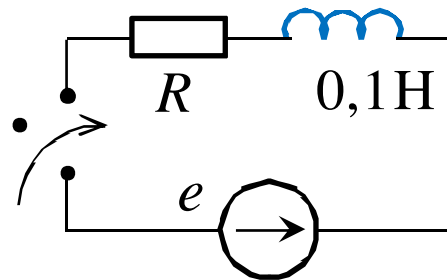
VD

Tuyến tính hóa từng đoạn (5)

$e = 150 \text{ V}; R = 50 \Omega$; Tính dòng điện trong mạch.

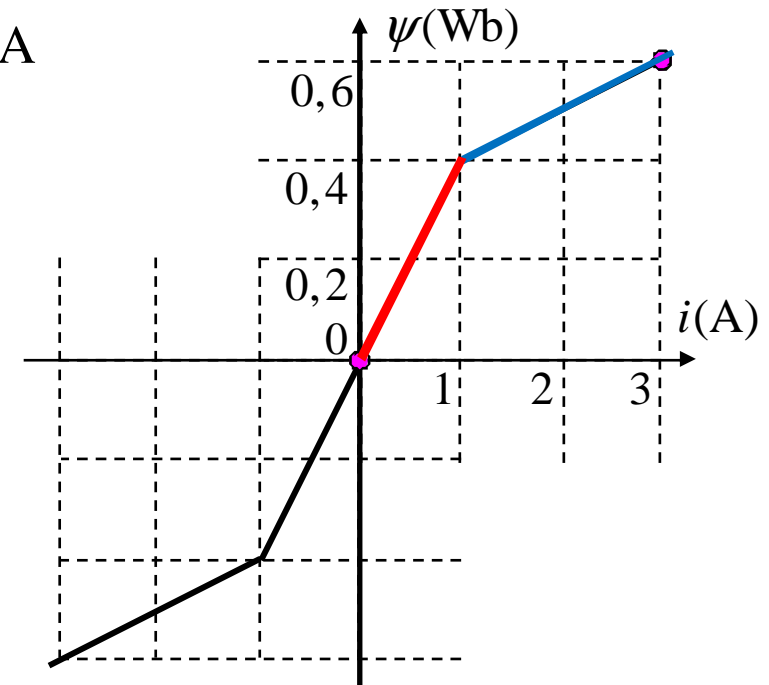
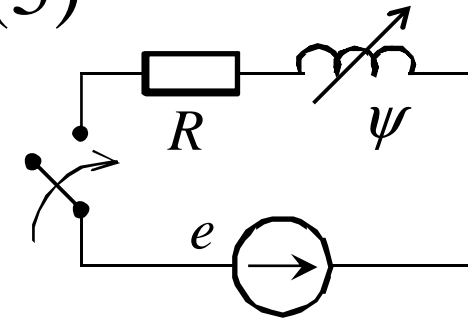
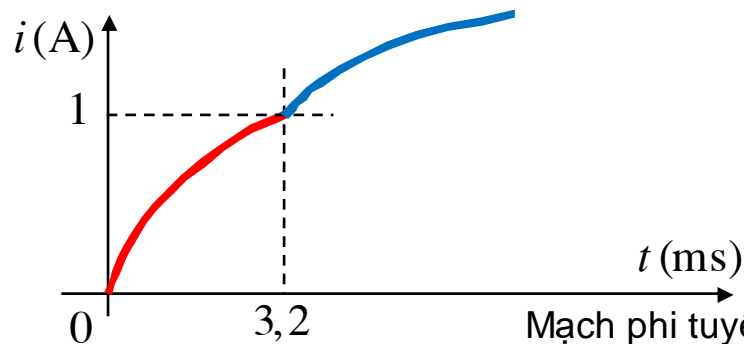

$$i_{dò}(t) = 3 - 3e^{-125t} \text{ A}$$

$$i_{xanh}(t) = 3 - 2e^{-500t} \text{ A}$$

$$\rightarrow \begin{cases} 0 < t < 3,2 \text{ ms}: & i(t) = 3 - 3e^{-125t} \text{ A} \\ t > 3,2 \text{ ms}: & i(t) = 3 - 2e^{-500t} \text{ A} \end{cases}$$

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
  - a) Khái niệm
  - b) Phương pháp tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ
  - c) Phương pháp tuyến tính hoá quanh điểm làm việc
  - d) Phương pháp tuyến tính hoá từng đoạn
  - e) Phương pháp tham số bé**
  - f) Phương pháp sai phân
  - g) Không gian trạng thái
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Tham số bé (1)

- Thông số nhỏ/nhiều loạn
- Phương trình mô tả mạch: $F(x, x', \dots, \mu, t) = 0$ (1)
có nghiệm: $x = x(t, \mu)$
- Giả sử rằng nghiệm x có thể khai triển thành:

$$x(t, \mu) = x_0(t) + x_1(t)\mu + x_2(t)\mu^2 + \dots$$

- Thay nghiệm đã khai triển vào (1), rút ra được:

$$F_0(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) + \mu F_1(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) + \mu^2 F_2(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) = 0$$

$$\rightarrow \begin{cases} F_0(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) = 0 \\ F_1(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) = 0 \\ F_2(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) = 0 \end{cases} \quad (2)$$

Tham số bé (2)

$$\left. \begin{aligned} F(x, x', \dots, \mu, t) &= 0 \quad (1) \\ x(t, \mu) &= x_0(t) + x_1(t)\mu + x_2(t)\mu^2 + \dots \end{aligned} \right\} \rightarrow$$

$$\rightarrow \begin{cases} F_0(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) = 0 \\ F_1(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) = 0 \\ F_2(x_0, x_1, x_2, x'_0, x'_1, x'_2, \dots) = 0 \end{cases} \quad (2)$$

- Nếu (2) giải khó hơn (1) thì không dùng phương pháp này
- Để (2) dễ giải hơn (1) thì (1) nên có dạng:

$$H_0(x, t) + \mu H_1(x, \mu, t) = 0$$

- Các số hạng gây khó khăn cho tính toán thường để vào H_1
- μ có thể là thông số thật hoặc giả (phi vật lý)

Tham số bé (3)

VD

$$Ri + \frac{d\Psi}{dt} = u \rightarrow Ri + \frac{\partial\Psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} = u$$

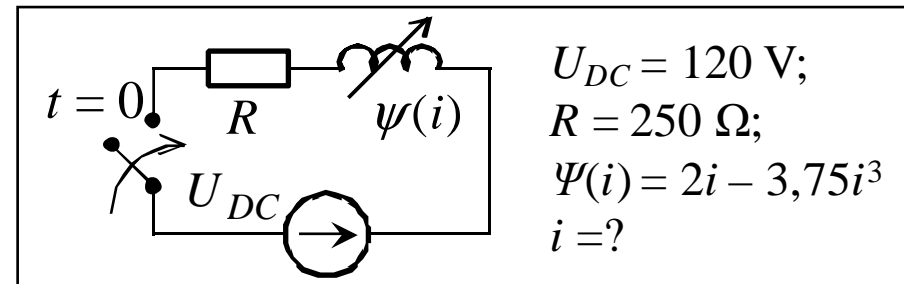
$$\rightarrow 250i + (2 - 11,25i^2)i' = 120$$

$$\left. \begin{aligned} \rightarrow 250i + 2i' - 11,25i^2i' &= 120 \\ \text{Đặt } \mu &= 11,25 \end{aligned} \right\} \rightarrow 250i + 2i' - \mu i^2i' = 120$$

$$\left. \begin{aligned} \rightarrow 250i + 2i' - 120 &= \mu i^2i' \\ \text{Đặt } i &= i_0(t) + \mu i_1(t) \end{aligned} \right\} \rightarrow$$

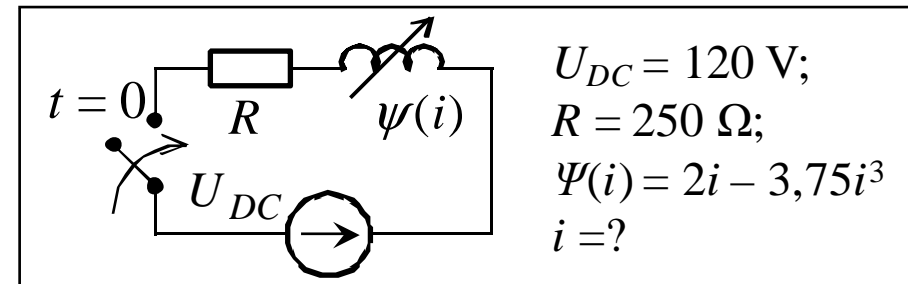
$$\rightarrow (250i_0 + 2i'_0 - 120) + \mu(250i_1 + 2i'_1 - i_0^2i'_0) -$$

$$-\mu^2(2i_0i_1i'_0 + i_0^2i'_1) - \mu^3(2i_0i_1i'_1 + i_1^2i'_0) - \mu^4i_1^2i'_1 = 0$$

Tham số bé (4)

VD

$$(250i_0 + 2i'_0 - 120) + \mu(250i_1 + 2i'_1 - i_0^2 i'_0) - \mu^2(2i_0 i_1 i'_0 + i_0^2 i'_1) - \mu^3(2i_0 i_1 i'_1 + i_1^2 i'_0) - \mu^4 i_1^2 i'_1 = 0$$

$$\rightarrow \begin{cases} 250i_0 + 2i'_0 - 120 = 0 \\ 250i_1 + 2i'_1 - i_0^2 i'_0 = 0 \end{cases} \quad (1)$$

$$(1a) \rightarrow 250I_0(p) + 2pI_0(p) - 2i_0(-0) - \frac{120}{p} = 0 \rightarrow I_0(p) = \frac{\frac{120}{p} + 2i_0(-0)}{2p + 250} = \frac{60}{p(p + 125)}$$

$$\rightarrow i_0(t) = 0,48(1 - e^{-125t}) \text{ A}$$

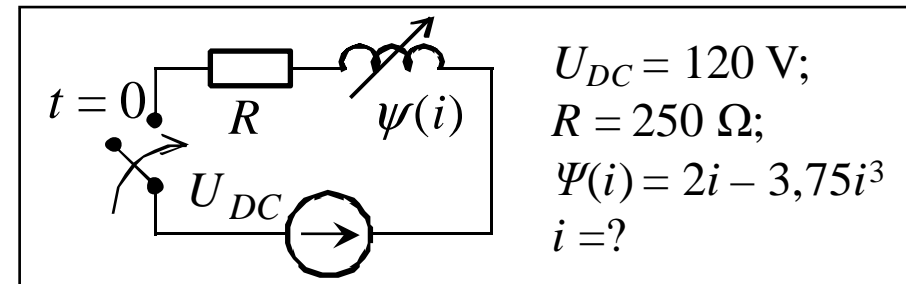

Tham số bé (5)

VD

$$\begin{cases} 250i_0 + 2i'_0 - 120 = 0 \\ 250i_1 + 2i'_1 - i_0^2 i'_0 = 0 \end{cases} \quad (1)$$

$$(1a) \rightarrow i_0(t) = 0,48(1 - e^{-125t}) \text{ A}$$

$$(1b) \rightarrow 250i_1 + 2i'_1 - [0,48(1 - e^{-125t})]^2 60e^{-125t} = 0$$

$$\rightarrow 250i_1 + 2i'_1 - 13,824(e^{-125t} - 2e^{-250t} + e^{-375t}) = 0$$

$$\rightarrow 250I_1(p) + 2pI_1(p) - 2i_1(-0) - 13,824 \left(\frac{1}{p+125} - \frac{2}{p+250} + \frac{1}{p+375} \right) = 0$$

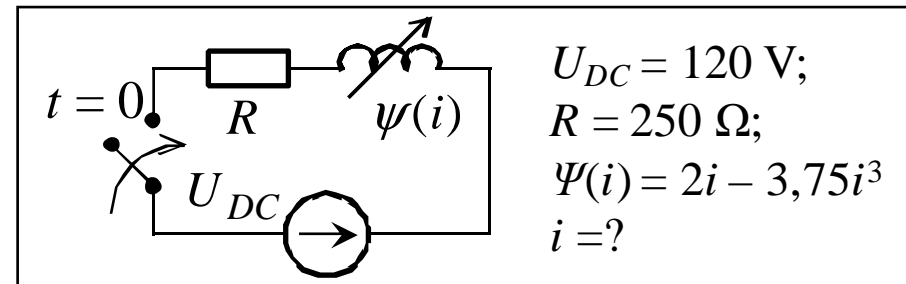
$$\rightarrow I_1(p) = 13,824 \frac{\frac{1}{p+125} - \frac{2}{p+250} + \frac{1}{p+375}}{2p+250} =$$

$$= 6,912 \left[\frac{1}{(p+125)^2} - \frac{2}{(p+125)(p+250)} + \frac{1}{(p+125)(p+375)} \right]$$

$$\rightarrow i_1(t) = 6,912(te^{-125t} - 0,012e^{-125t} + 0,016e^{-250t} - 0,004e^{-375t}) \text{ A}$$

Tham số bé (6)

VD

$$i = i_0(t) + \mu i_1(t)$$

$$i_0(t) = 0,48(1 - e^{-125t}) \text{ A}$$

$$i_1(t) = 6,912(te^{-125t} - 0,012e^{-125t} + 0,016e^{-250t} - 0,004e^{-375t}) \text{ A}$$

$$\rightarrow i(t) = 0,48(1 - e^{-125t}) + \mu 6,912(te^{-125t} - 0,012e^{-125t} + 0,016e^{-250t} - 0,004e^{-375t}) \text{ A}$$

$\mu = 11,25$

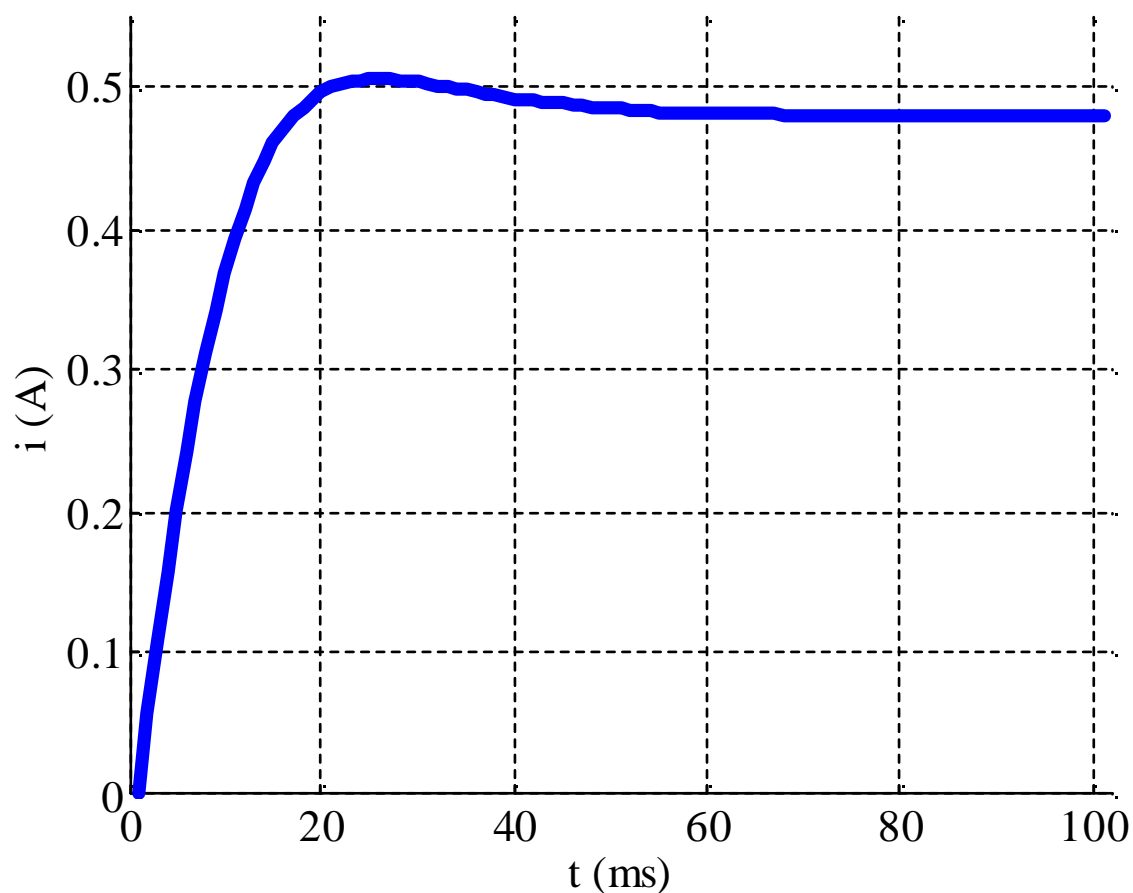
$$\rightarrow i(t) = 0,48(1 - e^{-125t}) + 11,25 \cdot 6,912(te^{-125t} - 0,012e^{-125t} + 0,016e^{-250t} - 0,004e^{-375t}) \text{ A}$$

$$= 0,48 + (77,76t - 1,41)e^{-125t} + 1,24e^{-250t} - 0,31e^{-375t} \text{ A}$$

Tham số bé (7)

VD

$$i(t) = 0,48 + (77,76t - 1,41)e^{-125t} + 1,24e^{-250t} - 0,31e^{-375t} \text{ A}$$

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
  - a) Khái niệm
  - b) Phương pháp tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ
  - c) Phương pháp tuyến tính hoá quanh điểm làm việc
  - d) Phương pháp tuyến tính hoá từng đoạn
  - e) Phương pháp tham số bé
  - f) Phương pháp sai phân**
  - g) Không gian trạng thái
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

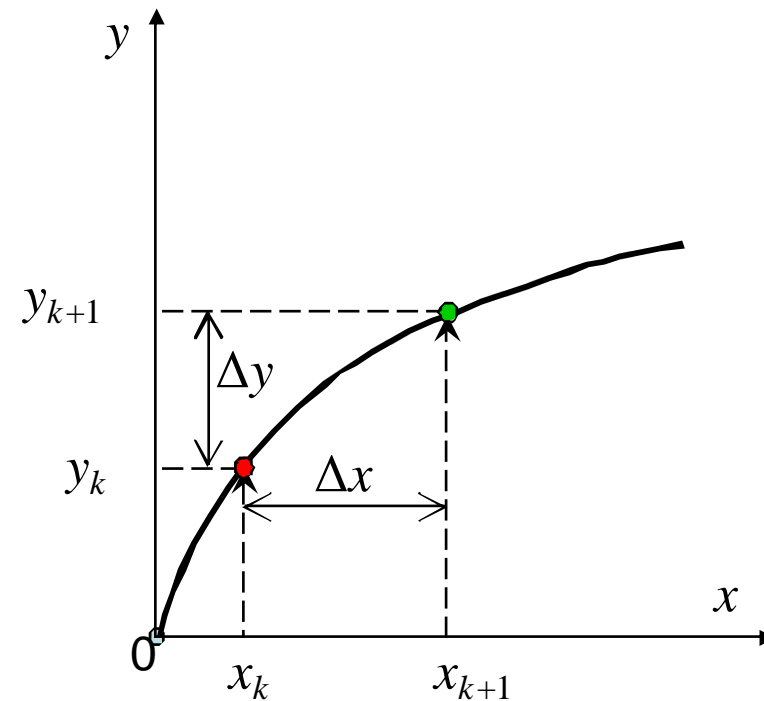
Sai phân (1)

- Coi như phương pháp tổng quát cho nghiệm gần đúng ở dạng dãy số rời rạc
- Xác định nghiệm ở các điểm thời gian gián đoạn
- Xấp xỉ vi phân dy thành sai phân Δy : $dy \approx \Delta y$
- $\rightarrow$ biến (hệ) phương trình vi phân thành (hệ) phương trình sai phân gần đúng
- Có thể áp dụng cho cả tuyến tính & phi tuyến

Sai phân (2)

- Xấp xỉ vi phân dy thành sai phân Δy : $dy \approx \Delta y$

$$\frac{dy}{dx} \begin{array}{c} \longrightarrow \Delta y \\ \longrightarrow \Delta x \end{array} \longrightarrow \frac{\Delta y}{\Delta x}$$

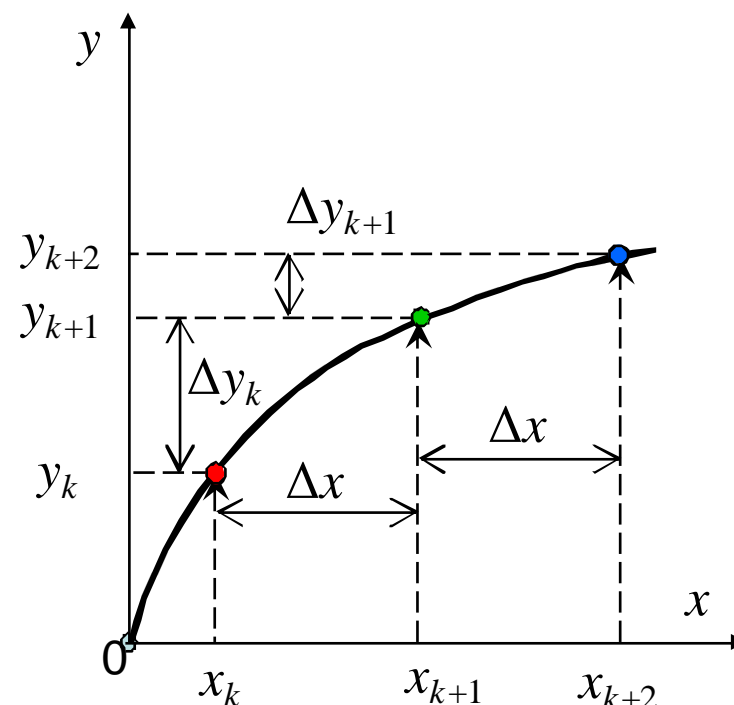
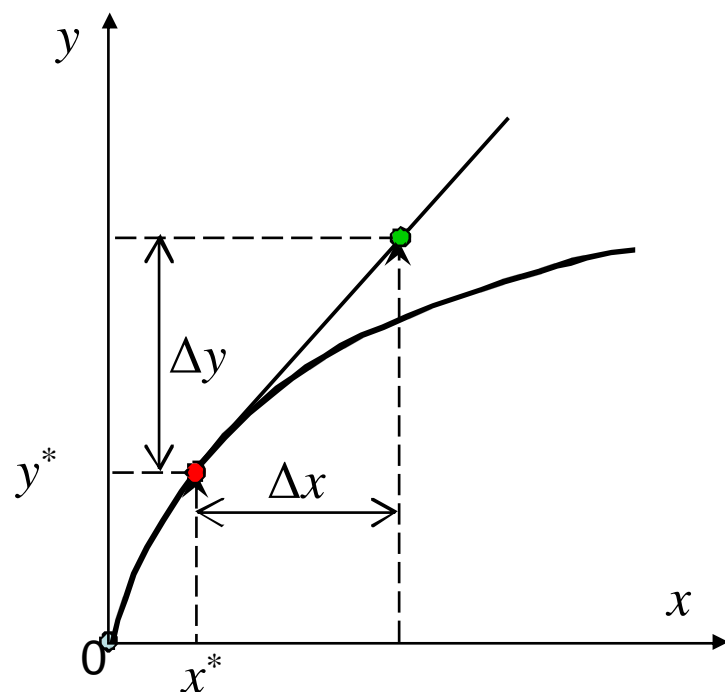

Sai phân (3)

$$\frac{dy}{dx} \approx \frac{\Delta y}{\Delta x}; \quad \frac{di_k}{dt} \approx \frac{\Delta i}{\Delta t} = \frac{i_{k+1} - i_k}{t_{k+1} - t_k} = \frac{i_{k+1} - i_k}{h}; \quad \frac{du_k}{dt} \approx \frac{u_{k+1} - u_k}{h}$$

- Tuyến tính hoá quanh điểm làm việc
- Tuyến tính hoá từng đoạn

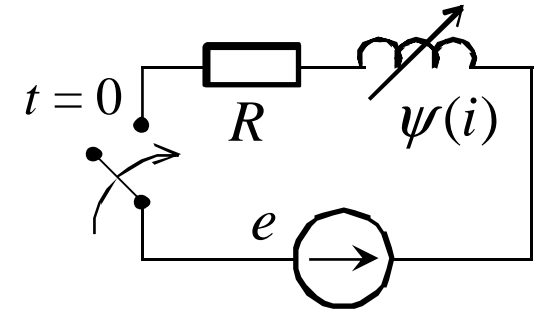
Sai phân

VD1

Sai phân (4)

$e = 24\text{V (DC)}$; $R = 60\ \Omega$; $\Psi(i) = 1,75i - 2,8i^3$; bước sai phân $h = 2\text{ms}$.
Tính dòng điện quá độ trong mạch?

$$Ri + \frac{d\Psi}{dt} = e \rightarrow 60i + \frac{d\Psi}{dt} = 24 \rightarrow 60i + \frac{\partial\Psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} = 24$$

$$\rightarrow 60i + (1,75 - 8,4i^2)i' = 24 \quad \rightarrow 60i_k + (1,75 - 8,4i_k^2)i'_k = 24$$

$$\left. \begin{aligned} \rightarrow i'_k &= \frac{24 - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2} \\ i'_k &= \frac{i_{k+1} - i_k}{0,002} \end{aligned} \right\} \rightarrow \frac{i_{k+1} - i_k}{0,002} = \frac{24 - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2}$$

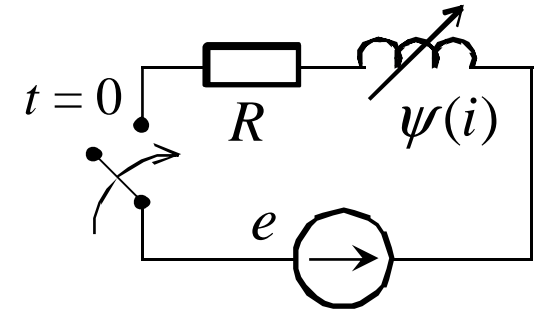
$$\rightarrow i_{k+1} = i_k + 0,002 \frac{24 - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2}$$

VD1

Sai phân (5)

$e = 24\text{V (DC)}$; $R = 60\ \Omega$; $\Psi(i) = 1,75i - 2,8i^3$; bước sai phân $h = 2\text{ms}$.
Tính dòng điện quá độ trong mạch?

$$Ri + \frac{d\Psi}{dt} = e \rightarrow i_{k+1} = i_k + 0,002 \frac{24 - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2}$$

$$\left. \begin{array}{l} i_1 = i_0 + 0,002 \frac{24 - 60i_0}{1,75 - 8,4i_0^2} \\ i_0 = 0 \end{array} \right\} \rightarrow i_1 = 0 + 0,002 \frac{24 - 60 \cdot 0}{1,75 - 8,4 \cdot 0^2} = 0,0274\text{A}$$

$$i_2 = i_1 + 0,002 \frac{24 - 60i_1}{1,75 - 8,4i_1^2} = 0,0274 + 0,002 \frac{24 - 60 \cdot 0,0274}{1,75 - 8,4 \cdot 0,0274^2} = 0,0530\text{A}$$

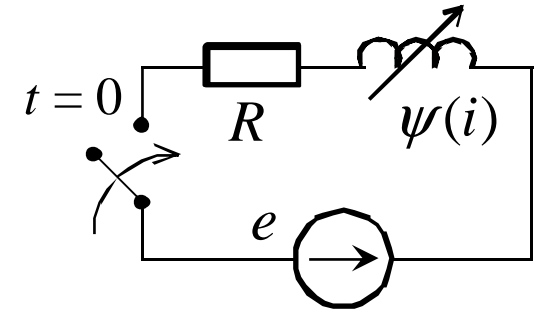
$$i_3 = i_2 + 0,002 \frac{24 - 60i_2}{1,75 - 8,4i_2^2} = 0,0530 + 0,002 \frac{24 - 60 \cdot 0,0530}{1,75 - 8,4 \cdot 0,0530^2} = 0,0771\text{A}$$

k	0	1	2	3
$i_k \text{ (A)}$	0	0,0274	0,0530	0,0771

VD1

Sai phân (6)

$e = 24\text{V (DC)}$; $R = 60\ \Omega$; $\Psi(i) = 1,75i - 2,8i^3$; bước sai phân $h = 2\text{ms}$.
Tính dòng điện quá độ trong mạch?

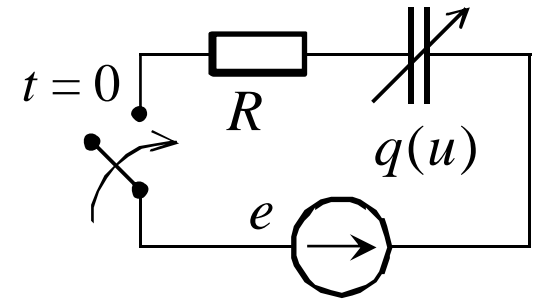
$$Ri + \frac{d\Psi}{dt} = e \rightarrow i_{k+1} = i_k + 0,002 \frac{24 - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2}$$

```
N = 200;      %so diem tinh toan
h = 0.05;     %buoc tinh
U = 24;       %nguồn
R = 60;       %dien tro
a = 1.75;
b = 2.8;
dong=[];      %dong dien can tinh
dong(1)= 0;  %so kien
for k=2:N
    buff1 = dong(k-1);
    buff2 = buff1 + (U*h - R*h*buff1)/(a - 3*b*buff1^2);
    dong=[dong;buff2];
end
plot(dong);
```

VD2

Sai phân (7)

$e = 60 \text{ V (DC)}$; $R = 20 \Omega$; $q(u) = 10^{-4}u - 0,5 \cdot 10^{-8}u^3$;
Bước sai phân 1ms. Tính điện áp trên tụ điện.

$$Ri + u = e \rightarrow 20i + u = 60 \rightarrow 20 \frac{dq}{dt} + u = 60$$

$$\rightarrow 20 \frac{\partial q}{\partial u} \cdot \frac{du}{dt} + u = 60 \rightarrow 20(10^{-4} - 1,5 \cdot 10^{-8}u^2)u' + u = 60$$

$$\rightarrow 20(10^{-4} - 1,5 \cdot 10^{-8}u_k^2)u'_k + u_k = 60$$

k	$u_k \text{ (V)}$
0	0
1	30,00
2	47,34

$$u_1 = u_0 + \frac{0,001(60 - u_0)}{20(10^{-4} - 1,5 \cdot 10^{-8}u_0^2)}$$

$$u_2 = u_1 + \frac{0,001(60 - u_1)}{20(10^{-4} - 1,5 \cdot 10^{-8}u_1^2)}$$

$$\left. \begin{aligned} \rightarrow u'_k &= \frac{60 - u_k}{20(10^{-4} - 1,5 \cdot 10^{-8}u_k^2)} \\ u'_k &= \frac{u_{k+1} - u_k}{0,001} \end{aligned} \right\}$$

$$\rightarrow \frac{u_{k+1} - u_k}{0,001} = \frac{60 - u_k}{20(10^{-4} - 1,5 \cdot 10^{-8}u_k^2)}$$

$$\rightarrow u_{k+1} = u_k + \frac{0,001(60 - u_k)}{20(10^{-4} - 1,5 \cdot 10^{-8}u_k^2)}$$

Sai phân (8)

$$x'_k \approx \frac{\Delta x_k}{\Delta t} = \frac{x_{k+1} - x_k}{h}$$

$$\left. \begin{aligned} x''_k &= \frac{d^2 x_k}{dt^2} = \frac{dx'_k}{dt} \approx \frac{\Delta x'_k}{h} = \frac{x'_{k+1} - x'_k}{h} \\ x'_k &\approx \frac{\Delta x_k}{\Delta t} = \frac{x_{k+1} - x_k}{h} \\ x'_{k+1} &\approx \frac{\Delta x_{k+1}}{\Delta t} = \frac{x_{k+2} - x_{k+1}}{h} \end{aligned} \right\} \rightarrow x''_k \approx \frac{\frac{x_{k+2} - x_{k+1}}{h} - \frac{x_{k+1} - x_k}{h}}{h}$$

$$\rightarrow x''_k \approx \frac{x_{k+2} - 2x_{k+1} + x_k}{h^2}$$

Sai phân (9)

$$\left. \begin{aligned} x_k^{(3)} &= \frac{d^3 x_k}{dt^3} = \frac{dx_k''}{dt} \approx \frac{\Delta x_k''}{h} = \frac{x_{k+1}'' - x_k''}{h} \\ x_k'' &\approx \frac{x_{k+2} - 2x_{k+1} + x_k}{h^2} \\ x_{k+1}'' &\approx \frac{x_{k+3} - 2x_{k+2} + x_{k+1}}{h^2} \end{aligned} \right\} \rightarrow$$
$$\rightarrow x_k^{(3)} \approx \frac{\frac{x_{k+3} - 2x_{k+2} + x_{k+1}}{h^2} - \frac{x_{k+2} - 2x_{k+1} + x_k}{h^2}}{h}$$
$$= \frac{x_{k+3} - 3x_{k+2} + 3x_{k+1} - x_k}{h^3}$$

Sai phân (10)

$$x'_k \approx \frac{x_{k+1} - x_k}{h}$$

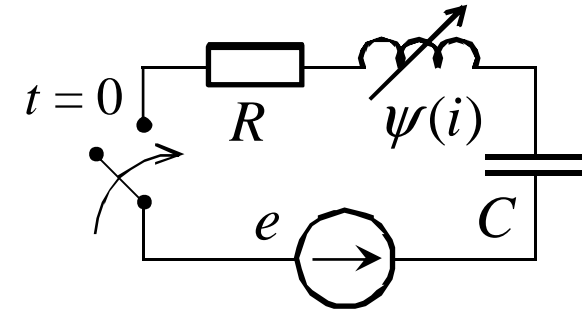
$$x''_k \approx \frac{x_{k+2} - 2x_{k+1} + x_k}{h^2}$$

$$x^{(3)}_k \approx \frac{x_{k+3} - 3x_{k+2} + 3x_{k+1} - x_k}{h^3}$$

VD3

Sai phân (11)

$e = 24\text{V}; R = 60\ \Omega; \Psi(i) = 1,75i - 2,8i^3; C = 25\ \mu\text{F};$ bước sai phân $h = 2\text{ms}$. Tính dòng điện quá độ trong mạch?

$$60i + \frac{d\Psi}{dt} + u = 24 \rightarrow 60i + \frac{\partial\Psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} + u = 24$$

$$\rightarrow 60i + (1,75 - 8,4i^2)i' + u = 24 \rightarrow i'_k = \frac{24 - u_k - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2}$$

$$i = Cu' = 25 \cdot 10^{-6} u' \rightarrow u'_k = \frac{i_k}{25 \cdot 10^{-6}}$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{i_{k+1} - i_k}{0,002} = \frac{24 - u_k - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2} \\ \frac{u_{k+1} - u_k}{0,002} = \frac{i_k}{25 \cdot 10^{-6}} \end{array} \right\} \rightarrow \left\{ \begin{array}{l} i_{k+1} = i_k + 0,002 \frac{24 - u_k - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2} \\ u_{k+1} = u_k + \frac{0,002i_k}{25 \cdot 10^{-6}} \end{array} \right.$$

k	i_k (A)	u_k (V)
0	0	0
1	0,0274	0
2	0,0530	2,192

$$\left\{ \begin{array}{l} i_1 = i_0 + 0,002 \frac{24 - u_0 - 60i_0}{1,75 - 8,4i_0^2} \\ u_1 = u_0 + \frac{0,002i_0}{25 \cdot 10^{-6}} \\ i_2 = i_1 + 0,002 \frac{24 - u_1 - 60i_1}{1,75 - 8,4i_1^2} \\ u_2 = u_1 + \frac{0,002i_1}{25 \cdot 10^{-6}} \end{array} \right.$$

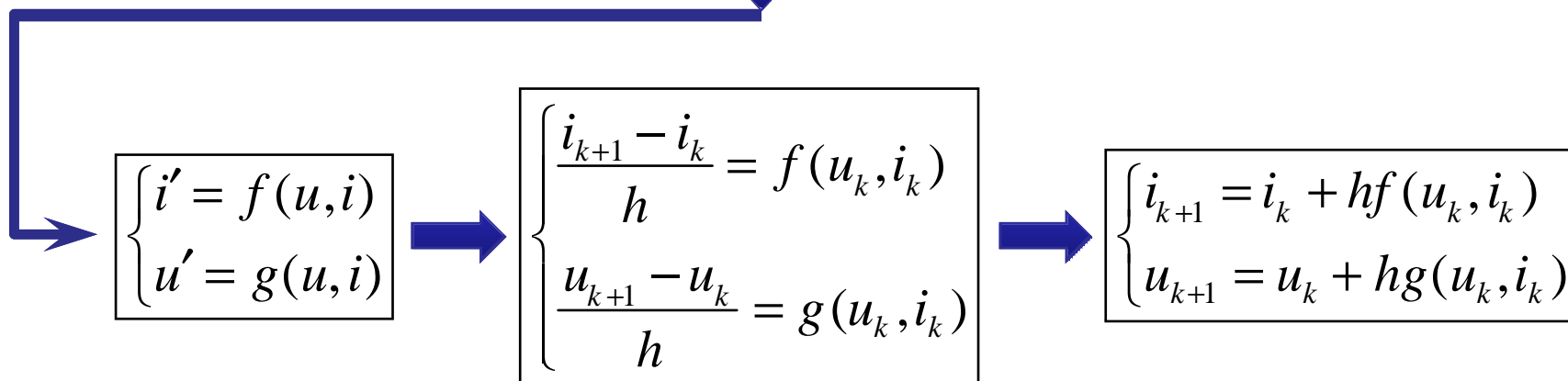
$$\rightarrow \left\{ \begin{array}{l} i_{k+1} = i_k + 0,002 \frac{24 - u_k - 60i_k}{1,75 - 8,4i_k^2} \\ u_{k+1} = u_k + \frac{0,002i_k}{25 \cdot 10^{-6}} \end{array} \right.$$

Sai phân (12)

Mạch điện
phi tuyến

(hệ) Phương trình
phi tuyến

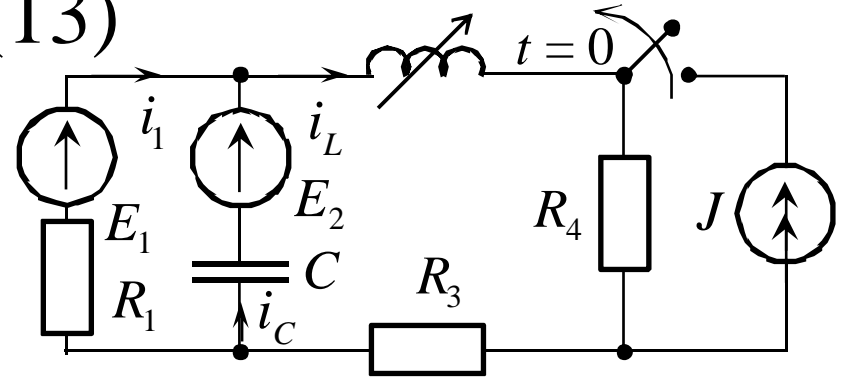

VD4

Sai phân (13)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 8i^3; C = 20\mu\text{F};$
 $E_1 = 50\text{V}; E_2 = 100\text{V}; J = 2\text{A}; h = 1\text{ms.}$ Tìm i_L ?

$$i_L(0) = i_1 = \frac{E_1 - R_4 J}{R_1 + R_3 + R_4} = \frac{50 - 40 \cdot 2}{20 + 40 + 40} = -0,3\text{A}$$

$$R_1 i_1 - u_C(0) = E_1 - E_2 \rightarrow u_C(0) = E_2 - E_1 + R_1 i_1 = 50 - 100 + 20(-0,3) = -56\text{ V}$$

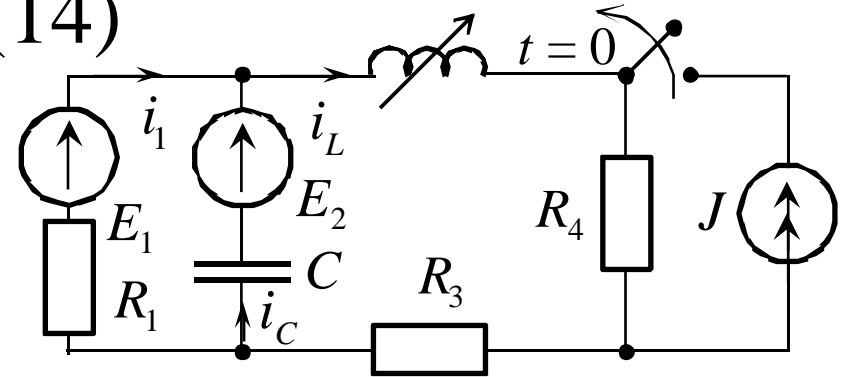
$$\begin{cases} i_1 + i_C - i_L = 0 \\ u_C + u_L + (R_3 + R_4)i_L = E_2 \\ R_1 i_1 - u_C = E_1 - E_2 \end{cases} \rightarrow \begin{cases} i_1 + Cu'_C - i_L = 0 \\ u_C + \frac{\partial \Psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} + (R_3 + R_4)i_L = E_2 \\ R_1 i_1 - u_C = E_1 - E_2 \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} i_1 + Cu'_C - i_L = 0 \\ u_C + (2 + 24i_L^2)i'_L + (R_3 + R_4)i_L = E_2 \\ R_1 i_1 - u_C = E_1 - E_2 \end{cases} \rightarrow \begin{cases} \frac{E_1 - E_2 + u_C}{R_1} + Cu'_C - i_L = 0 \\ u_C + (2 + 24i_L^2)i'_L + (R_3 + R_4)i_L = E_2 \end{cases}$$

VD4

Sai phân (14)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 8i^3; C = 20\mu\text{F};$
 $E_1 = 50\text{V}; E_2 = 100\text{V}; J = 2\text{A}; h = 1\text{ms.}$ Tìm i_L ?

$$\begin{cases} \frac{E_1 - E_2 + u_C}{R_1} + Cu'_C - i_L = 0 \end{cases}$$

$$\begin{cases} u_C + (2 + 24i_L^2)i'_L + (R_3 + R_4)i_L = E_2 \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} u'_C = \frac{i_L}{C} - \frac{E_1 - E_2 + u_C}{R_1 C} \\ i'_L = \frac{E_2 - u_C - (R_3 + R_4)i_L}{(2 + 24i_L^2)} \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} \frac{u_{k+1} - u_k}{h} = \frac{i_k}{C} - \frac{E_1 - E_2 + u_k}{R_1 C} \\ \frac{i_{k+1} - i_k}{h} = \frac{E_2 - u_k - (R_3 + R_4)i_k}{(2 + 24i_k^2)} \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} u_{k+1} = u_k + h \left(\frac{i_k}{C} - \frac{E_1 - E_2 + u_k}{R_1 C} \right) = u_k + 10^{-3} \left(\frac{i_k}{20 \cdot 10^{-6}} - \frac{50 - 100 + u_k}{20 \cdot 20 \cdot 10^{-6}} \right) \\ i_{k+1} = i_k + h \frac{E_2 - u_k - (R_3 + R_4)i_k}{(2 + 24i_k^2)} = i_k + 10^{-3} \frac{100 - u_k - (40 + 40)i_k}{(2 + 24i_k^2)} \end{cases}$$

VD4

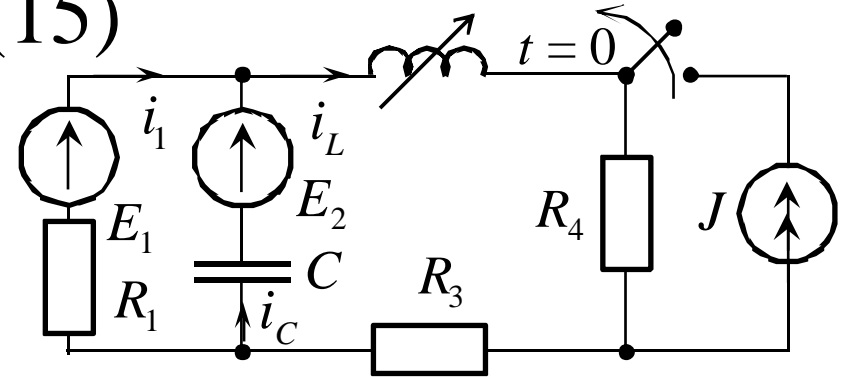
Sai phân (15)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 8i^3; C = 20\mu\text{F};$
 $E_1 = 50\text{V}; E_2 = 100\text{V}; J = 2\text{A}; h = 1\text{ms}$. Tìm i_L ?

$$i_L(0) = -0,3\text{A}; u_C(0) = -56\text{V}$$

$$\begin{cases} u_{k+1} = u_k + 10^{-3} \left(\frac{i_k}{20 \cdot 10^{-6}} - \frac{50 - 100 + u_k}{20 \cdot 20 \cdot 10^{-6}} \right) \\ i_{k+1} = i_k + 10^{-3} \frac{100 - u_k - (40 + 40)i_k}{(2 + 24i_k^2)} \end{cases}$$

$$\begin{cases} u_1 = u_0 + \frac{i_0}{0,02} + \frac{50 - u_0}{0,4} = 194 \\ i_1 = i_0 + \frac{100 - u_0 - 80i_0}{(2 + 24i_0^2)1000} = -0,26 \end{cases} \quad \left| \quad \begin{cases} u_2 = u_1 + \frac{i_1}{0,02} + \frac{50 - u_1}{0,4} = -178,8 \\ i_2 = i_1 + \frac{100 - u_1 - 80i_1}{(2 + 24i_1^2)1000} = -0,28 \end{cases}$$

k	0	1	2	3	4
u_C (V)	-56	194	-178,8		
i_L (A)	-0,3	-0,26	-0,28		

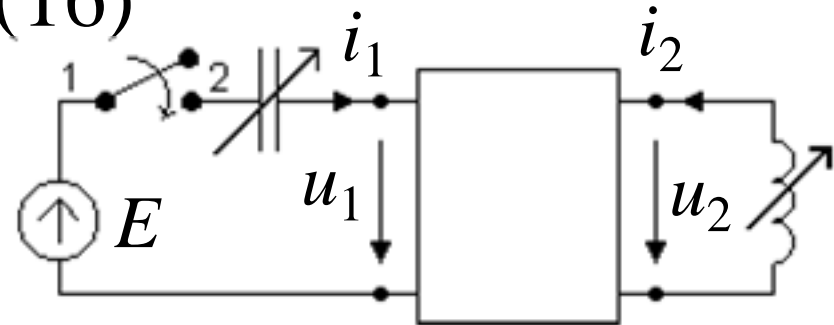
VD5

Sai phân (16)

$$Z = \begin{bmatrix} 30 & 20 \\ 20 & 50 \end{bmatrix}; \quad E = 24 \text{ V (DC)};$$

$$\Psi(i) = 2i - 3,33i^3;$$

$$q_C = 10^{-5}u_C - 5 \cdot 10^{-10}u_C^3; \quad h = 0,2\text{ms}; \quad \text{tính } i_2?$$

$$\left. \begin{aligned} u_C + u_1 &= 24 \rightarrow u_1 = 24 - u_C \\ u_2 &= -\frac{d\Psi}{dt} = -\frac{\partial\Psi}{\partial i_2} \cdot \frac{di_2}{dt} = -(2 - 9,99i_2^2)i_2' \end{aligned} \right\} \rightarrow \left\{ \begin{aligned} 24 - u_C &= 30i_1 + 20i_2 \\ (9,99i_2^2 - 2)i_2' &= 20i_1 + 50i_2 \end{aligned} \right.$$

$$\left. \begin{aligned} u_1 &= 30i_1 + 20i_2 \\ u_2 &= 20i_1 + 50i_2 \end{aligned} \right\}$$

$$i_1 = \frac{dq}{dt} = \frac{\partial q}{\partial u_C} \cdot \frac{du_C}{dt} = (10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_C^2)u_C'$$

$$\rightarrow \left\{ \begin{aligned} 24 - u_C &= 30(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_C^2)u_C' + 20i_2 \\ (9,99i_2^2 - 2)i_2' &= 20(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_C^2)u_C' + 50i_2 \end{aligned} \right.$$

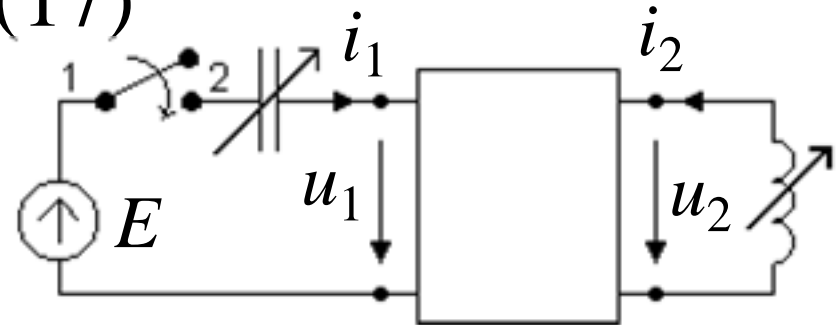
VD5

Sai phân (17)

$$Z = \begin{bmatrix} 30 & 20 \\ 20 & 50 \end{bmatrix}; \quad E = 24 \text{ V (DC)};$$

$$\Psi(i) = 2i - 3,33i^3;$$

$$q_C = 10^{-5}u_C - 5 \cdot 10^{-10}u_C^3; \quad h = 0,2\text{ms}; \quad \text{tính } i_2?$$

$$\begin{cases} 24 - u_C = 30(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_C^2)u'_C + 20i_2 \\ (9,99i_2^2 - 2)i'_2 = 20(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_C^2)u'_C + 50i_2 \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} u' = \frac{24 - u - 20i}{30(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u^2)} \\ i' = \frac{20(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u^2)u' + 50i}{9,99i^2 - 2} \end{cases}$$

$$\begin{cases} u'_k = \frac{u_{k+1} - u_k}{h} \\ i'_k = \frac{i_{k+1} - i_k}{h} \end{cases} \rightarrow \begin{cases} \frac{u_{k+1} - u_k}{h} = \frac{24 - u_k - 20i_k}{30(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_k^2)} \\ \frac{i_{k+1} - i_k}{h} = \frac{20(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_k^2)\frac{u_{k+1} - u_k}{h} + 50i_k}{9,99i_k^2 - 2} \end{cases}$$

$$\begin{cases} u_{k+1} = h \frac{24 - u_k - 20i_k}{30(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_k^2)} + u_k \\ i_{k+1} = \frac{20(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_k^2)(u_{k+1} - u_k) + 50hi_k}{9,99i_k^2 - 2} + i_k \end{cases}$$

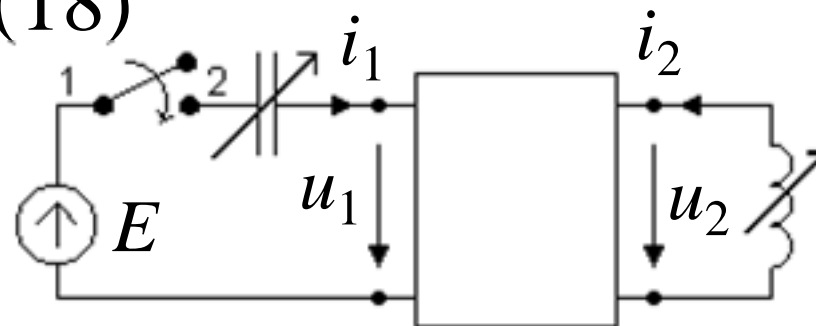
VD5

Sai phân (18)

$$Z = \begin{bmatrix} 30 & 20 \\ 20 & 50 \end{bmatrix}; \quad E = 24 \text{ V (DC)};$$

$$\Psi(i) = 2i - 3,33i^3;$$

$$q_C = 10^{-5}u_C - 5 \cdot 10^{-10}u_C^3; \quad h = 0,2\text{ms}; \quad \text{tính } i_2?$$

$$u_0 = u_C(0) = 0$$

$$i_0 = i_L(0) = 0$$

$$\left. \begin{array}{l} u_C + u_1 = 24 \\ u_2 = -\frac{d\Psi}{dt} \\ u_1 = 30i_1 + 20i_2 \\ u_2 = 20i_1 + 50i_2 \\ i_1 = \frac{dq}{dt} \end{array} \right\} \rightarrow \left\{ \begin{array}{l} u_{k+1} = h \frac{24 - u_k - 20i_k}{30(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_k^2)} + u_k \\ i_{k+1} = \frac{20(10^{-5} - 15 \cdot 10^{-10}u_k^2)(u_{k+1} - u_k) + 50hi_k}{9,99i_k^2 - 2} + i_k \end{array} \right.$$

k	0	1	2	
u_k (V)	0	16,00	21,57	
i_k (A)	0	-0,0016	-0,0021	

VD6

Sai phân (19)

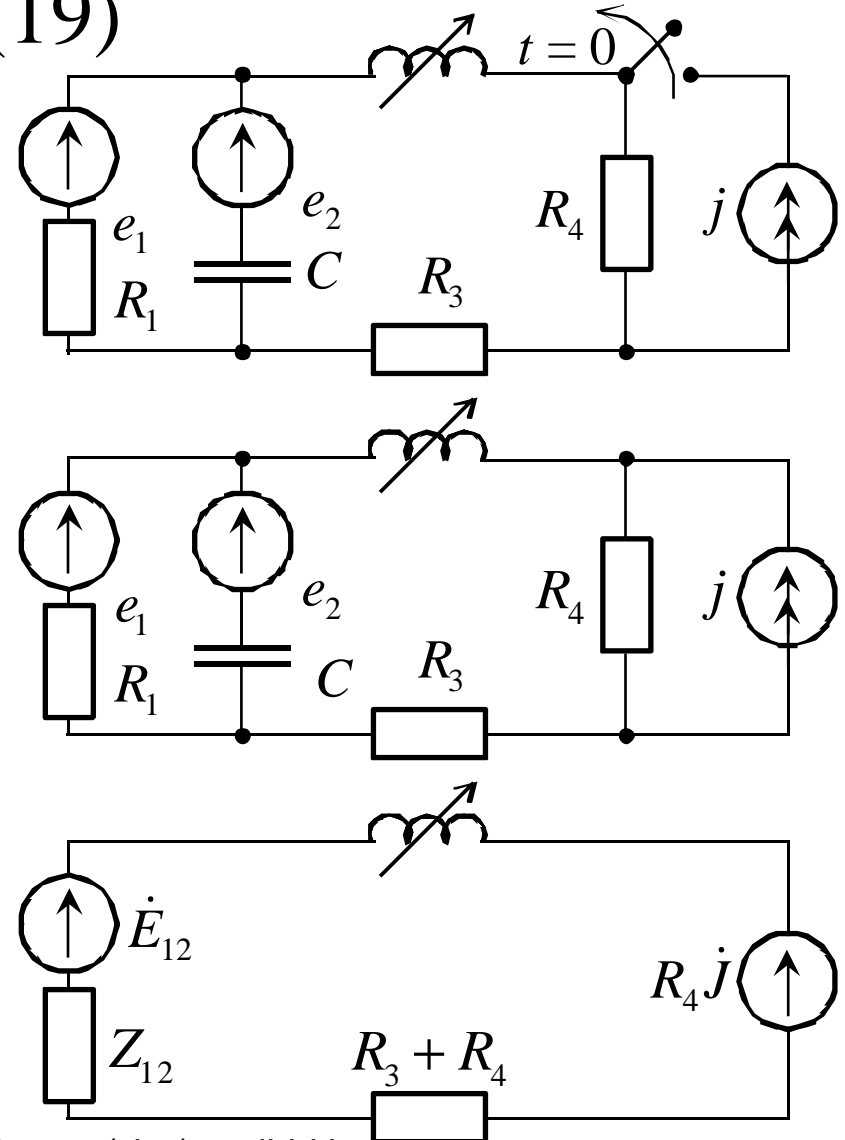
$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$$Z_{12} = \frac{R_1(1/j\omega C)}{R_1 + 1/j\omega C} = 10 - j10\ \Omega$$

$$\begin{aligned}\dot{E}_{12} &= \frac{\dot{E}_1/R_1 + \dot{E}_2/(1/j\omega C)}{1/R_1 + 1/(1/j\omega C)} \\ &= \frac{50/R_1 + 100/45^\circ/Z_C}{1/R_1 + 1/Z_C} = 25 + j45,71\text{ V}\end{aligned}$$

$$\psi(t) = \psi \sin(25t + \theta)$$

$$\rightarrow u_L = \frac{d\psi}{dt} = 25\psi \cos(25t + \theta)$$

VD6

Sai phân (20)

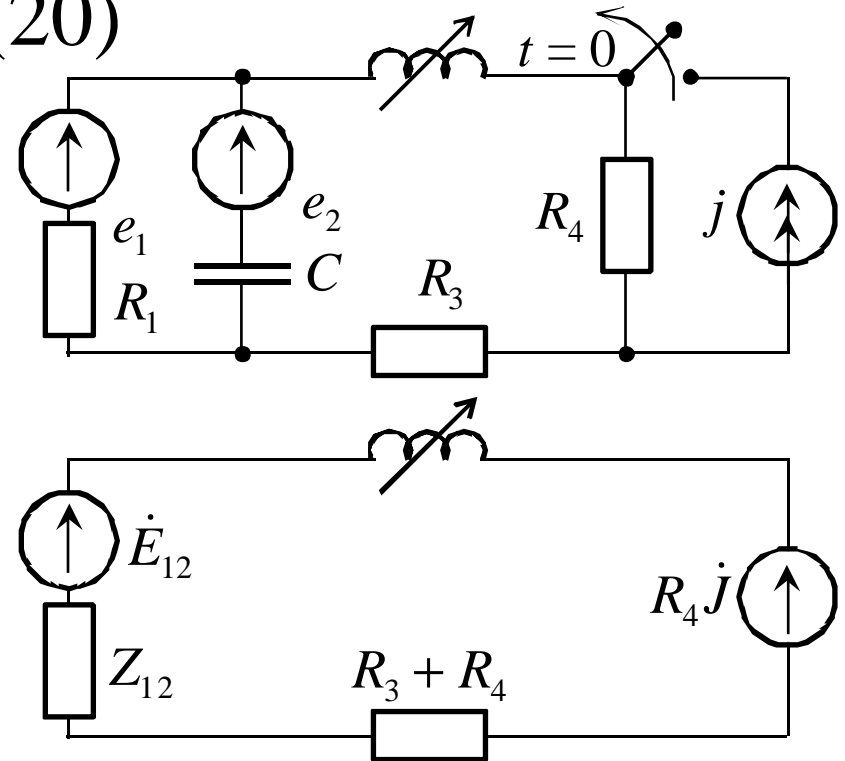
$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t) \text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ) \text{ V};$
 $j = 2\sin 25t \text{ A. Tìm } i_L?$

$$Z_{12} = 10 - j10 \Omega; \dot{E}_{12} = 25 + j45,71 \text{ V}$$

$$u_L = 25\psi \cos(25t + \theta)$$

$$\begin{aligned} \dot{U}_L + (R_3 + R_4 + Z_{12})\dot{I}_L &= \dot{E}_{12} - R_4 j = \dot{E}_{td} \\ &= 71,52 / \underline{140,3^\circ} \text{ V} \end{aligned}$$

$$\dot{I}_L = I_L \rightarrow \dot{U}_L = j25\psi(I_L) = j25(2I_L + 0,8I_L^3) \rightarrow \dot{E}_{td} = \dot{U}_L + (R_3 + R_4 + Z_{12})\dot{I}_L + \dot{E}_{12}$$

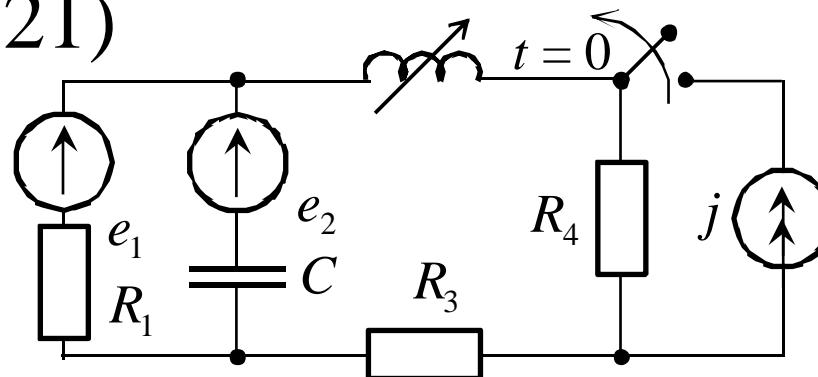

VD6

Sai phân (21)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$$Z_{12} = 10 - j10\ \Omega; \dot{E}_{td} = 71,52 / 140,3^\circ\text{ V}$$

$$\dot{I}_L = I_L \rightarrow \dot{U}_L = j25\psi(I_L) = j25(2I_L + 0,8I_L^3) \rightarrow \dot{E}_{td} = \dot{U}_L + (R_3 + R_4 + Z_{12})\dot{I}_L$$

$$\varepsilon = |E_{td} - 71,52| / 71,52$$

k	1	2	3	
$\dot{I}_L\text{ (A)}$	1	0,5	0,7	
$\dot{U}_L\text{ (V)}$	$j70$	$j27,5$	$j41,86$	
$\dot{E}_{td}\text{ (V)}$	$108,2 / 33,7^\circ$	$50,3 / 26,6^\circ$	$72,00 / 29,0^\circ$	
$\varepsilon\text{ (%)}$	51	30	0,67	

$$\varphi_{Etd} - \varphi_{IL} = 29,0^\circ = 140,3^\circ - \varphi_{IL} \rightarrow \varphi_{IL} = 111,3^\circ \rightarrow i_L(t) = 0,7\sin(25t + 111,3^\circ)\text{ A}$$

VD6

Sai phân (22)

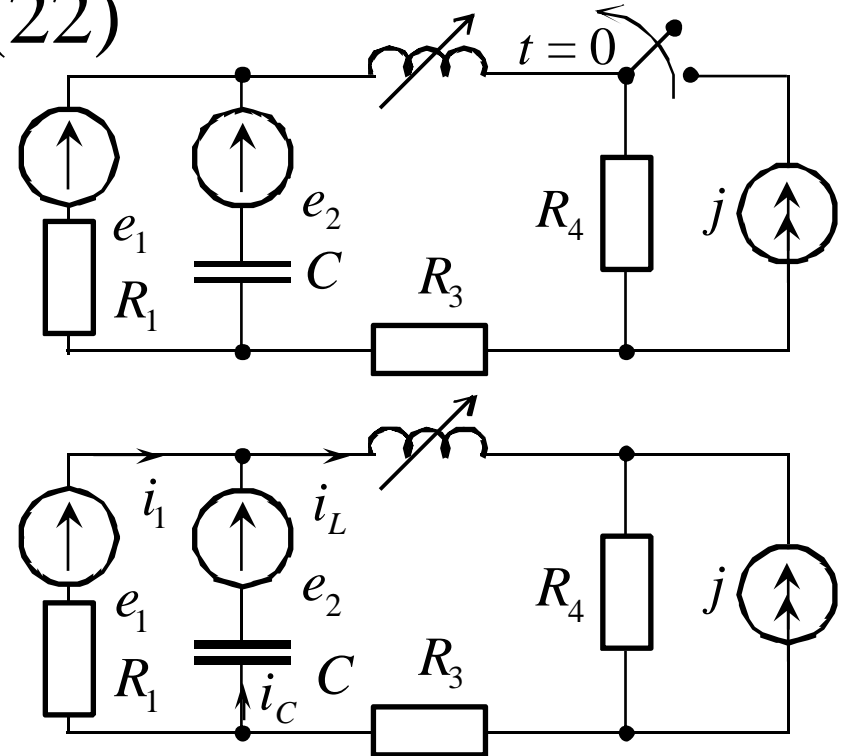
$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$$i_L(t) = 0,7 \sin(25t + 111,3^\circ)\text{ A}$$

$$\dot{U}_L + (R_3 + R_4)\dot{I}_L + \dot{U}_C = \dot{E}_2 - R_4 j$$

$$\left. \begin{aligned} \rightarrow \dot{U}_C &= \dot{E}_2 - R_4 j - \dot{U}_L - (R_3 + R_4)\dot{I}_L \\ \dot{I}_L &= 0,7 / 111,3^\circ \text{ A} \\ \dot{U}_L &= 41,86 / 111,3^\circ + 90^\circ \\ &= 41,86 / 201,3^\circ \text{ V} \end{aligned} \right\}$$

$$\rightarrow \dot{U}_C = 60,36 / 34,0^\circ \text{ V} \rightarrow u_C(t) = 60,36 \sin(25t + 34,0^\circ) \text{ V}$$

VD6

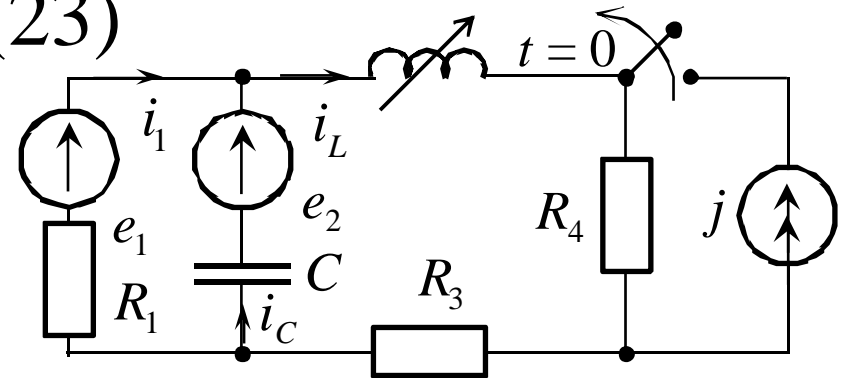
Sai phân (23)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$$i_L(t) = 0,7 \sin(25t + 111,3^\circ)\text{ A}$$

$$u_C(t) = 60,36 \sin(25t + 34,0^\circ)\text{ V}$$

$$i_L(0) = 0,7 \sin(111,3^\circ) = 0,65\text{ A}; u_C(0) = 60,36 \sin(34^\circ) = 33,75\text{ V}$$

$$\begin{cases} i_1 + i_C - i_L = 0 \\ u_C + u_L + (R_3 + R_4)i_L = e_2 \\ R_1 i_1 - u_C = e_1 - e_2 \end{cases} \rightarrow \begin{cases} i_1 + Cu'_C - i_L = 0 \\ u_C + \frac{\partial \Psi}{\partial i} \cdot \frac{di}{dt} + (R_3 + R_4)i_L = e_2 \\ R_1 i_1 - u_C = e_1 - e_2 \end{cases}$$

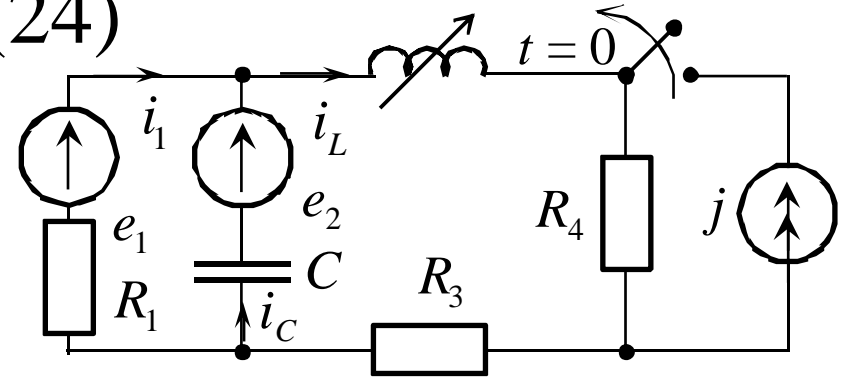
$$\rightarrow \begin{cases} i_1 + Cu'_C - i_L = 0 \\ u_C + (2 + 2,4i_L^2)i'_L + (R_3 + R_4)i_L = e_2 \\ R_1 i_1 - u_C = e_1 - e_2 \end{cases} \rightarrow \begin{cases} \frac{e_1 - e_2 + u_C}{R_1} + Cu'_C - i_L = 0 \\ u_C + (2 + 2,4i_L^2)i'_L + (R_3 + R_4)i_L = e_2 \end{cases}$$

VD6

Sai phân (24)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$$i_L(0) = 0,65\text{ A}; u_C(0) = 33,75\text{ V}$$

$$\begin{cases} \frac{e_1 - e_2 + u_C}{R_1} + Cu'_C - i_L = 0 \\ u_C + (2 + 2,4i_L^2)i'_L + (R_3 + R_4)i_L = e_2 \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} u'_C = \frac{i_L}{C} - \frac{e_1 - e_2 + u_C}{R_1 C} \\ i'_L = \frac{e_2 - u_C - (R_3 + R_4)i_L}{(2 + 2,4i_L^2)} \end{cases}$$

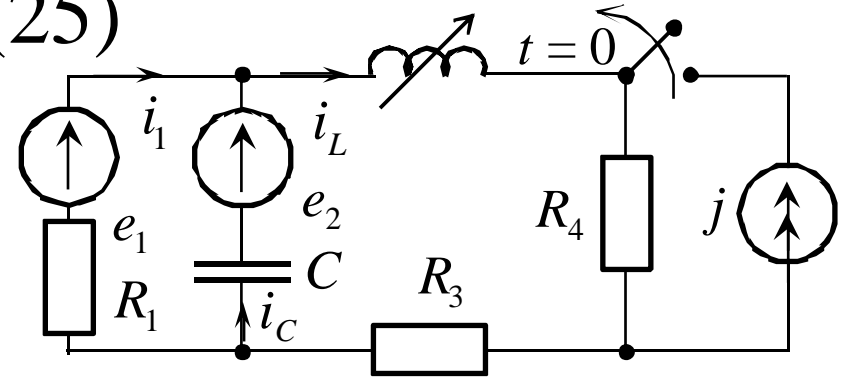
$$\rightarrow \begin{cases} \frac{u_{k+1} - u_k}{h} = \frac{i_k}{C} - \frac{e_1 - e_2 + u_k}{R_1 C} \\ \frac{i_{k+1} - i_k}{h} = \frac{e_2 - u_k - (R_3 + R_4)i_k}{(2 + 2,4i_k^2)} \end{cases}$$

VD6

Sai phân (25)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$$i_L(0) = 0,65\text{ A}; u_C(0) = 33,75\text{ V}$$

$$\begin{cases} \frac{u_{k+1} - u_k}{h} = \frac{i_k}{C} - \frac{e_1 - e_2 + u_k}{R_1 C} \\ \frac{i_{k+1} - i_k}{h} = \frac{e_2 - u_k - (R_3 + R_4)i_k}{(2 + 2,4i_k^2)} \end{cases} \rightarrow \begin{cases} u_{k+1} = u_k + h \left(\frac{i_k}{C} - \frac{e_1 - e_2 + u_k}{R_1 C} \right) \\ i_{k+1} = i_k + h \frac{e_2 - u_k - (R_3 + R_4)i_k}{(2 + 2,4i_k^2)} \end{cases}$$

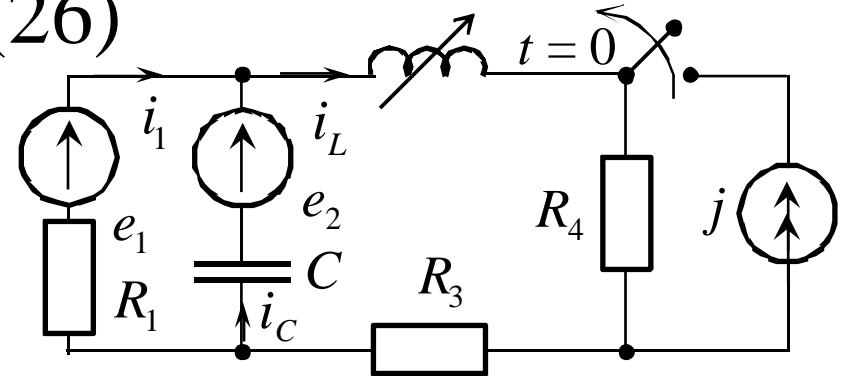
$$\rightarrow \begin{cases} u_{k+1} = u_k + 10^{-3} \left[\frac{i_k}{2 \cdot 10^{-3}} - \frac{50 \sin(25 \cdot 10^{-3}k) - 100 \sin(25 \cdot 10^{-3}k + \pi/4) + u_k}{20 \cdot 2 \cdot 10^{-3}} \right] \\ i_{k+1} = i_k + 10^{-3} \frac{100 \sin(25 \cdot 10^{-3}k + \pi/4) - u_k - (40 + 40)i_k}{(2 + 2,4i_k^2)} \end{cases}$$

VD6

Sai phân (26)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$$i_L(0) = 0,65\text{ A}; u_C(0) = 33,75\text{ V}$$

$$\begin{cases} u_{k+1} = u_k + 10^{-3} \left[\frac{i_k}{2 \cdot 10^{-3}} - \frac{50 \sin(25 \cdot 10^{-3} k) - 100 \sin(25 \cdot 10^{-3} k + \pi/4) + u_k}{20 \cdot 2 \cdot 10^{-3}} \right] \\ i_{k+1} = i_k + 10^{-3} \frac{100 \sin(25 \cdot 10^{-3} k + \pi/4) - u_k - (40 + 40)i_k}{(2 + 2,4i_k^2)} \end{cases}$$

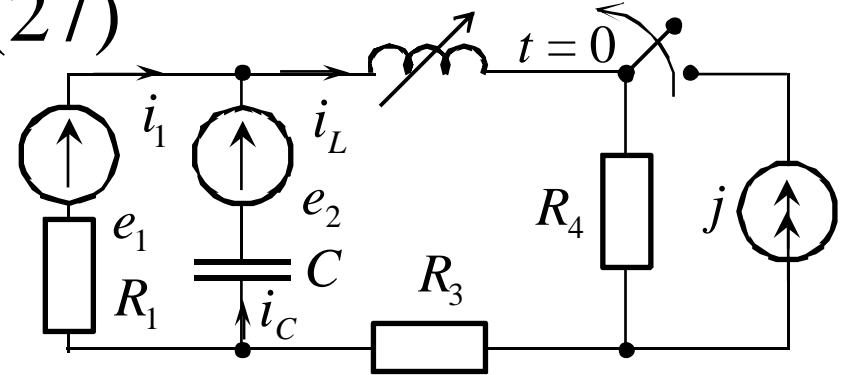
$$\rightarrow \begin{cases} u_{k+1} = u_k + \frac{i_k}{2} - \frac{50 \sin(0,025k) - 100 \sin(0,025k + \pi/4) + u_k}{40} \\ i_{k+1} = i_k + \frac{100 \sin(0,025k + \pi/4) - u_k - 80i_k}{(2 + 2,4i_k^2)10^3} \end{cases}$$

VD6

Sai phân (27)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$$i_L(0) = 0,65\text{ A}; u_C(0) = 33,75\text{ V}$$

$$\begin{cases} u_{k+1} = u_k + \frac{i_k}{2} - \frac{50\sin(0,025k) - 100\sin(0,025k + \pi/4) + u_k}{40} \\ i_{k+1} = i_k + \frac{100\sin(0,025k + \pi/4) - u_k - 80i_k}{(2 + 2,4i_k^2)10^3} \end{cases}$$

$$\begin{cases} u_1 = u_0 + \frac{i_0}{2} - \frac{50\sin(0,025.0) - 100\sin(0,025.0 + \pi/4) + u_0}{40} \\ i_1 = i_0 + \frac{100\sin(0,025.0 + \pi/4) - u_0 - 80i_0}{(2 + 2,4i_0^2)10^3} \end{cases}$$

k	i_k (A)	u_k (V)
0	0,65	33,75
1		

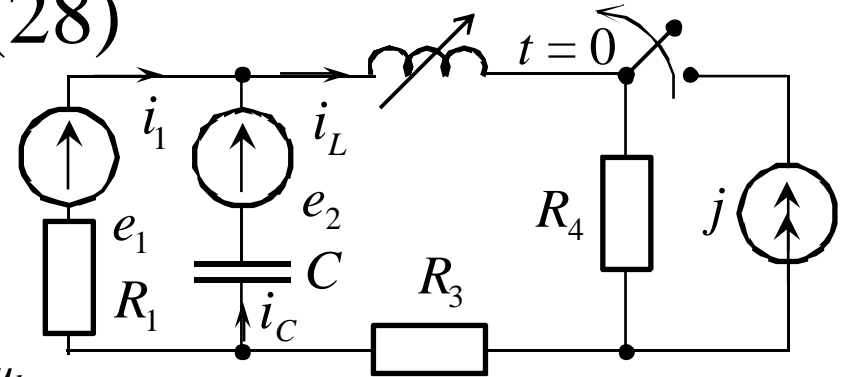

VD6

Sai phân (28)

$R_1 = 20\Omega; R_3 = R_4 = 40\Omega; \Psi(i) = 2i + 0,8i^3; C = 2\text{mF};$
 $h = 1\text{ms}; e_1 = 50\sin(25t)\text{ V}; e_2 = 100\sin(25t + 45^\circ)\text{ V};$
 $j = 2\sin 25t\text{ A. Tìm } i_L?$

$i_L(0) = 0,65\text{ A}; u_C(0) = 33,75\text{ V}$

$$\begin{cases} u_{k+1} = u_k + \frac{i_k}{2} - \frac{50\sin(0,025k) - 100\sin(0,025k + \pi/4) + u_k}{40} \\ i_{k+1} = i_k + \frac{100\sin(0,025k + \pi/4) - u_k - 80i_k}{(2 + 2,4i_k^2)10^3} \end{cases}$$

$$\begin{cases} u_1 = u_0 + \frac{i_0}{2} - \frac{50\sin(0,025.0) - 100\sin(0,025.0 + \pi/4) + u_0}{40} = 35,00 \\ i_1 = i_0 + \frac{100\sin(0,025.0 + \pi/4) - u_0 - 80i_0}{(2 + 2,4i_0^2)10^3} = 0,65 \end{cases}$$

$$\begin{cases} u_2 = u_1 + \frac{i_1}{2} - \frac{50\sin(0,025.1) - 100\sin(0,025.1 + \pi/4) + u_1}{40} = 36,23 \\ i_2 = i_1 + \frac{100\sin(0,025.1 + \pi/4) - u_1 - 80i_1}{(2 + 2,4i_1^2)10^3} = 0,64 \end{cases}$$

k	i_k (A)	u_k (V)
0	0,65	33,75
1	0,65	35,00
2	0,64	36,23
3		
4		

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
  - a) Khái niệm
  - b) Phương pháp tuyến tính hoá số hạng phi tuyến nhỏ
  - c) Phương pháp tuyến tính hoá quanh điểm làm việc
  - d) Phương pháp tuyến tính hoá từng đoạn
  - e) Phương pháp tham số bé
  - f) Phương pháp sai phân
  - g) Không gian trạng thái**
    - i. Khái niệm
    - ii. Ứng dụng
    - iii. Cách xây dựng quỹ đạo pha trong không gian trạng thái
5. Điốt & tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

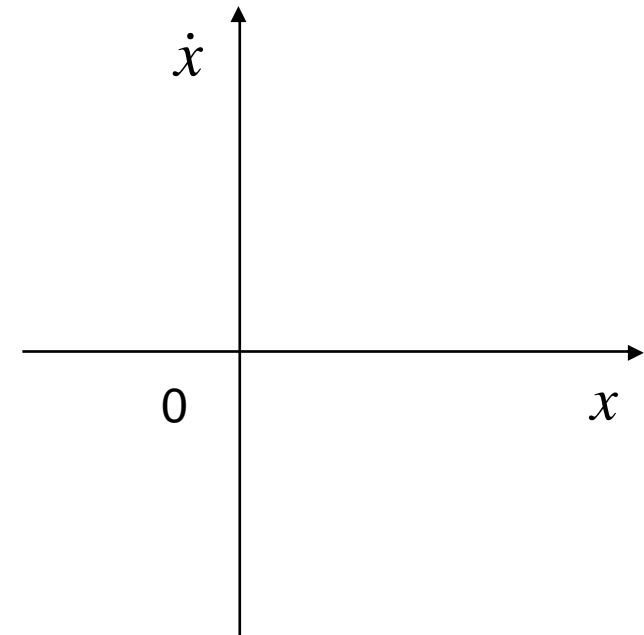
Khái niệm (1)

- Mặt phẳng pha/quỹ đạo pha
- Biểu diễn quan hệ

$$\dot{x} = f(x)$$

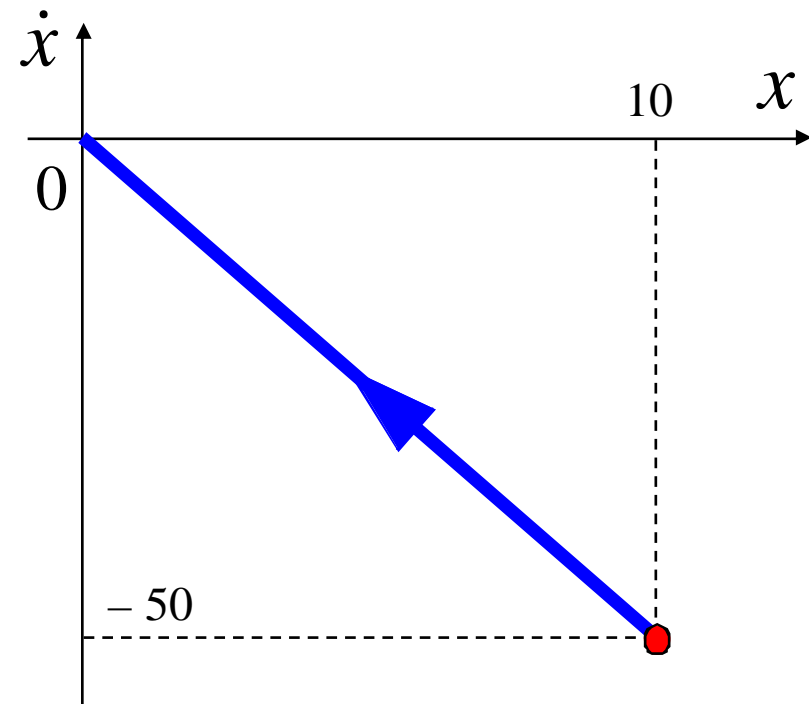
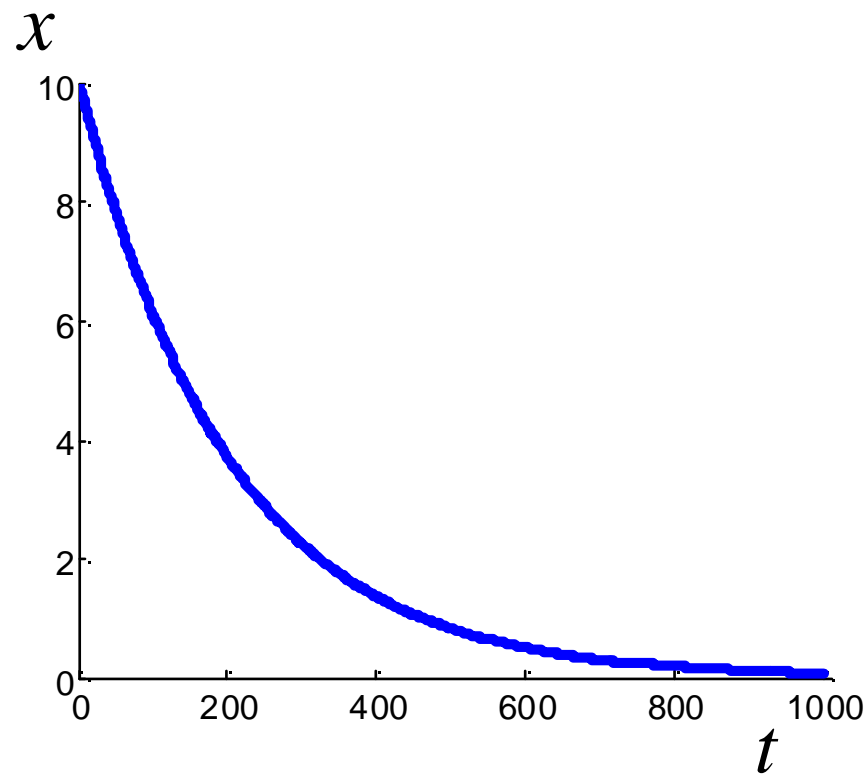
trên mặt phẳng pha

- Mặt phẳng pha:
  - trục hoành: x
  - trục tung: $\dot{x}$
- Áp dụng cho cả tuyến tính & phi tuyến
- Chỉ nên áp dụng cho phương trình vi phân có cấp đến 2

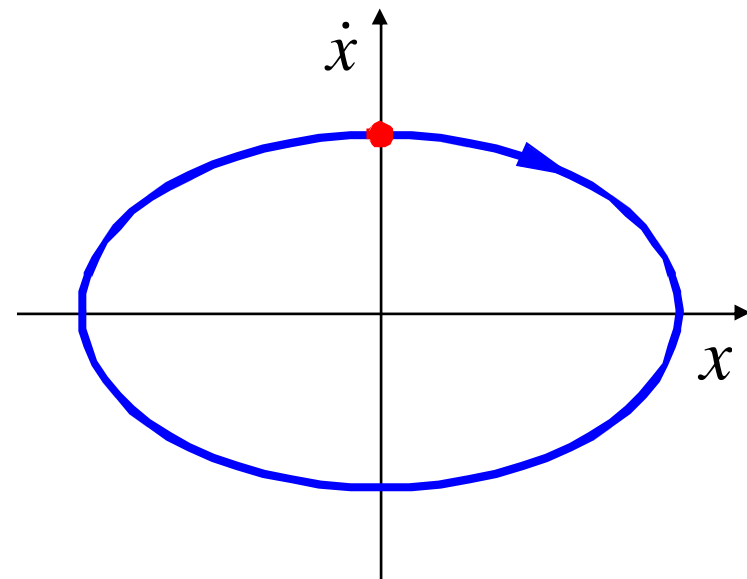
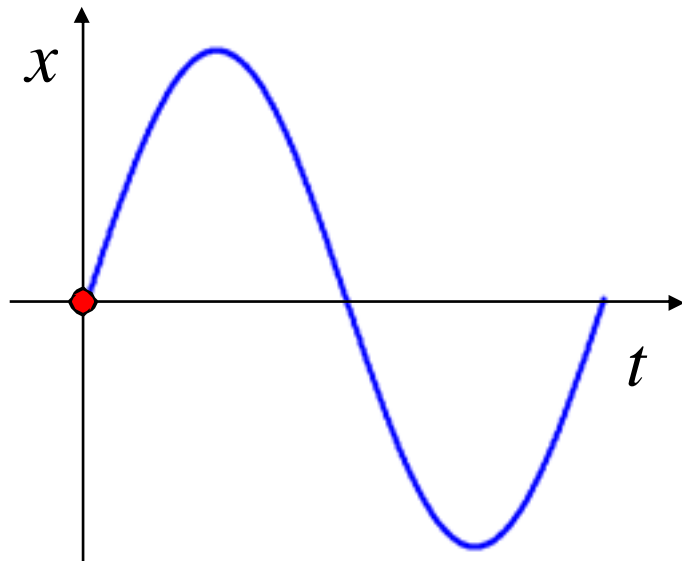
Khái niệm (2)

$$x = 10e^{-5t} \rightarrow \dot{x} = -5.10e^{-5t} = -5x$$

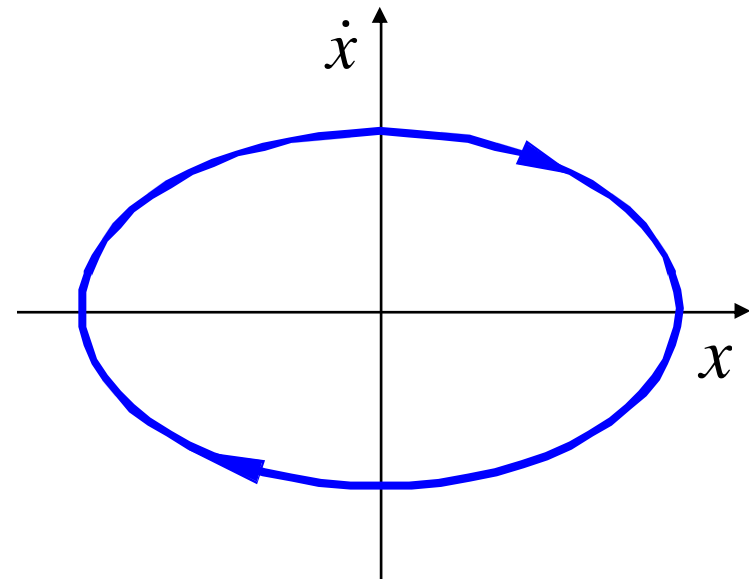
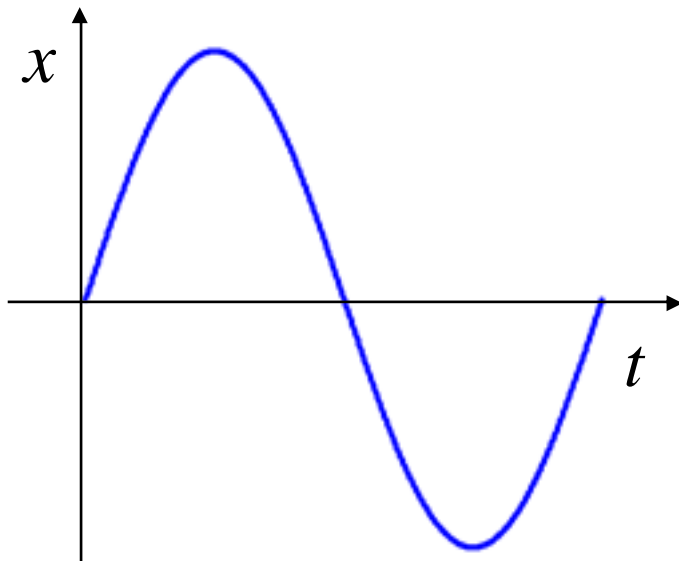
Khái niệm (3)

$$x(t) = A \sin \omega t \quad \rightarrow \quad \dot{x} = \omega A \cos \omega t \quad \rightarrow \quad \frac{x^2}{A^2} + \frac{\dot{x}^2}{(\omega A)^2} = 1$$

Chiều chuyển động của điểm trạng thái

- Nửa mặt phẳng trên: $\dot{x} > 0 \rightarrow x$ tăng $\rightarrow$ từ trái sang phải
- Nửa mặt phẳng dưới: $\dot{x} < 0 \rightarrow x$ giảm $\rightarrow$ từ phải sang trái

Ứng dụng (1)

- (có thể) Tìm được $x(t)$
- Khảo sát tính chất của $x(t)$
- Khảo sát sự phụ thuộc của quá trình quá độ vào sơ kiện

Ứng dụng (2)

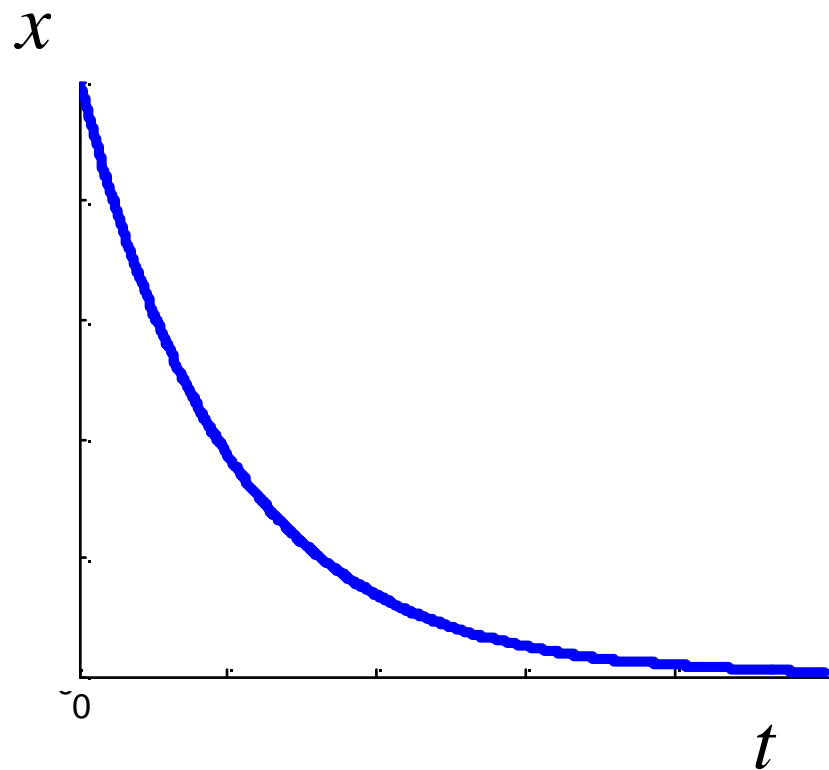
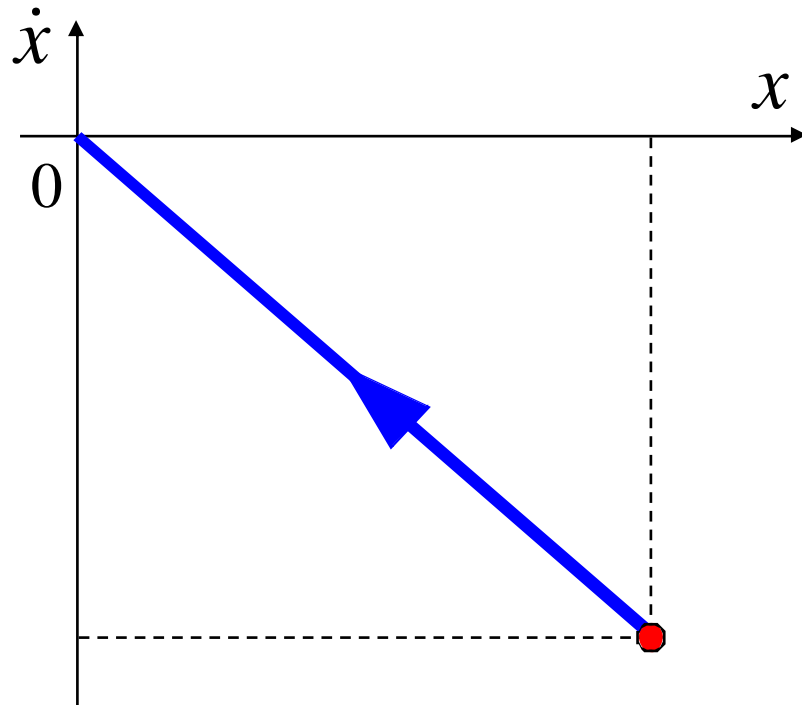
- Tìm $x(t)$

$$\left. \begin{array}{l} \dot{x} = \frac{dx}{dt} \rightarrow dt = \frac{dx}{\dot{x}} \\ t = \int_0^t dt \end{array} \right\} \rightarrow t = \int_{x(0)}^x \frac{dx}{\dot{x}} \left. \begin{array}{l} \\ \dot{x} = f(x) \end{array} \right\} \rightarrow t = \int_{x(0)}^x \frac{dx}{f(x)} = \varphi(x)$$

$$\rightarrow x(t) = \varphi^{-1}(x)$$

Ứng dụng (3)

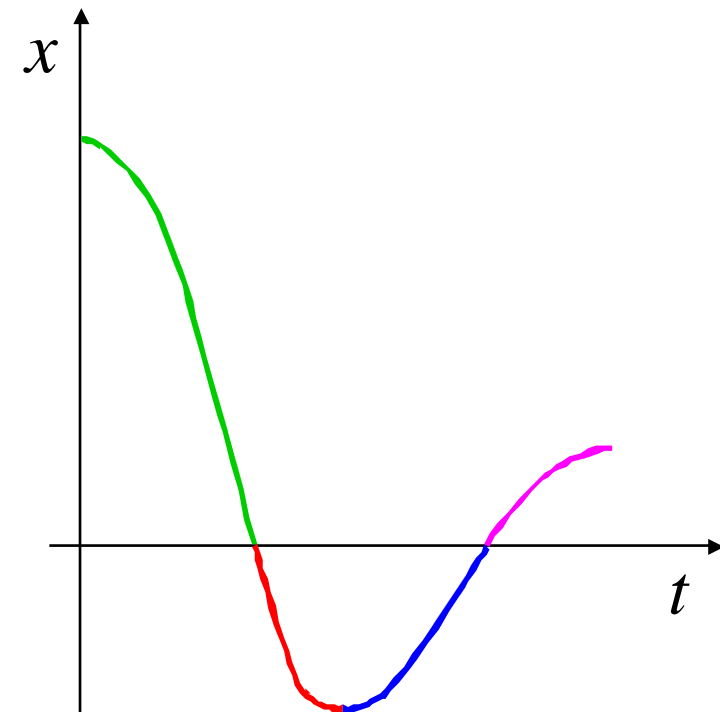
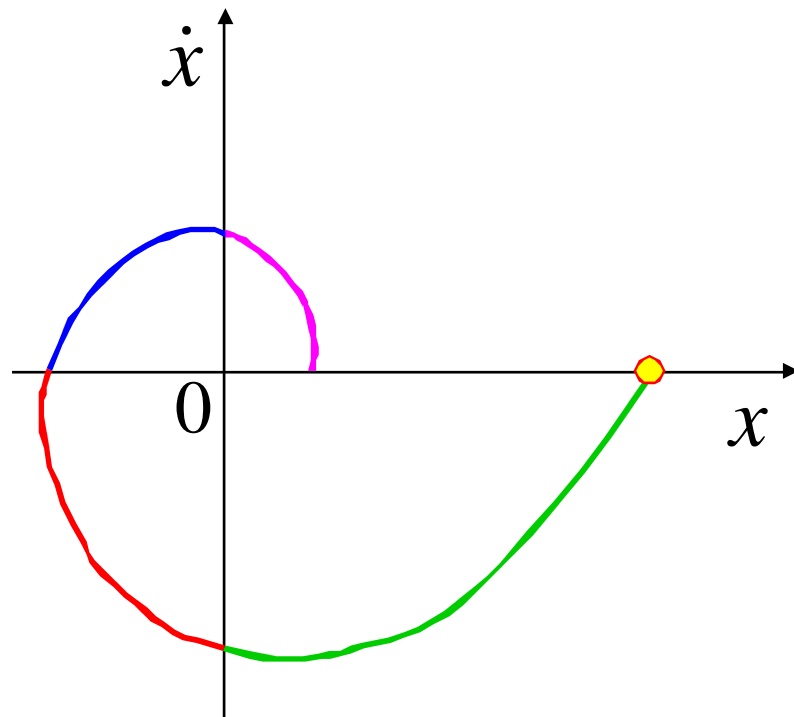
- Khảo sát tính chất của $x(t)$

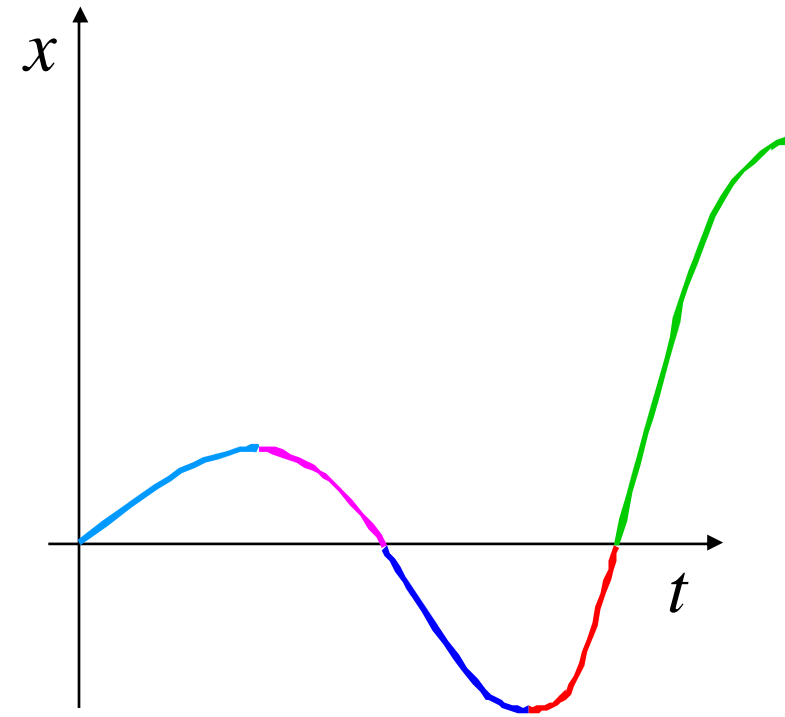
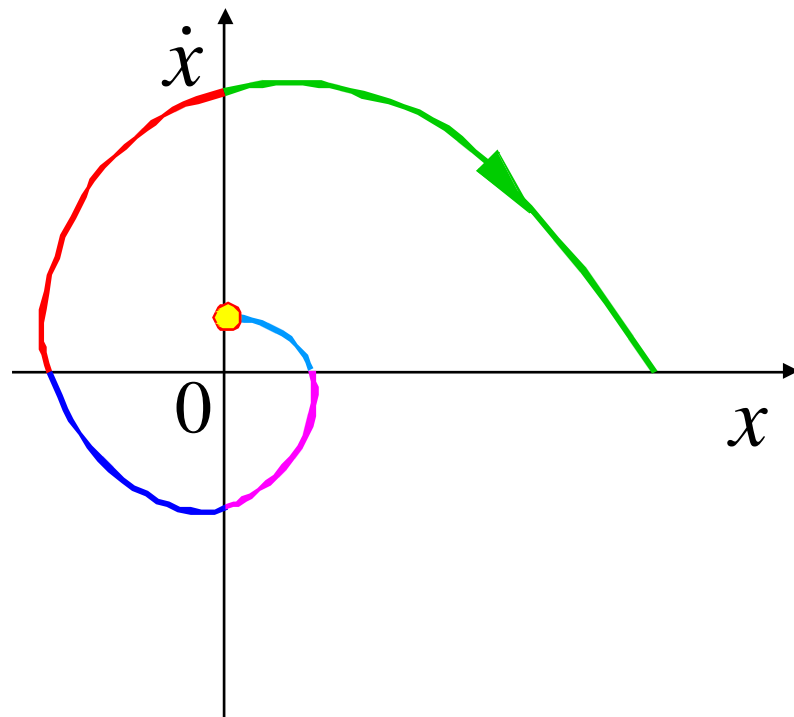
Ứng dụng (4)

- Khảo sát tính chất của $x(t)$

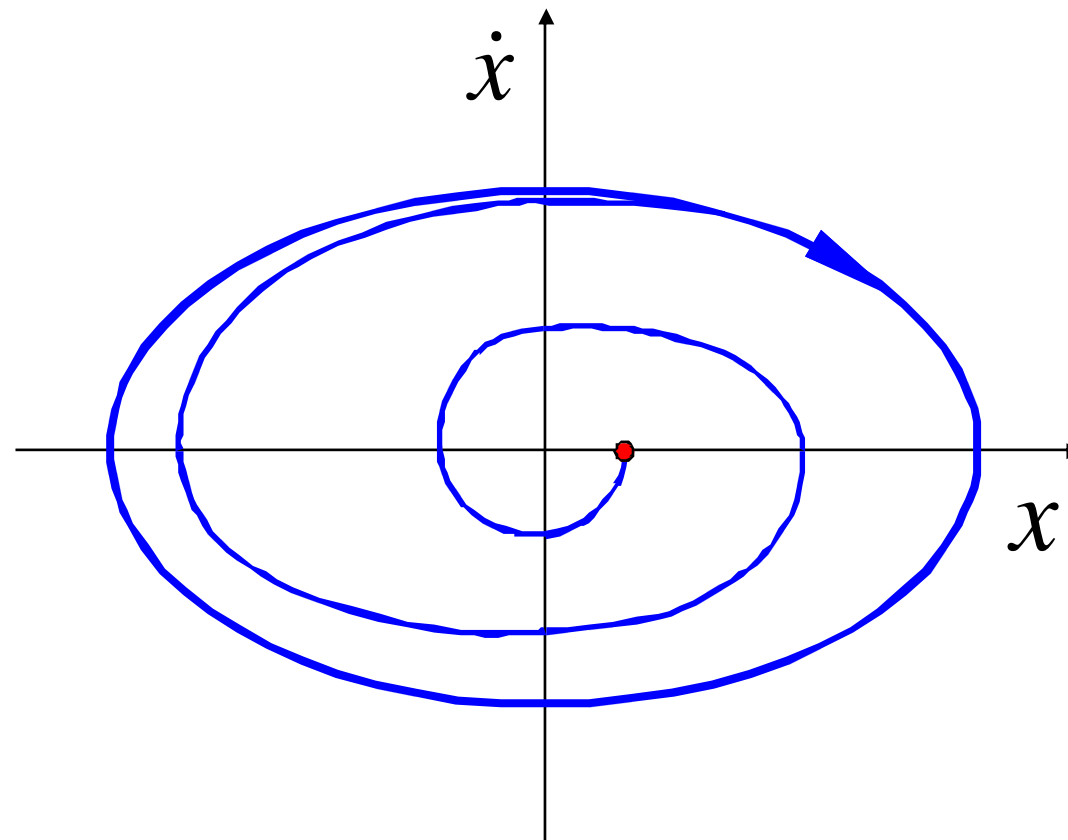
Ứng dụng (5)

- Khảo sát tính chất của $x(t)$

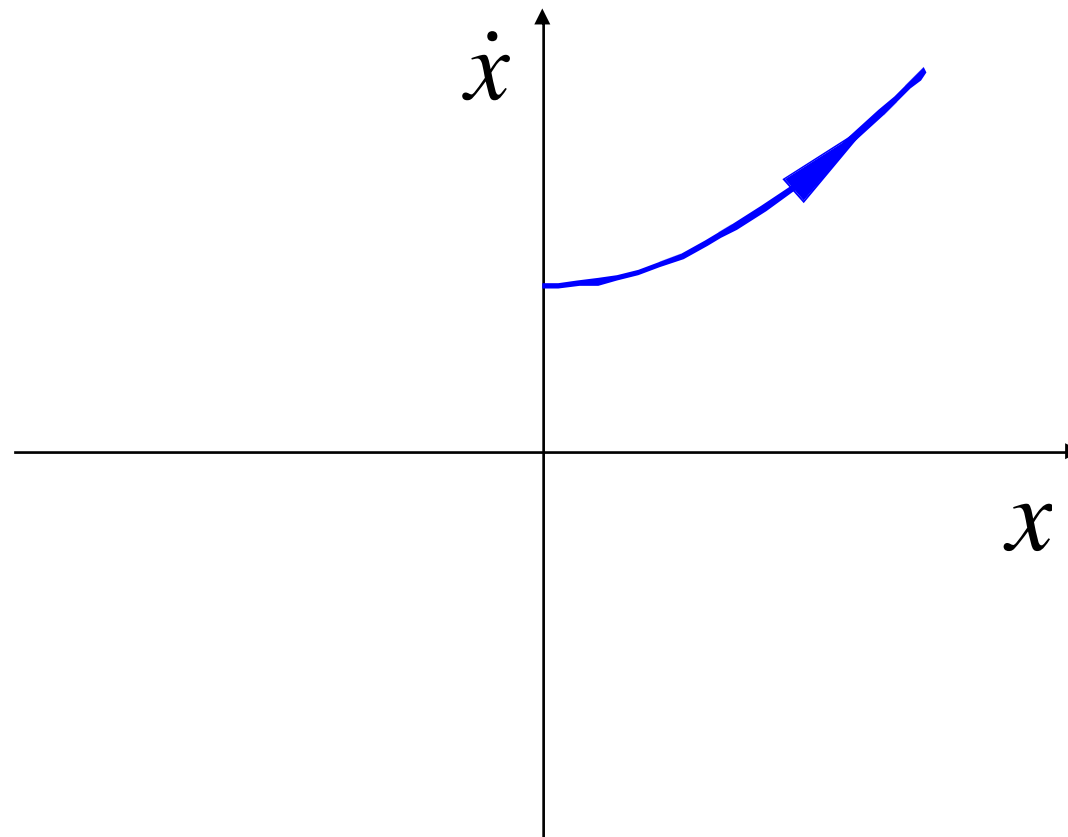
Ứng dụng (6)

- Khảo sát tính chất của $x(t)$

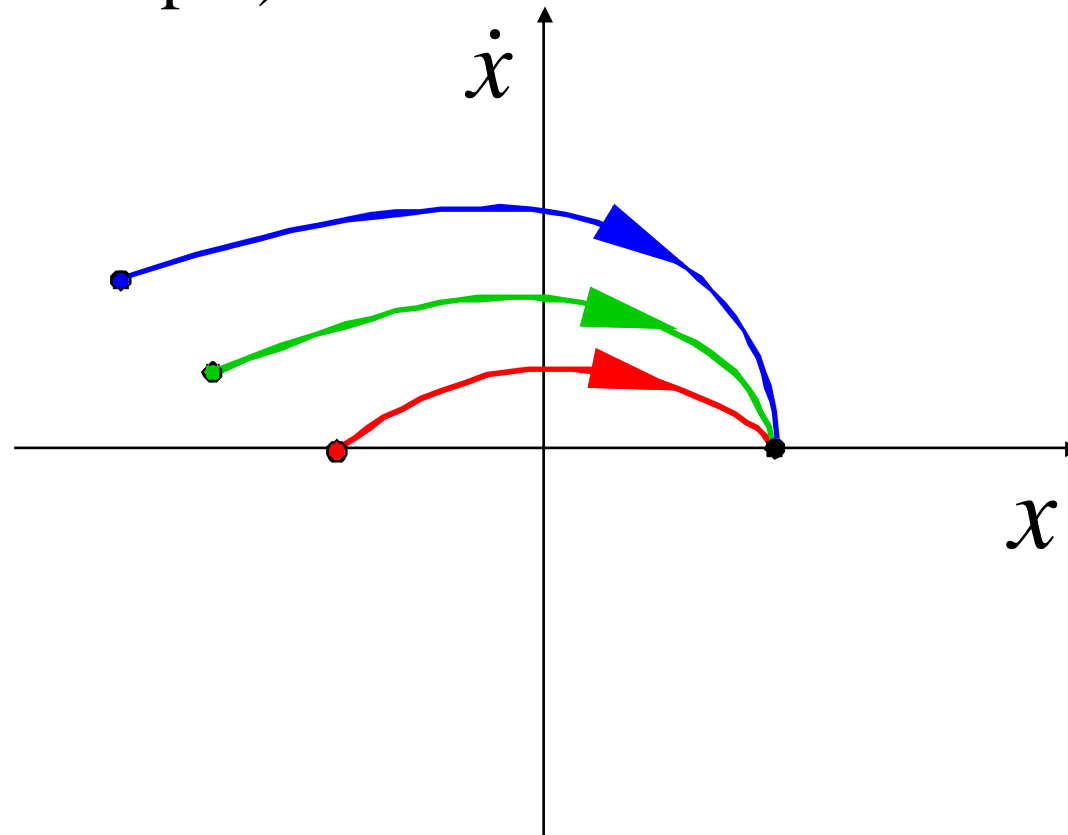
Ứng dụng (7)

- Khảo sát tính chất của $x(t)$

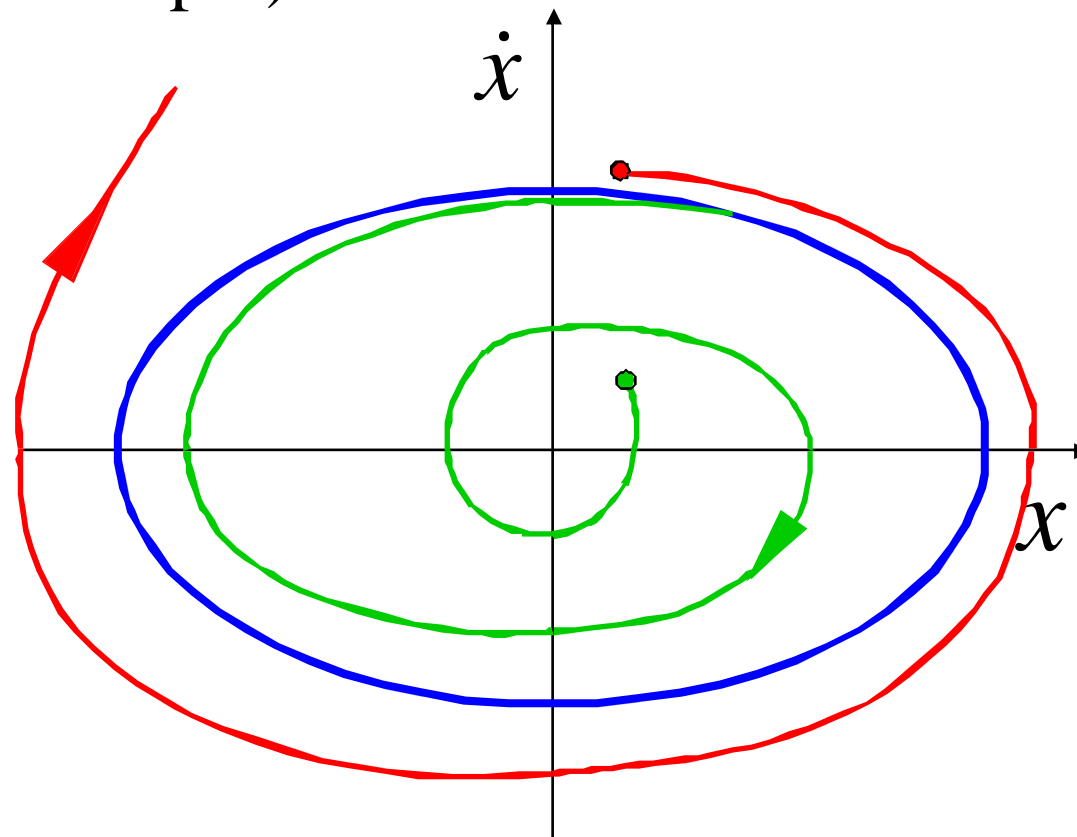
Ứng dụng (8)

- Khảo sát sự phụ thuộc của quá trình quá độ vào sơ kiện (phương trình cấp 2)

Ứng dụng (9)

- Khảo sát sự phụ thuộc của quá trình quá độ vào sơ kiện (phương trình cấp 2)

Xây dựng quỹ đạo pha

- Cấp 1: trực tiếp từ phương trình
- Cấp 2:
  - Vẽ từng đoạn
  - Trường đồng nghiêng
  - Liénard

Xây dựng quỹ đạo pha trực tiếp từ phương trình

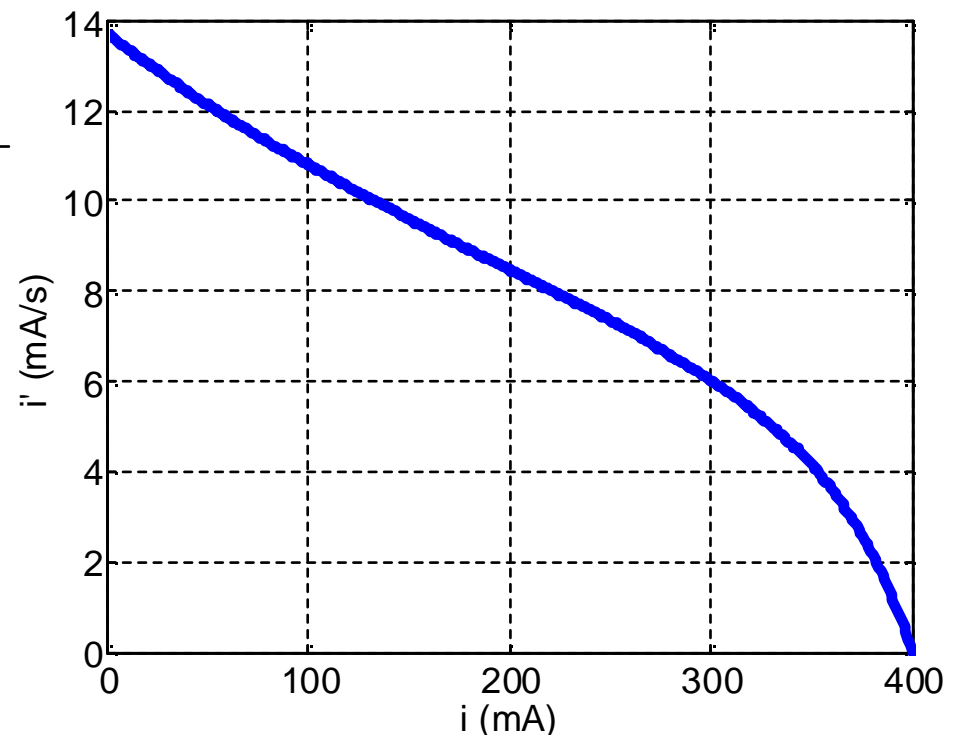
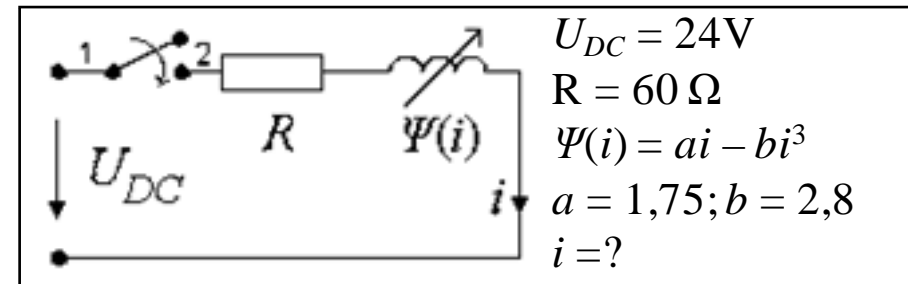
$$Ri + \frac{d\Psi}{dt} = U_{DC}$$

$$\rightarrow Ri + (a - 3bi^2)i' = U_{DC}$$

$$\rightarrow i' = \frac{U_{DC} - Ri}{a - 3bi^2} = \frac{24 - 60i}{1,75 - 3 \cdot 2,8i^2}$$

$$i_{xl} = \frac{U_{DC}}{R} = \frac{24}{60} = 0,4 \text{ A}$$

$\rightarrow$ dòng tăng từ 0 $\rightarrow$ 0,4 A

Xây dựng quỹ đạo pha

- Cấp 1: trực tiếp từ phương trình
- **Cấp 2:**
  - **Vẽ từng đoạn**
  - **Trường đồng nghiêng**
  - **Liénard**

Vẽ từng đoạn (1)

$$\ddot{x} = f(x, \dot{x})$$

$$\left. \begin{aligned} \ddot{x} &= \frac{d\dot{x}(x)}{dt} = \frac{\partial \dot{x}}{\partial x} \cdot \frac{dx}{dt} \\ \frac{dx}{dt} &= \dot{x} \end{aligned} \right\} \rightarrow \left. \begin{aligned} \ddot{x} &= \frac{d\dot{x}}{dx} \dot{x} = \dot{x} \frac{d\dot{x}}{dx} \\ \ddot{x} &= f(x, \dot{x}) \end{aligned} \right\} \rightarrow \dot{x} \frac{d\dot{x}}{dx} = f(x, \dot{x})$$

$$\rightarrow \frac{d\dot{x}}{dx} = \frac{f(x, \dot{x})}{\dot{x}}$$

Vẽ từng đoạn (2)

$$\ddot{x} = f(x, \dot{x}) \rightarrow \frac{d\dot{x}}{dx} = \frac{f(x, \dot{x})}{\dot{x}}$$

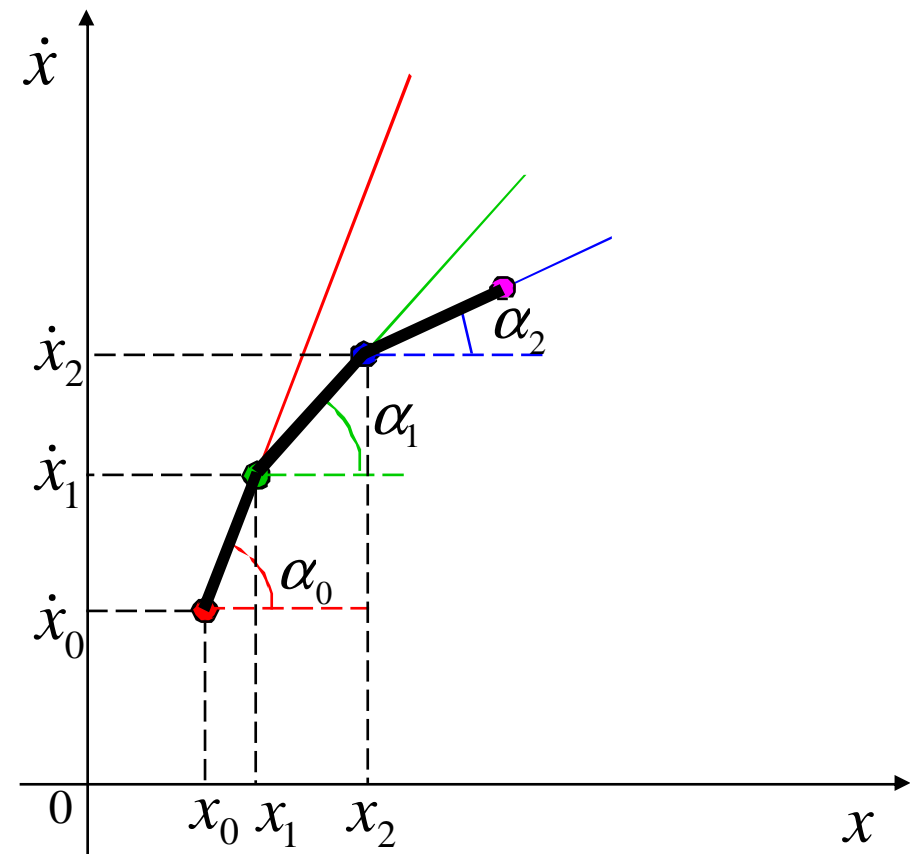
$$(x_0, \dot{x}_0) \rightarrow \tan \alpha_0 = \frac{f(x_0, \dot{x}_0)}{\dot{x}_0}$$

$$(x_1, \dot{x}_1) = (x_0 + \Delta x_0, \dot{x}_0 + \Delta x_0 \tan \alpha_0)$$

$$\rightarrow \tan \alpha_1 = \frac{f(x_1, \dot{x}_1)}{\dot{x}_1}$$

$$(x_2, \dot{x}_2) = (x_1 + \Delta x_1, \dot{x}_1 + \Delta x_1 \tan \alpha_1)$$

$$\rightarrow \tan \alpha_2 = \frac{f(x_2, \dot{x}_2)}{\dot{x}_2}$$

Vẽ từng đoạn (3)

```
x[0] = x0; y[0] = y0; delta = 0.001;  
c = số_bước_tính  
for(i = 0; i < c; i++){  
    tan_alpha = F(x[i],y[i]);  
    x[i+1] = x[i] + delta*sign(y[i]);  
    y[i+1] = y[i] + tan_alpha*x[i];  
}
```

Vẽ từng đoạn (4)

- Tính toán nhiều
- Có thể lập trình

Xây dựng quỹ đạo pha

- Cấp 1: trực tiếp từ phương trình
- Cấp 2:
  - Vẽ từng đoạn
  - **Trường đồng nghiêng**
  - Liénard

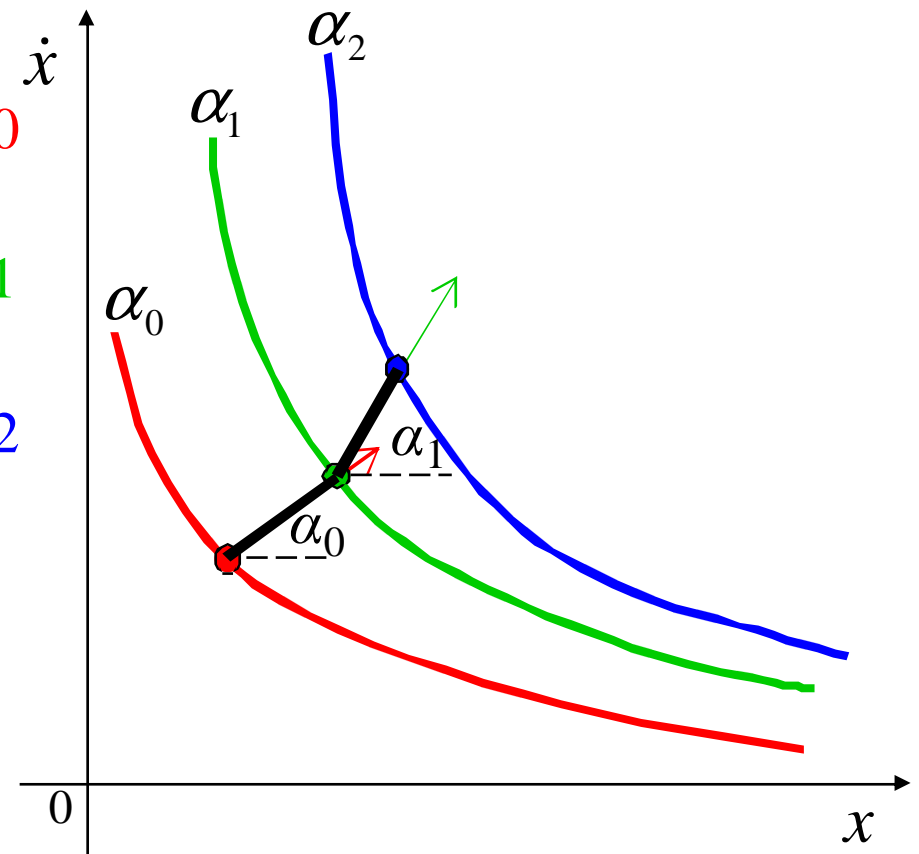
Trường đồng nghiêng (1)

$$\ddot{x} = f(x, \dot{x}) \rightarrow \frac{d\dot{x}}{dx} = \frac{f(x, \dot{x})}{\dot{x}}$$

$$\alpha_0 \rightarrow \frac{f(x, \dot{x})}{\dot{x}} = \tan \alpha_0 \rightarrow \text{đường cong } C0$$

$$\alpha_1 \rightarrow \frac{f(x, \dot{x})}{\dot{x}} = \tan \alpha_1 \rightarrow \text{đường cong } C1$$

$$\alpha_2 \rightarrow \frac{f(x, \dot{x})}{\dot{x}} = \tan \alpha_2 \rightarrow \text{đường cong } C2$$

Trường đồng nghiệp (2)

- Không phải tính toán
- Phải vẽ nhiều đồ thị

Xây dựng quỹ đạo pha

- Cấp 1: trực tiếp từ phương trình
- Cấp 2:
  - Vẽ từng đoạn
  - Trường đồng nghiệp
  - **Liénard**

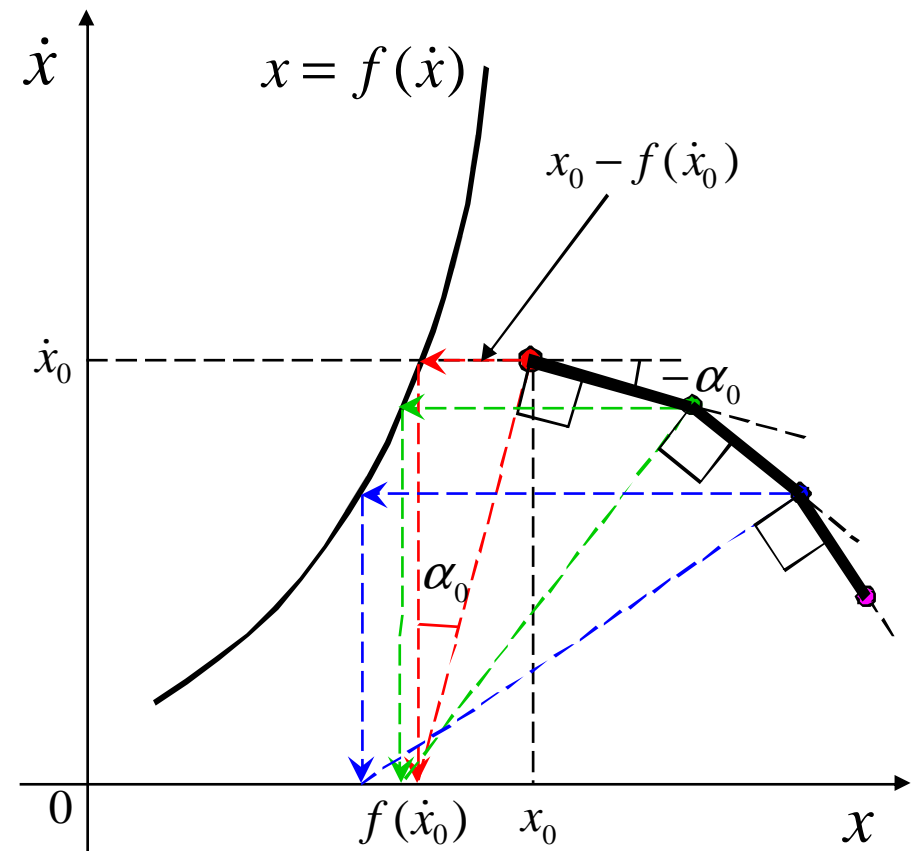
Liénard (1)

- Chỉ áp dụng cho dạng $\ddot{x} + x - f(\dot{x}) = 0$
- Vẽ trên mặt phẳng có tỉ lệ xích hai trục bằng nhau

$$\ddot{x} + x - f(\dot{x}) = 0 \rightarrow \ddot{x} = -x + f(\dot{x})$$

$$\rightarrow \frac{d\dot{x}}{dx} = -\frac{x - f(\dot{x})}{\dot{x}}$$

$$\tan \alpha_0 = \frac{x_0 - f(\dot{x}_0)}{\dot{x}_0}$$

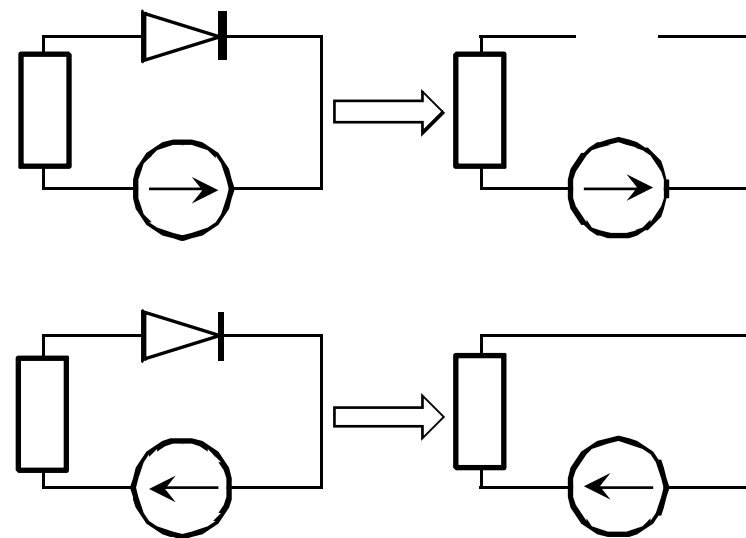
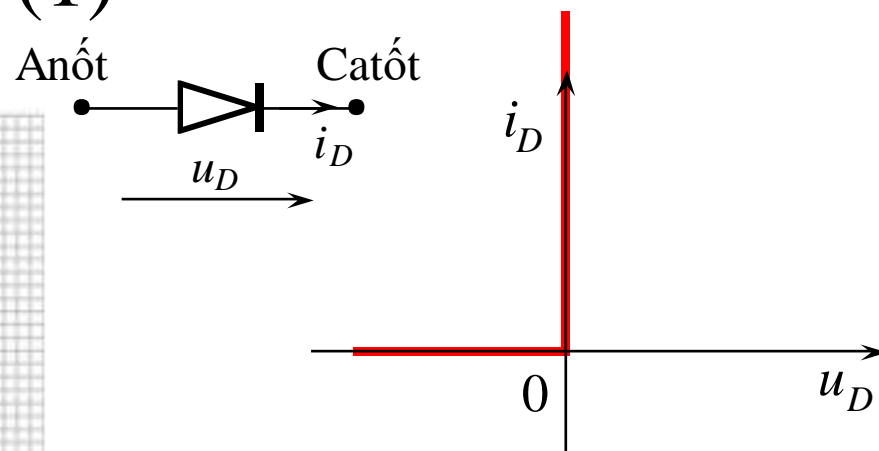
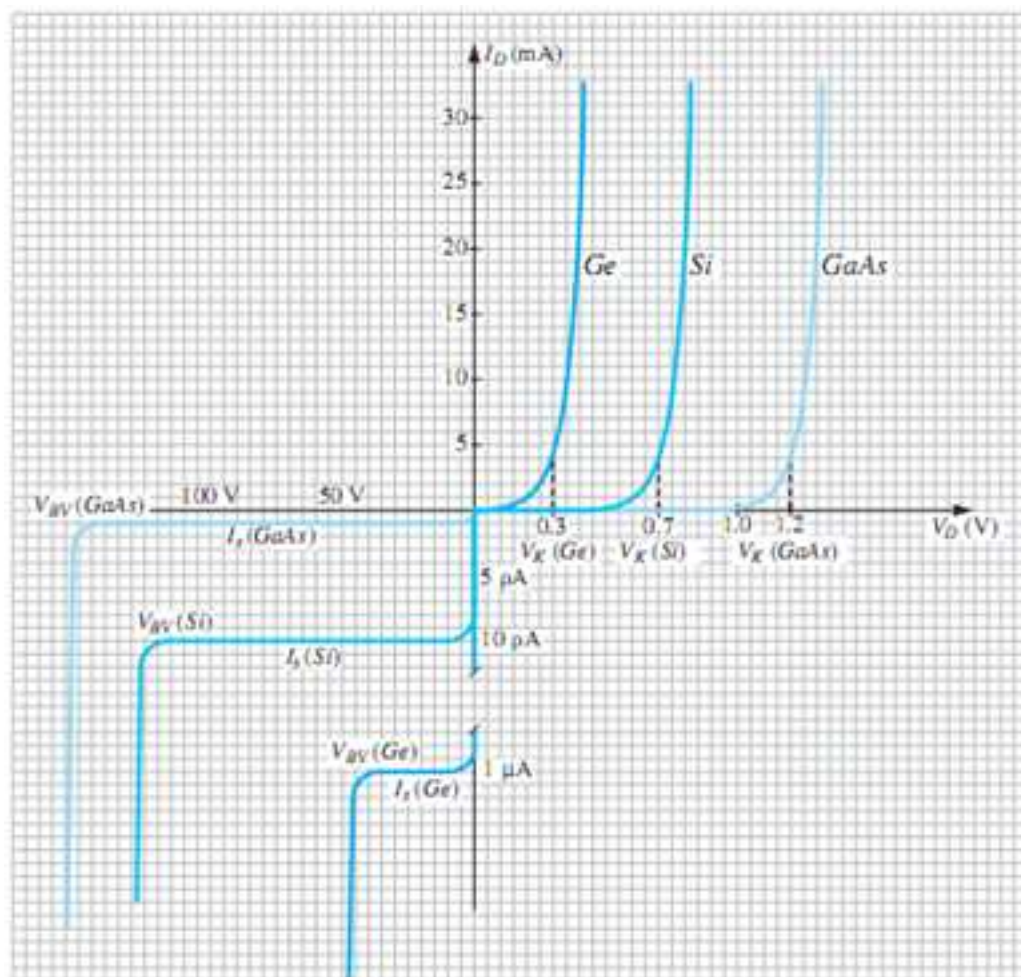
Liénard (2)

- Không phải tính toán
- Đơn giản
- Chỉ áp dụng cho trường hợp đặc biệt: $\ddot{x} + x - f(\dot{x}) = 0$

Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
- 5. Điốt & tranzito**
  - a) Điốt
  - b) Tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

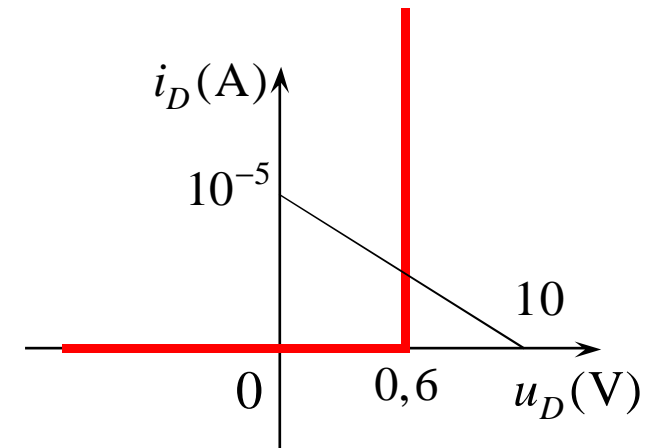
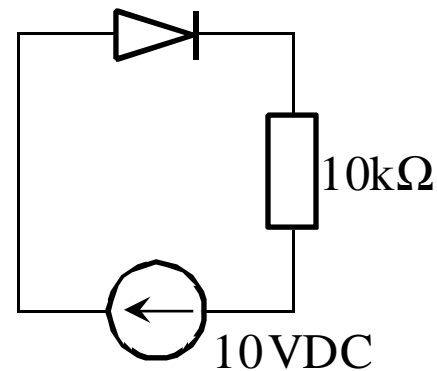
Điốt (1)

VD1

Tìm dòng điện trong mạch.

Điốt (2)

$$u_D(i) + 10^4 i = 10$$

$$\rightarrow u_D(i) = 10 - 10^4 i$$

$$\rightarrow u_D(i) = 0,6V$$

$$\rightarrow i = \frac{10 - 0,6}{10^4} = \boxed{9,4 \cdot 10^{-4} \text{ A}}$$

VD2

Tìm dòng điện trong mạch.

$$u_D(i) + 1000i = 3$$

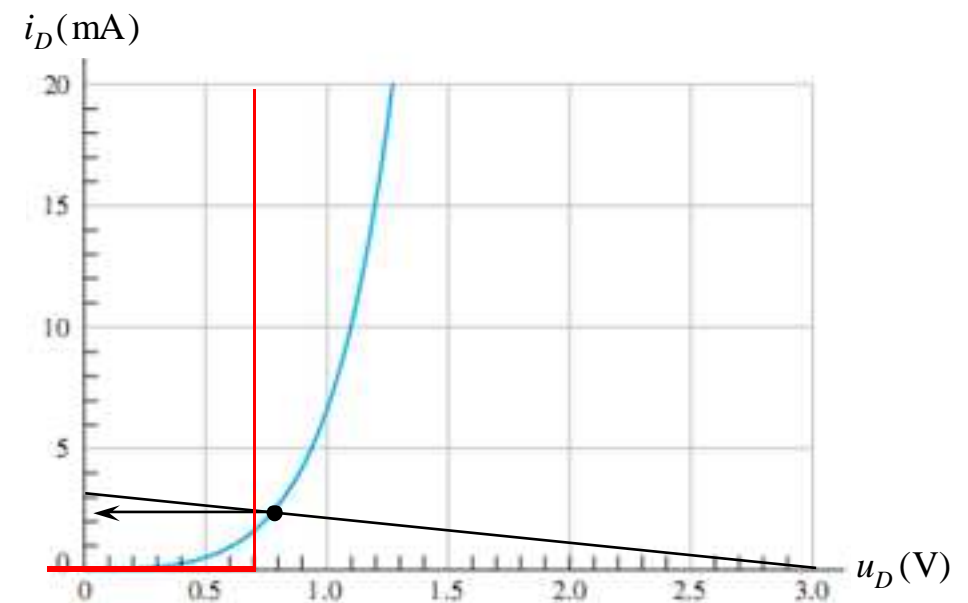
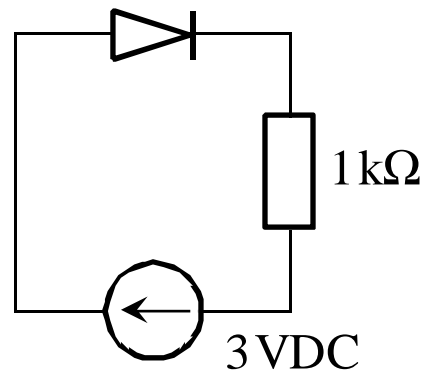
$$\rightarrow u_D(i) = 3 - 1000i$$

$$\rightarrow i = \boxed{2,4 \text{ mA}}$$

$$0,7 + 1000i = 3$$

$$\rightarrow i = \frac{3 - 0,7}{1000} = \boxed{2,3 \text{ mA}}$$

Điốt (3)

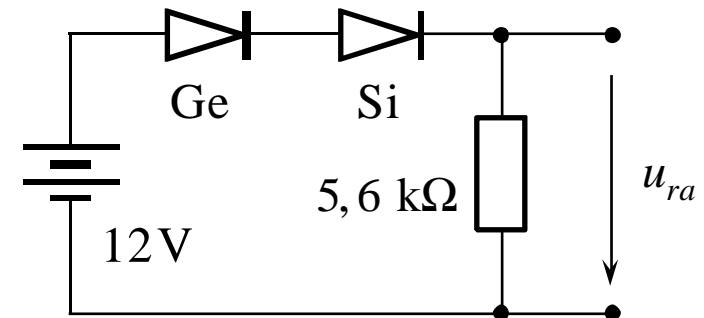

VD3

Điốt (4)

Tìm dòng qua điốt & điện áp ra.

$$0,3 + 0,7 + u_{ra} = 12$$

$$\rightarrow u_{ra} = 11\text{ V}$$

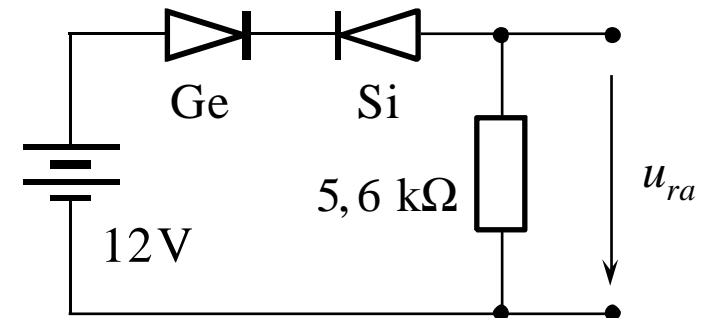
$$i_D = i_R = \frac{11}{5600} = 1,96\text{ mA}$$

VD4

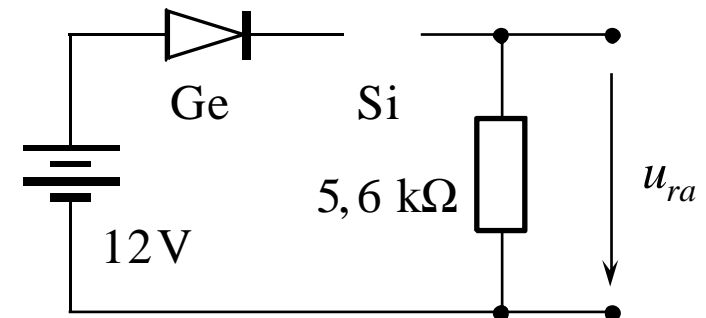
Tìm dòng qua điốt & điện áp ra.

Điốt (5)

$$u_{ra} = 0$$

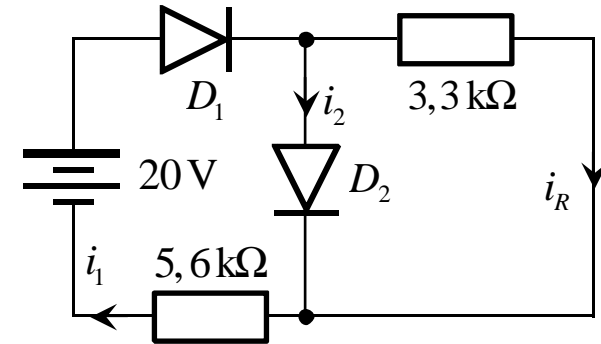
$$i_D = 0$$

VD5

Tính các dòng điện trong mạch.

Điốt (6)

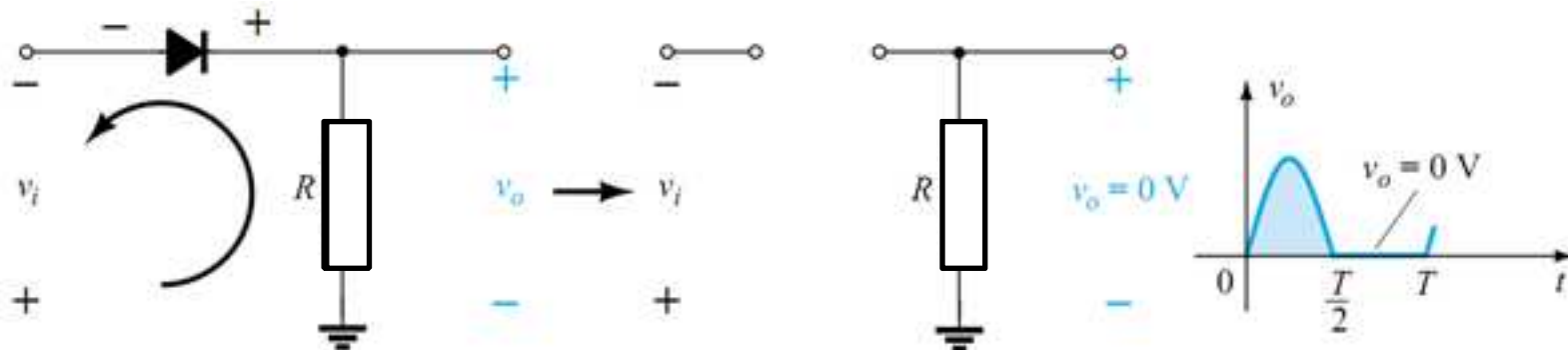
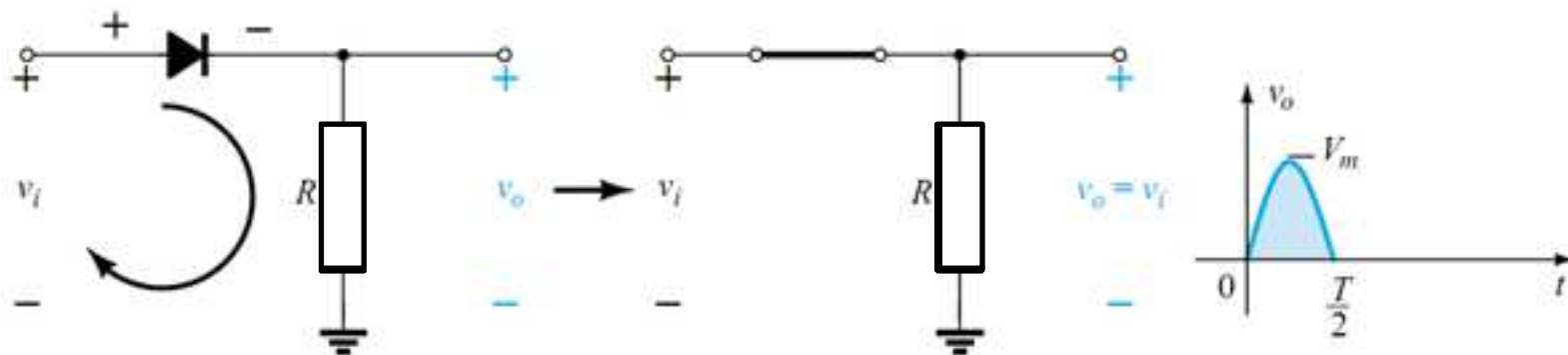
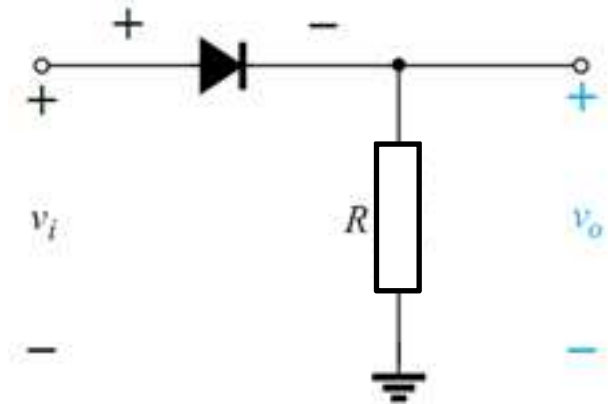
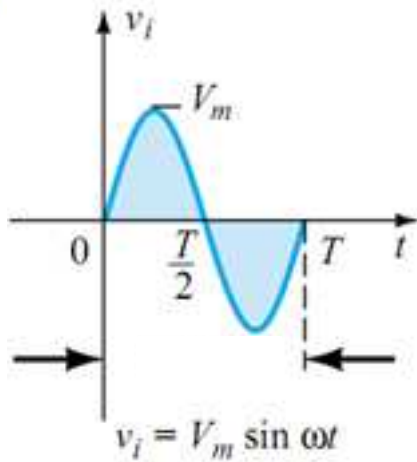
$$i_R = \frac{0,7}{3300} = 0,212\text{mA}$$

$$5600i_1 + 0,7 + 0,7 = 20$$

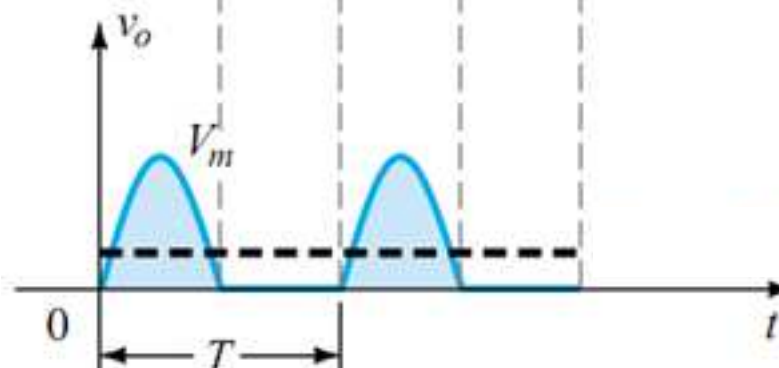
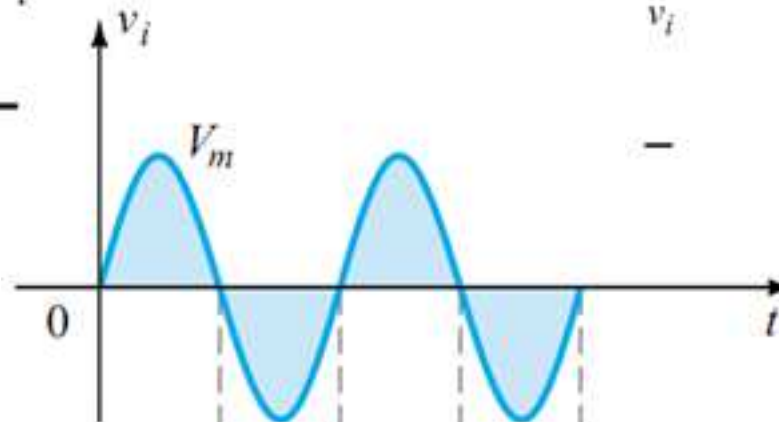
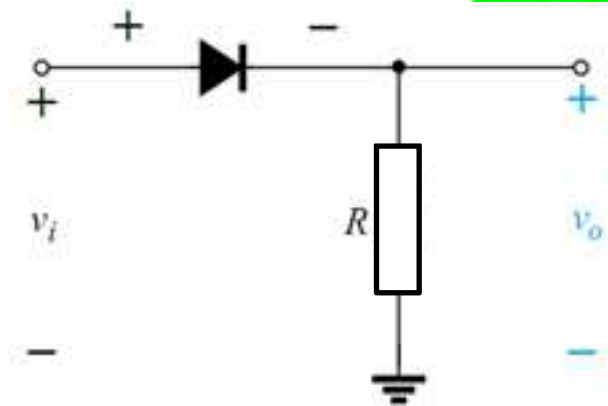
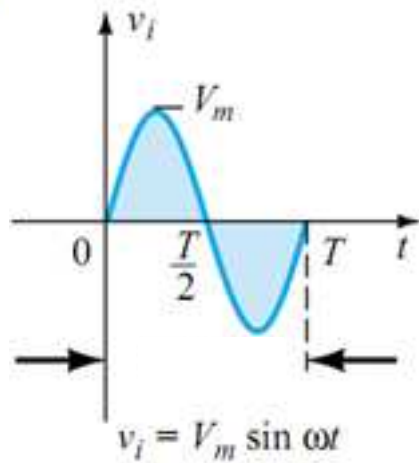
$$\rightarrow i_1 = \frac{20 - 0,7 - 0,7}{5600} = 3,32\text{mA}$$

$$i_2 = i_1 - i_R = 3,32 - 0,212 = 3,108\text{mA}$$

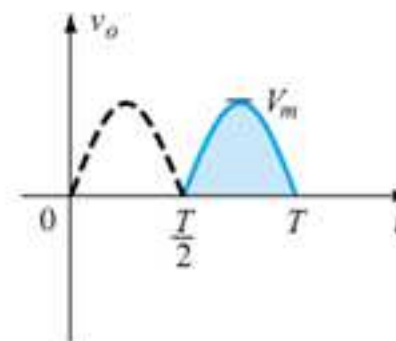
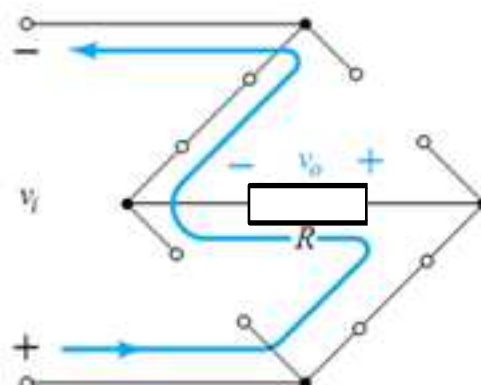
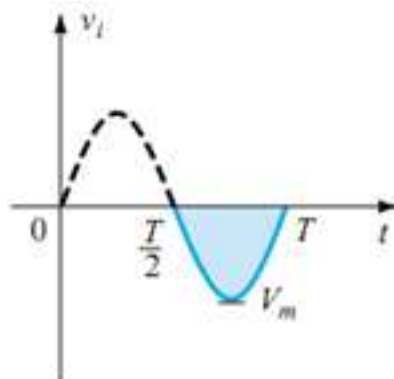
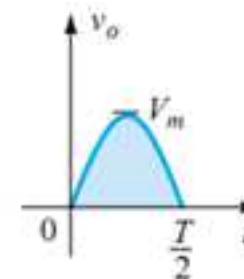
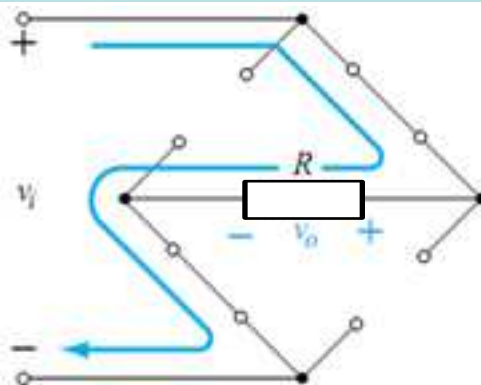
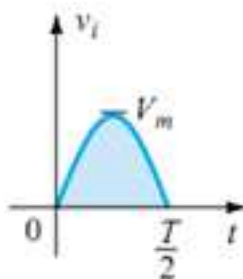
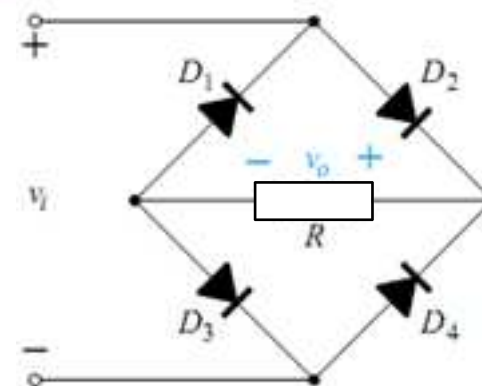
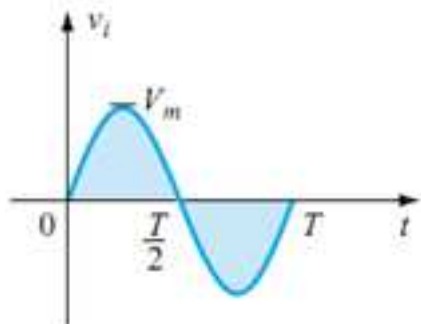
Điốt (7)

Điốt (8)

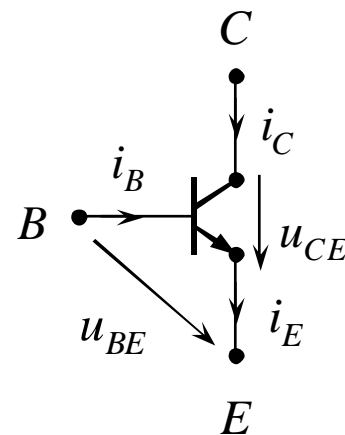
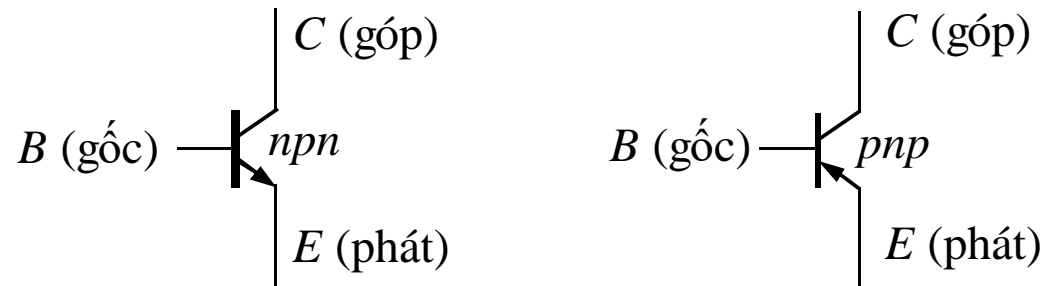
Điốt (9)

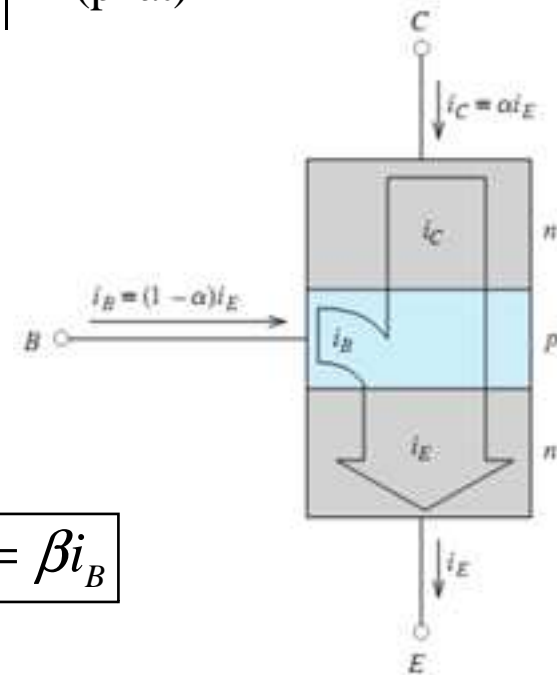
Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
- 5. Điốt & tranzito**
  - a) Điốt
  - b) Tranzito
6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính

Tranzito (1)

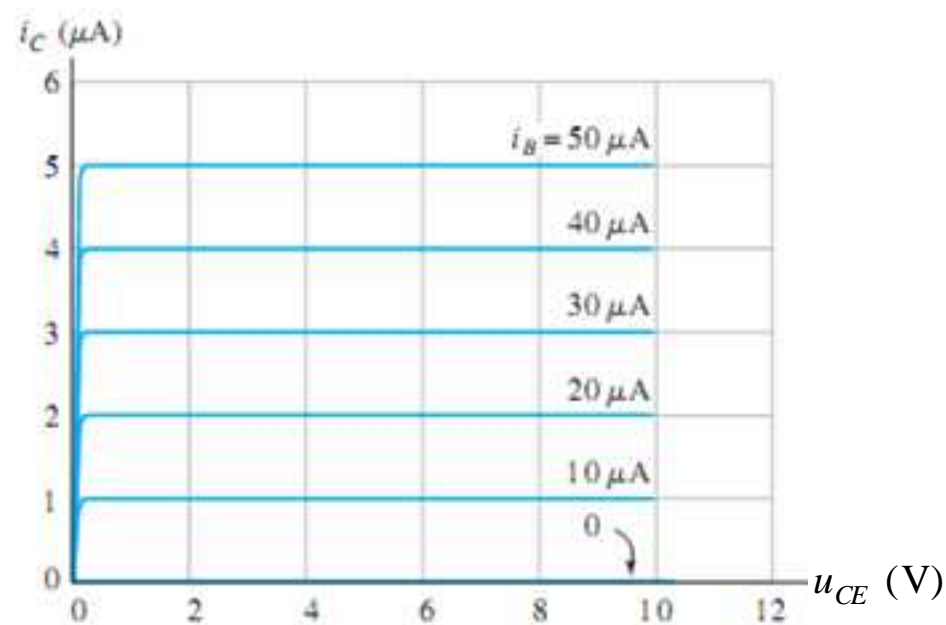
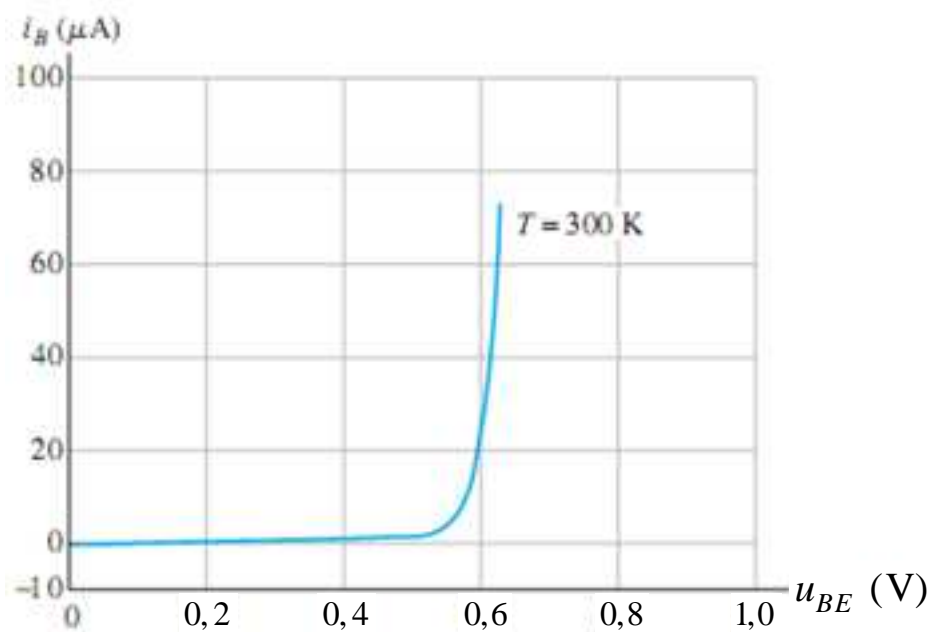
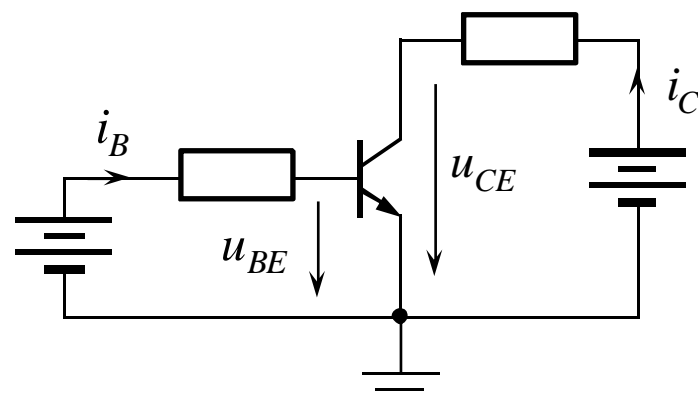

$$i_C = \beta i_B$$

Tranzito (2)

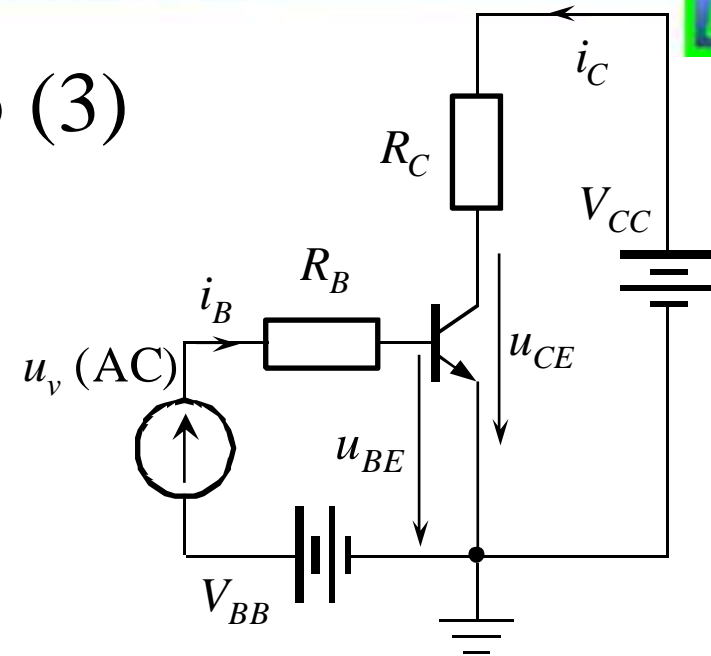
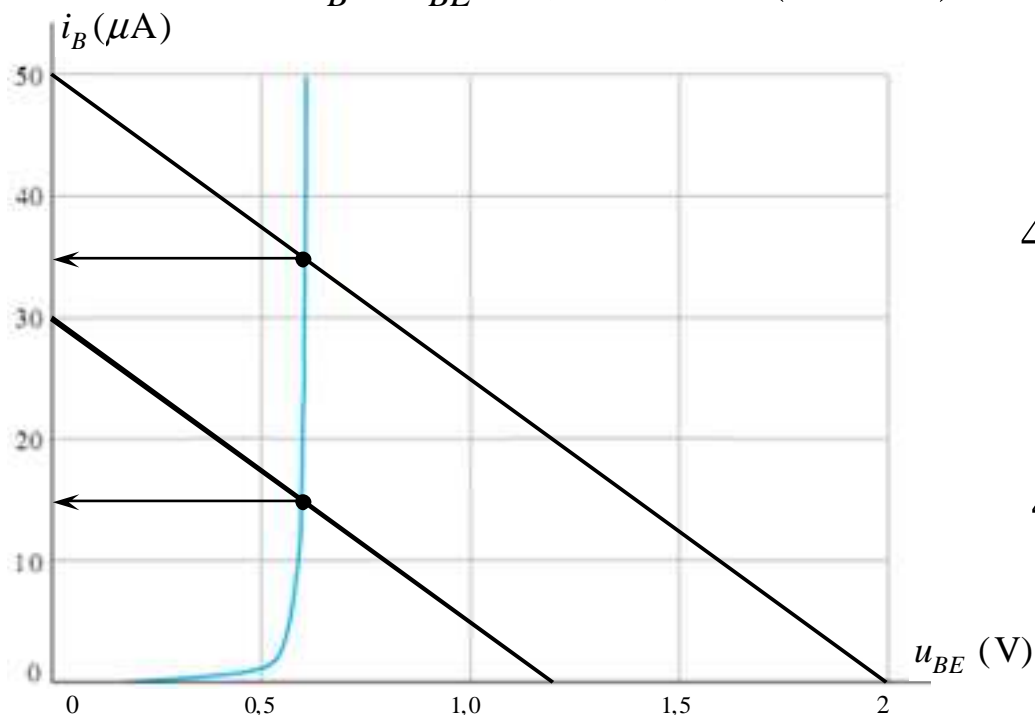
VD

Tranzito (3)

$V_{CC} = 10V$; $V_{BB} = 1,6V$; $R_B = 40k\Omega$; $R_C = 2k\Omega$;
 $u_v = 0,4\sin(2000\pi t)$ V. Tính u_{CEmin} , u_{CEmax} ?

$$R_B i_B + u_{BE} = V_{BB} + u_v$$

$$\rightarrow 40 \cdot 10^3 i_B + u_{BE} = 1,6 + 0,4\sin(2000\pi t)$$

$$40 \cdot 10^3 i_{Bmax} + u_{BEmax} = 1,6 + 0,4 = 2,0$$

$$\rightarrow u_{BEmax} = 2,0 - 4 \cdot 10^4 i_{Bmax}$$

$$\rightarrow i_{Bmax} = 35 \mu A$$

$$40 \cdot 10^3 i_{Bmin} + u_{BEmin} = 1,6 - 0,4 = 1,2$$

$$\rightarrow u_{BEmin} = 1,2 - 4 \cdot 10^4 i_{Bmin}$$

$$\rightarrow i_{Bmin} = 15 \mu A$$

VD

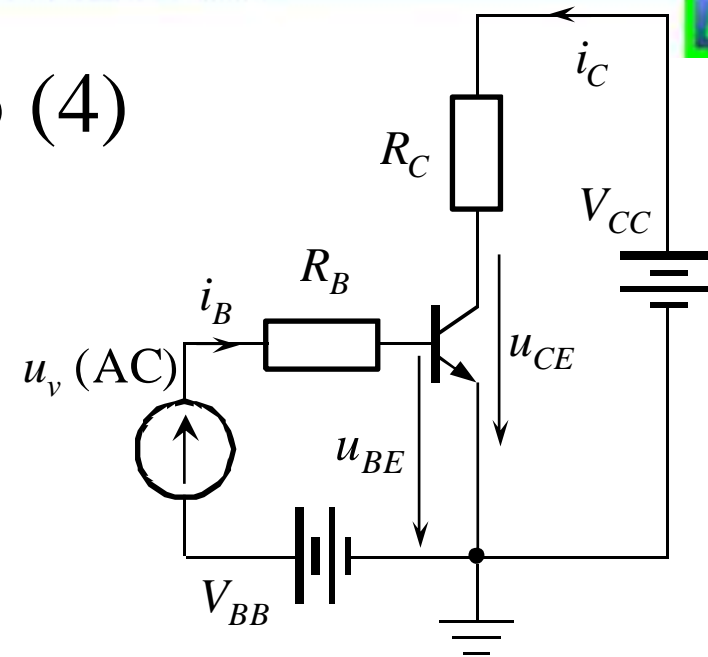
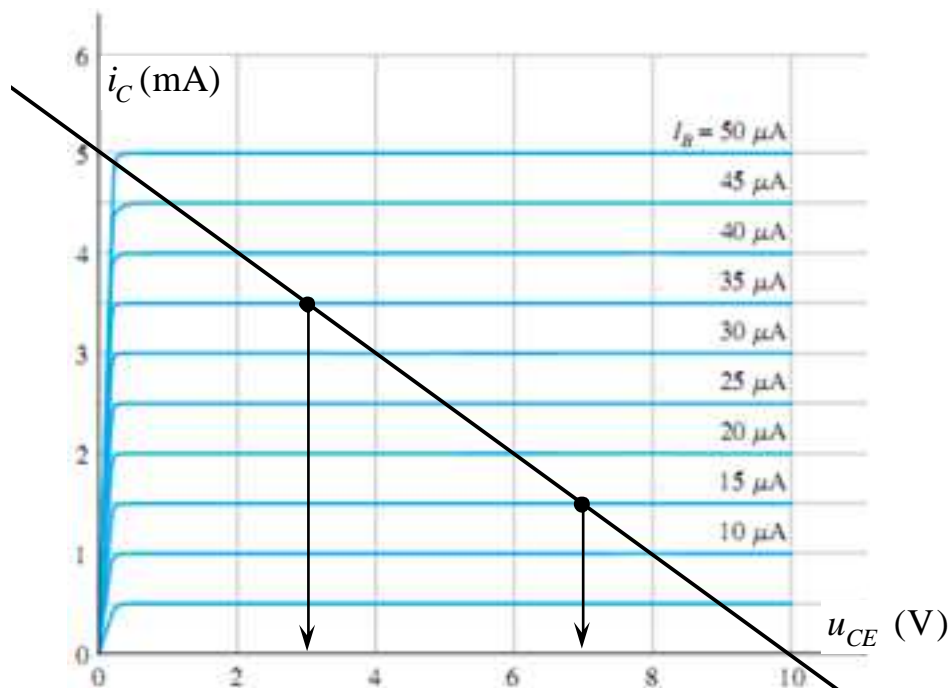
Tranzito (4)

$V_{CC} = 10V$; $V_{BB} = 1,6V$; $R_B = 40k\Omega$; $R_C = 2k\Omega$;

$u_v = 0,4\sin(2000\pi t)$ V. Tính u_{CEmin} , u_{CEmax} ?

$i_{Bmax} = 35\mu A$; $i_{Bmin} = 15\mu A$

$R_C i_C + u_{CE} = V_{CC} \rightarrow 2000i_C + u_{CE} = 10$

$$u_{CE} = 10 - 2000i_C$$

$$i_{Bmax} = 35\mu A \rightarrow u_{CEmin} = 3V$$

$$i_{Bmin} = 15\mu A \rightarrow u_{CEmax} = 7V$$

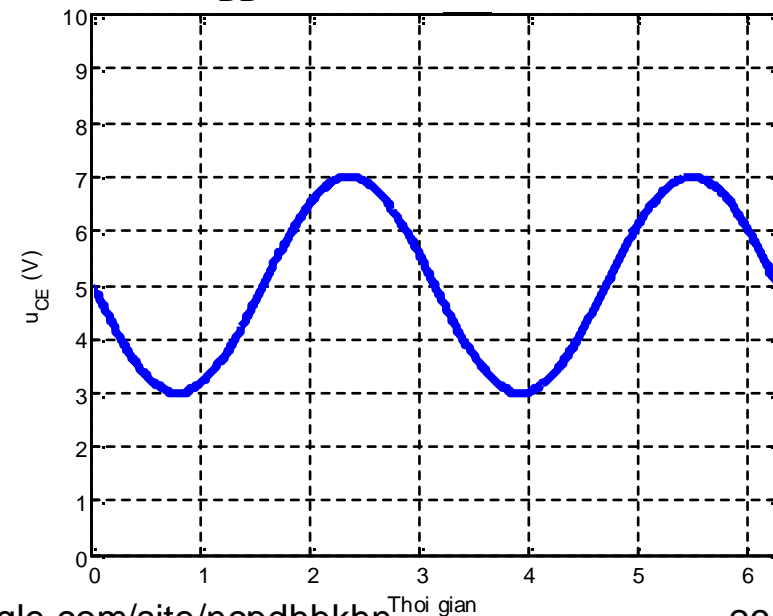
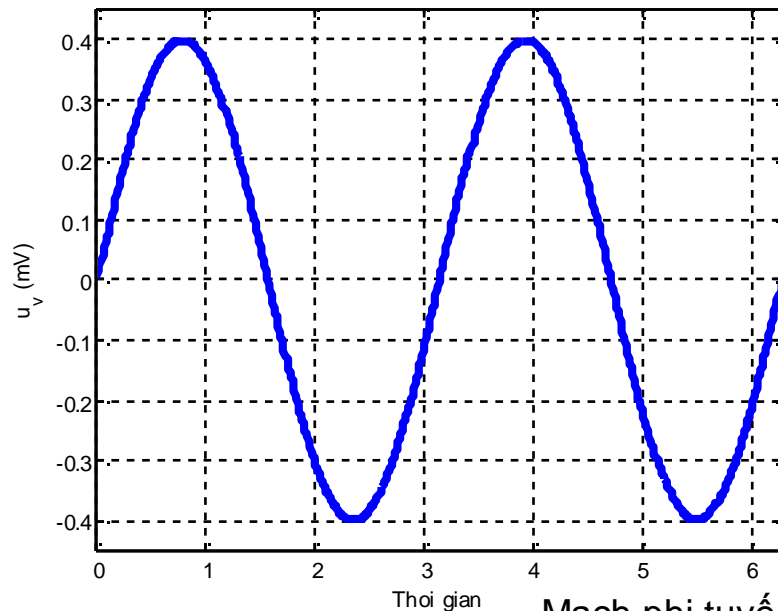
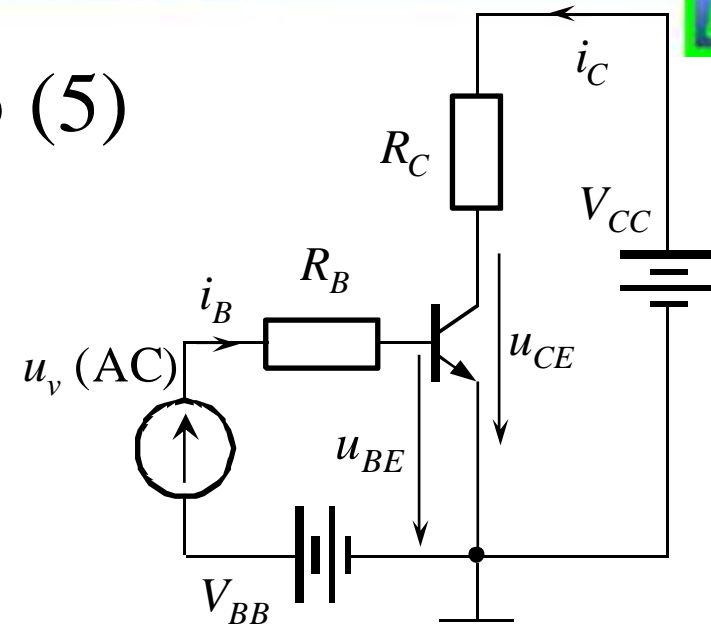
VD

Tranzito (5)

$V_{CC} = 10V$; $V_{BB} = 1,6V$; $R_B = 40k\Omega$; $R_C = 2k\Omega$;

$u_v = 0,4\sin(2000\pi t)$ V. Tính u_{CEmin} , u_{CEmax} ?

$u_{CEmin} = 3V$; $u_{CEmax} = 7V$

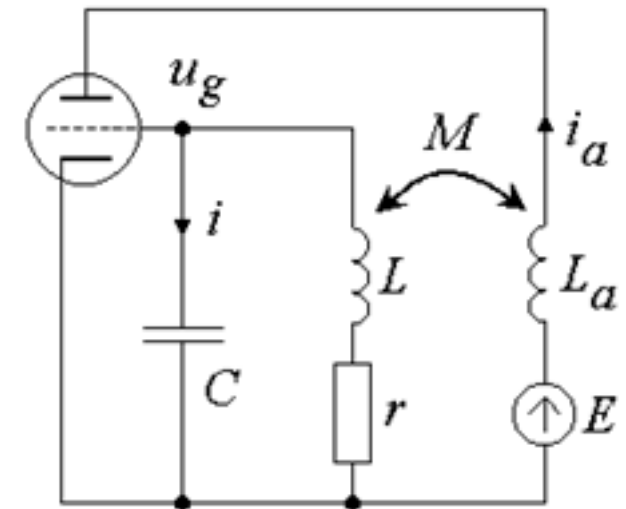
Nội dung

1. Giới thiệu
2. Đặc tính của phần tử phi tuyến
3. Chế độ xác lập
4. Chế độ quá độ
5. Điốt & tranzito
- 6. Giải một số bài toán phi tuyến bằng máy tính**
  - a) Giải phương trình vi phân
  - b) Chế độ xác lập
    - i. Mạch một chiều
    - ii. Mạch xoay chiều
  - c) Chế độ quá độ
  - d) Không gian trạng thái

Giải phương trình vi phân

van der Pol:
$$\frac{d^2x}{dt^2} - \mu(1 - x^2)\frac{dx}{dt} + x = 0$$

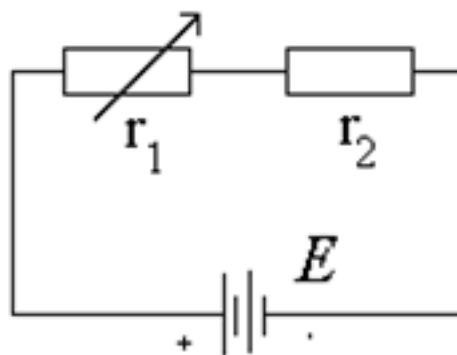
$\mu = 1000; x(0) = 2; x'(0) = 0$

$$i_a(u_g) = au_g - bu_g^3$$

Mạch xác lập một chiều (1)

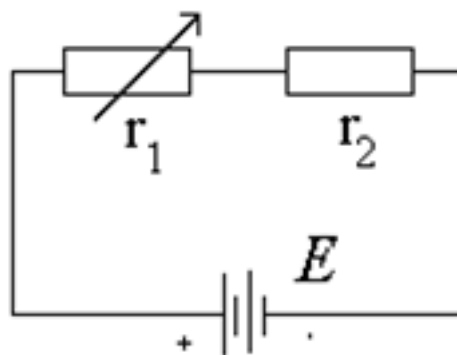
VD1

$$\begin{aligned} E &= 20 \text{ V}; u_1(i) = 2i^2 \\ r_2 &= 10 \Omega; i = ? \end{aligned}$$

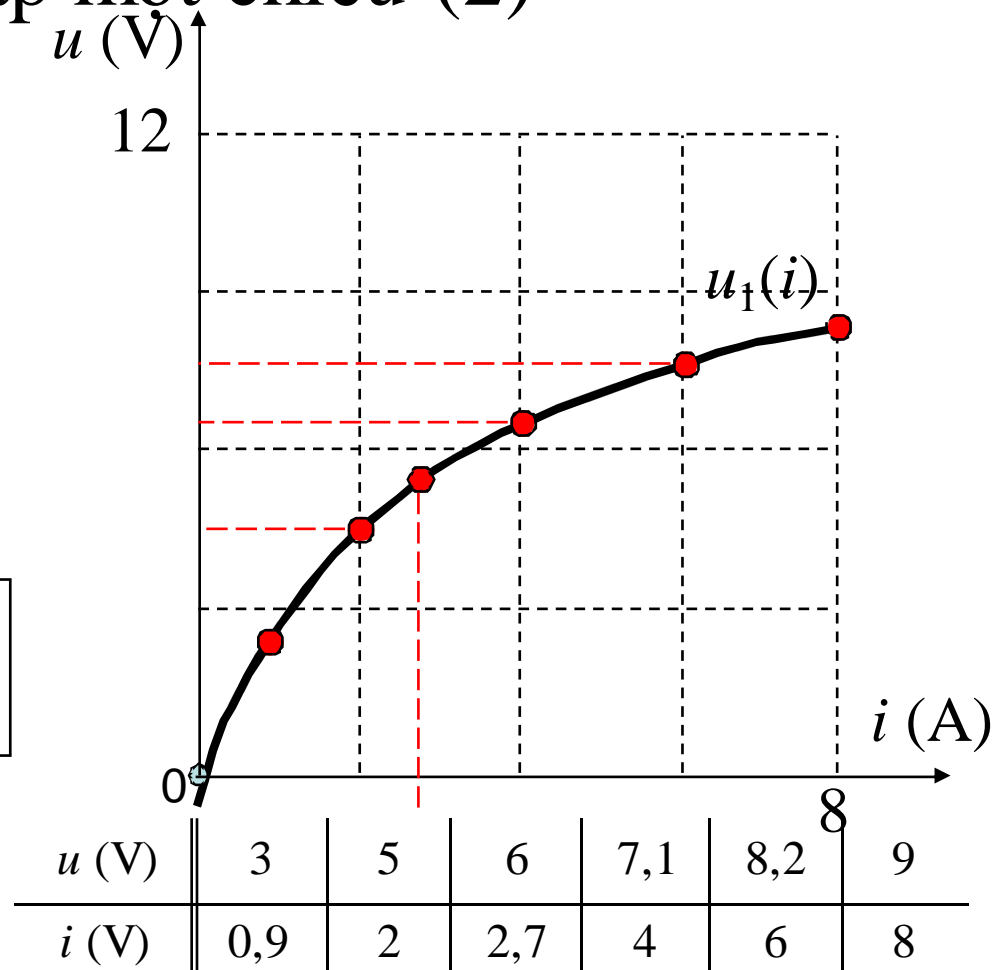
Mạch xác lập một chiều (2)

VD2

$$E = 9 \text{ V}; r_2 = 3 \text{ } \Omega;$$

$$i = ?$$

Mạch xác lập xoay chiều

VD

This image cannot currently be displayed.

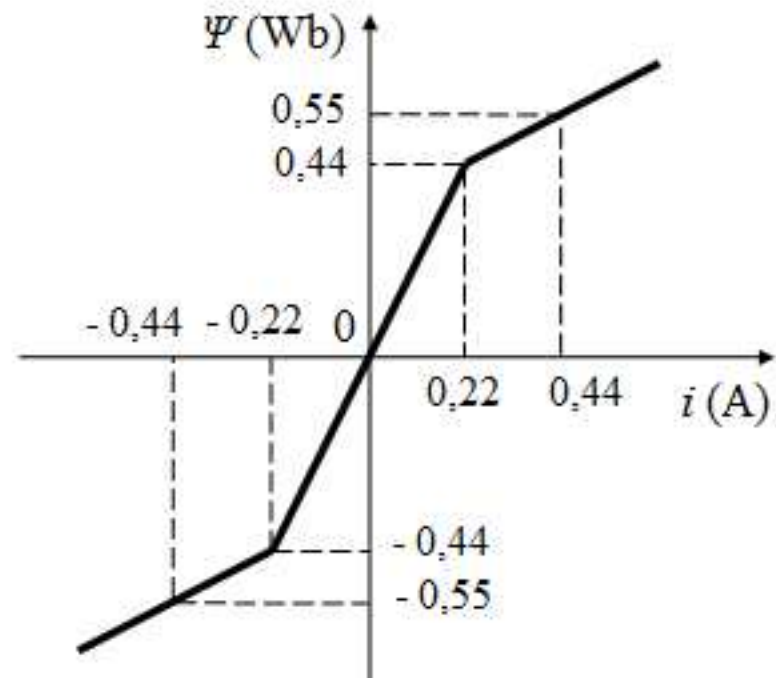
$$u = U_m \sin \omega t$$

$$U_m = 80 \text{ V}$$

$$f = 20 \text{ Hz}$$

$$R = 5 \Omega$$

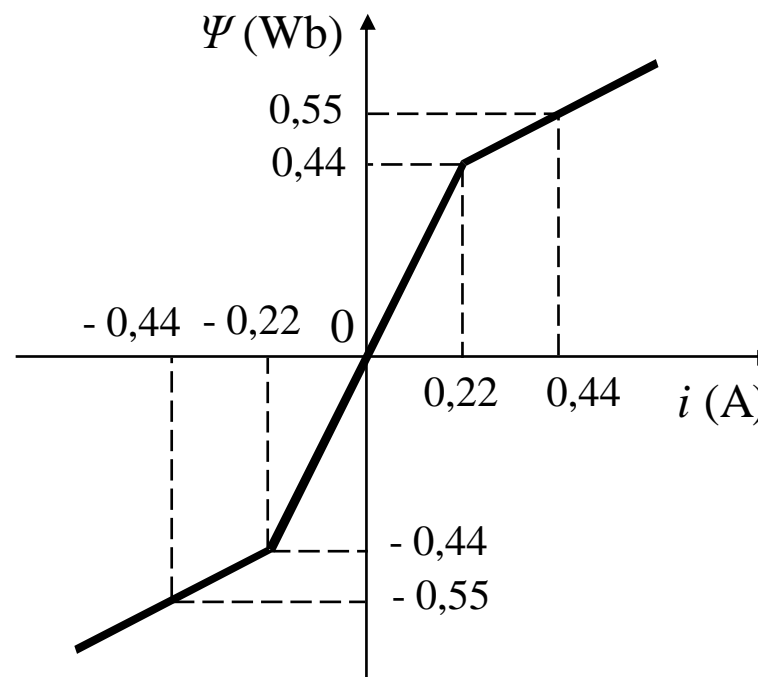
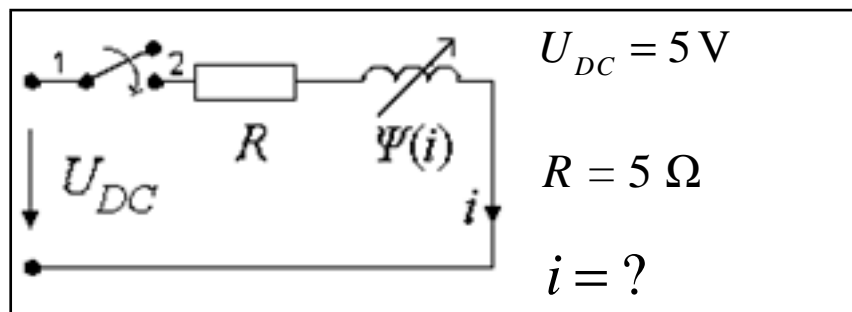
$$i = ?$$

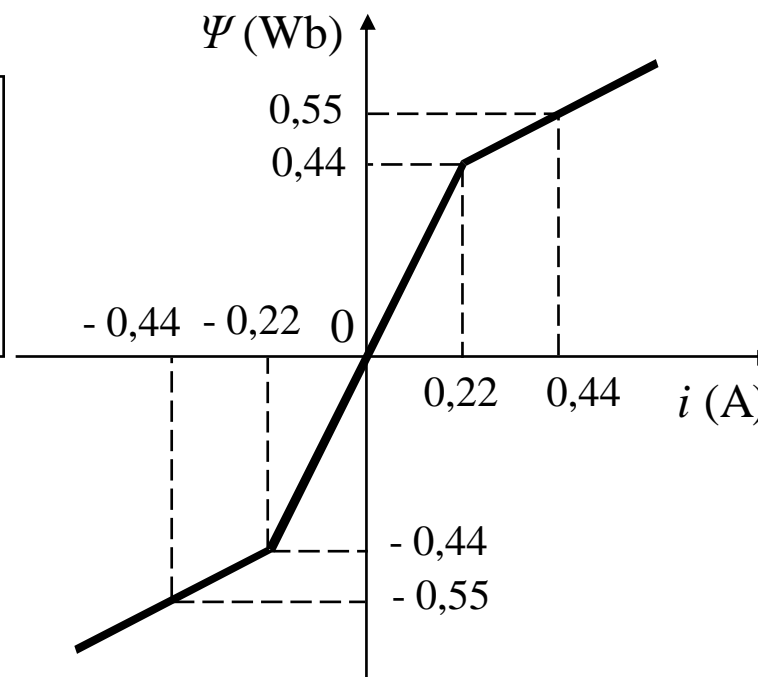
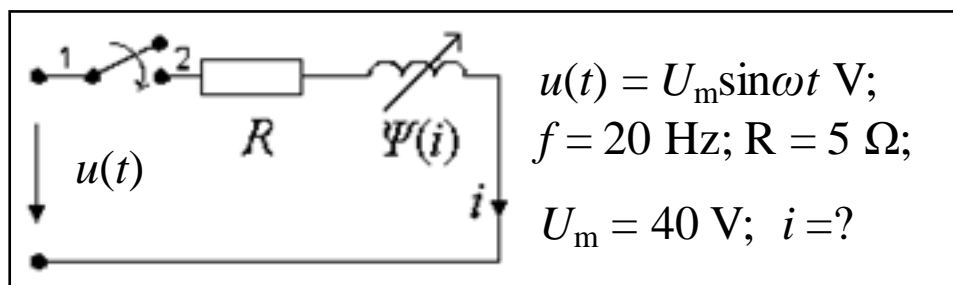
Mạch quá độ (1)

VD1

Mạch quá độ (2)

VD2

Không gian trạng thái (1)

$$\ddot{x} = -x + k\dot{x} - kx^2\dot{x} + u(t)$$

$$x_0 = -2$$

$$\dot{x}_0 = 2$$

Không gian trạng thái (2)

$$\ddot{x} = -a \sin x - b\dot{x} + u(t)$$

$$x_0 = 45$$

$$\dot{x}_0 = 0$$

S. E. Lyshevski. *Engineering and Scientific Computations Using Matlab*. Wiley, 2003

